

קובץ

עיינות ותהומות

יוצאים

בבקעה ובהר

ליקו"מ רפ"ב

מאמר 'אזמרה'

קובץ

עיינות ותהומות

יוצאים
בבקעה ובהר

ליקו"מ רפ"ב
מאמר 'אזמרה'

ערב ראש השנה תשפ"ד

התודה והברכה לארגון תמימי דרך שעמדו לימינו
וסייעו בהוצאת הקובץ ובפרט לפטרון תמימי דרך
ה"ה הר"ר בנימין וויצהנדלר שליט"א

תהי משכורתו שלימה מן השמים לו ולבני ביתו
ויכתבו לשנה טובה ומתוקה

©

כל הזכויות שמורות

להערות והארות ניתן
לפנות לאימיל
oir19448@gmail.com

עימוד: צהר
+972-504172556

הֵיכָן
הַתִּינוּקוֹת
קוֹרְאִים

הַקְדָּמָה
תּוֹכֵן הָעֲנִינִים

הקדמה

אין כמעט יהודי בעולם שלא שמע את שמעה של התורה הנפלאה 'אזמרה' שהיא אחת מן התורות המפורסמת ביותר של רבינו ורעיון הדברים עובר כחוט השני בכמה וכמה מאמריו ז"ל (וכגון תורה נ"ד קמא, תורה מ"ח תנינא, תורה קכ"ה תנינא ועוד), וביסוד זה מסתיימים ב' חלקי הליקוטי מוהר"ן.

אבל דא עקא כמידת פרסום התורה וגילוייה כך כיסויה רבים מספור, כי הרבה אנשים נוטים להתייחס לאזמרה כסיסמא, 'רק אזמרה', 'נקודות טובות', וכו', ויש המבינים יותר שחושבים שזה כעין 'שיחה', אבל מועטים המה היודעים שזה תורה שלימה ככל התורות בלק"מ שהוריד רבינו בהשגתו וחלים בו הח"י כללים וכגון כי מיניה וביה יכולים למצוא תירוצים לכל הקושיות, והכל קשור אפילו שנראה שיש ענינים נפרדים, ויכולים לדייק בכל מלה וכו"ב כדרך שנלמדים כל מאמרי רבינו ז"ל, במילים המוכרות 'אזמרה', 'נקודות טובות' יש בהם עומק ומהלכים עד בלי סוף אשר מי ישער עומקם ורוחבם, וגם יש במאמר זה חלק נוסף המדבר משליח הציבור והרועה והתינוקות, אשר חלק זה עדיין נעלם ונסתר מעיני בני אדם.

תורה זו מיוחדת במינה שמוהרנ"ת כותב בה באמצע התורה שרבינו הזהיר לילך בה תמיד, ובעלים לתרופה בהרבה מכתבים אנו רואים האיך ר' נתן היה חי את חייו כאשר אזמרה היה יסוד היסודות של חייו, וכידוע ביטויו של מוהרנ"ת 'נאר אזמרה' [רק אזמרה]. וכן כתב בליקוטי הלכות עיקר ההתחזקות ביותר הוא על פי מה שאמר בשני תורות קדושות, שהם 'אזמרה לאלקי בעודי' בלקוטי [מוהר"ן, חלק] א' בסימן רפ"ב ומה שאמר על פסוק 'ואיה השה לעולה' בלקוטי [מוהר"ן] תנינא בסימן י"ב, עיין שם היטב" (ליקוה"ל, אורח חיים, הלכות עירובי תחומין ויב).

תורה זו ככל התורות יש בה סיפור העומד מאחורי התורה אבל יחודיותה של תורה זו היא שנאמרה ממש בדרך לנסיעתו של רביז"ל ללעמבערג ומי לא שמע על גודל התיקונים של נסיעתו הק' של רבינו ללעמבערג כאשר ידוע כי אין לנו שום השגה מה פעל ותיקן בה, אבל מרמזי הדברים נראין ששם התחיל שלב חדש בתיקוני רבינו וכלשונו של ר"נ: "והכלל, בתחלה עלה במחשבה, כשנתקרבנו אליו, שיגמור התיקון מיד, וכמה דיבורים שנדברו מעין זה, אך אח"כ בעוה"ר ובעוונות הדור ומגודל התגרות השטן, עד שהרבה מחלוקת גדול עליו, ע"י כ"ז נתבלבל העולם, ולא היה יכול לגמור בחייו

מה שרצה. ואעפ"כ אמר שגמר ויגמור, כי אחר שבא מלעמבערג, זכה לדרך כזה ודיבר דיבורים כאלה, שע"ז לא יכבה נרו לעולם ועד, וכאשר שמעתי בשמו שאמר בזה"ל מיינ פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען בב"א".

על כן שמחים אנו להגיש לציבור אנשי שלומינו היקרים קובץ נפלא זה אשר בשם 'עיינות ותהומות' יכונה, על שם מי המעיין המתוקים היוצאים מן הבקעה אשר גדר לנו רבינו ז"ל בעצותיו המופלאות, ועדיין הם מחיים נפשות ישראל לרויה בכל עת ובכל שעה, כאשר עתה אנו מוציאים לאור קובץ ראשון זה על מאמר 'אזמרה' הנלמד כעת במסגרת התורה הזמנית ובו כלולים מאמרים מחשובי אנ"ש על כמה ענינים במאמר אזמרה ובהם מסילות ודרכים להבנת התורה, בירורים וש"ת ופרישת השמלה הגדולה לפרטי פרטים.

יחודיותו של קובץ זו אשר טרם נראה כמוהו, הוא כאשר עד היום יצאו לאור קובצים נפלאים אשר אגדו חידושים מביין אנ"ש אשר הגו במאמרי רביז"ל וכתבו מה שעלו במצודתם כל אחד לפי שורש נשמתו, אבל כאן שמנו דגוש שכל מאמר יהיה על ענין אחר שיהיה מאמרים מריבוי גוונים על ריבוי של נושאים דהיינו ריבוי נושאים בכל מיני אופנים שכל אחד ימצא את מקומו הפשטנים והמעיינים וגם מי שנשמתו זקוקה למאמרים קלילים המשיבים את הנפש.

צירפנו גם ביאור משולב שוה לכל נפש על ביאור הליקוטים להבין פשטות עומק דבריו הקדושים באדיבות המחבר הי"ו, כמו כן קיימנו ש"ת עם הר"ר שאול סירוטה שליט"א אשר ניאות להקדיש מזמנו היקר ולהשיב לשאלות אלו.

קובץ זה יוצא לאור לכבוד ראש השנה שבו מתקבצים כל התינוקות עם נקודותיהם הטובות ו'תאבין' להיכלל בחזן הרועה, ובכך הוא רואה בכל אחד את הנקודה טובה, ו'דן' אותם לכף זכות. שאפי' מה שיעבור עליהם כל השנה יהיה בכף זכות. בתורה זו מוצאים שלא מספיק שימצא וילקט הנקודות טובות שבכל אחד מהציבור, אלא צריך גם שכל הנקודות טובות של כולם יכללו בו בהחזן הצדיק [נמצא שנכללים כאחד ב' פעמים, 1. קודם נכללים בנפש הצדיק, 2. נכללים במקום ה'משכן' שבונה הצדיק] ויש לומר ע"ד רמז 1. מרמז על ההשתטחות על הציון אשר שם נפש הצדיק, בער"ה. 2. מרמז על הקיבוץ בבית התפלה של הצדיק, בר"ה.

ומן הראוי לציין מכתבו של מוהרנ"ת בעלים לתרופה (מכתב רמ"ח) בְּרוּך הַשֵּׁם, יום א' נָצְבִים וַיֵּלֶךְ תַּקְצ"ז נְעַמְרוּב.....

"וּצְרִיכֵן רק להחיות את עצמנו בהלמוד הקדוש של "אזמרה לאלקי בעודי", כְּדִי שִׁיְהִי לָנו כֶּחַ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ עַל יְדֵי זֶה דִּיקָא. וְעַל כָּלֵם מַה שְׁאָנוּ מְכִינִים עֲצָמָנוּ בְּמַחְשַׁבְתָּנוּ לְהִיּוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ גְּנִיזָתוֹ

הַקְדוּשָׁה, זֹאת נִחְמַתְנוּ בְּעֵינֵינוּ וּבְזֶה יִגִּיל וְיִשְׂשֵׂשׂ לְבִנּוֹ. כִּי עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה לְהַשִּׁיג אַרְחוֹת חַיִּים מֵעַתָּה עַל כָּל פְּנִימִים. וְה' יִצְלִיחַ דְּרָכֵינוּ בְּהַצְלָחַהּ הָאֱמֵתִית וְהַנְּצָחִית בְּזֶה וּבְכָא לְנִצְחָהּ."

דְּבַרֵי אָבִיךָ נָתַן מִבְּרִסְלָב

תודתינו נתונה לכל הרבנים המשתתפים בקובץ זה אשר הקדישו מזמנם היקר כל כך למען טובת הכלל ועמלו ויגעו להוציא סולת נקיה לגלות הסגולה לעם סגולה, תהי משכורתם שלימה מן השמים, כמו"כ תודתינו נתונה להרב ר' חיים אנשין שליט"א מירושלים עיה"ק ת"ו אשר במסירות לב ונפש ממש עזר וסייע בכמה וכמה אופנים כיד ד' הטובה עליו

תקותינו שהקובץ ימלא את מבוקשו, ויתגדל שמו הגדול בעולם, ויתפרסם שמו של ה'רועה נאמן' ויתקבצו אליו כל הצאן והכבשים לשתות מימיו ולהאזין לניגוניו הערבים ולהשביע את נפשם באור הצחצחות, אמן.

ערב ראש השנה תשפ"ד

המוציאים לאור

ודע, שיש בכל דור ודור רועה, והוא בחינות משה,
שהוא רביא מהימנא, וזה הרועה הוא עושה משכן

תזכור התורה הקדושה "אזמרה לאלקי בעודי",
שהצדיק בונה משכן מהנקודות טובות שיש בכל אחד.
ותדע ידידי היקר שאדמו"ר זצ"ל מיינט דעך אויך (=)
מתכוין גם עליך), "צופיה הליכות ביתה" (משלי לא, כז)
זה השבח של אשת חיל - נשמת הצדיק אמת, שצופה
ומשגיח עד ביאת משיח על כל הנשמות בפרט הנקראים
על שמו הקדושה. בודאי כל אחד יש לו חלק בהמשכן
הקדוש שהצדיק בונה, על ידי הנקודות טובות שיש בכל
אחד, רק כל אחד מחוייב גם כן לשמח עצמו עם כל
נקודה טובה.

ובאמת השמחה מהנקודות טובות הוא יסוד גדול
והתחדשות על להבא, להתחיל בכל פעם מחדש ופן
יצטער, הלא זה יסוד גדול בעיני אדמו"ר זצ"ל כמה
התחלות ביום אחד, הלא מעתה (ע"ש הכתוב הלא מעתה
קראת וכו', עפ"י המעשה בכוכבי אור חלק אנשי מוהר"ן סעיף ל).

מבואר בעלים לתרופה (מכתב מיום א לך-לך תקצ"ג
ועוד) אפילו כל רגע ורגע צריכים להתחדשות בבחינת
"לרגעים תבחננו" (איוב ז, יח). אנו צריכים לומר בשמחה
ובפה מלא, אלמלא לא באנו לעלמא אלא למשמע דא
די, כי הוא יסוד גדול אין יידישקייט (=ביהדות), מקטן ועד
גדול באנייען זעך (לחדש עצמו) כמה פעמים ביום. ועל ידי
זה יכולים לחטוף הרבה טוב, כי כל נקודה ונקודה טובה
מצטרפת לחשבון גדול על ידי התקשרות לצדיק האמת,
שהוא משגיח על כל נקודה ונקודה טובה שלא תהא
נאבדת ח"ו, כמו אגארדניק(=הגנני, עפ"י המעשה בסיפורם
מהז' בעטלירס) המשגיח על כל אילנות ופירות ואפילו על
העשבים הוא משגיח שלא יהא נאבד ונפסד ח"ו:

(רבי לוי יצחק בנדר ע"ה - תמו"ד)

תוכן הענינים

א	היכן התינוקות קוראים
ב	הקדמה
ט	החזן רואה
ט	ליקוטי מוהר"ן רפב
יג	רעי את גדידתך
	הרה"ח רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל
טז	לשמוח עם הנקודה
	הגה"ח ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א
יט	להחיות בהם נפש כל חי
	הגה"ח ר' משה קרמר שליט"א
כז	ארבע דרכים למקום
כח	המלחמה על ה'נקודה'
	הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל ז"ל
ל	ה'נקודה'
לג	והתבוננת
	הר"ר אברהם יעקב הערשקאוויטש שליט"א
לה	סדר אמירת התורה עם קצת רמזים
	הר"ר בנימין זאב בהר"ר צבי חשין שליט"א
מ	זכה לדרך כזה
	הר"ר יואל משי זהב שליט"א
מה	נימי הכינור ומשקל השיר
מז	דרוש וביאור בסדר השלבים
נב	שלבי וסולם המאמר ע"פ העיון בתורה
	הר"ר ישראל יצחק ברוין שליט"א
נט	שיעורי עיון ממוהרנ"ת ז"ל

הר"ר אלעזר אנגל שליט"א

מחלך 'בדרך אפשר' במאמר 'אזמרה' סט

לחפש ולמצוא עז

שו"ת עם הרה"ח ר' שאול סירוטה שליט"א עט

אחד מאנ"ש שליט"א - ענגלאנד.

האם הנהגת אזמרה מטמאת טהורים? פה

הר"ר יעקב נתן אנשין שליט"א

לחפש או להתרחק? פט

הר"ר שלום מייקוף שליט"א

תינוקות של בית רבן צב

עוד נשאלנו כמה שאלות בעניני מאמר זה קג

הרה"ח ר' אברהם שמעון בורשמיין שליט"א

מילי דאבות קה

יעקב לב-שמח

דרכי השמחה קי

שיחת חברים קיד

הר"ר צבי קרמר שליט"א

'אזמרה בפושקיא' קב

על משפנות הרועים קכה

הר"ר נחמיה חשין שליט"א

לחנך 'אזמרה' קכז

הר"ר אהרן אליהו פירר שליט"א

'החזן' קכט

מדברי הפרפראות על חינוך ילדים קלב

ליקוטי תפלות - תפלה צ' קלג

ביאור הליקוטים עם ביאור משולב קמג

ליקוטי מוהר"ן רפב

על מקומו ואיננו, הינו כשתבוננו ותסתכל על מקומו ומדרגתו, ואיננו שם על מקומו הראשון, כי על ידי שמוציאין בו עוד מעט טוב, איזה נקדה טובה, ודנין אותו לכף זכות, על ידי זה מוציאין אותו באמת מכף חובה לכף זכות. וזהו והתבוננת על מקומו ואיננו כנ"ל, והבן: וכן צריך האדם למצא גם בעצמו, כי זה ידוע שצריך האדם לזהר מאד להיות בשמחה תמיד, ולהרחיק העצבות מאד מאד (כמבאר אצלנו כמה פעמים). ואפלו כשמתחיל להסתכל בעצמו ורואה שאין בו שום טוב, והוא מלא חטאים, ורוצה הבעל דבר להפילו על ידי זה בעצבות ומרה שחורה, חס ושלום, אף על פי כן אסור לו לפל מזה, רק צריך לחפש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב, כי איך אפשר שלא עשה מימיו איזה מצוה או דבר טוב, ואף שכשמתחיל להסתכל באותו הדבר הטוב, הוא רואה שהוא גם כן מלא פצעים ואין בו מתם, הינו שרואה שגם המצוה והדבר שבקדשה שזכה לעשות, הוא גם כן מלא פניות ומחשבות זרות ופגמים הרבה, עם כל זה איך אפשר שלא יהיה באותה

דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות, ואפלו מי שהוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע, ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות, על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות, ויוכל להשיבו בתשובה, וזה בחינת (תהלים ל"ז): "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" הינו שהפסוק מזהיר לדון את הכל לכף זכות, ואף על פי שאתה רואה שהוא רשע גמור, אף על פי כן צריך אתה לחפש ולבקש למצא בו מעט טוב ששם אינו רשע וזהו ועוד מעט ואין רשע, שצריך אתה לבקש בו עוד מעט טוב שיש בו עדין, ששם אינו רשע, כי אף על פי שהוא רשע, איך אפשר שאין בו מעט טוב עדין, כי איך אפשר שלא עשה איזה מצוה או דבר טוב מימיו, ועל ידי זה שאתה מוצא בו עוד מעט טוב ששם אינו רשע, ואתה דן אותו לכף זכות, על ידי זה אתה מעלה אותו באמת מכף חובה לכף זכות, עד שישוב בתשובה על ידי זה, וזהו ועוד מעט ואין רשע, על ידי שמוצא בהרשע עוד מעט טוב, ששם אינו רשע, על ידי זה והתבוננת

כמבאר במקום אחר (במאמר ויהי מקץ בסימן נ"ד), בחינת מנגן בכלי זמר, שהוא בחינת שמלקט הרוח טובה מן הרוח נכאה עצבות רוח עין שם. ונהכלל כי נגינה דקדשה היא גבוה מאד מאד כידוע, ועקר הנגון נעשה, על ידי ברור הטוב מן הרע, שעל ידי שמבררין ומלקטין הנקודות טובות מתוך הרע, על ידי זה נעשים נגונים וזמירות, עין שם היטב]. ועל כן על ידי שאינו מניח להפיל את עצמו ומחיה את עצמו במה שמחפש ומבקש ומוצא בעצמו איזה נקודות טובות ומלקט ומברר אלו הנקודות טובות, מתוך הרע והפסלת שבו וכו' כנ"ל, על ידי זה נעשין נגונים כנ"ל, ואזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה'. כי זה ידוע שכשהאדם נופל בדעתו מחמת גשמיותו ומעשיו הרעים שרואה שהוא רחוק מאד מאד מן הקדשה באמת, אזי על פי רב אינו יכול להתפלל כלל מחמת זה. ואינו יכול לפתח פיו כלל, מחמת גדל העצבות והמרה שחורה והכבודת שנופל עליו, על ידי שרואה גדל עצם רחוקו מהשם יתברך. אבל כשהוא מחיה את עצמו על פי העצה הנ"ל. דהינו שאף על פי שיודע בעצמו שיש לו מעשים רעים וחטאים הרבה מאד, והוא רחוק מאד מאד מהשם יתברך, אף על פי כן הוא מחפש ומבקש ומוצא בעצמו עדין איזה נקודות טובות כנ"ל, ומחיה

המצוה והדבר שבקדשה איזה מעט טוב, כי על כל פנים איך שהוא, על כל פנים היה איזה נקדה טובה בהמצוה והדבר טוב שעשה, כי צריך האדם לחפש ולבקש למצא בעצמו איזה מעט טוב, כדי להחיות את עצמו, ולבוא לידי שמחה כנ"ל, ועל ידי זה שמחפש ומוצא בעצמו עדין מעט טוב. על ידי זה הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות ויוכל לשוב בתשובה, בבחינות "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" כנ"ל, הינו כמו שצריכין לדרן אחרים לכף זכות אפלו את הרשעים ולמצא בהם איזה נקודות טובות. ועל ידי זה מוציאין אותם באמת מכף חובה לכף זכות, בבחינת ועוד מעט וכו' והתבוננת וכו' כנ"ל, כמו כן הוא אצל האדם בעצמו, שצריך לדרן את עצמו לכף זכות, ולמצא בעצמו איזה נקדה טובה עדין, כדי לחזק את עצמו שלא יפל לגמרי, חס ושלום, רק אדרבא יחיה את עצמו, וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהינו מה שזכה לעשות מימיו איזה מצוה או איזה דבר טוב, וכמו כן צריך לחפש עוד, למצא בעצמו עוד איזה דבר טוב, ואף שגם אותו הדבר הטוב הוא גם כן מערב בפסלת הרבה, עם כל זה יוציא משם גם כן איזה נקדה טובה. וכן יחפש וילקט עוד הנקודות טובות, ועל ידי זה נעשין נגונים

מחמת מעשים רעים שעשה באמת, עם כל זה, הנפילה שבדעתו, והעצבות והמרה שחורה שנופל עליו על ידי זה, הכל הוא רק מעשי בעל דבר, שמחליש דעתו כדי להפילו לגמרי, חס ושלום. על כן צריכין להתחזק מאד, לילך עם התורה הזאת לחפש ולבקש בעצמו בכל פעם איזה מעט טוב ונקדות טובות וכו' כנ"ל. ועל ידי זה יחיה וישמח את עצמו, ויצפה לישועה עדין, ויוכל להתפלל ולזמר ולהודות לה', בבחינת אזמרה לאלקי בעודי כנ"ל, ועל ידי זה יזכה לשוב באמת אל ה' כנ"ל]:

ודע שמי שיכול לעשות אלו הנגונים, דהינו ללקט הנקדות טובות שנמצא בכל אחד מישראל, אפלו בהפושעי ישראל כנ"ל, הוא יכול להתפלל לפני העמוד, כי המתפלל לפני העמוד, הוא נקרא שליח צבור, וצריך שיהיה נשלח מכל הצבור, דהינו שצריך שיקבץ כל נקדה טובה שנמצא בכל אחד מהמתפללין, וכל הנקדות טובות יהיו נכללין בו, והוא יעמד ויתפלל עם כל הטוב הזה, וזהו שליח צבור, וצריך שיהיה בו בחינה גבוה כזו, שעל ידי זה, יהיו כל הנקדות תאבים אליו, ויהיו נכללין בו, ומי שיכול לעשות נגונים הנ"ל, דהינו שיכול לדון את כל אדם לכף זכות, אפלו את הקלים והרשעים, כי משתדל לחפש ולבקש למצא בכלם נקדות

ומשמח את עצמו בזה, כי בודאי ראוי להאדם, להגדיל שמחתו מאד בכל נקדה ונקדה טובה מקדשת ישראל שמוצא בעצמו עדין, ואזי כשמחיה ומשמח את עצמו על ידי זה כנ"ל אזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה'.

וזה בחינת (תהלים קמ"ו): אזמרה לאלקי בעודי. בעודי דיקא, הינו על ידי בחינת העוד שלי שאני מוצא בעצמי בחינת עוד מעט ואין רשע כנ"ל, על ידי אותה הנקדה, על ידי זה אוכל לזמר ולהודות לה' כנ"ל. וזהו אזמרה אזמרה דיקא הינו זמירות ונגונים שנעשין על ידי שמלקט הנקדות טובות כנ"ל:

[והזהיר רבנו, זכרונו לברכה, מאד לילך עם התורה הזאת, כי הוא יסוד גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך, ולבל יאבד עולמו לגמרי חס ושלום, כי רב בני אדם שרחוקים מהשם יתברך, עקר רחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות, מחמת שנופלים בדעתם, מחמת שרואים בעצמם גדל קלקולם שקלקלו מעשיהם כל אחד כפי מה שידוע בעצמו את נגעי לבבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים בדעתם, ורבן מיאשים עצמן לגמרי, ועל ידי זה אינם מתפללים בכונה כלל, ואינם עושים אפלו מה שהיו יכולים לעשות עדין. על כן צריך האדם להשכיל מאד על דבר זה, כי כל הנפילות שבדעתו, אף על פי שהוא

טובות כנ"ל, שעל ידי זה נעשין נגונים כנ"ל, זה הצדיק שאוחז במדרגה זאת, הוא יכול להיות חזן ושליח צבור, דהינו להתפלל לפני העמוד, כי הוא יש בו בחינה זו הצריכה להשליח צבור ההגון באמת, שצריך שיהיה בו בחינת שיהיו כל הנקודות טובות תאבים אליו ויהיו נכללין בו כנ"ל, כי הוא יכול לקבץ כל הנקודות טובות שנמצא בכל אחד מישראל אפלו בפושעי ישראל כנ"ל:

ודע שיש בכל דור ודור רועה, והוא בחינות משה, שהוא רעיא מהימנא, וזה הרועה הוא עושה משכן. ודע שתנוקות של בית רבן מקבלים הבל פיהם שאין בו חטא מזה המשכן, ועל כן התינוק כשמתחיל לקרות ולהכנס בתורה, הוא מתחיל מן "ויקרא אל משה" (מדרש רבה צו פרשה ז), שהוא אלף זעירא כי "ויקרא" מדבר מגמר הקמת המשכן, שאז קראו השם יתברך והתחיל לדבר עמו מהמשכן, ועל כן משם מתחילין התינוקות, כי משם מקבלין הבל פיהם כנ"ל, ומשם מתחילין לקרות ולהכנס לתוך התורה:

ודע שכל הצדיקים שבדור כל אחד ואחד הוא בחינת רועה, כי בכל אחד ואחד יש בו בחינת משה, וכל אחד ואחד לפי בחינתו, הוא עושה בחינת משכן, שמשם מקבלין ידו הם קוראין ונכנסין בהתורה כנ"ל:

התינוקות הבל פיהם כנ"ל, וכל אחד לפי בחינתו, לפי בחינת המשכן שהוא עושה, כמו כן יש לו תינוקות שהם מקבלין משם, נמצא שיש לכל אחד ואחד מצדיקי הדור, סך תינוקות שהם מקבלין הבל פיהם ממנו, כל אחד לפי בחינתו כנ"ל, וזה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת לג:): שתינוקות נתפסין על עוון הדור שנאמר: "ורעי את גדויתך על משכנות הרועים" שמתמשכנין על הרועים וזהו: "על משכנות הרועים", שהם מקבלין הבל פיהם מבחינת המשכנות של הרועים, דהינו הצדיקים שבדור, שכל אחד עושה משכן כנ"ל: אך לידע כל זאת, דהינו לדעת כל צדיק וצדיק, איזה הם התינוקות השיכים לו, וכמה הם מקבלין ממנו, ולידע כל הבחינות שיש בזה, והדור שיבוא מהם עד הסוף. דע, מי שיוכל לעשות נגונים הנ"ל, הוא יכול לידע כל זה. וזהו סוד מה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה במשנה (שבת יא): 'באמת אמרו החזן רואה היכן התינוקות קוראים'. החזן, דהינו מי שיוכל לעשות הנגונים הנ"ל. שהוא יכול להיות חזן ושליח צבור להתפלל לפני העמוד כנ"ל. הוא רואה ויודע היכן התינוקות קורין, הינו אצל איזה צדיק הם מקבלין הבל פיהם, שעל ידו הם קוראין ונכנסין בהתורה כנ"ל:

טובות כנ"ל, שעל ידי זה נעשין נגונים כנ"ל, זה הצדיק שאוחז במדרגה זאת, הוא יכול להיות חזן ושליח צבור, דהינו להתפלל לפני העמוד, כי הוא יש בו בחינה זו הצריכה להשליח צבור ההגון באמת, שצריך שיהיה בו בחינת שיהיו כל הנקודות טובות תאבים אליו ויהיו נכללין בו כנ"ל, כי הוא יכול לקבץ כל הנקודות טובות שנמצא בכל אחד מישראל אפלו בפושעי ישראל כנ"ל:

ודע שיש בכל דור ודור רועה, והוא בחינות משה, שהוא רעיא מהימנא, וזה הרועה הוא עושה משכן. ודע שתנוקות של בית רבן מקבלים הבל פיהם שאין בו חטא מזה המשכן, ועל כן התינוק כשמתחיל לקרות ולהכנס בתורה, הוא מתחיל מן "ויקרא אל משה" (מדרש רבה צו פרשה ז), שהוא אלף זעירא כי "ויקרא" מדבר מגמר הקמת המשכן, שאז קראו השם יתברך והתחיל לדבר עמו מהמשכן, ועל כן משם מתחילין התינוקות, כי משם מקבלין הבל פיהם כנ"ל, ומשם מתחילין לקרות ולהכנס לתוך התורה:

ודע שכל הצדיקים שבדור כל אחד ואחד הוא בחינת רועה, כי בכל אחד ואחד יש בו בחינת משה, וכל אחד ואחד לפי בחינתו, הוא עושה בחינת משכן, שמשם מקבלין

רְעִי אֶת
גְּדִיּוֹתַיךְ

מפיהם ומפי
כתבם

הרה"ח רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל

לשמוח עם הנקודה

נקודות טובות. ודבר זה הוא הפסד גדול הן על העבר והן על ההווה והעתיד, וכל התקדמותו בעבודת ה' בחיות ובשמחה מוטלת בספק רב...

להתחנן להשי"ת להעריך הנקודה טובה

אי לך, כדי שירגיש כראוי וכיאות את ערכן של הנקודות טובות, כדי שיהיו לו לתנופה חזקה להמשך התקדמותו והתעלותו בעבודתו ית"ש - צריך להרבות בתפילה ובתחנונים שיזכה באמת לדעת ולהעריך כראוי כל עשיה שבקדושה, וממילא ירגיש חשיבותה של כל נקודה טובה שזוכה בעניו לעשות.

כלומר, כי באמת כל עובדא דקדושה שהאדם זוכה לעשות, היא יקרה לאין ערוך, וכל חפציק לא ישוו בה. וכדי להרגיש ערכה של נקודה טובה כמו שהיא באמת, צריך להרבות להעתיך להשי"ת על כך. כי יתכן כי עקב עוביות האדם וגשמיותו לא יזכה להבין ערכה של עשיה דקדושה, ותפילה בודאי תועיל לזה.

האדם מסובב בנקודות טובות - אך צריך להרגישן

על כל צעד ושעל נפגש האדם בנקודות טובות מאירות, שאפשר לחיות עצמו בהן בכל מצב, כגון: ציצית, תפילין, נטילת ידיים,

ענין ההתחזקות, שהאדם מחזק עצמו, ומרגיש שמחה בלבו עם הנקודות טובות שזכה לעשות הוא חשוב עד למאד, ויש בו תועלת עצומה, התעוררות גדולה ותנופה רבה להמשך דרכו בעבודתו את בוראו יתברך.

הנה הדבר ברור ללא כל ספק; כאשר האדם שמח באמת, מעמקי לבבו עם הנקודות טובות שזכה להן, לא יתכן שלא ירצה ולא ישתוקק לעשות טוב עוד ועוד...

כי כאשר האדם מרגיש באמת שהמעט הטוב שהוא מחיה עצמו בו, הוא כל כך טוב ומעולה, איך יתכן שהוא יסתפק במעט הזה בלבד? כי אם הוא אכן מסתפק בזה, ונפשו לא תכסוף ותשתוקק להוסיף כהנה וכהנה על הטוב שכבר עשה, אות וסימן הוא כי שמחתו אינה שלימה ומוחלטת. ומלבד זאת זה הרי זלזול בקדשי ה'.

מי פתי יותר על רכוש יקר...

הבה נתבונן, כיצד יתכן דבר כזה, שלהאדם ניתנת האפשרות לזכות ברכוש יקר, נוסף, על מה שיש לו כבר, ומרפה ידיו ואינו נוטל?... מהיכן זה נובע?...

כי אם אינו שש לקחת עוד, ככל הנראה אינו חש ומרגיש את חשיבות הרכוש הבא לידו.

כלומר, שחסרון השמחה בנקודה טובה, היא הסיבה שלא ישאף לרכוש עוד ועוד

ללמוד בישוב הדעת יותר, וביתר הרחבת הדעת, ובפרט אם מצב פרנסתו דחוק ומפריע אותו מללמוד כראוי, בודאי מן הראוי שיעשה כל אשר ניתן שיוכל לקיים את המצוה באיזה אופן שהוא, וכמו שמצאנו כזאת בשותפות "יששכר וזבולון" - שהזבולון מסייע ביד הישכר שיוכל לשבת וללמוד.

כל זה נאמר כשעדיין לא רכש ולא קנה לעצמו את המצוה, וכל מה שפועל לשתף אדם נוסף בזכויותיו, אין זה אלא רק כדי שיוכל בקל יותר לקיים את המצוה, כי בלא עזרת הזולת - יתכן שלא יוכל לקיימה כלל וכלל, כאמור, מפני העניות המחשיכה עיניו של אדם או סיבות אחרות.

אולם לאחר שכבר עשה את הדבר הטוב, בדיעבד, בודאי אסור באיסור חמור לתיתו עבור כל הון דעלמא. כי כמה שיקח תמורתו, אינו שווה, והוא רק מרמה את עצמו, ואין זה אלא בעטיו של קוצר דעתו והשגתו ברום מעלת כל דבר שבקדושה שהאדם הגשמי זוכה לחטוף בזה העולם.

זאת ועוד, מלבד שמעט הטוב הרוחני עדיף ומעולה ומשובח מכל סכום וערך שבעולם הזה - הרי בעצם כוונתו למכור עבור גשמיות, הוא מזלזל בדבר של קדושה שזכה בו, הוא מזלזל באלקותו יתברך ח"ו.

סוחרֵי פורים...

היה זה באחד מימי הפורים, לפני שנים רבות בירושלים. לאחר השתיה כדת, היתה התעוררות עצומה בין אנשי שלומינו

אמירת ברכות הנהנין וברכות המצוות וכיוצא בזה. כל אלו הרי הם דברים טובים ונפלאים באמת לאמתן, שערכן לא יסולא בפז.

וכשהאדם יזכה להרגיש את טובתן ומעלתן, תהיה זאת עבורו התעוררות והתחזקות לאין ערוך להמשך דרכו בעבודת השי"ת. כי כפי מידת שמוחתו בהן, כן בהכרח ישאף וישתוקק לעוד ועוד, בלי גבול...

כי אם אינו שואף לעוד, הדבר ברור שאינו מרגיש את חשיבות המצוות שהוא עושה. אמנם, בפיו ישבח תמיד את חשיבות המעשים טובים, אך לבו רחק ממנו, והא ראייה, שאם הם כל כך טוב, מדוע אינו שואף לטוב נוסף?...

כל הון דעלמא לא ישוו לטוב שכבר רכש

לפי האמת, כאשר האדם מעריך אל נכון את מעלת הנקודות הטובות שלו, הרי הם חשובים בעיניו מכל הון דעלמא.

כי בדיעבד, לאחר מעשה, אם יחפץ מאן-דהו לתת לאדם כסף וזהב ועשירות עבור איזה דבר טוב שעשה, שימכרנו לו - מי פתי יהיה מוכן לעשות זאת? להמיר טוב נצחי בהבל גשמי חולף, גם בדמות כסף וזהב ואבנים טובות. מה הם שוים לעומת טוב נצחי של מצוות השי"ת?...

אמנם לכתחילה, לפני המעשה, בטרם שהאדם עשה את הנקודה טובה, לפני שהתחיל, למשל, ללמוד תורה, אזי יתכן שישתף אדם נוסף בלימודו, כדי שיוכל

עבור זכיה של פעם אחת ויחידה של הציון הקדוש, הוא יתן במתנה גמורה, בשטר כתוב וחתום, את כל המצוות שעשה ויעשה במשך כל ימי חייו, ובנוסף גם את כל העולם הבא שלו - - -

והשומעים מזדעזעים ושינים דא לדא נקשן, העולם הבא של ר' שמואל... היש לנו מושג מה מכיל העולם הבא של ר' שמואל שפירא? עומד לעבור כולו לר' שמואל הורביץ, שגם לו אין חסר עולם הבא משלו...

וכאשר ראה שר' שמואל הורביץ מהסס עדיין, הציע לו הצעה נועזת ביותר, שלעומתה לא יוכל בודאי ר' שמואל הורביץ לעמוד: היינו שמלבד זאת שיעניק לו את כל מצוותיו, מוכן הוא לקחת על כתפיו את כל העבירות שלו, של ר' שמואל הורביץ, ושל כל זרעו, והכל תמורת הליכה אחת אל רבינו - - -

ר' שמואל הורביץ כבר עמד להסכים על התמורה המכובדת, אך מיד נסוג אחורנית והחל לזעוק:

לא ולא! איך נאר זיך אפ... אין זו תמורה ראויה... אני מרמה את עצמי... איני מוכן בעבור כל הון דעלמא, ובעבור כל סוגי ההצעות שמציעים לי, למכור דבר גדול כזה... אם יתן איש את כן הון ביתו... בזו יבזו לו!!!

והמכירה לא התבצעה...

המבינים אנו? ר' שמואל הורביץ חש עצמו מרומה בעסק זה...

שהתאספו לקיים את מצוות היום בצוותא בבית הכנסת כנהוג, וכידוע מה שנעשה בבית מדרשו ביום קדוש ונורא כזה, אשר מקיימים בפשיטות "לבסומי בפוריא עד דלא ידע", כי הרי רבינו הזהיר מאד לשנות בפורים.

פורים זה, המדובר בו, מיוחד במינו היה, על שאר ימי הפורים שזכורים לי.

זכורני שהחסיד רבי שמואל שפירא ניגש אל החסיד רבי שמואל הורביץ, זצ"ל, שזכה להיות פעמים רבות על ציון רבינו הק', וביקש ממנו ברחמים שימכור לו לפחות פעם אחת של השתטחות על הציון הק' שלו, תמורת שכר רוחני גדול מאד שיתן לו. מובן שהמדובר היה בעת אשר שערי אומן סגורים ומסוגרים היו, בפרט בעבור תושבי ארץ הקודש.

ברם, עוד בטרם נכנסו "סוחרי הפורים" למשא ומתן רציני, לדון על גודל התמורה שר' שמואל שפירא מוכן ליתן בעד "פעם אחת בציון", עצר בעדו ר' שמואל הורביץ, ואמר:

מובן שאין הנדון על "מכירת" הליכה לציון של ערב ראש השנה, כי על זה אינו מוכן לדון כלל, ואינו מוכרו בכל הון דעלמא. אם חפץ הנך לקנות פעם אחת ויחידה של עליה לציון בשאר ימות השנה, אפשר לדון, והבה ונשמע מה הינך מוכן לתת תמורתה...

ור' שמואל שפירא פתח פיו ונקב בתמורה שהוא מוכן לתת עבור פעם אחת ויחידה של עליה לציון רבינו הקדוש:

אין שייך למסור לזולתו, יהיה המחיר
אשר יהיה...

אמנם, מצאנו שהגאון רבי מרדכי
סוקולובער אומר שאפשר לומר תיקון
הכללי על הציון עבור הזולת - אין הנדון
דומה לראיה, כי שם מדובר שלכתחילה
אומר הוא בשביל האחר. אבל ברור כשמש
הוא שתיקון הכללי שלי, שאמרתי עבור
עצמי, או נקודה טובה שזכיתי בה, לא יתכן
להעביר לזולת ולא לעשות בה שום עסק,
בשום פנים ואופן, בכל הון דעלמא...

כך צריך כל אחד ואחד להתייחס אל
נקודתו הטובה, וכך הוא מכבד את בוראו,
ומוכיח כמה קדושות ויקרות בעיניו הן
המצוות הקדושות...

(מתוך הספר "דיבורי אמונה")

וכל כמה שר' שמואל שפירא רצה
להוסיף עוד ועוד - זעק לעומתו: לא ולא,
אני מרמה את עצמי...

ואל לנו לשכוח ששני צדיקים אלו ידעו
היטב ערכה של הדבר העומד להימכר,
ו"הסכום" העשוי להנתן עבורו. והמכירה
לא באה לידי גמור.

עד כדי כך העריכו עובדי ה' הללו כל
עשיה דקדושה שלהם... וכל חפציה לא
ישוו בה, גם לא חפצי שמים...

אין זה מכירה בכלל

אולם לפי האמת כל זה אינו ענין
אלא לפורים... כי באמת לא שייך למכור
שום עובדא טבא שהאדם זכה לעשות
בהאי עלמא. כי על טוב שכבר זכה לחטוף,

להחיות בהם נפש כל חי

הטוב הממון

כי באמת טמון בעמקי כל אחד מישראל טוב עצום ונפלא, וכמו שכתב רביז"ל (בלקו"מ ח"א סי' מ"ט) בזה"ל: "כי לפי אור להביות הלב של איש הישראלי, אי אפשר להתגלות מהמדות, כי אור להביותו, הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו", והיינו שכל אחד מישראל מלא בהשתוקקות וכיסופין להשי"ת וכל כמה שבני אדם כבר הביעו השתוקקותם וכיסופיהם להשי"ת, זה פחות וזה יותר, מ"מ אין זה מגיע עדיין אל מה שיכולים להוסיף ולהביע השתוקקות וכיסופין אליו ית', כי אין סוף ותכלית לתשוקת האיש הישראלי.

יסוד הכניסה לשערי תפילה

וע"כ, צריך הוא שיידע בשעה שהוא עומד להתפלל ולהביע תשוקתו וכיסופיו שאכן הוא מלא בהשתוקקות וכיסופין קדושים ושחלק קדוש זה המצוי בקרבו הוא זה שעומד להתפלל עתה.

ויסוד זה שגילה רביז"ל הוא יסוד חזק ומוצק ואין שום עצה להגיע ולהכנס לשערי

בספר "משיבת נפש" (א"ב השלישי אות א') מביא תמצית דברי מוהרנ"ת זי"ע (בליקוטי הלכות השכמת הבוקר סי' א') הנסובים על התורה הנוראה שגילה רביז"ל בענין "אזמרה לאלוקי בעודי" (עיי' לקו"מ סי' רפ"ב) וז"ל: "ע"י שמחפשיין ומבקשיין עד שמוצאין בעצמן איזה נקודות טובות בכדי להחיות את עצמם ולחזק את עצמם בעבודתו ית', עי"ז נמשכין כל התיקונים שנעשו ע"י הכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם וכן כל התיקונים שנמשכו ע"י קרבנות וקטורת" עכ"ל.

בתורה "אזמרה לאלוקי בעודי" מגלה רביז"ל יסוד נשגב זה, שכאשר האדם הולך להתפלל ולשפוך שיחו ולהודות ולזמר לה', - ובודאי עיקר כוונתו היא בפשטות על הג' תפילות שביום שהם עיקר בנינו של האיש הישראלי - צריך הוא להרגיש אז שעכשיו מתפלל ה"חלק אלוק' ממעל" שלו והחלק של "עוד מעט ואין רשע" שלו".

א זל"ק שם בס' רפ"ב: "וזה בחינת (תהלים קמ"ו): אזמרה לאלוקי בעודי. בעודי דיקא, הינו על ידי בחינת העוד שלי שאני מוצא בעצמי בחינת עוד מעט ואין רשע כנ"ל, על ידי אותה הנקדה, עי"ז אוכל לזמר ולהודות לה' כנ"ל. עכ"ל.

ב ומובא, שכאשר אמר רביז"ל דבר זה נתעורר כ"כ החלק האלוקי שבכל אחד עד שגעה כל העם בבכיה.

רביז"ל שאי אפשר להכנס לשערי תפילה כי אם ע"י עצה זו של אומרה לאלוקי בעודי, ועל האדם להחליט בנפשו שהוא עומד עתה להתפלל ואין רשות לשום דבר שבעולם - אף שהוא מלובש במצוה הכי גדולה וחשובה - להפריעו מעבודת התפילה, ואף כשיצרו יגבב לו ראיות מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מ"מ יזכור שאן לו ליצר רשות להפריעו מכך, ושעליו לבטל דעתו לדעת הצדיק שידע בבירור ונטל אחריות על כך שאי אפשר להכנס לשערי תפילה כי אם ע"י עצה זו, ורק עי"ז אכן יזכה לתפילה.

כל אחד בבחינת משכן

ומדברי מוהרנ"ת זלעיל [המובאים במשיבת נפש הנ"ל] אנו למדים על גודל אמונתו של מוהרנ"ת זי"ע בקדושת ומעלת עצה נוראה ונשגבה זו, עד שאמר שע"י זה שהאדם מתחזק בעצה זו ונעמד להתפלל ומקיים בנפשו "אומרה לאלוקי בעודי" ואינו מניח עצמו להתבלבל משום דבר שבעולם הרי הוא ממשיך את "כל התיקונים שנעשו ע"י כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם וכן כל התיקונים שנמשכו ע"י קרבנות וקטורת" שכל אלו נמשכים בכח התפילה.

כי כל אחד מישראל הוא בחי' משכן וכמובא באוה"ח הק' [ויקרא יח-ב] עה"פ "אהל שכן באדם", שנשמת האדם היא בבחי' משכן השכינה, [וכמ"ש בזוה"ק (תיקו"ז יג): "תיקונא דמשכנא כצירא דעובדא דבראשית" ועוד אמרו שם (זהר ח"ב קסב): שציר הגוף מכוון כציר המשכן עי"ש], וכאשר האדם מתפלל כפי שהצדיק

עבודת התפילה כי אם ע"י יסוד זה, כך, שכאשר רוצים לזכות להתחיל לפסוע בשערי עבודת התפילה - שהיא עיקר תיקונו של האדם ועל ידה מתמלא האדם באלוקות והיא התכלית שממנה יוצאים ונמשכים כל המצוות וכל העבודות ותורה וגמילות חסדים ושאר מדות טובות, כי הכל נמשך ע"י עבודת התפילה, וכמובא בשם מוהרנ"ו זי"ע שעיקר העבודה קודם ביאת המשיח היא עבודת התפילה - הרי צריך לאחוז ביסוד זה ולהתבטל בתכלית לאמתת יסוד זה ורק כך ניתן להתחיל להכנס לשערי תפילה.

ומשמעות יסוד זה הוא, שבשעה שנעמדים להתפלל צריכים לסלק מן המחשבה את כל אשר פגם וחטא עד כה, ואין רשות לשום חטא או עוון או פשע או פגם או שום דבר אחר להפריע לאדם מלהתפלל להשי"ת, ויהיה מה שיהיה או איזה דבר שיהיה אולם בשעה שאתה מתפלל צריך שתדע שעתה עומד כאן לפני בוראו איש טהור וכשר, יהודי טהור מזרע ישראל, ושום דבר שבעולם אין לו רשות להפריעו מכך, וזהו כאמור יסוד נפלא ומוצק שרק על ידו ניתן לפסוע ולהכנס לשערי עבודת התפילה.

כי הבע"ד בא אל האדם דוקא בעת הזאת כאשר הוא הולך לעשות או לומר איזה דבר שבקדושה או כשהולך להתפלל או לעבוד איזה עבודה בעבודת ה', והוא מתלבש במצוות התשובה ומזכיר לאדם את כל עוונותיו ופשעיו ומסיתו שעתה בזמן התפילה וכדו' יתעורר לשוב עליהם, ובערמה זו הוא קובר בעמקי שאול תחתיות את האדם יחד עם התפילה, ולעומתו גילה

תלמידו רבי נחמן מטולטשין צוק"ל והיה מוהרנ"ת מבחין ברנ"ט שאין הוא שומע את הדברים בהתחדשות הראויה, פנה אליו מוהרנ"ת ואמר: "ביי דיר איז די תורה האלט, ביי מיר איז זיא שפאגל ניי" [אצלך התורה הזאת כבר ישנה אך אצלי היא חדשה ומבהיקה כראי מלוטש], ומחמת שהיו הדברים חדשים ובהירים אצלו והרבה לקיימם בפשיטות ע"כ זכה למדרגות התפילה אשר זכה להם.

העצה היעוצה גם לגרוע שבגרועים

כאמור, הרי דוקא ע"י עצה זו ניתן להכנס לשערי עבודת התפילה, ותפילה היא הרי שורש של כל היהדות ושל כל האמונה הק' ועל ידה ממשיכים את כל הישועות והשפעות הטובות וכמ"ש (דברים א-יא) "ויברך אתכם כאשר דבר לכם" וכל קיום העולם הוא בזכות התפילה והם עומדים בזמן הזה במקום הקרבנות ועליהם נאמר (בראשית ח-כא) "וירח ה' את ריח הניחוח", ואי אפשר לזכות לכל הטובה הזאת כי אם ע"י הציות לצדיק ולא כשמצייתים ח"ו לדברי היצר שמסית ומבלבל דוקא אז להתעסק עם תשובה על עוונותיו וכדו', על האדם לעמוד אז איתן כנגדו ולהתפלל כאילו היה צדיק נקי וצח ולחשוב בלבו שכמו שמושה רבינו ושאר צדיקים צריכים להתפלל כמו"כ צריך הוא

ציווה לו ושופך כל לבו להשי"ת בבחי' "כל עצמותי תאמרנה" (תהלים לה-ו), אזי הוא מתמלא בטוב, בבחי' הנאמר במשכן (שמות מ-לד) "וכבוד ה' מלא את המשכן".

זוה נעשה כאמור רק כשמציית לעצה זו שגילה רביז"ל, כי רק ע"י עצה זו ניתן להתפלל בבחי' "כל עצמותי תאמרנה", כשנעמד להתפלל ואינו מניח שיבלבלוהו ויפריעוהו ע"י שום חטא ועוון או פשע שנכשל בהם, אלא זוכר ויודע שבכל אחד מישראל יש חלק אלוקות ובכל אחד יש תפילה, וכשמתחזק ע"יז להתפלל בכל לב, נפעלים ע"יז כל התיקונים של קרבנות וקטורת וכל עבודת בית המקדש.

ואכן לא לחינם זכה מוהרנ"ת זי"ע להיות ממש מגדולי המתפללים בעולם, - וכידוע אשר אנ"ש הפליגו בשבח תפילותיו הק' אשר כל שומעיהם הרגישו שהוא "מחיה מתים במאמרו" מרוב אור בהירות הדיבורים הקדושים שיצאו מפיו בעת התפילה - כי מעוצם אמונתו בקדושת עצה זו ומרוב התנוצצות הארת דיבורי רביז"ל בנפשו ובגודל התחזקותו לקיים עצה זו בפועל ממש בביטול גמור ובתמימות ופשיטות, זכה להכנס לשערי תפילה ולעלות מדרגות נפלאות במעלות התפילה ביתר שאת.

וכמו שאכן מובא שפעם אחת היה מוהרנ"ת מדבר מתורה זו וישב אצלו

ג עיי' לקו"מ לד-ג "שהדבור הוא כלי השפע, שבהם מקבלין השפע. כמו שכתוב (דברים א'): "ויברך אתכם כאשר דבר לכם", הינו לפי הדבור כן השפע"

יסוד זה הוא העצה היעוצה לגרוע שבגרועים - וכמפורש בלקו"ה (בכור בהמה טהורה ד-כ"ו) שעצה זו מועילה להם - וכמו"כ היא העצה היעוצה לצדיקים הגדולים במעלה, שכאשר רוצים להתעלות וללכת מעלה מעלה צריכים הם להגיע לעצה זו, וכמש"כ רביז"ל (שיחות הר"ן רצא) עה"פ "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל", שדיבור הצדיק הוא לכל אחד מישראל!.

לשארית נחלתו

זכורני בענין זה דבר פלא, פעם אחת שוחחתי עם ת"ח בר אוריין שהיה מהוה דוגמא ליהודי מדור העבר, הלה היה מופלא בגאונותו ובכח זכרונו, דברי רש"י והרמב"ם היו שגורים על פיו, ובנוסף לכך היה גם צדיק וכשר ירא אלוקים ועובד ה', בשיחתי עמו חזרתי לפניו על הנאמר בסוף ספר "היכל הברכה" מהרה"ק מקאמארנא זי"ע שמפרש שם עפ"י קבלה וחסידות את כל דברי ה"שמעתי" המובאים בשה"ק "תולדות יעקב יוסף" בשם הבעש"ט זי"ע, ובתוך דבריו מבאר ג"כ את הי"ג מדות של רחמים כפי שביארם מרן הרמ"ק בספר "תומר דבורה" ומרחיב בענין רחמנותו ית'.

להתפלל, כי בורא אחד לכולם והוא שחייבם להתפלל לפניו ואין לשום דבר כח ורשות להפריע מכך.

ועל אף שהיצר מבלבלו לחשוב עתה בעת התפילה מעוונותיו ומסיתו שיתעסק בכך כדי לחזור בתשובה, אולם הוא מביאו עי"ז אל ההיפך הגמור, כי דבר זה גורם שיכנס יותר בסבך עוונותיו בלא שיוכל לצאת מהם, כי מתוך שהוא נכנס לעומק סבך זה אין הוא מאמין כבר שיוכל לצאת מזה אי פעם, ובכך מרוויח היצר שגם תפילתו תהא רצוצה ושגם בעתיד לא יוכל להתפלל, ולעומ"ז ע"י עצות הצדיק, מתמלאים באלוקות ובזיו השכינה ומאיר לאדם באופן שיוכל לראות את הפתחים האין לצאת מסבכי רשתו של היצר ולשוב בתשובה, כי רק ע"י ציות זה לדברי הצדיק - דהיינו כאשר נמנעים מלחשוב על העוונות והפשעים בעת התפילה ומקיימים "אזמרה לאלוקי בעודי" וזוכרים שה"חלק אלוק' ממעל" שלי מתפלל עתה - אפשר לזכות לתשובה, [וכמפורש שם בלקו"מ (סי' רפב הנ"ל) שע"ז זוכים לתשובה] ולא ע"י שנשמעים לדברי היצר ועצותיו האומרים שע"י שיתעסק עם עוונותיו בשעת התפילה יזכה לתשובה.

ה זל"ק שם: "יתחזק לקים דברי הצדיקים אמתיים שמוזהירין את הגרוע שבגרועים להיות בשמחה בהנקדות טובות שמוצא בעצמו עדין כמבואר על פסוק אזמרה וכו'".

ו ז"ל שם: "שמעתי בשמו, שהצדיק הגדול בהדבור שהוא מדבר, נכללין בו כל הדבורים הצריכין אל כל ישראל, וכל הדברים שצריך כל אחד מישראל. וזהו (דברים א א): "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל". שהדבורים שדבר משה נעשה ממנו דברים אל כל ישראל. כי כל אחד מישראל מצא בו מה שצריך".

ז יסוד דברי הרמ"ק הם שהי"ג מדות של רחמים האמורות בתורה מכוונים נגד י"ג הנהגות המרומזות בפסוק בנבואת מיכה "מי א-ל כמוך נושא עוון וכו', ונחלקו הראשונים בכוננת דברי חז"ל במדרש ניל"ש

המתגלית ביי"ג מדות אלו שיש בהם הנהגת רחמנות כזו שהיא למעלה מדרך הטבע.

מזוסיף שם הרה"ק מקאמארנא דכל החיזוק הנפלא הזה נאמר אפילו לגדולי החוטאים והפושעים והמזיזים שעברו על העבירות החמורות ביותר, אבל לא על המסיתים והמדיחים שהניחו עצמם לנתק את ישראל מאביהם שבשמים, אשר עבורם בודאי לא יועילו מדות רחמים אלו מלהכרת מארץ חיים, ואעפ"כ, אעפ"י שמצד רוב המדות אין להם תקוה אולם מצד מדת "לשארית נחלתו" עדיין יש גם עבורם מדת רחמים, וענינה של מדה זו הוא התעוררות רחמי אב על הבן והשי"ת כביכול אומר, "זהו בני", ועל בן יש התעוררות רחמנות שכזו עד שגם כשהוא בכלל רשעים מופלגים שכאלו מ"מ יש מקום לרחם עליו מלמעלה.

כדוגמא לדבר הוא מביא מענין כת הפראנקיסטן ימ"ש, שמיום שניתנה תורה לישראל לא קמו מסייתים ומדיחים מרשיעי ברית כמותם, ורבינו חיים כהן זללה"ה החרימם וכתרם והבדילם מעדת ישראל כדי להציל את שארית ישראל שלא ימשכו אחריהם, כיון שהיה כוחם רב ועצום, והבעש"ט הק' הצטרף עמו וחתם על כתב

זה, כרופא זה החותך וכורת אצבע מן היד כדי להציל את כל הגוף מכליה, ועם כל זה, אמר הבעש"ט הק' ששמע איך שהשכינה הק' מבכה על בניה שאבדו מתוך הקהל, כי הכלל הוא שכל זמן ששם ישראל נקרא עליו הרי אעפ"י שהוא מסית ומזיח אולם עדיין יש עליו תואר "שארית נחלתו" ויש מקום לרחם עליו, אך כששוב אינו נקרא בשם ישראל אזי הוא מאבד גם תואר זה, והשכינה הק' בכתה כביכול על הפסד תואר זה, כך, שאעפ"י שהעש"ט הק' ראה את חובת השעה להבדילם ולהכריתם מישראל ואף חתם על כתב זה - מה שבודאי גם גרם למעלה שיאבדו מישראל - מ"מ גילה שהשכינה הק' הצטערה על כך מאד, עכת"ד הרה"ק מקאמארנא זי"ע.

כאשר חזרתי על דברים אלו לפני הת"ח והבר אוריין הנ"ל - שהיה כאמור גאון וצדיק בקי בש"ס ראשונים ואחרונים - נתרגש הלה עד מאד ואמר לי: "אוי, החייתני!!! סוף סוף אני יהודי, עדיין שם ישראל נקרא עלי, החייתני בדיבור זה!!!"

התפעלותו והתרגשותו לימדו אותי אז לימוד נפלא, עד כמה נוראה היא דרכו של הבע"ד להחליש דעתו של האדם, גם על יהודי שכזה העומד ברום המעלות הוא

שמות לד- שצח ז"ל: "ויעבר ה' על פניו אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה אמר לו כל זמן שישאל חוטאין לפני יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם" מהי הכוונה שיעשו "כסדר הזה", יש אומרים שהכוונה היא שהש"ץ יעבור לפני התיבה בטלית מצויצת ויאמר הי"ג מדות של רחמים וכו' ויש אומרים שהכוונה היא כשיתנהגו בפועל בהנהגות אלו של י"ג מדות של רחמים, והרמ"ק נוקט כשיטה בתרייתא ומבאר בספרו הנ"ל את כל ההנהגות והמדות הנובעות מי"ג מדות כדי שיוכל האדם להתדמות לקונו בהנהגות אלו, ועיי' גם בשיהר"ן (אות פ"ט) שכדי להמשיך מדת מעביר ראשון ראשון צריך "שילמד לעשות ולקיים הי"ג מדות של רחמים וחסדים" עיי"ש.

אתה מוחק אלף שנות גיהנם, אינך יודע עד כמה גדול אתה עי"ז ולאיה תיקון אתה בא עי"ז", ועוד כהנה דיבורים שיכולים לרומם ולהחיות ולנחם על ידם נפשות נכאבות, וכמובן שצריך גם להזהר להשתתף בצער הזולת, כי לפעמים נשמע מדברי המחזק כאילו הוא מביט עליו בזלזול כעל דכא ושפל אנוש וזה עצמו מוסיף לפגוע בו.

וכאשר האדם עוסק עם עצמו בעצה זו של "אזמרה" יכול הוא להבין גם את זולתו, וזהו כאמור דבר נשגב מאד לחזק ולנחם ולעודד בני אדם, זכורני שהרה"ח רבי יונה לעבל זצ"ל היה יודע להלך רוחו של כל אחד, תמיד היתה מוכנה בפיו האימרה הנכונה הנצרכת לכל אחד, בדברי החיזוק ששפעו מפיו ידע לכוון היטב לצרכו של המקבל, בין אם היו אלו חסידים ואנשי מעשה ובין אם היו אלו שבורי לב וקשי יום, ואף לבחורים צעירים, כשהיה פוגשם ברחוב היה פונה אליהם בנעימה ואומר "גיב זאך אכטונג די פראז'עקטערס" [שמור על פנסיך], ברמזו בכך בצורה לבבית על חובת שמירת העינים. הוא היה מלא וגדוש בדיבורים נפלאים ונעימים, דיבורים המחיים את הנפש, פעם אחת פגש מאן דהוא שהיה לו בן חולה בתוך ביתו והלה היה שבור ורצוף מזה מאד, נענה לו ר' יונה ואמר: "גם אתה הינך בנו של הקב"ה כמו בןך, שמור על עצמך, אתה צריך להיות בריא ושמח!!!", ומעשה היה והוכיח את פלוני על מעשיו שאינם עולים יפה ומתוך דבריו ניכר היה שהוא יודע מה שהלה עושה, שאלו אותו, איך הינך יודע מה שנעשה אצל זולתך?! נענה ר' יונה בענות חן: "איין שאבאבניק קען דעם אנדערך" [טבעם של קלי דעת שהם מכירים זה את

עובד כדי לייאשו!!!, מלחמה זו ראה רבינו הקדוש מלפנים, הוא ראה כאלו כלי זיין ילחם הבע"ד עם ישראל באחרית הימים והכין לכך את אוצר ההתחזקות שלו, ועובדא זו עוררה אותי מאד להתבונן שרביז"ל אכן הכין וכיוון זאת לכל אחד ואחד!! פשוטו כמשמעו, ומוהרנ"ת מוסיף במקום אחר שעל אף כל ההתחזקות הנפלאה שהשאיר לנו רביז"ל עדיין צריכים להגיע אליו, כי הצדיק מרמז בתנועותיו הק' ורק תלמידיו מבינים את עומק כוונתו, ואכן מוהרנ"ת הבין ממנו ז"ל עד היכן הדברים מגיעים, מהגורע שבגרועים שאין גרוע אחריו עד הגדול שבגדולים.

להחיות בהם נפש כל חי

בנוסף לכך צריך לדעת, שכאשר האדם עוסק בעצמו בעצה זו אזי מאיר לו השי"ת שיוכל להאיר זאת גם באחרים, ועיינינו הרואות דבר זה כי יש הרבה שמלאים ביסורי נפש ברוחניות ובגשמיות ואין מי שיבין לרוחם וירד לסוף דעתם, ואדרבה יש גם "מוכחים" שטורחים לגלות לנשברי לב אלו את מומיהם, וכאשר רק נדמה למוכחים אלו שמצאו בהם איזה חסרון או עקמימיות, מיד הם מבקשים תחבולות איך לפגוע בהם ולהזכירם את מגרעותיהם מתוך מחשבה שכך יתקנו הללו את מעשיהם, בעוד שבאמת הרי הם כזורים מלח על הפצעים, כי לב יודע מרת נפשו היטב האיך הוא נראה ברוחניות וגשמיות.

ולעומת זה, ניתן לרומם ולהחיות בני אדם ע"י דעת אמיתי, כאשר אומרים לו ומגלים לו: "אינך יודע איזה נחת רוח אתה גורם להשי"ת ע"י מעברך, עליך אמרו רז"ל (זהר ככב:) "מאן דאיהו זעיר איהו רב", ביסוריך

בעודי" אצל עצמו אזי גם יאיר לו האיך לקיים זאת כלפי זולתו, והוא ענין נפלא שעומד לו לאדם לנצח וכמו שבארנו.

בכחו של צדיק

כללן של דברים, לימוד זה של "אזמרה", לדון כל אחד מישראל לכף זכות ולהביט על חלקי הטוב שבו, הינו לימוד נפלא שאפשר להציל על ידו עולמות שלמים,

עלינו להתחזק לקחת עצמנו לענין נפלא זה לדון את הכל לכף זכות, לגשת לזולת לעוררו לחזקו ולעודדו, כי ב"ה יש לנו אוצר זה של דיבורים המחיים ומשיבים את הנפש, וכאשר נקח עצמנו לענין זה של "אזמרה" כלפי עצמנו וכלפי זולתנו אזי יאירו פשט דברי המשיבת נפש באור יקרות, עד שכל מילה שם תזרח ותאיר אחרת לגמרי, כי דבר זה מזריח ומאיר את הכל.

עלינו להאמין שהמבין הגדול ביותר על הבע"ד היה רביז"ל ואליו צריך להתבטל ואת עצותיו צריך לקיים, ואזי אפשר להגיע למה שהוא ז"ל אמר "הפחות שבאנשי אני מוליק אותו בדרך של צדיק גדול מאד" (חיי מוהר"ן שט"ו).

וכאשר נאחז בדרך ועצה זו של "אזמרה" לאלוקי בעודי" יקיים בנו השי"ת "ימין ושמאל תפרוצי ואת ה' תעריצי, על יד איש בן פרצי ונשמחה ונגילה" כלומר, ע"י הצדיק שהוא "איש בן פרצי" ויעצנו לשמוח ולגילל בנקודות טובותינו, נזכה לפרוץ ימין ושמאל ולכבוש את כל הכבישות דקדושה לטוב לנו כל הימים.

זה], וכך היו לו תמיד את הדיבורים הנכונים שמחיים את המקבל ולא משברים אותו, ובענין זה עסקו אנ"ש הרבה והיא מצוה נפלאה.

עובדא ידענא מיהודי כשר שהתגורר בבתי אונגרין שהיה רץ הרבה מאד להיטיב עם הבריות, ועשה התקשרות עם חברו שמי מביניהם שיסתלק קודם יבוא ויספר לחברו מהנעשה עמו למעלה, לאחר ימים הגיע יהודי זה לחברו וסיפר לו שדבר זה שעסק למען הזולת שבר אצלו את כל המקטרגים, כי העשיה למען הזולת בכלל היא ענין נפלא וכ"ש כאשר מטיבים לזולת ברוחניות ומחזקים את רוחו, וכמ"ש חז"ל (ב"ב ט:) "כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א", ואם בסתם דברי פיוס כך, בדיבורים שיש לנו מאוצרו הטוב של רביז"ל על אחת כמה וכמה.

לרדת לסוף דעת חברו

אלא שצריך רק להבין ללב הזולת ולהתאים לו את הדיבור הנכון, לרדת לעומק כאבו ומשם להחיותו ולנחמו, הרה"ח ר' אלי' חיים רוזין זצ"ל היה אומר בשם הרמ"ל מסאסוב זי"ע, שלמד "אהבת ישראל" מהי, משיכור פלוני, שפעם אחת עבר ליד בית מרזח ושמע האיך שיכור אומר לחברו "אני אוהבך", נענה השני ואמר: "איך יתכן שאתה אוהבני כשאינך יודע מה כואב לי" מששמע זאת רבי משה לייב למד מכך מהי מהותה של אהבת ישראל אמיתית, צריכים לאהוב עד שיידעו מעצמם מה כואב לו לזולת.

ואכן כאשר יודעים מה כואב לזולת, יודעים גם האיך להחיותו ולרוממו, וכאמור, כאשר משתדלים לקיים "אזמרה לאלוקי

הגה"ח ר' משה קרמר שליט"א
מעובד מתוך כת"י ע"פ הכנת הכותב

ארבע דרכים למקום

הדרך מן הנקודה אל התשובה

והנה כשאדם חוטא ממשיך על עצמו דינים וקטרוגים, וכמאמרם ז"ל העושה עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד, ונמצא דהחטא עצמו גורם לו לחטוא ביותר ואולי זהו הטעם דעבירה גוררת עבירה וכן להיפך לצד הטוב מצוה גוררת מצוה מאותו טעם כמובן ולכן כשהאדם זן א"ע לכף זכות ומטה א"ע לצד החסד וכן לגבי אחרים עי"ז הוא מעורר עליו חסד ורחמים למעלה כידוע, ונמצא שעי"ז נחלש ונכנע היצה"ר שכל יניקתו הוא מדינים ועכשיו נתעוררין עליו חסדים ורחמים, וממילא יוכל לשוב בתשובה עי"ז.

ב': כאשר יש עירוב טוב ורע אזי הרע יונק מן הטוב ומקבל חיות מזה, ולכן כאשר האדם מחפש אחר הנקודות טובות ומשמח א"ע בהם עי"ז הוא מברר ומפריש ומבדיל ומוציא את הטוב מן הרע כמבוי היטב בפנים, ועי"ז נחלש הרע כי אין לו יניקה מן הטוב, ולכן יוכל האדם לחזור בתשובה עי"ז,

ולפ"ז מבואר מה שרבינו מדגיש שאחר שכבר מצא נקודה טובה צריך עוד להמשיך ולחפש עוד נקודות טובות וכן אח"כ יחפש עוד כמבוי בפנים, כי לכאורה צ"ב כי הרי

רבינו הקדוש והטהור, שליח הציבור המתפלל בעד כל נשמות ישראל גילה במאמר קדשו בסימן רפ"ב כי "על-ידי-זה שאתה מוציא בו עוד מעט טוב, ששם אינו רשע, ואתה דן אותו לכף זכות, על-ידי-זה אתה מעלה אותו באמת מן חובה לכף זכות, עד שישוב בתשובה על-ידי-זה" כל כך הפליג רבינו במעלת הנקודה הקדושה עד שענה ואמר כי על ידה בלבד מעלה את האדם אל הטוב הנצחי עד שישוב בתשובה שלימה באמת.

והמחפש עומד משתאה מחריש לדעת ולהבין, איך תביאני הנקודה הקדושה אל מקור מחצבתי, איך אזכה על ידי אותה נקודה קטנה אשר מצאתי בתוך ים של פגמים וחטאים לשוב אל כסא הכבוד אשר משם נאצלה נשמת.

על פי לשונו הקדוש וקשרי מאמרו נמצאו כמה שבילים אשר בהם יפסע החסיד התמים המאמין בכחו של אותו זקן ובהם יזכה לשוב אל ד' באמת ובתמים על ידי קיום עצה זאת בפשיטות:

א: ידוע ומבואר בתו' ע"ב כי היצה"ר יונק את כחו הוא מן הדינים השורים בעולם ולכן מי ששורין עליו דינים צריך ליזהר ביותר מהיצה"ר יעו"ש,

ג: מבואר בסה"ק דהסט"א בורחת ממקום השמחה כי כל ענינים ובחינתם הוא עצבות ויללה כידוע, וכמ"ש הרמח"ל על הפסוק לא תאכלו על הדם (אוצרות הרמח"ל פר' ראה) ומבואר עפ"ז מה שכתבה תורה כשמביא את המעשר שני לירושלים "ושמחתם לפני ה' אלקיכם", שהוא כדי להרחיק את הסט"א שלא יהיה להם אחיזה בפירות המעשר שני והוא ע"י השמחה כי הסט"א היא עצב ואינם יכולים לסבול את השמחה.

ולכן בוודאי ע"י שמשמח את עצמו עם הנקודות טובות הוא מגרש מהם את הסט"א שלא ינקו מהם ושוב אין הסטרא אחרא שולטת בו והרי הוא חוזר אל בוראו לעבדו כבראשונה.

ד: כל התעוררות דקדושה שיש לאדם הכל בא מבחינת נקודתו הפנימית שהיא עצם מהות קדושת ישראל שיש בכא"א לפי בחינתו ושרשו, וממנו נמשכים ובאים כל הנקודות טובות שזוכה האדם לעשות, והנה כאשר האדם מחפש ומלקט את נקודותיו הטובות והוא משמח את עצמו אתם עי"ז הוא מעורר ומלהיב את נקודותו הפנימית שהיא שורש קדושתו העצמית, שממנה באים כל הרהורי התשובה והתעוררות קדושה שבאדם, ולכן נתעורר עי"ז לתשובה.

אם לא היו לו כ"א אלו הנקודות טובות שכבר מצא, היה די בזה שיזכה עי"ז לתשובה, וכי משום שיש לו יותר נקודות טובות מוכרח הוא לחפש עוד עד שימצאם ונמצא דבר חידוש כי משום שזכה לעשות יותר נקודות טובות קשה לו יותר לזכות לתשובה כי צריך לחפש ולמצא כל הנקודות טובות שלא ישאר אחד מהם מעורב בין הרע, אבל להנ"ל א"ש, כי מוכרח להוציא ולברר את כל הנקודות טובות כדי שלא יהי' להרע יניקה מהם.

ואם כן מתבאר מתוך דבריו הקדושים כי באמת עבודה זו היא מן העבודות הקשות שבמקדש שהרי נצרך אח"כ לחפש ולמצא את כל הנקודות טובות שעשה מיום עמדו על דעתו.

אך כבר מבואר בהמשך המאמר שאין יודע ענין זה של ליקוט הנקודות טובות כראוי כ"א הצדיק הגדול שרק הוא יכול לעשות את אלו הניגונים היינו בחי' הברור הנ"ל, ואשר באמת כל מה שמבוי' בפנים שכ"א צריך לעסוק בזה בין לגבי עצמו ובין לגבי אחרים אין זה כ"א בגדר אתערותא דלתתא שע"ז נתעורר הצדיק לעשות ולגמור את הענין בשלימות (כפי ערך האתעדל"ת של האדם) וכמבוי' בביאור הליקוטים.

הגה"ח ר' משה קרמר שליט"א
מעובד מתוך כת"י על פי הבנת הכותב

המלחמה על ה'נקודה'

עיי"ז להכשילו בעבירות, וע"כ צריך האדם להזהר מאד לחפש ולבקש בעצמו את מעט הטוב שעשה היינו לגלותה מהסתרתה ולשמוח עמה וזה בעצמו הוא בחי' בירור הנה"ק מהסט"א ועיי"ז אין להם כח לאחוז בו ולהכשילו ח"ו וזה מה שמובא בדברי רבינו ז"ל כי עיי"ז יכול באמת לצאת מכף חובה לכף זכות כי כשמוציא מהם החיות עיי"ז הם נכנעין ונתבטלים.

ובזה תבין יסוד הענין מה שמזהיר רביז"ל שאחר שזכה למצוא בעצמו מעט טוב צריך לחפש עוד למצוא בעצמו עוד איזה דבר טוב וכו', כי כל זמן שנמצא עוד מעט טוב שלא ביררה, הס"א נאחזת בהם ויונקים חיותם מזה ע"כ צריך עוד לחפש ולבקש מאד שלא ישאיר להם שום מקום יניקה וחיות.

וזהו גם ענין השמחה המבו' בפנים שישמח א"ע מאד בכל נקודה טובה שמוצא בעצמו עדיין, כי כפי המובן בפנים שהשמחה היא היא עצם הטוב ולהיפך העצבות והמ"ש היא עצם הרע, וכשמוציא ומברר הנקודות טובות נמצא שמברר השמחה מתוך העצבות.

ימי התשובה פורשים כנפיהם והנפש משתוקקת לשוב אל בוראה אך הקליפות מנהלים מלחמת חורמה להניא את האדם

אזמרה לאלוקי בעודי, הנקודה הטהורה זועקת אליי מתוכי, נשמה טהורה, יש תקווה לאחריתך, עליך לשמוח ביהדותך, להתקלס במעשיך הקטנים ולהתעלות על ידם לחזור אל מקור מחצבתך.

אבל הנשמה המיוסרת זועקת באלם, נאנחת ושואלת: איך נפשי החזקה והפיקחת היודעת ערך הנקודה נפגמת כל כך? איך יוכל הלב אשר שמח כל כך בשמחת הנקודות טובות לחטוא במהירות ובקלות כזו?

מצירופי דבריו הקדושים במאמר זה נמצא כי כל החיות של הסטרא אחרא הוא רק ע"י שהם מתגברין להעלים ולכבוש ולהסתיר הנצוצות הק' והטוב הנמצא אצלם כי מזה הם יונקים חיותם וע"י שאנו מבררין ומוציאין מהם הנקודות טובות עיי"ז מכניעין אותם ונתבטלים לגמרי.

והוא אשר מבואר בלק"א סי' נ"ו ובלק"ת בסי' י"ב שע"י שיודעים שנסתר שם השי"ת עיי"ז נתבטל ההסתרה ונתהפך לדעת כי עיי"ז הם נכנעים ונתבטלים.

וביאור פנימיות הענין הוא כי כל כח הסט"א להתאחז בו ולהכשילו הוא דייקא ע"י מעט הטוב הזה שעשה והם מתגברים להעלימו ולהסתירו ועיי"ז הם יונקים ומקבלים חיותם מזה הטוב ויש להם כח

שמחפש ומוצא בעצמו איזה מעט טוב מתוך התקצ"ט חטאים, וכן באותו המעט טוב הוא מחפש ומברר מעט טוב חלק א' מאלף עד שנתעורר עי"ז דייקא לתשובה כמב"פ, עי"ז גופא מעורר עליו המלאך מליץ הנ"ל לפדותו מרדת שחת והבן.

בי המניעה העיקרית אשר מונעת את האדם מלפתוח ולהשיב את לבו אל ד' היא כי הרשע עי"ז עוונותיו נתעוררים עליו דינים וקטרוגים הנקראים "כף חובה", ודבר זה עצמו מכביד עליו את עבודת התשובה מחמת גודל הקטרוגים והדינים ששורים עליו, וכידוע שעיקר יניקת היצה"ר הוא מדינים (עי' תו"ע"ב),

אבל כשמוצאים בו (או כשמוצא בעצמו) איזה מעט טוב ודנים אותו (או את עצמו) לכף זכות, אזי נתעוררים על אדם זה חסדים ומליצי טוב שהוא בחי' "כף זכות", שע"ז נמשך לבו לתשובה ובא לו הדבר בנקל.

ובזה תבין מאחז"ל 'מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה', כי כשעושה עבירה מעורר על עצמו קטרוגים ודינים שמזה יונק היצה"ר ומסיתו לעשות עוד עבירות ח"ו, משא"כ כשעושה מצוה הוא מעורר על עצמו רחמים וחסדים שמשם כח היצ"ט להסיתו לטוב.

שלא ירצה ולא יוכל לחזור בתשובה שלמה באמת, מהות פנימיות מלחמה זו מבוארת עפ"י מאמר זה כי היא מלחמת הנקודה אשר הקליפה נלחמת בכל כוחה שלא ישם האדם אל לבו את אלו הנקודות הטובות.

וזה מה שאמרו בגמ' שבת (לב.) "ואלו הן פרקליטין של אדם תשובה ומעשים טובים, ואפילו תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה ואחד מלמד עליו זכות ניצול שנא' וכו'", ר' אליעזר בנו של ר"י הגלילי אומר תשע מאות ותשעים ותשעה באותו מלאך לחובה ואחד לזכות ניצול שנא' וכו'. והנה לפי מה שאמרו מקודם שהפרקליטין הם תשובה ומע"ט נמצא שמה שאמרו אפי' תתקצ"ט מלמדין עליו חובה וא' מלמד עליו זכות, הכוונה שהוא מלא חטאים רק שיש לו איזה דבר טוב שע"ז נברא מלאך מליץ אחד, ור"א אומר שאפי' באותו מלאך תתקצ"ט חלקים לחוב וא' לזכות, היינו שאותו הדבר הטוב הוא ג"כ מלא פצעים ופניות רק שיש בו איזה מעט טוב ועי"ז הוא ניצול. (ועי' בחא"ג מהרש"א שתמה איך אפשר שבמלאך אחד שנברא ממצוה יהי בו תתקצ"ט חלקים לחוב וא' לזכות וע"פ הנ"ל ניחא ואפשר שלזה כיוון במש"כ ויש ליישב).

וע"פ דברי רבינו ז"ל הנ"ל יש לפרש דברי הגמ' דעי"ז גופא שהאדם משתדל לעורר עצמו לתשובה ולשמחה עי"ז

ה'נקודה'

לפניכם מאמר שכתב המנוח ז"ל על עבודת חיפוש הנקודות טובות בעת התבודדות מתוך ספרו "אשפוך לפני שייח" כאשר בין הבתרים מתבאר מהות נקודה טובה ועוצם גילוייה.

[נדפס בהסכמת בני המשפחה לעילוי נשמתו]

שמחה נעשין בן חורין ויוצאין מן הגלות. ועל כן כשמקשר שמחה אל המוח, אזי מוחו ודעתו בן חורין, ואינו בבחינת גלות, ואזי יוכל להנהיג את מוחו כרצונו וליישב דעתו, מאחר שמוחו בחרות ואינו בגלות. כי על ידי גלות אין הדעת מיושב, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (מגילה יב:) על בני עמון ומואב, דמייטבא דעתיהו מחמת שלא הלכו בגלות, שנאמר (ירמיה מ"ח): "שאנן מואב מנעוריו וכו', ובגולה לא הלך, על כן עמד טעמו בו" וכו'. ולבוא לשמחה הוא על ידי מה שמוצא בעצמו איזה נקדה טובה על כל פנים, כמבאר על פסוק: "אזמרה לאלקי בעודי".

ע"י הנקודות טובות יוכל להתבודד

ובלקוטי הלכות (גזילה ה, כג) מבואר שחלק מההכנה להתבודדות צריך להיות ההתבוננות בנקודות הטובות שיש בו, שע"ז תתחזק נפשו לשבת לפני ה' ולשפוך שיחו לפניו.

על האדם להתבונן בנקודות טובות שבו תוך כדי שהאדם דן ושופט את עצמו, צריך שיתן מקום חשוב ונכבד וישים על לבו להתבונן בחלק של ה'נקודות טובות', שהם חלקי האלוקות הנמצאים בפנימיותו, שנשמתו, של כל אחד מישראל.

הנקודות טובות מביאות לשמחה המביאה ליישוב הדעת

ללא החיפוש וההתבוננות ב'נקודות טובות', קשה מאוד לקיים את המשפט שהוא החלק העיקרי שבהתבודדות, וכן קשה עד מאוד להגיע ליישוב הדעת.

כמו שכתב רבינו (לקו"מ תנינא י) וז"ל:

'אך דע, שע"י מרה שחורה אי אפשר להנהיג את המוח כרצונו, ועל כן קשה לו ליישב דעתו. רק על ידי השמחה יוכל להנהיג המוח כרצונו, ויוכל ליישב דעתו, כי שמחה הוא עולם החירות, בבחינת (ישעיה נ"ה): "כי בשמחה תצאו", שעל ידי

מלך בו', כלומר ה' מתנהג עמנו בחיבה וריעות, וזהו לשון 'ותרועת מלך'.

ועיין ב'ליקוטי הלכות' (אומנין ד, יא) שתרועה הוא לשון אהבה והשתוקקות (מקור הדברים, בדעת זקנים לבעלי התוס'). ויתכן להוסיף על פי דבריו שמכיון שיש לנו באמת אהבה והשתוקקות להשם יתברך, לכן גם הוא יתברך מתנהג עמנו באופן זה.

הרוח שמות אינה עצמות ישראל

והנה ב'העמק דבר' על הפסוק פירש שאין הקב"ה מביט בעוונותיהם של ישראל כי אין הם נחשבים אלא כעין רוח שטות ויצר הרע ותאות לב שהתגברה עליהם אבל אין זו עצמותם, כי 'און' משמעותו הוא לשון שטות.

והביא את דברי המדרש (מדרש רבה במדבר ב, טז. ועיין גם שהש"ר ה, ט) שאין הקב"ה מביט בעוונותיהם של ישראל כי הוא אוהבם, וכשחוטאים מביט על זה כעל קטנים, שאין חוטאים מפני דעתם הרעה אלא מפני שטבעם מחטיאם.

כלומר שאין כופרים בו יתברך אלא שלא התגברו על יצרם.

וב'אור החיים' הק' (בפירושו לפסוק) כתב, שאין החטא עושה מום קבוע אלא לכלוך העובר ע"י רחיצה והדחה. ועוד כתב, שאע"פ שבראיה ראשונה נראה שחטא במחשבה, מכל מקום כשהשם יתברך מביט בפנימיותם, הוא רואה ששם אין און.

ויש לדייק כן מלשון הפסוק 'ה' אלקיו עמו'. כלומר אע"פ שחטא לא עזב את ה'

הנקודות טובות מלמדות זכות על האדם

ההתבוננות ב'נקודות טובות' אינה רק בכדי לחזק את האדם, אלא הם מעידים על האמת והמהות הפנימית של האדם, וכפי שכתב בביאור הליקוטים לתורה רפ"ב העוסקת בענין ה'נקודות הטובות', שכשאדם מתבונן בהם הוא רואה שגם העוולות שעשה, אינם מחמת רשעות כפי שלכאורה נראה, פעמים רבות אותם נקודות של אור מעידים על מהותו של האדם, מכחם אנו מבינים שהדבר שעשה אינו פשע ומרד, אלא הוא טעות, שגגה, הוא כעין 'רוח שטות' שנכנסה בו, ויתכן שהוא שוגג או קרוב לאונס, ובודאי אינו פושע ומורד בה'.

לשון כזו אנו מוצאים בתהילים, (תהלים טט) 'ה' אתה ידעת לאולתי'. אולת היא שטות, טפשות.

כלומר, נכון שהמעשה הוא נורא ואיום, אבל לא עשיתי אותו מתוך פריקת עול, או מתוך מרד ופשע, כי באמת בתוך חדרי לבבי איני רוצה להתנהג כך.

השתוקקות ישראל אליו ית' מעוררת את אהבתו אלינו

האמת הזו מבוארת בפסוק (במדבר כג, כא) 'לא הביט און ביעקב, ולא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו'.

ופירש"י בשם המדרש (במדבר רבה כ, ט) שאין הקב"ה מביט על 'און' ו'עמל', שהם עוונות ישראל, כי 'ה' אלקיו עמו ותרועת

את האדם, את ה'אני' האמיתי שלו, מהמעשים הרעים שעשה, עד שבכך זה יוכל לבסוף להיפרד מהם.

בודאי שצריך להיזהר ולהתרחק כמטחוי קשת מכל רע, וצריך לשוב בתשובה על כל דבר בלי להתמהמה, אבל יש הבדל של 'שמים וארץ' בין מי שמחפש את הרע הזה, לבין מי שנופל בו.

בהסתכלות על האדם, האם הוא והרע שעשה חד הם או לא, יש כח בגילוי הנקודה הטובה להפריד את האדם עצמו, את ה'אני' האמיתי שלו, מהמעשים שעשה, ומחברת את האדם להשם יתברך, השורש האמיתי של נשמתו.

ולכן התבודדות ראויה, היא זו שבתוך כל הרע והחושך, האדם עוסק בחיפוש ומציאת נקודות טובות.

אכן, לא רק בחיפוש אחר נקודות טובות יש לעסוק.

צריך לחזור ולהזכיר בכל חלק וחלק של השעה בה אנו שופכים את לבנו לפני ה', את חסדי ה', את התקוה והאמונה שיש לי בחסדו יתברך וברחמנותו, ועל ידי זה להתחבר לטוב האמיתי של השם יתברך.

התבודדות ראויה היא זו שבתוך כל הרע והחושך, הוא עוסק בחיפוש ומציאת נקודות טובות.

ולא מרד בו כי גם בשעת החטא עדיין ה' אלקיו עמו, ואינו רוצה למרוד בו (עין שפ"א בלק תרנ"ד).

נקודת האמת הזו נותנת לאדם כח ותקוה לבקש מחילה ולהרבות בתפילה ותחנונים לה' שיוציאנו מאפילה לאורה.

הנקודה טובה מגלה את מהות האדם

כי על כן, 'נקודה טובה' אינה עוות או סילוף האמת חלילה, אלא שהיא מגדירה באור אמיתי את ה'אני' האמיתי, ומה הוא הדבר הרודף אותי ומפתה אותי.

גם אם ה'נקודה' קטנה מאד, אפילו שאינה ב'קום ועשה' אלא רק ב'שב ואל תעשה'. גם אם היא אינה מעשה כלל אלא רק צער, אנחה, חרטה, היא 'נקודה' נפלאה, מפני שהיא מראה שה'אני' האמיתי אינו עושה את המעשים הרעים האלו.

זו נפילה, מכשול, ירידה. אבל לא המהות האמיתית.

כבח נקודה טובה להפריד בין החטא ומהות האדם

וכפי שכבר נתבאר לעיל, העסק בחיפוש אחר נקודות טובות וההבנה שהם האמת האמיתית של האדם, גורמת להפריד

וְהַתְּבוּנָה

דרכי העיון
ומיתרי ניגוני
"אזמרה"

כל ענין של רבינו ז"ל הוא לדון את כל אחד
לכף זכות, כדי שיהא אויר הנח והזך, כדי
שדיבורי הנדיק האמת יתפשטו בכל העולם
אפילו בין אומות העולם, צפרט בין אנ"ש
שיחיו, על כן צריכין רק לאהוב את כל אחד
אהבה באמת. נאר (=רק) אומרה לאלוקי
צעודי שזה יסוד.

(מר' לוי יצחק בנדר ע"ה - תמי"ד)

צסם מוהרנ"ת ז"ל, שהוא מחיה עצמו צשני
הפסוקים בגשמיות עם 'צצר', וצרוחניות
עם 'אומרה'. אשרינו אשרינו, שזכינו לקבלת
התורה, ולשער הנ' של הקדושה, וחוץ מזה
הכל הצל. הצ"ל ר"ת צ"ר ה'רצפת ל', זהו
צעניני הגשמיות. וצרוחניות אומרים תיכף
'אצ"ל אנחנו עמך בני צריתך' וכו' צחינת
א'ומרה ל'אלוקי צ'עודי:

(רבי אברהם אלחנן ספקטור ע"ה -
ג"א ה. קצב; קנח)

הר"ר אברהם יעקב הערשקאוויטש שליט"א

סדר אמירת התורה עם קצת רמזים

תורה רפ"ב נאמר בשמיני עצרת שנת תקס"ח, והשלים בנסיעה שנסע לבוב כמובא בחיי מוהר"ן (לה):

בַּעֲת שְׁנֵסַע רַבְּנוּ ז"ל לְלִבּוֹב אַחַר סְכוּת תַקס"ח נִסַּע דְּרָךְ קְרֵאסְנֵעַ וְלֶן שָׁם, וְאַחַר־כֵּן בִּבְקָר נִסַּע פְּתָאוּם. וְרַדְּפָנוּ אַחֲרָיו עַד שְׁזַכִּינוּ לְהַשִּׁיגוֹ אֶצֶל הַגָּשָׁר, וְאַחַד קִדְּמוּ שָׁם וְעָכְבוּ וּבֵאתִי אֲנִי וְחִבְרֵי רַבִּי נִפְתָּלִי וְנִהְנֶה קֶצֶת וְאָמַר מָה אַתָּם רוֹצִים אִם לְבָרֶךְ אֶתְכֶם אוֹ שְׁאֵמַר לְכֶם תּוֹרָה. וְנָתַן לָנוּ בְּרָרָה לְבָרֶךְ. עֲנִיתִי וְאָמַרְתִּי הַבְּרָכָה תִּבְרַכּוּ אוֹתָנוּ כְּשֶׁתְּבוֹאוּ לְשָׁלוֹם מִלְּמַבְרָג וְעַתָּה אָמְרוּ לָנוּ תּוֹרָה. עָנָה וְאָמַר אָמַר הַתְּחִלָּה מִן הַנְּסִיעָה שְׁלִי וְאָמַר אֲז לָנוּ מֵעַנְּנָן הַמְּשָׁכָן שְׁכָל אַחַד מִן הַצְּדִיקִים בּוֹנִים וְכוּ' כִּמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּסִימָן רפ"ב בְּהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי. כִּי הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה אָמַר בְּשִׁמְיָי עֲצַרְתָּ שְׁקֶדֶם לָזֶה. וְאֲזִי עַל הָעֲגָלָה הַתְּחִיל מֵעַנְּנָן הַמְּחַבֵּר לְהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה הַנ"ל הַמַּתְחִיל וְדַע שְׁמִי שְׁיָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֵלָיו הַגּוֹגִים וְכוּ' עַד בְּאַמַּת אָמְרוּ הַחֲזָן רוֹאֶה הֵיכָן הַתִּינּוּקוֹת קוֹרִין. וְאַחַר־כֵּן נְשַׁקְנוּ אוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְתַכְּף צָוָה לְהַבְּעֵל עֲגָלָה לְסַע וְנִסַּע מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם וְעִדָּן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אֵיךְ מְרַמֵּז בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת עַנְּנָן הַנְּסִיעָה שְׁלוֹ לְלַעַמְבְּרָג שְׁנִסַּע אֲז.

והשלמה לזה כתב באות (קסז) וז"ל:

שְׁנַת תַקס"ח אַחַר סְכוּת נִסַּע לְלַעַמְבְּרָג בְּחַפְזוֹן גָּדוֹל וְרַדְּפָתִי וְרַצְּתִי אַחֲרָיו עַד קְרֵאסְנֵעַ, אֲז עָנָה וְאָמַר לִי (מִיר וְעֵלִין זִיך זַעְהוֹן אִוֹן זַעְהוֹן אִוֹן זַעְהוֹן) [אָנוּ נִתְרָאָה וְנִתְרָאָה] וְכַפַּל הַדְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים, וְאָמַר אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֶׁר מָה אַתָּה דוֹאָג, כָּל הָעוֹלָם יִגְעִים וְסוֹרְחִים בְּשִׁבִּילָךְ, זֶה נוֹסַע לְבְּרַעְסְלָא, וְזֶה לְכָאן וְזֶה לְכָאן הַכָּל בְּשִׁבִּילָךְ. וְאַחַר- כֵּן בְּיוֹם בִּבְקָר נִסַּע פְּתָאוּם מִקְרֵאסְנֵעַ וְרַדְּפָתִי אַחֲרָיו עַד שְׁזַכִּינוּ לְהַשִּׁיגוֹ אֶצֶל הַגָּשָׁר וְכוּ' וְנִהְנֶה קֶצֶת וְאָמַר אֲז עַל עַנְּנָן הַנְּסִיעָה שְׁלוֹ מֵעַנְּנָן הַמְּשָׁכָן שְׁכָל אַחַד מִהַצְּדִיקִים בּוֹנִים וְכוּ' כִּמוֹ שְׁמוּבָא בְּלִקוּטֵי א' בְּסִימָן רפ"ב בְּהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי.

בפרפאות לחכמה על תורה רפב האריך לבאר האיך כל תורת אזמרה מרומז בנסיעה שלו ללעמבערג, כי שם בלעמבערג עסק להכניע את המינות והאפיקורסות שראה ברוח

קדשו, שעתיד להתגבר על ישראל ח"ו, והתגברות הכפירה נמשך מהחלישות הדעת עד שקשה לו להתחזק וכך נופל לרשעות גמור וכפירות רח"ל, ולכן אחרי שחזר מלעמברג עסק לדבר בדברי התחזקות ובתיקון אמונה הקדושה וז"ל:

נלע"ד לבאר קצת ברמז איך ענין הנ"ל הוא ההתחלה מהנסיעה ללעמברג, כי מובן במ"א שבלעמברג עסק רבינו זצ"ל להכניע המינות והאפיקורסות שראה ברוח קדשו שעתיד להתגבר על ישראל ח"ו, והנה ענין התגברות הנ"ל מבואר במ"א שעפ"י רוב נמשך מהחלישות הדעת שהתגבר עליו בתחלה מרוב פגמיו, והוא קשה לו להתחזק א"ע באיזה נקודה טובה שיש בו, עד שנופל עי"ז לרשעות גמור ואפיקורסות וכפירות רח"ל, כמובא במ"א עמש"א רז"ל (סוטה מ"ב) שתחלת ניסה נפילה, וע"כ רבינו ז"ל אחר חזירתו מלעמברג, אז הרבה לעסוק בדברי התחזקות ובתיקון האמונה הקדושה, איך שצריכין להתרחק מחקירות, וצווח הרבה אודות האפיקורסות שהולך ומתפשט בעולם רח"ל, גם מלעמברג שלח אחד מאנשיו לברסלב שישרוף ספרים קדושים שלו הנקראים אצלינו בשם ספר הנשרף, ואחר זמן גדול לאחר חזירתו משם, רימז במאמר אחד שזה היה ג"כ בשביל להכניע ברוחניות המינות והאפיקורסות ולחזק את ישראל בהאמונה הקדושה, וכמבואר בליקו"מ (ה"ב סי' ל"ב) במאמר יש צדיקים גנוזים, והנה בדורותנו אלה רואים בחוש איך שנתקיימו כל דבריו ז"ל, ופשתה הנגע המספחת הזאת של אפיקורסות וכפירות רח"ל, ועיקר מההתגברות על התינוקות של בית רבן ללמד אותם לשונות העמים וחכמות חיצוניות, ומרגילין אותם מנעוריהם לכפור בכל דברי רבותינו ז"ל וכו' וכו' כמפורסם כ"ז בעתים הללו בעוה"ר.

ורבינו זצ"ל שראה כל זאת מאד ברוח קדשו ועסק בתיקון דבר זה, וגם בשביל ענין זה היה נסיעתו ללעמבערג, ע"כ אמר ואומר לכם התחלה מהנסיעה שלי, ושם מבואר מענין הצדיק הגדול שיש בו בחי' גבוה כזו שכל הנקודות טובות שבישראל תאבין אליו להכלל בו, והוא יכול ללקט ולקבץ את כל הנקודות טובות הנמצאים בכ"א מישראל, אפי' בהפושעי ישראל והקלים והרשעים, כי משתדל לחפש ולבקש למצוא בכלם נקודות טובות, אעפ"י שגם הטוב שבהם מלא פגמים ומעורב בפסולת הרבה, אעפ"י"כ הוא מחפש ומוצא הנקודות טובות שבהם עד שמעלה אותם עי"ז מכף חובה לכף זכות וכו'.

ועפ"י יש להוסיף מה שמובא בחיי מוהר"ן (רכט) ש"בתחלה עלה במחשבה, כשנתקרבו אליו, שיגמור התיקון מיד, וכמה דיבורים שנדברו מעין זה, אך אח"כ בעוה"ר ובעוונות הדור ומגודל התגרות השטן, עד שהרבה מחלוקת גדול עליו, ע"י כ"ז נתבלבל העולם, ולא היה יכול לגמור בחיי מה שרצה. ואעפ"י"כ אמר שגמור ויגמור, כי אחר שבא מלעמבערג,

זכה לדרך כזה ודיבר דיבורים כאלה, שעייז לא יכבה נרו לעולם ועד, וכאשר שמעתי בשמו שאמר בזה"ל מיין פיערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען בב"א".

נמצא שמעת הנסיעה ללעמבערג נעשה שינוי גדול בהנהגת רבינו ז"ל, כי עד אז חשב שכבר הוא סמוך לביאת המשיח, והוא יגמור את התיקון עד הסוף עוד בחייו, אך אחר לעמבערג הבין כי עוד יתארך הזמן עד ביאת המשיח, לכן התחיל הדרך בזה האופן שהוא ישאר רבי עד ביאת המשיח, ויגמור לאט לאט התיקון ע"י ציונו הקדוש, וע"י תלמידיו הקדושים ובפרט ע"י מוהרנ"ת.

ויש לציין עוד שינוי גדול רואים מעת הנסיעה ללעמבערג שעד אז היה מצווה רביה"ק שיתענו כ"א לפי תיקונו אך אחר לעמבערג צוה שלא להתענות וז"ל בחיי מוהר"ן (תצא):

אחר-כך פשפא מלמברג צוה עלינו שלא להתענות כלל. ואמר הלא מי שאינו זוכה להיות אצלי על ראש-השנה הוא אין לו להתענות כלל פנ"ל, ומי שזוכה להיות על ראש השנה הוא בנדיאי אין צריך להתענות כלל מאחר שזוכה להיות אצלי על ראש-השנה.

עוד כותב מוהרנ"ת שמעת שבא לעמבערג הרבה לדבר יותר מענין מענין התחזקות להיות בשמחה תמיד וז"ל בחיי מוהר"ן (אות ג):

כי באותן העתים שהיה בעת שפא מלמברג אז דבר עמנו הרבה מאד מענין התחזקות להיות בשמחה תמיד. ואמר אז לנו שראוי לנו לשמח מאד מה שנצלנו ברחמי מלהיות מתנגדים עלינו. ואמר אז בזו הלשון ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים משני תועים הינו מהתועים לגמרי מהתורה שהם העכו"ם והאפיקורסים וגם נצלנו מהתועים המתנגדים החולקים עלינו שאבדו מה שאבדו בלי שיעור וערך ומספר.

ואחר כ"ז מובן כי עד סוף ח"א בלקו"מ לא דיבר רבינו ענין זה של ליקוט נקודות טובות מכל ישראל, שזהו החיזוק שלא ליפול לאפיקורסות כנ"ל בפרפראות לחכמה, כי היתה הגאולה מכוננת להתגלה בקרוב, ומי שכבר נפל לאפיקורסות, בזה פעל רבינו בעצמו בבחי' משה שיורד לתוך האפיקורסות ומעלה משם כנ"ל (מסי"ד ועוד), אבל אז לפני נסיעתו ללעמבערג שהתחילה אז תקופה אחרת של המשכה לדורות, ותיקוני נשמות החיים והמתים עד ביאת הגואל, שכ"ז יעשה רבינו להלן מעצמו אף לאחר הסתלקותו, אבל צריכין הלימוד להתחזק שלא ליפול להאפיקורסות, שזה ע"י ע"י ליקוט נקודות טובות כנ"ל, וע"כ תיכף כשחזר רבינו מלעמבערג אמר בר"ה שלאחריו את התורה הראשונה בלקו"מ (ח"ב) ששם דיבר מענין שא"א לדון את שום אחד, רק הקב"ה שהוא יודע מקומו של כאו"א, וכן הצדיק הגדול שעושה ר"ה,

ולפי"ז מרומז יפה מה שתורת אזמרה נתגלה ע"י מוהרנ"ת שהשתוקק ורץ אחרי רביה"ק וויתר על הברכה ובכך זכה לשמוע עוד תורה, ואכן באמת זכה מוהרנ"ת שהוא

קיבל ביותר את ענין זה של לימוד זכות באופן נפלא מאד כמו שרואים בלקוה"ל ובעלים לתרופה, וכמו שהעיד על עצמו שיכול למצוא לימוד זכות על מי שעבר שמנה מאות פעמים כל התורה כולה והחזיק ולימוד זכות הזאת, נמצא בשמנה כרכים לקוה"ל שלו, ששם מאיר שמנה נרות חנוכה שלו לאותם שהם מבחוץ, וע"כ בהסתלקותו (שמנה ימים אחר חנוכה) דיבר מנרות חנוכה, ונסתלק באמירת חנוך המרבה לסלוח - גי' נתן. ראה בחכמה ובינה (לט)

ועל כן רואים דבר נפלא שכל התורה של חיזוק על הנפילות והירידות ברובם הם בחלק שני אחר שחזר מלעמבערג, כמו תורה י"ב - איה. וכן תורה ז' ששם מגלה את הלימוד לדרי מטה שהקב"ה הוא עמך אתך ואצלך בסי' ז', ושלא להתפעל מהירידות, ושהעולם הוא גשר צר מאד, והכלל והעיקר שלא יתפחד כלל, וכך בסי' מ"ח הנקרא אגרת מרבינו, וכן בתורה מט שעיקר חשיבות העבודה הוא כשיש יצה"ר. ובפרט תורה ע"ח התורה הידוע לכל העולם גיוואלד זייט אייך נישט מייאש.

וכן באותו זמן כשחזר רבינו מלעמבערג אמר רבינו התורה י"ז בח"ב (חיי מוהר"ן סי' נ"ט), וע"ז כתב מוהרנ"ת (שיחות הר"ן סי' קנ"ה) תורה י"ז וז"ל:

ובתחלה שאל אותי: האתה שומח בשבת? השבתי: אני לפעמים נתעורר עלי איזה יראה בשבת (שקורין פרום) ואמרת לי לו בזה הלשון: איך בין אמאל פרום. והשיב: לא כך הוא, העקר הוא שמחה. ואז הוכיח אותי הרבה להיות בשמחה דיקא בשבת. וכו' ואחר כך אמר לי: עתה יהא לך ממה להיות במרה שחורה. פונתו, כי מאחר שהוכיח אותי הרבה להיות בשמחה בשבת יכול להיות שאהיה חס ושלום, במרה שחורה ביותר מזה בעצמו, מחמת שצריכין להיות בשמחה בשבת ואיני זוכה לזה.

ובאמת פון מאד למחשבתי בזה כי תכף בעת אמירתו כל הנזכר לעיל התחיל לעלות על מחשבתי דאגות איך זוכין לשמחה בשבת. ובזה שאמר דבוריו הקדושים האלו "עתה יהיה לך" וכו'. בזה נחם ונחם אותי הרבה שעל כל פנים לא יהיה לי מרה שחורה מזה בעצמו שאני מחיב לשמח בשבת וכו"ל: גם בעת שהיה מרבה להוכיח אותי על זה להיות שומח בשבת אז עניתי ואמרת לי אני חפץ ורוצה מאד להיות בשמחה בשבת [וכונתי היה אם איני זוכה לשמחה בשבת על כל פנים אני רוצה מאד להיות בשמחה. וכבר שמעתי הרבה ממנו מגדל מעלת הרצון והכסופין וכו'] ענה ואמר להעולם: השמעתם מה שהוא אומר? היטב אשר דבר!

ורואים משיחה זו היאך רבינו הקדוש עסק ביותר על מוהרנ"ת שיהיה בעיקר בשמחה ולהפוך המדת פרומקייט של עצבות, להיות בעיקר בשמחה עם הנקודות טובות.

וכאמור שתורת אזמרה וכל הענין של התחזקות שייך בעיקר למוהרנ"ת לכן ניתן לומר שאפי' שמובא בתורה שרבינו הקדוש הוא השליח הציבור המקבץ את כל הנקודות טובות אבל מובא בשיש"ק שמוהרנ"ת אמר שהוא המליץ שיודע לדון לכף זכות את כולם וז"ל:

אחר שֶהִדְפִּיס מוֹהֲרַנְ"ת אֶת הַלְקוּטֵי תַּפְלוֹת, אָמְרוּ אַנְ"שׁ לְמוֹהֲרַנְ"ת: אַתֶּם רְאוּיִם לְהִיּוֹת הַבַּעַל תַּפְלָה (הַמְסַפֵּר מִמְּנוּ בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת בְּמַעֲשֵׂה י"ב), אָמַר לָהֶם מוֹהֲרַנְ"ת: הַבַּעַל תַּפְלָה הוּא רַבֵּנוּ, אוֹלָם אִם גַּם אָנִי מְאֻנְשֵׁי הַמְלָךְ הַרִינִי הַמְלִיץ, כִּי יָכוֹל אָנֹכִי לְלַמֵּד זְכוּת עַל אָדָם שֶׁעָבַר שְׂמוֹנָה מְאוֹת פְּעָמִים עַל כָּל הַתּוֹרָה בְּלָה, "רַבִּי נִתֵּן אִיר קַעֲרֵט צוּ זַיִן דְּעַר בַּעַל תַּפְלָה - דְּעַר בַּעַל תַּפְלָה אִזּוּ דְּעַר רַבִּי - אוֹיֵב אֵיךְ בֵּין פּוֹן דְּעַם מְלָךְ'ס לֵיִיט בֵּין אֵיךְ דְּעַר מְלִיץ". "אֵיךְ קָעַן מְלַמֵּד זְכוּת זַיִן אוֹיף אַ מְעַנְטֶשׁ וְוּאָס הָאָט עוֹבֵר גְּיוּעַן אַכְט הוֹנְדְּעֶרְט מְאָל אוֹיף כָּל הַתּוֹרָה בְּלָה".

ובזה גם מובן מה שהאריך מוהרנ"ת מאוד לדבר מענין התורה אזמרה, והלא רבינו אמר רפ"ב תורות (עם הגילוי של לכו חזו) לפני אזמרה, ועוד ק"ל (ד' מח"א קכ"ה מח"ב ועוד מאמר אחד היה אברהם) תורות אחר אזמרה, ולמה הדגיש לומר 'נאר אזמרה', אלא שזה קיבל מרבינו להיות המקרב את כל העולם כולו לאחר הסתלקות רבינו ז"ל לענינו, ולהעלות את כל הנפולים והחלושים עד ביאת המשיח, וע"כ כל השאר מאמרים שהם במספר תי"ב, הם ב"ת לקבל בתוכה נקודת אזמרה, שזה קוטב כל המאמרים.

הר"ר בנימין זאב בהר"ר צבי חשין שליט"א

זכה לדרך כזה

אחר שבא מלעמבערג זכה לדרך כזה ודיבר דיבורים כאלה שעי"ז לא
יכבה נרו לעולם ועד"

רמזים נפלאים אודות זמן ומקום אמירת תורה זו

התורה המופלאה - תורת אזמרה - נאמרה על אם הדרך, אחרי שמחת תורה בעת שיצא רבינו הקדוש אל עבר העיר לעמבערג, ואז גילה חלק האחרון של התורה המתחיל ודע שמי וכו' כמובא בחיי מוהר"ן (לה):

בַּעֲת שְׁנֵסֶע רַבְּנוּ ז"ל לְלָבוֹב אַחַר סְפוֹת תַּקְס"ח נִסַּע דְּרָךְ קְרֵאסְנֵעַ וְלֶן שָׁם, וְאַחֲרָיָהּ בְּבִקְרֵי נִסַּע פְּתָאוּם. וְרַדְפְּנוּ אַחֲרָיו עַד שְׁזַכִּינוּ לְהַשִּׁיגוֹ אֶצְלַ הַגָּשֶׁר, וְאַחַד קִדְמוּ שָׁם וְעָכְבוּ וּבֵאתִי אֲנִי וְחִבְרֵי אֲנִי נִפְתְּלִי וְנִהְנֶה קֶצֶת וְאָמַר מָה אַתֶּם רוֹצִים אִם לְבָרָךְ אֶתְכֶם אוֹ שְׂאֵמַר לְכֶם תּוֹרָה. וְנִתְּנָן לָנוּ בְּרָרָה לְבָרָה. עֲנִיתִי וְאָמַרְתִּי הַבְּרָכָה תְּבָרְכוּ אוֹתָנוּ בְּשִׁתְּבוּאוֹ לְשָׁלוֹם מִלְּמַבְרֵג וְעַתָּה אָמְרוּ לָנוּ תּוֹרָה. עָנָה וְאָמַר אָמַר הַתְּחִלָּה מִן הַנְּסִיעָה שְׁלִי וְאָמַר אֲז לָנוּ מֵעַנְיָן הַמְּשָׁפָן שְׁפָל אַחַד מִן הַצְּדִיקִים בּוֹנִים וְכוּ' כְּמוֹ שְׁכָתוֹב בְּסִימָן רפ"ב בְּהַתּוֹרָה אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי כִי הַתּוֹרָה אֲזַמְרָה אָמַר בְּשִׁמְנֵי עֲצָרֶת שְׁקָדָם לְזָה. וְאֲזִי עַל הַעֲגָלָה הַתְּחִיל מֵעַנְיָן הַמְּחַבֵּר לְהַתּוֹרָה אֲזַמְרָה הַנ"ל הַמְּתַחֵיל וְדַע שְׁמִי שְׁיִכּוֹל לַעֲשׂוֹת אֵלֹהֵי הַגּוֹנִים וְכוּ' עַד בְּאַמַּת אָמְרוּ הַחֲזָן רוֹאֶה הֵיכָן הַתִּינּוּקוֹת קוֹרִין. וְאַחֲרָיָהּ נִשְׁקָנוּ אוֹתוֹ בִּידוֹ וְתַכְף צִיָּה לְהַבְעֵל עֲגָלָה לְסַע וְנִסַּע מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם וְעִדְיָן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אֵיךְ מְרַמֵּז בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת עַנְיָן הַנְּסִיעָה שְׁלֹו לְלַעַמְבֵּרֵג שְׁנֵסֶע אֲז.

ולא רק שנאמרה בדרך ללעמבערג אלא כל מטרת הנסיעה לשם היה בשביל עסק אזמרה וכמובא בעלים לתרופה ש'אמור שהווא נוסע בשביל עסק זה ללעמבערג' (מכתב רנה).

ומזה שנאמר בדר"ך, וכל הדרך ללעמבערג היה 'בשביל עסק זה', מרומז כאן יסוד גדול שבעצם כל תורת אזמרה הוא 'דרך' נפלא שסלל רביה"ק בעבור נשמות ישראל.

וכך מצינו בליקו"ה הלכות חחומין הלכה ו', שתורת אזמרה נקראת בשם 'דרך', ועיין שם שמקשר אלפים אמה של תחום שבת לב' תורות 'אזמרה' ו'איה' שהן הן התחום שיכול יהודי ללכת בדרכו, וכך לאורך כל הלכה מתבטא על אזמרה בשם דרך. וכן גם רואים בהרבה ממכתבי מוהרנ"ת שכותב על תורת אזמרה שהוא דרך קדוש ונפלא ונורא.

וידוע שכל התורות שבחלק ב' נאמרו אחרי הנסיעה ללעמבערג, ועל זה כותב מוהרנ"ת "פי אחר שפא מלמברג זכה לדרך כזה ודבר דבורים פאלה שעל זה לא יכבה נרו לעולם ועד", הרי שמלעמבערג התחיל לגלות 'דרך כזה' שע"ז לא יכבה נרו, ולפלא שכמה וכמה תורות של חלק ב' קורא להם מוהרנ"ת בשם 'דרך', כמו תורה י"ב - איה, שמבאר באריכות בהלכות תחומין שהוא מהב' דרכים של תחום שבת, וכן על תורה ב' תנינא קורא לה בשם הדרך של 'תודה והודאה', וכך גם על תורה כ"ה שמדבר מהתבודדות ולעשות מתורות תפילות קורא לה מוהרנ"ת בשם 'הדרך לעשות מתורות תפילות' וכך עוד כמה תורות שנאמרו אחרי לעמבערג

כי מוהרנ"ת הבין שמאחרי נסיעתו ללעמבערג מתחיל גילוי חדש ונפלא בתיקונים שרביה"ק ממשיך שהם 'דרכים', דהיינו שהם לא רק גילויים פרטים כמו נקודה טובה או איה וכו' אלא הם דרכים קדושים שרביה"ק סולל וכובש

וכמו שרואים שבאותו חג שמיני עצרת שגילה רביה"ק את החלק הראשון של תורת אזמרה, גילה לפני זה תורה רע"ז ושם עוסק לבאר מענין הדרכים הקדושים וז"ל:

אך הוא כמשל התינוק פשמתחיל לילך שפבתחלה אינו יכול להלך יפה אך האב מחמת גדל אהבתו ושעשועיו עם בנו הוא עושה מפעמי רגליו דרך כמו שאנו רואין פשהתינוק עושה איזה דבר קטן או מדבר איזה דבור אף שאינו חכמה כלל עם כל זה מחמת אהבת האב ושעשועיו מזה הוא מחבב הדבר ומגדילו ומרחיבו ועושה מזה דבר גדול כמו כן השם יתברך פשהמצוה מתחלת לילך, או פשאדם עושה איזה דרך חדש להשם יתברך אף שפבתחלה הוא שביל דקיק עם כל זה מחמת גדל שעשועיו יתברך מזה הוא עושה מפעמי רגליו דרך פבושה וזה פבינות (תהלים פ"ה) "צדק לפניו יהלך" צדק, הינו המצוות פמה שפכתוב (שם קי"ט) : "כל מצותיך צדק" פשמתחלת המצוה לילך לפניו יתברך, אזי וישם לדרך פעמיו" שהוא יתברך עושה דרך פבושה מפעמי הרגליו, שהם רק שביל דקיק ומחמת שעשועיו, הוא משים לדרך רחב וכבוש את פעמיו, שהם רק שביל דקיק פנ"ל

הרי שתורה רע"ז הוא כעין הקדמה לכלל הנסיעה הקדושה ללעמבערג והוא לכבוש דרכים לכלל ישראל, ומעתה כל תורותיו הרי הם בבחי' דרכים.

ובעשיית וכבישת הדרכים לצורך תיקון העולם מצינו כמה שיחות שנאמרו בזה, ואחד מהם הוא בחיי מוהר"ן (רלו) ששם מביא כמה קשה הדרך של פינוי הדרכים וז"ל:

שְׂאֵנִי צְרִיף תַּמִּיד לַפְּנוֹת הַדֶּרֶךְ בְּמָקוֹם שֶׁהִיא תְּהִי וּמְדַבֵּר לַעֲשׂוֹת שֵׁם דֶּרֶךְ
 לְקַצֵּץ מִשֵּׁם כָּל הַמַּעֲכָבִים שֵׁם אֶת הַדֶּרֶךְ וְצְרִיכִים לְקַצֵּץ שֵׁם אֵילָנוֹת
 הַגְּדֻלִּים שֵׁם מַאֲלָפִים שָׁנִים וְלֵהִיֹּת הוֹלֵךְ וְשׁוֹב אָנָּה וְאָנָּה לְקַצֵּץ וְלַחְזֹר וְלְקַצֵּץ
 כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַדֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה לְרַבִּים, שְׂיֻכְלוּ רַבִּים לֵילֵךְ בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ וּמַחֲמַת
 יְגִיעוֹת כְּאֵלוֹ הוּא בְּדַאגָּה עַל פִּי רַב. וְאָמַר אֲז שָׁגַם רַבִּי שְׂמַעוֹן שֶׁיָּד לָזֶה
 הִנְנוּ לְבַחֲנֵת פְּנוֵי הַדֶּרֶךְ.

וראה בתפילה קז (על תורה רעז) שמקשר בין שיחה זו לתורה רעז וכותב

רְבוֹן כָּל הָעוֹלָמִים, אֱלֹהֵי כָל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, אַתָּה לְבַד יוֹדַע אֶת כָּל
 מַה שֶּׁפְּעָלוּ וְעָשׂוּ גְדוּלֵי הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם, אֶת כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוּשִׁים
 וְהַנּוֹרְאִים וְהַנּוֹפְלָאִים שֶׁחֲתָרוּ וְחִפְרוּ וְהִמְשִׁיכוּ בְּעוֹלָם וּכְמָה יְגִיעוֹת יָגְעוּ וּכְמָה
 טְרַחֲוֹת טְרַחוּ בְּלִי שְׂעוֹר וְעָרָה וּמִסְפָּר וּכְמָה עֲנוּיִים וְיִסוּרִים סָבְלוּ בְּמִסְרִית
 נֶפֶשׁ בְּכָל עַת עַד אֲשֶׁר חֲתָרוּ וּמְצָאוּ דְרָכִים יְשָׁרִים וְנּוֹפְלָאִים בְּמִקוּמוֹת מְדַבֵּר
 שְׂמָמָה שְׂלֵא הִיָּה בְּהֶם דֶּרֶךְ מְעוֹלָם בְּמִקוּמוֹת שְׂלֵא עָבַר בְּהֶם אִישׁ וְהִלְכוּ
 בְּמִסְרִית נֶפֶשׁ וְעָבְרוּ הִרְבָּה אָנָּה וְאָנָּה כְּמָה פְּעָמִים כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בְּהֶם דֶּרֶךְ
 כְּבוֹשָׁה לְרַבִּים אֲבָל בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים מַחֲמַת עֵצָם עֲכִירַת גְּשָׁמֵיֹת הָעוֹלָם,
 וְתִאֲוֹתֵינוּ הָרָעִים וּמְרַבּוּי הַמַּחְלֻקוֹת וְהַלִּיצָנוֹת וְהַקְּנָאָה וְהַתְּאֵוָה וְהַכְּבוּד, עַל
 יְדֵי זֶה עֲדִין הַדְּרָכִים הַקְּדוּשִׁים גְּעֻלָּמִים מְרַב הָעוֹלָם וְאִפְלוּ מְעַט מְזַעַר
 הַמְּבַקְשִׁים אֶת יְהוָה וְצְדִיקָיו, וְרוֹצִים לֵילֵךְ בְּדְרָכֵיהֶם הַנּוֹרְאִים, נִסְתָּרָה דְרָכָם
 מֵהֶם בְּכִמְהַ הַסְּתָרוֹת אֲךָ אַתָּה יְדַעְתָּ, כִּי כָּבֵר גְּלוּ יַעֲזוֹת וְדְרָכִים הִרְבָּה בְּלִי
 שְׂעוֹר, עַד אֲשֶׁר כָּל אָדָם יְהִיָּה מִי שִׁיְהִיָּה, יְכַל לְמַצֵּא דֶרֶךְ וְעֵצָה בְּכָל מְקוֹם
 שֶׁהוּא כִּי אֵין מְקוֹם וְאֵין אָדָם וְאֵין שְׂעָה שְׂלֵא יוֹכְלוּ לְמַצֵּא דֶרֶךְ כְּבוֹשָׁה
 לְהַתְּקַרֵּב אֵלָיָה עַל פִּי דְרָכֵי עֲצוֹתֵיהֶם וְשִׁיחוֹתֵיהֶם וְתוֹרוֹתֵיהֶם וּרְמִזֵּיהֶם, אֲשֶׁר
 גְּלוּ לָנוּ בְּסַפְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים וְהַנּוֹרְאִים שְׁנַתְּפִשְׁטוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלָה "מַה גְּדֻלוֹ
 מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה מֵאֵד עֲמָקוֹ מִחֻשְׁבוֹתֶיךָ", אֲשֶׁר זָכִיתָ אוֹתָנוּ בְּדוֹרוֹת אֵלָה לְאוֹר
 הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים הָאֵלָה שֶׁגְּלוּ לָנוּ הַצְּדִיקִים לְפָנֵינוּ אֲבָל כְּבָר גְּלִיתָ לָנוּ
 עַל יָדָם שְׂלִבְעַל בְּחִירָה קְשָׁה מְאֹד לַעֲזוֹר, עַל כֵּן כָּל דְרָכֵיהֶם וְעֲצוֹתֵיהֶם
 הַנּוֹרְאִים הֵם עֲדִין בְּהַעֲלֵם וְהַסְּתָר מֵאֲתָנוּ וְדְרָכֵיהֶם הִרְחִיבִים הַנּוֹרְאִים
 וְהַנּוֹפְלָאִים הֵם עֲדִין קְצָרִים וְדָקִים מְאֹד בְּעָרָה גְּשָׁמֵיֹתֵנוּ וּבְלִבּוֹל דַּעֲתָנוּ
 וּכְסִילוֹת שְׂכֻלָּנוּ, מַחֲמַת מַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים

ואפשר לרמז שמה שאמר שרבי שמעון שייך לבחי' פניו הדרך כי רשב"י ורבינו הק' הם בבחי' נצח והוד בחי רגלין.

וכך כותב מוהרנ"ת בהקדמה בחיי מוהר"ן "פי פבר פנה לפנינו דרך נכון על ידו זכרוננו לברכה". שהשי"ת פינה דרך ע"י רבינו שכאו"א יוכל להתקרב אל הקדושה, והוא כעין מה שכתוב במלאכי (ג, א) הנני שלח מלאכי ופנה דרך לפני, שיבוא אחד שיפנה את הדרך לפני ביאת המשיח, וזהו המשמעות של כל הלשונות האלה, שבא רבינו לפנות ולהכין את הדרך הכבושה בשביל אלה שרוצים ליכנס אל הקדושה ולהתקרב אל השי"ת, ובפרט זה מתחיל מעת הנסיעה ללעבערג ששם רואים ביותר שעסק בזה.

וכמו שרואים זאת להדיא בתורה רפ"ב שעוסק ממש בזה, ומחפש ומבקש איך לכבוש דרך סלולה שכל אחד מישראל יוכל להתקרב לה'.

הכלל שרואים תורה רפ"ב וכל התורות הם דרכים וזה מחדד לנו יותר שרבינו הקדוש אינו רק צדיק פרטי לעצמו אלא הוא עסוק בפניו דרכים בעבור כאו"א מכלל ישראל עדי שנזכה לגאולה השלימה, וכן כל התורות הן בבחי' כבישת דרך חדשה לנו, וכמו"כ תורת אזמרה אינה רק פרט, אלא זה דרך כבושה לילך בה, וכמו שכתוב בתורה רע"ט שהיא בין תורה רע"ז לתורה רפ"ב ששם כתוב שיש תורה שהיא קצרה למעלה ורחבה למטה, אבל הצדיק אומר תורה שהיא רחבה למעלה והיא קצרה למטה, וכך הוא לגבי תורה רפ"ב, שנקודת אזמרה נראה שהיא עצה אחת ונקודה אחת, אבל באמת למעלה הוא רחב מאוד מאוד, וצריך להרחיב ולהעמיק בזה. וזו אכן עבודה של מוהרנ"ת בכל ליקו"ה לקחת נקודה אחת מרביה"ק ולהרחיבה האיך היא מרומזת בכל התורה כולה, והאיך היא שייך לכל אדם ולכל מצב, והוא ענין תורה ו', דרך התשובה, בקי בהלכה, איך שרבינו ור' נתן עוסקים לסלול דרך תשובה, (ובפרטות בקי ברצוא - נקודה העליונה - רבינו ז"ל, בקי בשוב - יהושע - נקודה עליונה - ר' נתן).

ונסיים בדברי מוהרנ"ת שכותב לבנו כמה צריך להרחיב ולהעמיק בדרך של אזמרה וז"ל:

ועתה הט אַזְנְךָ ושמע אַמְרֵי מַחְדָּשׁ, וְתִדַּע שֶׁהִיא זֶה סְמוּךְ צְדִיק גְּדוֹל קְדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר מְסַר נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת בְּשִׁבְלֵי טוֹבוֹת הָעֲקָרִיּוֹת לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְהַחְזִירָם לְמוֹטֵב בְּעֲצוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרָאוֹת וְכוּ'. שָׁזָה עֵקֶר הַרְחַמְנוֹת עַל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוֹשׁ, וְהוּא בְּנִפְלְאוֹתָיו וְהַשְׁגָּתוֹ הָעֲצוּמָה הוֹדִיעַ לָנוּ שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי יִחְיֶה וְיִחַזַּק עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי כָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה טוֹבָה שִׁיחַפֵּשׁ וְיִמְצָא בְּעֲצָמוֹ עֲדִין. וּבְאֵר זֹאת בְּפִסּוֹק יְעוֹד מְעַט וְאִין רְשַׁע וְכוּ', וּבְפִסּוֹק אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי וְכוּ'.

ואחר כך אמר שהוא נוסע בשביל עסק זה ללעמבערג, וגלה נוראות
בענין המשכן שהצדיקי אמת בונים בכל דור, עד שהאיר עינים
המביטים על האמת בהמשנה החזן רואה וכו'. מי שמע פזאת וכו'
ואני בעניי זה כמה שעות בשכבי על משכבי קדם שקמתי חשבתי
רק בזה בשביל להשיבך ולהחלימך ולהחיותך מחדש בזה כאשר
הזהירנו הוא זכרונו לברכה בפרוש לילה עם זה, והטה בידו הקדושה
בתשוקה נפלאה שרצונו חזק שגלה בזה כאשר כבר ספרתי לכם קצת.
ויותר מזה יש בלבי שאי אפשר לבאר. ויותר מזה גם אנכי איני יודע,
רק אני מאמין ומבין מרחוק מאד, שהוא דרך נפלא ונעים ונורא ואדיר
ומתקן וכו', (מכתב רנ"ה).

נימי הכינור ומשקל השיר

סולם שלבי מאמר 'אזמרה'

ד. 1. יחפש עוד מעט טוב ועוד מעט טוב.

2. בכל מעט טוב שמוצא יעשה גם שלב ב' דהיינו בירור הטוב שבמעט הטוב.

ה. ילקט הנקודות טובות אחד לאחד.

ו. נעשה ניגונים.

ז. יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה'.

ח. [וכך יוכל לשוב בתשובה].

א. הצדיק יכול 'ללקט' כל הנקודות טובות של כל אחד מישראל.

ב. עושה ניגונים.

ג. הוא חזן ושליח ציבור המתפלל לפני העמוד - שהוא עומד ומתפלל עם כל הטוב הזה של כל הציבור שנכלל בו.

הטעם שהוא שליח מהציבור [להוציאם ידי חובתם אף שהם אינם יכולים להתפלל]:

1. כי [מצידו] הוא מלקט הטוב שיש בכל אחד ואחד מהציבור אף מהרשעים.

2. כי [מצד כל הציבור באתערותא

דלתתא] כל הנקודות טובות של כל אחד ואחד תאבים אליו, ונכללין בו, כי יש לו

בחינה גבוה כזה שהכל תאבין אליו.

פשטות סולם שלבי המאמר - המבואר בפירוש במאמר

א. לדון כל אדם לכף זכות אפילו רשע גמור צריך לדון לכף זכות.

והדרך הוא:

1. לחפש בו מעט טוב שבאותו המעט אינו רשע [שמתגבר קצת על היצר הרע].

2. לדון אותו לכף זכות [את העדר התגברותו] [ע"פ בה"ב].

ב. עי"ז עולה באמת מכף חובה לכף זכות.

ג. עי"ז יכול לשוב בתשובה.

א. לדון את עצמו לכף זכות אפילו כשרואה שאין בו שום טוב.

1. לחפש מעט טוב.

2. לבקש ולברר באותו הטוב נקודה טובה שאין בה שום פסולת. ויגדיל שמחתו בכל נקודה ונקודה טובה להחיות ולשמח עצמו בזה.

ב. יוצא באמת מכף חובה לכף זכות.

ג. יכול לשוב בתשובה.

אבל באמת רק הצדיק הגדול ה'חזן' והשליח ציבור, שיכול ללקט הטוב שבכל אחד מישראל ולעשות ניגונים ולהתפלל לפני העמוד, הוא יכול לידע כל צדיק וצדיק איזה תינוקות שייכים לו שעל ידו הם קורין ונכנסין בהתורה, וכמה הם מקבלים ממנו, ולידע כל הבחינות שיש בזה, והדור שיבוא מהם עד הסוף.

עד כאן זה הוא סדר השלבים שיוצאים מפשטות התורה, והוא חשוב מאד לסדרם כראוי השלב הפשוט הזה, אף שאחרי העיון יתוספו קשרים מזה לזה, ויובן כיצד כל התורה הוא מקשה אחת ולא חלקים, ולפעמים אף ישתנה לפעמים הסדר של השלבים.

ועתה נבוא להציע סדר של שלבים ע"פ עומק המאמר, ונדגיש שנכתב רק לפום ריהטא ע"י עיון קצת במאמר ובמפרשי המאמר וייתכן שע"י עומק עיון יהיה הסדר אחרת

ד. החזן הזה שיכול ללקט כל הטוב מכל אחד מישראל, ויכול לעשות ניגונים ולהיות חזן ושליח ציבור, הוא יודע כל צדיק וצדיק שבדור [שבונה משכן וממשיך לפי בחינתו לסך תינוקות השייכים לו את הבל פיהם לקרות בתורה], איזה תינוקות שייכים לו וכמה הם מקבלים ממנו, ולידע כל הבחינות שיש בזה, והדור שיבוא מהם עד הסוף, וכדלהלן.

א. הצדיק הוא רועה, בחי' משה רעיא מהימנא, שהוא בונה 'משכן' [מכל הטוב שקיבץ מכל אחד מישראל (ע"פ לקו"ה)].

ב. מהמשכן הזה מקבלים כל התינוקות של בית רבן שאין בו חטא, ומשם מתחילין התינוקות לקרות ולהיכנס לתוך התורה.

באמת כל הצדיקים שבדור הם 'בחינת' רועים, שכל אחד עושה 'בחינת' משכן [מהטוב שמקבץ כנ"ל מליקו"ה], ולפי בחי' המשכן שעושה כן יש תחת כל ידו סך תינוקות השייכים לו שממנו מקבלים הבל פיהם שאין בו חטא.

דרוש וביאור בסדר השלבים

האור והחשך וכו', כי על ידי הנקודה טובה נכנס באמת לכף זכות, ואזי נתגלה האור ונבדל ונפרש החשך מן האור הרע מן הטוב וכו' וכנ"ל. נמצא, שעיקר מעשה בראשית על ידי שמוצאין ומבררין הנקודה טובה כנ"ל. כמבואר כ"ז בהשה"ב א' וזה בחינת ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, היינו שנעשה ניגון גם מהחושך יחד עם האור, וזהו עריבות הניגון כנודע.

ואח"כ חטא אדה"ר על ידי פיתוי הנחש שהוא הרע, בעץ הדעת שהוא תערובת טו"ר, והטיל זוהמא וכו', ונענש בעצבון תאכלנה דהיינו עצבות, ובעונש מיתה היפך החיות, וכל הצדיקים עסקו לברר את הטוב, כמו אברהם וכו', עד התיקון בקבלת התורה על ידי משה, שזכו לצאת מאחיות הרע לגמרי ממשכא דחויא, כמ"ש אני אמרתי א' אתם, ויצאו ממיתה וזכו לשמחת עולם על ראשם היינו הכתרים נעשה ונשמע, ואח"כ בחטא העגל איבדו הכל, וגם משה ירד כמ"ש לך רד כי שיחת עמך, ואיבד האלף אורות דאלף רבתא, ויש לו רק אלף זעירא [ורק בשבת 'ישמח' משה במתנת חלקו כנודע].

ומשה היה כולו טוב בבחינת ותרא אותו כי טוב הוא, ועל כן היה לו כח תמיד למצוא הטוב בכל אחד אפילו בהפושעי ישראל, אך כתב הרב מטשעהרין זצ"ל שאם היה בא בכח טובו היה מכסה על הטוב שבישראל, כנודע ממה שאמר לוט

טרם שנסדר את שלבי התורה, נכתוב דרוש בענין מאמר זה שיש בו כמה הקדמות בשביל הבנת המאמר, ורוב הדברים המה מבוארים בליקוטי הלכות עלים לתרופה ויקרא דשבתא וביאור הליקוטים.

בתחילת בריאת העולם נתברר נקודת המוב שהוא רוחו של משיח

זוה החלי בעז"ה: בתחילת הבריאה היה התגברות הרע על הטוב, תהו ובהו וחושך ע"פ תהום, והתיקון היה על ידי בחינת בירור ה'רוח טובה' מתוך הרוח נכאה, שהוא בחינת רוחו של משה משיח, שהוא אחד מז' דברים שקדמו קודם לבריאת העולם כמבואר בפסחים נד., כמ"ש ורוח אלהים מרחפת דא רוחו של משיח, שהוא בחינת הטוב, [כי עיקר הטוב הוא בחי' משה משיח, כמו שכתוב אצל משה כי טוב הוא וכן אצל משיח (רות ג') והיה בבוקר אם יגאלך טוב יגאל], וזה בחינת כי טוב הנאמר בכל ששת ימי בראשית.

ועל ידי בירור הרוח טובה רוחו של משה משיח מתוך תהו ובהו וחשך, על ידי זה ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור וכו', [והוא אורו של משה כמבואר במגלה עמוקות ואתחנן אופן רל"ד ע"ש], [ואיתא ממוהרנ"ת שזה היה תפילת ה' - היינו התפילה שנעשה מהבירור], ואזי, ויבדל אלהים בין

מכל האדם [בח' אלף זעירא], והוא מרגיש שאינו יוצא ידי חובתו את הבורא יתברך מרוב גדולתו, שאפילו מלאכים ושרפים אינם יכולים לעבדו באמת כפי גדולתו, וכשרואה 'שרוצה' דייקא בעבודת האדם השפל בבחינת ואבית תהלה מגושי עפר וכו', א"כ לפי זה גם כן הוא מקבל שעשועים גם כן מאיזה נקודה טובה קטנה שבקטנות שנמצא אפילו בהפחות שבפחותים שבישראל, ואדרבא זה הפחות צריך ביותר עוד לשמח את נפשו על שזכה גם הוא להיות בכלל ישראל ולגרום בהנקודה טובה כל שהוא שיש בו תענוג ושעשועים ונחת רוח לאל עליון קונה שמים וארץ עילאה על כל עילאין וכו' עילת כל העילות וכו' יתברך שמו.

והוא הבין שבאמת ה' רוצה לסלוח לישראל אע"פ שאמר ה' הניחה לי ואכלם [וכמו שפירש"י שבזה שאמר 'הניחה לי' כאן פתח לו פתח והודיעו שהדבר תלוי בו שאם יתפלל עליהם לא יכלם] ולימדו למצוא הטוב כמש אני אעביר כל טובי ומסר נפשו והתפלל בעדם ופעל רחמים על ידי שמצא הטוב שבהם, ואז אמר לו השי"ת סלחתי כדברך, שהשי"ת מחל לישראל אף על מעשה העגל שכולל כל החטאים שבעולם, כי הלא כל המודה בעבודה זרה כאלו כופר בכל התורה כלה, ומשה מסר נפשו עליהם והתפלל בעדם, כי משה היה יכול זאת למצא נקדה טובה אפלו בהפחות שבפחותים, ועל ידי זה היה יכול להתפלל עליהם אפלו כשפגמו בכל התורה כולה במעשה העגל, אף על פי כן מצא בהם נקדות טובות. ועל כן אמר משה למה ה' יחרה אפך בעמך וכו', כי הוא מצא הטוב שבהם ואזי נדחה הרע לגמרי כנ"ל,

פן תדבקני הרעה כשהייתי אצל אנשי סדום הייתי נראה צדיק וכשאבא אצל צדיק אני כרשע וכן אמרה הצרפתית לאליהו וכו', נמצא כפי זה אדרבא כשהצדיק הוא כולו טוב יכולין הנקודות טובות שיש בחבירו ומעורבין עם רע הרבה להתבטל ביותר לגבי הטוב שבהצדיק (שכולו זך וצח) עד שלא יהיו נראין ונכרין כלל כנ"ל.

התיקון לבל הוא ע"י משה רבינו שהיה עניו מבל אדם שע"י מתעורר הטוב שכאז"א

על כן עיקר התיקון הוא על ידי צדיק כזה שהוא בחינת משה רבינו שהיה עניו מאד מכל האדם (בחינת אלף זעירא) וכו' והיה יכול להעלים ולגנוז הטוב שבו כל כך עד שלא יתעורר על ידו שום קטרוג ח"ו על הטוב של חבירו שאין בו שלימות כל כך. רק אדרבא יתראה ויאיר ביותר אור הנקודה טובה שבכל אחד מישראל אף על פי שאין בה שלימות עדיין ומחמת זה בעצמו כל הנקודות טובות תאבין ומצפין ביותר להכלל בו כנ"ל

כי משה רבינו מחמת רוב השגתו את הכרת קצת עוצם גדולתו יתברך, על ידי זה הם יודעין שכל העבודה הגדולה של הגדול שבגדולים אינו עולה כלל וכלא ממש נגד עוצם גדולתו יתברך, רק שמגודל רחמיו וחסדיו רוצה לקבל נחת ושעשועים מבני אדם השפלים דייקא, ואז יודעין גם כן שאדרבא רחמיו יתברך מרובין כל כך עד שכל נקודה טובה של הפחות שבישראל מעלתה גדול ונורא מאד עד אין ערך כלל, ומחמת רוב ענותנותו, שזכה מרוב השגתו את הבורא, על כן היה עניו מאד

האדם, אף על פי כן מעט הטוב שמוצא על ידי החסד כנ"ל דוחה הכל כנ"ל. ועל ידי זה נושא עון ופשע וכו', כי על ידי זה נכנס באמת לכף זכות וכו' כנ"ל:

בבנית המשכן היה התיקון לחטא העגל

ואז כשנתרצה השם יתברך למשה על ידי שמצא טוב בכל ישראל אפלו אחר מעשה העגל, אזי צוה להם על מלאכת המשכן שיביא כל אחד נדבת לבו למלאכת המשכן, כי עורר אותם להביא באתדל"ת כל אחד הטוב שלו אליו שהוא שורש הטוב של כולם שכל הטוב של כל אחד מישראל תאב להיכלל בו בשרשו, והוא עמד עם כל הטוב הזה שנכלל בו, ובנה את המשכן שהוא קיבוץ כל הטוב, שכל אחד כפי הטוב שהיה לו הביא נדבת לבו הטוב למלאכת המשכן, כי המשכן נבנה מכל הטוב שנתברר מכל אחד מישראל, שזהו בחינת זהב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ותולעת שני וכו' שהביא כל אחד ואחד כפי הנקדה טובה שלו. כי המשכן נבנה מזה מנקדות טובות הנ"ל כנ"ל. וזהו, שחורה אני במעשה העגל, ונאוה אני במלאכת המשכן. היינו בנקדות טובות שאני מוצא בעצמי, שהם בחינת מלאכת המשכן. וזה בחינת עיין בהקדמת התיקונים) ציורא דמשכנא כציורא דעובדא דבראשית, כי המשכן הוא גם כן מבחינת הטוב שנתברר וכו' כנ"ל,

ועל כן זה שיכול למצא כל הטוב שיש בישראל שהוא בחינת חזן כנ"ל, הוא יודע כל הבחינות שיש בענין המשכן של כל אחד מהצדיקים הנ"ל, עיין שם. כי עיקר בנין המשכן הוא על ידי זה, על ידי הטוב הנ"ל.

ועל כן אמר, למה ה' יחרה אפך בעמך, כי הרע אינו נחשב כלל כנגד מעט הטוב שיש בהם עדיין. והשם יתברך נתרצה לו וינחם על הרעה וכו'.

ואז לימד השם יתברך למשה סדר תפלה

וסדר לפניו י"ג מדות של רחמים. וזהו (שם), "ויאמר אני אעביר כל טובי וכו'", שלמדו וגלה לו כל הטוב שלו יתברך, כביכול, (היינו השגת הכתר מידות הרחמים העליונים - והוא ג"כ בחי' ויקרא ה' אל משה - "קריאה של חיבה", שמשה צריך לקבל מאת השי"ת בעצמו - ואיתא שלימדו להיות חזן כיצד להתעטף בטלית כמו חזן לפני העמוד וכו' כדאיתא בגמ' ר"ה יז: מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה אל רחום וחנון אמר רב יהודה ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם שנאמר הנה אנכי כורת ברית) כדי שידע שהשם יתברך טוב לכל תמיד ויכולין לעורר הטוב בהגרוע שבגרועים ולהכניסו בכף זכות ולהחזירו בתשובה. וזה בחינת י"ג מדות של רחמים, בחינת ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים וכו', שהשם יתברך מלא רחמים וטוב לכל ומאריך אף לצדיקים ולרשעים, כי הוא מטה כלפי חסד ודן את הכל לכף זכות ומוצא נקדה טובה אפלו בפושעי ישראל ועל ידי זה מכריע אותם לכף זכות כנ"ל. וזהו בחינת נוצר חסד לאלפים, שבחינת החסד, דהיינו מה שהוא יתברך מטה כלפי חסד ודן לכף זכות ומוצא נקדה טובה וכו' כנ"ל, זה החסד נוצר וממתיק לאלפים, הינו אף על פי שיש כנגד זה אלפים ורובבות פגמים שפגם אותו

וכו' עד עת התפילה שאומרים קרבנות ופסוקי דזמרה, דהיינו. שמבררין הנקודות טובות וכו', ומזה נעשה נגונים וזמירות כנ"ל, ואחר כך בונין מזה משכן, ששם עקר תקון התפלה. ואז יכולין לפתח פה לדבר, כי זה עקר עלית הטוב שיעלה לבחינת דבור, ומשם, מבחינת המשכן, מקבלין התנוקות הבל פיהם שאין בו חטא. שהם הם כל חלקי התפילה כמבואר בליקו"ה.

**נאוה אני במעשי רבינו הוא השמחה
בכוח שקיבל ממנו להכנס לתורה
ולכן כולם תאבין להתכלל בו**

ולבאר הענין מהו שרבינו אומר שהתינוקות מקבלין מהצדיק הרועה הבל פה וכו' ומשם מתחילים לקרות ולהיכנס בתורה, שלכאורה לא מובן מה שייך לכל המאמר, וכן מה נכנס כאן ענין התורה, ונראה לבאר כי בזה שהתינוקות מקבלין כבר בתחילת לימודם את הכח להתחיל ללמוד תורה מהצדיק הרועה, בזה כבר מקושרים להצדיק [למעלה מבחירתם - כמו מילה שעושים מינקותו] - ולכן כל מצוה ודבר טוב מהתורה שיעשה במשך כל ימי חייו יש בו שורש מהצדיק, ולכן זהו הטעם הצדיק יכול לקחת ולבנות משכן מכל נקודה טובה.

ונראה שבזה יתבאר, מה שכתב מוהרנ"ת בעלים לתרופה (ב' פקודי תקצ"ג) "ויאמר בלבן, אדרבא הלא אף על פי כן זכיתי ואף על פי כן איני מתנגד כלל, ואם שחורה אני במעשי, נאוה אני במעשי רבינו הנורא זצוק"ל" (וכענין זה יום ב' ויקרא תר"ב), ולכאורה יש להבין בשלמא כשמחיה עצמו

והקרבנות שהקריבו לכפר הוא ג"כ הוא בחינת ברור הטוב, ועל כן היה הקרבן נעשה במשכן או בבית המקדש, כי המשכן והבית המקדש הם גם כן נבנים על ידי ברור הטוב וכו' כנ"ל. וזה בחינת ההר הטוב הזה הנאמר בבית המקדש.

ושם במשכן הוא עיקר תקון התפלה, כמו שכתוב כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים נאם ה' אלהים מקבץ נדחי ישראל וכו'. כי עיקר בנין המשכן והמקדש הוא על ידי שהשם יתברך מקבץ נדחי ישראל על ידי שמוצא גם בהנדחים והאבדים נקודות טובות ומקבץ אותם אל הקדשה. ועל ידי זה הטוב שיתקבץ בעת ביאת הגאל במהרה בימינו, על ידי זה יהיה בנין בית המקדש בחינת ההר הטוב הזה כנ"ל. ושם עקר תיקון התפלה כנ"ל, כי עקר התפלה הוא רק על ידי זה, על ידי הטוב שמוצאין כנ"ל.

ובגמור הקמת המשכן הזה שנבנה מכל הטוב שבפושעים שנכשלו בחטא העגל, היה ענו מכל האדם שהוא השפל שבשפלים, והוצרך לקבל קריאה של חיבה מבין הכרובים שהם כרביא תינוקות, בבחינת ויקרא אל משה, ובזה קיבל כח של הבל פה שאין בו חטא מאת השי"ת שבעת שילמד אותו פרטי התורה יהיה הכל עם ההבל פה הזה, ומשה רעיא מהימנא המשין הבל פה זה שאין בו חטא לכל תשב"ר של ישראל.

וכן בכל יום הקב"ה מחדש מעשה בראשית בכל יום בטובו, היינו על ידי בירור הטוב שיש בכל אחד מישראל, והוא מתחיל מהלילה שאז הוא התגברות החושך וכו

ולכן כשמתפלל הצדיק הוא כאילו האדם עצמו מתפלל - וזהו הנקודה טובה שלו.

צריך לחפש אחרי שורש הטוב שהוא כולה זך ונקי בלי שום פניות

ולכן לפעמים כשהאדם מתחזק בדרך שהוא מוצא ש"אני" עשיתי מצוה יכול להיות באופן של גאווה ואינו פועל לחזקו וזה מטמא טהורים כמבואר בליקו"ה, ואז מתעורר נגדו מחשבות החלישות דעת שהרי אני עשיתי גם אלפי עבירות ואין בי מתום, אבל אם מתעורר באופן של מציאת הטוב שקיבל מהצדיק שהוא שרשו, אזי זה משמח אותו מאוד, שזהו טוב אמיתי שאי אפשר לסותרו כי הוא מגיע משורש הטוב שבעולם שמשם מגיע ההבל פה שאין בו חטא לתינוקות והבן.

וזהו הביורר השני שאחרי שכבר מצא מצוה צריך למצוא שאין בו 'פניות' וכו', היינו שימצא שאין הקיום מצד עצמו רק מצד שורשו אצל הצדיק שקיבל ממנו, [שהצדיק מקים את המשכן וכו'], ואז מתברר הנקודה ונעשה כולה זך ונקי, ואז נעשה הניגונים של הצדיק שהוא יודע נגן, כי חזר הנקודה לשרשה אל הצדיק זה טוב תאב להיכלל בו, והצדיק לוקח הנקודות טובות ומתפלל עמהן כשליח ציבור שאז הניגונים נעשים באמת ודוק היטב ותבין קשר כל המאמר.

בנקודות טובות שיש בו או בזה שזכה להתקרב לרבינו ז"ל ניחא אבל מה שייך להחיות עצמו במעשי רבינו ז"ל, אבל להנ"ל שמבואר במאמר שכל מעשה האדם מושרשים במה שקיבל הכח מהצדיק בעת שהתחיל ליכנס בתורה וקיומה, ניחא, כי לפי זה באמת כל מעשה האדם בכל ימי חייו מושרשים במה שקיבל כח מהצדיק בקטנותו, ולכן הוא מקושר אליו כצאן עם הרועה שכל מעשי הצאן הוא בכח רעיית הרועה שהוא רעיא מהימנא והוא מוליך את הצאן להיכן שהוא רוצה, ולכן כל מעשיו הטובים הוא בכח הצדיק.

ויש לבאר שזהו מה שאמר רבינו שצריך שיהיה לו בחינה גבוה שכל הנקודות טובות של כל הציבור יהיו תאבים אליו, היינו כנודע שכל הענפים תאבים להיכלל בשורשם, ולכן הצדיק שהוא שורש הטוב של כל הטוב של כל אדם שקיבל ממנו כח בקטנותו כשנכנס פעם ראשונה לתורה, הוא גבוה כזה, שכולם מינקותם קיבלו שורש לימוד התורה ממנו, ולכן באמת כל הנקודות טובות רוצים להיכלל בו, כי באמת כל הנקודות טובות מגיעים רק ממנו מהצדיק.

ולכן באמת הוא יכול להיות שליח ציבור להוציא אותם ידי חובתם, כי באמת הוא אחד איתם, מאחר שהוא שורשם, ולא נחשב כשני אנשים אלא כשורש של האדם,

שלבי וסולם המאמר ע"פ העיון בתורה

ואצל הצדיק הגדול הוא מחמת שהוא ענו מאד מכל האדם (אלף זעירא), מרוב הכרתו עוצם גדולתו יתברך עד שידוע שכל העבודה הגדולה של הגדול שבגדולים אינו עולה כלל וכלא ממש נגד עוצם גדולתו יתברך, מחמת זה נדמה לו שעדיין אינו יוצא כלל נגדו יתברך, והוא מונח מאד בדעתו וקשה לו לחזק את עצמו (וכל זה הוא מחמת צורך הירידה שקודם העליה).

הרחבת שלב א

השלב הזה של 'ראיית ריחוקו', נחשב כנדבך נוסף משלבי החיפוש, כי **אחת האופנים** של חיפוש הנקודה הוא דייקא מתוך ראיית ריחוקו כי לפעמים דייקא על ידי זה נעשה ניגונים שנבנה על ידי בירור הרוח טובה מתוך הרוח נכאה, שאז נועם העליות והירידות של הניגון נעשה משניהם יחד כמבואר במאמר זה ובליקו"ה ובתורה נ"ד ובבה"ל ובעל"ת. ונעתיק רק לשון אחד מעל"ת (ב' ואתחנן תקצ): "וכבר מבואר אצלנו כמה עצות איך להנצל ממנו ולהחיות את עצמו ולשמח את עצמו, ובפרט על ידי הדרך הנפלא והנורא והנשגב שגילה אור האורות על פסוק אזמרה לאלקי בעודי, הפך בה והפך בה וסיב ובלה בה, וממנה לא תזוע, שאין לך מדה טובה ממנו, ובכל יום ויום יהיה הדרך הזה בעיניך כחדש, לראות את עצמו בכל יום כאלו הוא רחוק בתכלית הריחוק מהשם יתברך, ובזה

שלב א - לראות את עצמו שאין בו שום טוב

א. בתחילה נראה להאדם שאין בו שום טוב, וקשה להחיות את עצמו ולשמח את עצמו, והבעל דבר רוצה להפילו בדעתו לעצבות, ולייאשו לגמרי במרה שחורה.

וזהו בין אצל כל אדם ובין אצל הצדיק - אצל "כל אדם" הוא משום שהטוב שלו מעורב עם הרע, והרע חופף על הטוב. [וכמו שנתבאר לעיל שכל הבריאה נבראה באופן של תערובת טוב ורע, שהרע חופף על הטוב, היינו תוהו ובוהו וחושך הוא הרע המסתיר על הטוב שהוא רוחו של משה משיח המרחפת על פי המים, וכן אחר חטא אדה"ר בעה"ד טו"ר, וכן בחטא העגל וכל אדם בהחטאים שיש לו].

ולכן אף על פי שיש בו טוב, עם כל זה אינה מאירה, מאחר שהיא מכוסה בפסולת [ורק כשהאדם מתעורר באתערותא דלתתא מעצמו לחפש ולבקש ולמצוא ולבררה מהפסולת, כדלהלן, רק אז היא מתחילה להאיר ולהחיותו ולשמח נפשו, וכע"ז כתב ביקרא דשבתא "שיפשש ויבדיל את מעשיו שלא יהיה מעורב טוב ורע ביחד עד שאין מעלת הטוב ניכר מחמת רוב הרע רק יפריש ויבדיל את הרע לבדו והנקודות טובות שנמצאו בו יהיו גם כן לבדם. ויחיה את עצמו וישמח בהם מאד, ואז יכריע המעט טוב שבו את כל הרע עד שיזכה לתשובה שלימה"].

שרבינו המליץ לאחד באופן זה שיראה עצמו כאילו כולו רע ואז יראה את הטוב שבו, וכדמפרש שם הפסוק הלא כבני כושיים אתם לי ע"ש.

וכן מבואר בפירוש בליקו"ה בסוף הל' ע"ת ה"ו על פסוק מלאך מליץ אחד 'מני אלף' וז"ל:

בעצמו דייקא יחיה וישמח את עצמו שבעוצם ריחוקו כזה, אף על פי כן עדיין יש בי מעט שאיני רשע, אף גם יש בי כמה וכמה נקודות טובות מכמה מצוות נוראות שאנו מקיימין בכל יום, אשרינו מה טוב חלקנו עכ"ל.

וכן איתא בליקו"ה ראשית הגז ד'

שְׂדֵיקָא מְנִי אֶלְף הַמְקַטְרְגִים נְעִשָׂה הַמְלָאָה הַמְלִיץ, כִּי כֹל מֵה שְׁמַתְרָבִים הַמְקַטְרְגִים יוֹתֵר הוּא מְמַלִּיץ לְטוֹב בְּיוֹתֵר עַל שְׁמוֹצָא בּוֹ אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה, כִּי כֹל אֵלּוּ הַמְקַטְרְגִים עַל הָאָדָם הֵם הֵם בְּעֶצְמָם אוֹתָם שְׁהִסִּיתוּ אוֹתוֹ לַחֲטָא, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה, הוּא הַשְּׁטָן, הוּא הַמְסִית, הוּא הַמְקַטְרֵג וְכוּ'. וְעַל-כֵּן בְּשְׁמַתְרָבִים חֵס וְשְׁלוֹם, הַמְקַטְרְגִים מְאֹד עַל הָאָדָם, אֲזִי עוֹמֵד הַמְלָאָה הַמְלִיץ וּמְהַפֵּה הַכֹּל לְזָכוֹת דִּיקָא, כִּי זֶה טוֹעֵן, הֲלֹא, אֲדַרְבָּא, מֵאַחַר שֵׁישׁ עָלָיו מְקַטְרְגִים הֲרִבָּה כֹּל כֶּה אִם כֵּן הִיָּה לוֹ יִצְרִין רָעִים הֲרִבָּה, כִּי אֵלּוּ הַמְקַטְרְגִים הֵם הֵם בְּעֶצְמָן הַיִּצְרִין רָעִים שְׁהִסִּיתוּ אוֹתוֹ לְמָה שְׁהִסִּיתוּ. וְאִם כֵּן, אֲדַרְבָּא, הוּא פְּלֵא גְדוֹל אֵיךְ הַתְּחַקֵּן אִישׁ כְּזֶה לַחֲטָף אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה שֶׁל אֵיזָה מְצוּה שְׁעִשָׂה, וְזֶהוּ בְּחִינַת מְלִיץ אֶחָד מְנִי אֶלְף הַמְקַטְרְגִים, הוּא מְמַלִּיץ עָלָיו, כִּי מֵאַחַר שֵׁישׁ עָלָיו מְקַטְרְגִים הֲרִבָּה כְּאֵלּוּ שֶׁהֵם הֵם כְּלָם הַמְסִיתִים שְׁלוֹ אִם כֵּן אֵין חֲדוּשׁ כֹּל כֶּה מֵה שְׁחָטָא כֹּל כֶּה, אֲדַרְבָּא, זֶהוּ חֲדוּשׁ נְפִלָא אֵיךְ הַתְּגַבֵּר לְעִשׂוֹת אֵיזָה טוֹב בְּעֶלְמָא מֵאַחַר שְׁעִמְדוֹ עָלָיו חִילוֹת כְּאֵלּוּ. וְעַל-כֵּן הַצְּדִיק שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְךָ זֶה נִקְרָא "תְּמָר" בְּחִינַת צְדִיק בְּתָמָר וְפָרַח, שְׁמֵמִיר וּמַחְלִיף הַקְּטָרוּגִים לְזָכוֹת כְּנ"ל.

וכן מובא במכתב רע"ט:

"וְאָמַר לָךְ בְּדַמְיָךְ חַיִּי וְאָמַר לָךְ בְּדַמְיָךְ חַיִּי". הִינּוּ שְׁגָם בְּתוֹךְ תִּקְוָה הַתְּגַבְּרוּת דְּמִיָּךְ שֶׁהֵם הַתְּאֻוֹת הַבָּאִים מִרְתִּיחַת הַדְּמִים, כְּזֶה בְּעֶצְמוֹ חַיִּי, מֵה שְׁאֵף עַל פִּי כֵן נִמְצָאִים בְּךָ נִקְדוֹת טוֹבוֹת כֹּל כֶּה, וְאַתָּה מֵתְגַבֵּר וְכוֹסֵף בְּכֹל פְּעַם לְטוֹב אֲמַתִּי, וְאַתָּה מְנַתֵּק עֲצָמְךָ וּמַחֲשִׁבְתְּךָ בְּכֹל פְּעַם מֵרַע לְטוֹב וְכוּ' וְכוּ'. כִּי זֶה עֶקֶר מַעֲלַת הָאָדָם שֶׁהוּא גְבוּהָ מִמְלָאכִים מִחֲמַת שֵׁישׁ לוֹ יִצֵּר הָרַע כְּזֶה, וּבְלִבּוֹלִים כְּאֵלּוּ, וְהוּא בְּתוֹךְ עוֹלָם כְּזֶה שְׁמֵלָא שְׁקָרִים וְהִטְעִיּוֹת וּבְלִבּוֹלִים וְטָרְדַת הַפְּרָנְסָה וְכוּ' וְכוּ'. עַל כֵּן יִקָּר בְּעֵינָיו יִתְבַּרְךָ כֹּל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה טוֹבָה וְכוּ' (על"ת רעט).

ורואה שהוא מלא רע, אך יש עבודה זו גם בפרטי פרטיות, כי יש איזה רע שמפיל את האדם בחלישות הדעת ועצבות שרואה

ובזה מובן הדרך בעבודת אזמרה שצריך למצוא הטוב בתוך הרע דייקא, וזהו הן בכלליות שמתחיל להסתכל על עצמו,

אף שבעוה"ז לא נראה לעינים שזו אפילו פחות כחוט השערה), עד שבא למדריגה נפלאה של שמחה כמו שהיה למשה רבינו בעת שקיבל הלוחות. [והיינו שמקבל כוחו (כח ההבל פה שאין בו חטא) מאת השם יתברך בעצמו להתחיל ולכנס בתורה, כמו משה שנכנס לתורה בעת קבלת הלוחות, וכמו משה שקיבל קריאה של חיבה בעת שנכנס לתורה ללמוד כל פרטי התורה באוהל מועד מבין הכרובים שהם כרביא תינוקות].

שֵׁבֶט ד' - נַעֲשֶׂה נִיגוּנִים 'וְיִודַע נַגְן'

ד. על ידי זה שבירר הרוח טובה מן הרוח נכאה, [ועלה שינה את מקומו למקום גבוה שהוא כף זכות יותר גבוה לערך המקום שהיה קודם], והצדיק הזה הוא 'יודע נגן', שיכול לקבץ וללקט חלקי הרוח אחת לאחת, ולבנות הניגון ולעלות ולירד בידו על הכלי שמנגן, והכלי הוא שלם ואינו מוציא כל הרוח בבת אחת הטובה עם הנכאה כמו שהוא מעורב טוב ורע אלא מבורר היטב וממתיק את הרע וכו' כמבואר בתורה נד, עי"ז נעשה ניגונים בתכלית השלימות.

שֵׁבֶט ה' - יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל וּלְזַמֵּר וְלַהֲזוֹדוֹת לַח' בַּתְּכִלִּית הַשְּׁלִימוֹת

ה. ואז יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה' בתכלית השלימות, בבחינת אזמרה לאלקי בעודי.

שֵׁבֶט ו' - רֹאֵה טוֹב אַפִּי' בְּקִלִּים וְהַרְשָׁעִים וְכֹזֵב מַעֲזָרִים לְהַתְּפַלֵּל

ו. ועל ידי זה שרואה שאע"פ שכפי גדולתו יתברך א"א לצאת כנגדו יתברך,

שנכשל בדבר זה הפרטי הרבה, ואז העבודה לגלות שדייקא אדם גרוע כזה שעובר עליו יצר וניסיון כזה שנכשל כל כך הרבה בדבר מסויים זה למצוא ששם דייקא יש בו איזה נקודה טובה שהתגבר באמת איזה פעם, נמצא שהוא חידוש גדול שאדם שיש לו ניסיון כזה ובכל זאת זכה להתגבר ואז מתגבר, וזהו שכתב מוהר"ת במכתבו הידוע באידיש (מכתב תלג) "קְהָאָטְשׁ דָּאָס הָאָרְץ טוֹט מִיר זַיַּעַר וְיִי, אֹן גַּי אָמָל אִין מְקוּה אַרִיין אֹן אָפְלוֹ אִין פֶּל הַקְּלָקוּלִים וְכו' רַחֲמָנָא לְצַלְן מִיִּטְשָׁע אִיךָ מִיךָ זַיַּעַר אֹן וְיִל מִיךָ זַיַּעַר מְצִיל זַיִן וְכו' עכ"ל היינו אע"פ שנכשל הוא מוצא נקודה טובה שלפחות הוא מתאנח וכואב לו הלב על זה, ויש לו רצונות להציל עצמו מזה.

שֵׁבֶט ב' - הַשְּׂמִיחָה כְּמוֹב

ב. מרוב ראיית ריחוקו מהשם יתברך כביכול, מוכרח הצדיק לחזק את עצמו בהטוב הזה 'שלא עשני גוי', עד שבא לשמחה גדולה דייקא מתוך החושך והרוח נכאה, ונעשה ניגון [שנעשה על ידי בירור הרוח טובה מהרוח נכאה].

שֵׁבֶט ג' - מַגְדִּיל שְׂמִיחָתוֹ יוֹתֵר וְיִוֹתֵר עַד שְׂמִקְבֵּל כּוֹחוֹ לְהַכְנִס לְתוֹרָה

ג. והצדיק מגדיל שמחתו יותר ויותר, ומרים ומשמח את עצמו יותר ויותר [אולי על ידי מעשיו הטובים שמגודל רחמיו וחסדיו רוצה לקבל נחת ושעשועים מבני אדם דייקא], ובאתערותא דלתתא של התחזקותו בשמחה, הוא פועל אתערותא דלעילא והוא ממש משנה מקומו הראשון ופורח בעולמות העליונים אלפים פרסאות

בהתקשרות הציבור ומעורר את הטוב שבהם [והצדיק בגודל כוחו שהוא כולו טוב, מתפלל להשי"ת שיעורר רחמיו ויסלח להם על הרע שבהם עד שסולח כדבריו].

שלב ז - בנית המשכן מכל הטוב

ז. הצדיק לוקח את כל הטוב שקיבץ ובונה על ידי זה את המשכן מכל הטוב שנתקבץ.

שלב ח - תלוי בכל אחד ואחד כי באערותא דלתתא אתער דלעילא

ח. אבל באמת כל זה הוא רק באתערותא דלעילא של הצדיק שיכול לעשות כל זה, אבל מגודל הכרח אתערותא דלתתא שיבוא מצד האדם [כמו במשכן שהוצרך שכל אחד יביא מעצמו הנקו"ט ומשה הקים את המשכן, וכמו הש"צ עם הציבור שצריך שהציבור יכונו ליבם שהוא יוציאם והוא יכוון ליבו להוציאם], לכן אין הצדיק יכול לעורר כל הטוב וכו', כי אם על ידי שהאדם גם כן יעשה זאת לדון את עצמו ואת האחרים לכף זכות, ולכן הצדיק פתח דרך כבושה [היינו בכחו הגדול, שהוא כולו טוב ויכול לדון את כל אדם כף זכות, יכול כל אדם לפי בחינתו לזכות לאיזה בחינה מזה, לדון את עצמו לכף זכות וכן את האחרים].

שלב ט - כל אדם יראה שהוא רחוק בתכלית הריחוק

ט. לכן צריך כל אדם לדון את עצמו לכף זכות, דהיינו תחילה לראות ריחוק

בכל זאת הוא מקבל נחת מבני אדם השפלים דייקא, אף שאינו לפי ערך גדולתו [כמו ששימח את עצמו בגודל ראיית ריחוקו שרחוק כזה כמו שהוא יודע ומבין כפי ערך הכרתו בגדולתו יתברך, בכל זאת הוא לא עשהו גוי, שזהו שמחה עצומה], אם כן מבין שהשם יתברך מקבל שעשועים גם מאיזה נקודה דנקודה קטנה שבקטנות שנמצא אפילו בהפחות שבפחותים מישראל, ואדרבה כפי גודל הריחוק יותר, כך גדול השמחה יותר ששפל שבשפלים כזה זכה להיות בכלל ישראל ולגרום בהנקודה כל שהוא שיש בו איזה נחת רוח למלך רם ונשא כזה, אך רואה שהטוב שבהם הוא נעלם ונסתר תחת ריבוי הרע שבהם. ולכן הוא מתחיל לחפש ולבקש למצוא את הטוב שיש בכל אחד מישראל, אפילו בהפושעי ישראל, ומרוב ענוותו אינו עולה על דעתו כלל גודל מעלת קדושת הטוב שיש בו בעצמו, כי הוא ענו מאד מכל האדם, עד שנדמה לו שהטוב שבהם הוא משובח ביותר מחמת שאין דעתם שלימה ואף על פי כן יש בהם טוב כזה, ולכן הוא מעורר את הטוב הנפלא שבהם, שאדרבה רחוקים כאלו, הטוב שבהם מאיר יותר ויותר, והוא יודע לברר כל חלק נקי וזך של כל אחד מישראל ששם אינו רשע כלל, שהוא חלק אלוך ממעל, ודן אותם לכף זכות, ועל ידי זה שראה הרוח נכאה ובירר משם הרוח טובה, על ידי זה עושה הניגונים, ומחמת שיודע לעשות הניגונים, לכן הוא חזן המתפלל לפני העמוד, להוציא את הרבים ידי חובתם, היינו להוציאם ממקומם בכף חובה ולהעלותם למקום אחר לכף זכות, ומרוב ענוותו אינו מרגיש שיכול לבד לעשות זאת, רק הוא מתפלל רק

שלב מז - נעשה ניגונים

טו. ועל ידי זה יהיה נעשה ניגונים.

שלב מז - מתפלל באופן של שמחה

טז. ועל ידי זה כבר יוכל להתפלל באופן של שמחה והודאה לה'

שלב יז ויח - ילך תמיד עם עצה זו בעת שמתגבר בו איזה דבר רע

יז. וכך ימשיך באופן תמידי לילך עם עצה זו, להחיות עצמו בגודל ריחוקו שזוכה לטוב, על ידי שיחפש בו תמיד עוד מעט טוב, ויברר את הטוב עצמו לבקש חלק נקי לגמרי בלי פסולת,

יח. ובפרט בכל פעם שמתעורר בו איזה דבר רע שזה גורם לו עצבות ומרה שחורה, אזי יחפש מתוך זה בעצמו איך אין לו איזה דבר טוב, ובתוך הדבר טוב יבקש חלק זך ונקי בלא פסולת, ויחיה וישמח עצמו בזה.

שלב יט - ילקט הנקודות הטובות אחד לאחד

יט. וכן ילקט הנקודות טובות אחת לאחת, שיתרבה השמחה יותר ויותר, שהנה יש לו נקודה טובה נקיה שהוא שמחה רבה, ויצרף לזה עוד נקודה נקיה ועוד, באופן שמקבץ כולם יחד ונעשה ניגונים נפלאים כפי בחינתו.

שלב כ - ידון את אחרים לכף זכות

כ. וכמו כן ידון גם אחרים לפי בחינתו [בכח שהצדיק כבר זן אפילו רשעים

בתכלית הריחוק] ולכן עיקר הזמן לעשות עבודה זו של בירור הטוב מן הרע הוא בעת ההתבודדות כמבואר בתורה נ"ד].

שלב י - יחפש איזה מצוה ודבר טוב

י. ואז יחפש בעצמו שרחוק כמוהו שהוא שחור בתכלית השחרות יש בו בכל זאת איזה מצוה, או דבר טוב.

שלב יא - יראה שגם הטוב הוא מלא פניות

יא. ולא יסתפק בזה, כי בוודאי מחמת ריחוקו יראה שגם הדבר טוב הזה יש בו מלא פניות ומ"ז ופגמים הרבה.

שלב יב - יבקש בתוך הטוב למצוא חלק נקי בלי שום פסולת

יב. ולכן יבקש בתוך הדבר טוב עצמו, שיש בו בוודאי איזה חלק נקי בלי שום פסולת.

שלב יג - ידון את עצמו לכף זכות

יג. ואז ידון עצמו לכף זכות.

שלב יד - יחיה וישמח את עצמו

יד. ויחיה וישמח את עצמו בזה, שרחוק כמוהו זכה לעבוד את ה' באיזה עבודה אמיתית זכה ונקיה בלי שום פסולת. על ידי זה יהיה נתקיים בו איזה בחינה של 'והתבוננת על מקומו ואיננו', דהיינו שמקודם היה במצב של עצבות ומרה שחורה ונפול בדעתו, ועכשיו הוא כבר במקום של שמחה וחיות.

שלב כו - כל הנקודות טובות תאבין להתכלל בהצדיק

כו. כי באמת הטוב בכל אחד מישראל כולם תאבים להיות נכללים בהצדיק הזה, ואז הצדיק מתפלל עם הטוב שבכולם.

שלב כז - נבנה המשכן ובית התפלה

כז. ובונה משכן ובית התפלה מכל הטוב הזך והנקי לגמרי שאין בו שום חטא שבירר מכל אחד מישראל.

שלב כח כט ל - תיקוני הצדיק להמשיך הכל פה לתינוקות של בית רבן ועי"ז יבנסו לתורה

כח. וכפי האתערותא דלתתא של התקרבות לצדיק לעשות החלק שלנו זן לכף זכות עצמו ואחרים ומביאו אל הצדיק כך הצדיק מתפלל לפני העמוד ביתר שאת ובניגונים יותר נפלאים ומקבץ הטוב ומכניס לתוך המשכן שמשם לא יחרב עוד כמבואר בתפלהמ"נ ז' ובבה"ל, וכמה שיש יותר פושעי ישראל בתוך תפלתו שנכללים בו על ידי אתדל"ת שלנו, כך נעשה ניגון יפה יותר מהעליות וירידות שמצטרפים, נמצא שלא תוכל להיות תפלתו בשלימות רק אם יש ירידה להפושעים, והפושעים מתאווים להיכלל בו מחמת הבחינה גבוה שיש לו, ובכל פעם שהצדיק צריך לעלות יותר לניגונים וחזן יותר "גבוה", אזי נעשה לו ירידה יותר בדעתו ואז בעת ירידתו יכול למצוא זכות בגרועים יותר וכך מתחזק יותר ומעלה אותם יותר מחובה לזכות ומוציאם מידי חובתם לזכות במקום יותר גבוה שנתקיים והתבוננת על מקומו ואיננו באופן

גמורים לכף זכות], דהיינו שידון את כל חבריו לכף זכות, דהיינו לחפש בהם איזה מעט טוב, ובטוב הזה יהיה חבריו נקי ומבורר ששם אינו רשע, ואל יסתכל על הרע של חבריו, כי מחמת שראה שיש בו טוב, א"כ גם הרע אינו באשמתו כל כך וכו'.

שלב כא - חבריו עולה לכף זכות

כא. ועל ידי זה יצא חבריו לפי בחינתו שדן אותו למקום אחר דהיינו למקום של כף זכות.

שלב כב - חבריו זוכה לשמחה

כב. ואז חבריו יזכה לשמחה

שלב כג - חבריו זוכה להתפלל בשמחה

כג. ואז חבריו יוכל להתפלל בשמחה ולזמר ולהודות לה'.

שלב כד - נתעורר אתערותא דלעילא שהצדיק יעלה את הרשעים לכף זכות 'באמת'

כד. ועל ידי אתערותא דלתתא זו שדן את עצמו ואת אחרים לכף זכות, והם עולים קצת למקום של שמחה, עי"ז נתעורר באתערותא דלעילא שהצדיק יכול להעלות את הרשעים למקום אחר לגמרי לכף זכות באמת.

שלב כה - יוכלו כולם לשוב בתשובה

כה. ויוכלו לשוב בתשובה ויתהפך העוונות לזכויות.

ומצוות, שהוא כח השורש של הטוב שלו למעלה מבחירתו, ולכן הצדיק יודע כל מה שיהיה עד הסוף כי כל הטוב שיעשה יהיה הכל בכח אותו שורש הטוב שהמשיך לו הצדיק מהמשכן שלו, ולכן תמיד יוכל האדם למצוא טוב זך ונקי בעצמו, מחמת שיש בו חלק הטוב דהיינו הבל פה שאין בו חטא שקיבל בינקותו מהצדיק שבנה המשכן, שהטוב הזה המשיך מחלק הטוב והנקי שליפט מכל ישראל. ולכן אף ששחורה אני במעשי היינו בעבירות שחופה על הטוב הזה, אבל נאווה אני במעשי הצדיקים במעשי רבינו ז"ל במה שמצא נקודות טובות שכולם הם הטוב שנשרש בו מהצדיק.

יותר גבוה, וכן מדרגא לדרגא, (וכך ההבל פה שיוצא משם הוא יותר זך ונקי מחטא מחמת גבהותו וביטולו כל כך, וכך נמשך לתשב"ר).

כט. וממשכן זה נמשך הבל זך ונקי שאין בו חטא לכל התינוקות של בית רבן, להתחיל לקרות בתורה, והצדיק יודע כל תינוק ותינוק אף שאין לומד אצלו בפועל, אבל הוא יודע ורואה ומשגיח על כל תינוק מה שיבוא ממנו עד הסוף.

ל. ובזה שהוא ממשיך הבל פה שאין בו חטא לתינוקות בעת התחלתם הראשונה בתורה, בזה נשרש הטוב שבכל אדם מישראל ממש בעת התחלתו ללמוד תורה

הר"ר ישראל יצחק בריון שליט"א

שיעורי עיון ממוהרנ"ת ז"ל

על תורה רפ"ב

עוד כמה פעמים, באריכות דבריו שם, ודברי ראבר"נ].

בביאוריו הוא סלל לנו את הדרך איך ללמוד את הליקוטי מוהר"ן בעיון, ור' אברהם שחתר ויגע הרבה מצאם והציגם לנו בכללים מסודרים, וז"ל:

כפי הדלאותיו את החספא אשר הדלה לנו בספריו הקדושים למצא את הפלל הראשון הנ"ל, וגם שאר הפללים אשר פתבתי בהקדמת ספר פאורי הנ"ל, נחשבים ספריו הקדושים לביאור ופרוש ממש ללקוטיו הקדושים (שיחות וסיפורים י"ג [הובא בהקדמת ביאור הליקוטים]).

ועיקר יסוד ספר ליקוטי הלכות, הוא ע"פ הכלל הראשון, שדברי רבינו בכל תורה ותורה מתבארים מיניה וביה, וז"ל ר' אברהם שם:

בכל מאמר ומאמר פרש מנה ובה פפי הפלל הראשון (והעקרי) לכל הפללים אשר פתבתי בהקדמת ספרי באור הליקוטים. שפן דרך רבנו ז"ל לפרש בכל מאמר ומאמר מנה ובה תחלתו מסופו וסופו מתחלתו.

אולם את ביאוריו אין רואים בלימוד מהיר ושטחי, רק צריך להתעמק בהם כדי

הליקוטי הלכות הוא ביאור על הליקו"מ

ב"ה זכינו כל אחד שיש לו בבית ליקוטי הלכות - הגן עדן של השי"ת בעצמו, אולם רבים מאיתנו אינם שמים על ליבם שיש עוד הרבה מה לחפש בספר קדוש זה, כמו שכותב ר' אברהם ב"ר נחמן שהוא שקד הרבה על דלתי ספרים אלו, עד שזכה למצוא את פתח הגן עדן הטמון בהם.

והיא: כי חוץ מהלימוד הפשוט שיש בשטחיות בליקוטי הלכות שרואים שם הרבה התחזקות ודיבורים, יש את כוונת מוהרנ"ת בחיבור קדוש זה, וכך הוא כותב לנו:

המישים לב לעין באמת בדברי רבנו זכרוננו לברכה, העמקים מכל עמקות שבעולם ורחבה מני ים, אשר אין ערוף אליהם ואחר פה ישים לב היטב לדברי אלה אשר תנני ה' לתדש ולבאר בהם, יבין היטב פי לפי עצם העמקות אשר בדברים האלה, עדן לא יצאתי ידי חובת הביאור, אפלו במקומות שהארבתי מאד, מכל שפן בשאר מקומות שהייתי מקצר ועולה, [הקדמת ליקוטי הלכות].

הוי אומר: מוהרנ"ת ראה בחיבורו ביאור על הליקוטי מוהר"ן, [וכן מפורש

שמוהרנ"ת מזהיר וחוזר בכל הלכה והלכה לחזור ולעיון בהתורה היטב היטב].

בתורת אומרה יש עמקות גדול גם מה שנראה כדרוש

וכמה שעניין זה קשה וכבד בכל תורה ותורה, כ"ש בהתורה אזמרה שגם התורה בעצמה נראית כחיזוק ידוע בין אנ"ש, ולא תורה עמוקה ככל התורות של רבינו הק', ואם אמנם אמת הדבר שהרי אמר רבינו הק' שצריך שני שיעורים בספרו הק' האחד בבקיאיות והשני בעיון, ובאמת חלק הבקיאיות הוא להבין כפשוטם את הדברים ולחיות עמם בתמימות, וביותר בהתורה אזמרה שהיא מהיסודות של תורת רבינו הק', [ומעניין שמוהרנ"ת מכנה את התורה הזו "התורה והשיחה הקדושה של אַזְמֶרָה לַאֲלֹקֵי בְעוֹדֵי", (עלים לתרופה ב' בשלח ת"ר)], אבל גם בחלק העיון יש עמקות גדול בדברי רבינו הק' ומחמת שנראים פשוטים קל לאבדם

ובפרט בליקוטי הלכות שמהלימוד השטחי והרגיל נראה שהוא רק דורש דרושים של התחזקות בדרך אזמרה, ויותר מזה, שרובם של ההלכות הבנויים על תורה זו, אינם עוסקים רק בתורה זו כמו רוב ההלכות שבליקו"ה, רק הם טובים והולכים על תורה זו ועוד ענינים אחרים, אולם המתעמק וחותר בהם יותר, יוכל לגלות את דבריו הנפלאים, של מוהרנ"ת המסביר ומבאר לנו את התורה כפשוטו.

וכן רואים בלשונו הק' שיעקר החיות האמיתית של תורה זו זוכים רק ע"י ההתעמקות בה, וז"ל: לילך עם הַדְרָךְ הַקִּדְשׁ שֶׁל אַזְמֶרָה לַאֲלֹהֵי בְעוֹדֵי תְהִלָּה לְאֵל, עַץ

לראותם, כי מקופיא נראה שכוונתו בעיקר על הדרושים אבל המתעמק יבין: "שְׂבָאֵמְצָעוֹת הַדְרָשׁ חֲתַר וּמְצָא מְסֻלוֹת נִפְלְאוֹת בְּלִמּוּד תּוֹרַת רַבְּנוּ ז"ל גַּם בְּפְשִׁיטוֹת" ... והם מובלעים ומובללים באמצעות דרושיו הנ"ל, עד שקשה וכבד להבחין כלל בהם. ... וּבְאֶפֶן שְׂאִין נִרְאֶה כִּלְל רַק לְמִי שְׁחוֹתֵר וּמְעִמִּיק בָּהֶם, (שם).

וכן כותב מוהרנ"ת בעצמו שם בהקדמתו:

דְּבָרֵי רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, הֵם עֲמֻקִּים וְרַחְבִּים מְאֹד. וּבְכֹל תּוֹרָה וְתוֹרָה יֵשׁ כְּמָה וְכְמָה הַקְּדָמוֹת וְעִנְיָנִים וְחִדּוּשִׁים נִפְלְאִים בְּכֹל הַחִדּוּשִׁים שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ פָּקַח עֵינַי לְחַדֵּשׁ בָּהֶם, כָּלֵם קְשׁוּרִים וּמְהַדְקִים בְּקִשְׁרִים הַרְבֵּה בְּדִבְרָיו הַנּוֹרְאִים וְהַקְּדוּשִׁים וּבְכֹל מְקוֹם שֶׁמִּתְרַחֵב הַדְּרוֹשׁ וְהַחִדּוּשׁ שֶׁחִדְשֵׁתִי בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, כָּלֵם צְרִיכִין לְחַזֵּר בְּכֹל פֶּעַם לְכֹל חֵלְקֵי הַתּוֹרָה שֶׁגִּלָּה רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, שְׁכּוֹלָה מְחַלְקִים וּפְרֻטִים הַרְבֵּה מְאֹד.

ולא רק מוהרנ"ת גילה לנו זאת אלא שרבינו הק' בעצמו כבר אמר: וְכֹאֲשֶׁר שִׁמְעֵתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, שְׂאֵמֶר, עַל הַחִדּוּשִׁים שֶׁלִּי שְׂאִין מִי שְׂיִבְיִנִם הֵיטֵב, מִחֲמַת שְׂצָרִיכִין לְזַכֵּר הֵיטֵב מְאֹד אֶת דְּבָרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וְלִהְיוֹת בְּקִי בְּכֹל חֲדָרָיו, וּפְרֻטִיו וְדִקְדוּקָיו, (שם).

לפי כל הנ"ל יש לנו הרבה "לחתור ולהתעמק", במאמריו העמוקים כי בלא זה "אין זה נראה כלל", ואפ"י מי שכן יחתור עדיין זה "קשה וכבד להבחין בהם", ועיקר הקושי הוא, מפני שאין מבינים שצריכים לחזור בכל פעם לכל חלקי התורה הק' שגילה רבינו ז"ל, [וזה נראה כעין פזמון

מרכזית שמוהרנ"ת בכמה וכמה מקומות מסביר שאחת מאופני אזמרה היא - שהאדם יסתכל בעצמו ויראה במבט ראשון שהוא מלא פצעים ואין בו מתום, ורק אז יחפש וימצא בעצמו נקודות טובות ויחיה וישמח את עצמו בהן, ולכאורה בהתורה נראה שהדרך מתחיל שהאדם יחפש בעצמו טוב ואפי' אם הוא רואה רק רע יחפש בעצמו טוב, דהיינו שאין צריך קודם לראות שכולו רע, אלא שאפי' אם הוא רואה כך, ישמח את עצמו עם מעט הטוב שיש בו, וא"כ מנין לקח מוהרנ"ת הנהגה זו כי לפעמים צריך להתחיל לראות שהוא מלא פצעים ורוע [והדברים נוגעים למעשה, אכן מנין התחלת הרפואה ששמה אזמרה?].

המקום המרכזי שמוהרנ"ת מסביר כך הוא בהל' ראשית הגז[ה"ד] שרוב הלכה זו בנויה על נקודה זאת, ומוהרנ"ת מפנה אותנו שם לעיין בהתורה כדי שנבין מהיכן הוא הוציאה, וז"ל: **כִּי כָל עֵינֵי הַנֵּל מִבְּאֵר הַיֵּטֵב בְּהַתְּנֶה אֲזַמְרָה הַנֵּל שְׂמִיבְאֵר שֵׁם שְׂאֵפְלוֹ רָשָׁע גָּמּוּר צְרִיכִין לְדוֹן לְכַף זְכוּת, כִּי אִיךָ אֶפְשֶׁר שְׁלֵא יִמְצָא בּוֹ אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה וְכוּ'. וְכֵן הָאָדָם אֶצֶל עֲצָמוֹ וְכוּ', עֵינֵי שֵׁם הַיֵּטֵב, הֵינּוּ כְּנֵל. שְׂפִשְׂהָאָדָם רוֹאֵה שְׂמַעְשֵׂיו אֵינֶם עוֹלִים יָפֵה כִּלְל רַחֲמֵנָא לְגִלּוֹ, צְרִיךְ לְחַפֵּךְ הַדְּבָר וּיִסְתַּפֵּל עַל עֲצָמוֹ מֵעֵבֶר הַשְּׂנִי, הֵינּוּ כְּאֵלוֹ חֵם וְשְׁלוֹם כְּכֹר הוּא גְרוּעַ לְגִמְרֵי וְכִנְגֵד הַגְּרוּעַ וְהָרַע לְגִמְרֵי בּוֹדְאֵי יִמְצָא גַם בְּעֲצָמוֹ בְּעִמְקֵי גְרִיעוּתוֹ כִּמְהָ וְכִמְהָ נִקְדוּת טוֹבוֹת וְעַל יְדֵי זֶה יִחְיֶה אֶת עֲצָמוֹ, כִּמְכֹר שֵׁם הַיֵּטֵב בְּהַתְּנֶה הַנֵּל וְהָבֵן הַיֵּטֵב כֹּל זֶה כְּעֵין הָאָמֶת לְאָמֶתוֹ בְּאִפְן שְׁתּוּכַל לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמָה עַל יְדֵי זֶה תְּמִיד: (אות ו).**

וכך כותב מוהרנ"ת לבנו באחד המכתבים, וז"ל: ובפּרָט על יְדֵי הַדְּרָף הַנִּפְלָא

שֵׁם הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב וְתוּכַל לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשְׁךָ תְּמִיד כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ, (תחומין ו' ג).

וכן הוא כותב לבנו, שהגם שההתחזקות הפשוטה של אזמרה מועיל מאוד, אבל לא תמיד אפשר להחיות את עצמו על פי פשוטו, לכן צריך להתעמק בהתורה, וז"ל: **וְכֵן הָעֵצָה שְׂפִתְבָּ לְעֵינֵי הַתְּפִלָּה לְסַלֵּק הַכְּבָדוֹת וְהַמְרָה שְׂחוּרָה הַמְעַפְבִּין אֶת הַתְּפִלָּה מִלְּהַתְּפַלֵּל בְּכֹנֶה וְחִיּוּת, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה "אֲזַמְרָה לְאֵלֶיךָ בְּעוֹדִי" שֶׁהוּא לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּמַעַט דְּמַעַט הַנִּקְדוּת דְּנִקְדוּת טוֹבוֹת שְׂנִמְצָאִים בּוֹ עֲדִין וְכוּ'. אִף עַל פִּי שֶׁהָעֵצָה בְּאֵתְגַלֵּיא הִיא טוֹבָה לְכָל מֵתוּק לְנַפֵּשׁ וּמְרַפָּא לְעַצְמוֹ, וְכִבְרַת הַחַיָּה כְּמָה נִפְשׁוֹת עַל יְדֵי זֶה, אִף עַל פִּי כֵן יֵשׁ כְּמָה עֵתִים שְׂקוּשָׁה לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ גַם בְּזֶה כִּי אִם עַל יְדֵי שְׂהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עוֹזֵר לְהַבִּין הַרְמִזִּים שְׂפִרְמִז לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא הָאָמֶת, שְׂעֲדִין חִבִּיבוּתָהּ, דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכוּ' (עלים לתרופה מכתב מיום תענית אסתר תר"ג).**

ולכן ננסה בעזרת השי"ת לתפוס כמה דוגמאות ממרחבי ארבעת ההלכות הבנויות על תורה זו: הל' השכמת הבוקר הל' א', הל' תחומין הל' ו', הל' ראשית הגז הל' ד', והל' חכירות וקבלנות הל' א', ויותר ניקח לדוגמא מקומות שבהם נראה באופן שטחי שמוהרנ"ת כותב דברים שאינם מופיעים מפורשות בהתורה, אך בעיון קצת אפשר לראות איך שכל דבריו, הם ביאורים עמוקים שמוהרנ"ת הבינם מעמקות קשרי דבריו הקדושים בתורה זו דווקא.

אחת מאופני אזמרה הוא דווקא כשרואה מקודם שהוא רחוק מה'

א. הנקודה הראשונה היא נקודה

אף בכל פעם התגברו עליו יותר עד שפגעו עליו ימים ושנים הרבה ולא זכה לצאת ממה שיהיה צריף לצאת אף על פי כן התחזק את עצמו ביותר וחתר בכל פעם להתקרב לה' יתברך והיה קובל מאד מאד לפניו זכרונו לברכה על עכירת מעשיו רחמנא לצלן, והשיב לו רבנו ז"ל בחכמותו בתמימות ובפשטות, 'אין לי עם מי לדבר', כי כבר כלו רע. ותקף נתעורר האיש הנ"ל וענה ואמר לרבנו ז"ל, הלא על כל זה אני מתגבר לפעמים להמשיך את עצמי לקדשת ישראל וכו'. ענה רבנו זכרונו לברכה ואמר לו, הוא מעט דמעט. ותקף אמר לו שירגיל את עצמו לילה עם התורה אומרה לאלהי בעודי וכו', כל זה ספר לי רבנו ז"ל והבנתי פונתו הקדושה שדיקא על ידי זה החיה את האיש, כי כבר נפל בעיני עצמו כל כך עד שלא היה אפשר לו להחיותו בשום דבר רק פשאמור לו שהוא כלו רע אזי נתעורר בעצמו והתחיל להרגיש מעט קדשת הנקודות טובות הנמצאים בו עדין ואז אמר לו רבנו שילף עם התורה אומרה לאלהי בעודי וכו' פנ"ל. כי כל ענין הנ"ל מבאר היטב בהתורה אומרה הנ"ל (שם בהל' ראשית הגז) רביה"ק הדגים למוהרנ"ת כיצד "חיים" את אזמרה.

ביאור היכן רמז בתורה כי אחת מן הדרכים להתחיל באומרה הוא מזה שרואה שהוא כולו רע

מוהרנ"ת הביין מדברי רבינו הק' שהראה לאחד את הדרך להסתכל על עצמו שכולו רע, שעומק יסוד זה טמון בתורה "אזמרה", אך עדיין הדברים צריכים ביאור, היכן בהתורה עצמה רואים הבנה זו? אולם עם מעט העיון נשים לב כמה נקודות בהתורה המוכיחות את נקודה זו.

והנזרא והנשגב שגלה אור האורות על פסוק אומרה לאלהי בעודי (לקוטי מוהר"ן רפ"ב). הפך בה והפך בה וסיב ובלה בה, ומפנה לא תזוע, שאין לה מדה טובה ממנו. ובכל יום ויום יהיה הדרה הנה בעיניו פחדש, לראות את עצמו בכל יום כאלו הוא רחוק בתכלית הרחוק מהשם יתברך, וכזה בעצמו דיקא יהיה וישמח את עצמו שבעצם רחוקו כזה, אף על פי כן עדין יש בי מעט שאיני רשע, אף גם יש בי כמה וכמה נקודות טובות מכמה מצוות נזראות שאנו מקיימין בכל יום. אשרינו מה טוב חלקנו, אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא דינו. אלו פינו מלא שירה פים וכו' וכו', אין אנו מספיקין להודות ולומר דינו, על שזכינו לשמע החדוש הנשגב הנה (עלים לתרופה יום ב' ואתחנן תק"צ).

כמו כן בראשית ההלכה העיקרית על תורה זו הל' השכמת הבוקר הוא מסכם כך את התורה, וז"ל: כי איתא בדברי רבנו ז"ל (בסימן רפ"ב) שפשאדם מתחיל לחפש עצמו ורואה שהוא רחוק מאד מהשם יתברך, והוא מלא חטאים ופגמים הרבה, ונדמה לו שהוא רחוק מטוב, אזי הוא צריף לחפש ולבקש ולמצא בעצמו איזה טוב איה אפשר שלא עשה איזה טוב מיימיו...

ומזה שמוהרנ"ת מביא בכמה מקומות עלינו לחפש ולבקש מהיכן הוציא הבנה זאת בהתורה עצמה, והנה המקור הראשון הוא ברור, שמוהרנ"ת עצמו מביא בהל' ראשית הגז את השיחה המובאת גם בחיי מוהר"ן: שספר לי שדבר עם אחד שהיה קובל לפניו מאד על רבוי מעשיו הרעים המכערין פי זה האיש הנה חפץ מאד להתקרב לה' יתברך ולצאת ממעשיו הרעים

מבואר בתורה שכל אחד ואחד את העבודה לחפש נקודות טובות אפי' במי שהוא רשע גמור, ומוהרנ"ת מביא את התורה כמה וכמה פעמים, שרק הצדיק יכול למצוא נקודות טובות במי שהוא רשע גמור, וכך הוא כותב בהל' חכירות וקבלנות ה"א: פּמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה (סִימָן רפב) עַל פְּסוּק וְעוֹד מְעַט וְאִין רְשָׁע וְהַתְּבוּנָתָ עַל מְקוּמוֹ וְאִינְנוּ, שְׁהַצְדִּיק דִּן אֶת הַפֶּל לְכַף זְכוּת וּמוּצֵא זְכוּת אֶפְלוּ בְּרִשָׁע גָּמוּר וְעַל יְדֵי זֶה מַעְלֵהוּ לְכַף זְכוּת בְּאֵמֶת וּמְתַקְּנוּ וּמְחִזְרֵוּ בְּתַשׁוּבָה, ... וְאוֹתָן הֶרְחוּקִים וְהַגְרוּעִים בְּיוֹתֵר אָסוּר לְעַסֵּק בְּתַקְוָנָם מִי שְׂאִין כְּחוֹ חֲזָק וְגָדוֹל בְּיוֹתֵר ... כְּשִׁכְחוּ אֲבִיר וְחֲזַק מְאֹד מְאֹד זֶה יָכוֹל לְעַסֵּק שְׂאֶפְלוּ אוֹתָן הֶרְחוּקִים בְּיוֹתֵר וּנְזַקְנוּ בְּרִשָׁעָתָם, יָכוֹל לְקַרְבָּם וּלְתַקְּנָם מִחֲמַת שְׁכַחוּ גָדוֹל וְחֲזַק מְאֹד מְאֹד, (אות א' וב').

וכן בהל' תחומין ה"ו: הִדְרָךְ הַקִּדְּשׁ שֶׁל אֲזַמְרָה לְאֵלָקִי בְּעוֹדֵי שְׁגָלָה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. עַקֵּר הָאֲרָתוֹ נִמְשָׁף עַל-יְדֵי קִדְּשַׁת הַצְדִּיק הָאֵמֶת ... כֹּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת כִּי אִם בְּכַח הַצְדִּיקִים אֵמֶתִים, (אות ד'), וכן מורה הלשון בסכמו את התורה בריש הל' השכמת הבוקר, וכן שם באות י"ב: הַצְדִּיקִים שֶׁיִּדְוְנוּ אֶת הַפֶּל לְכַף זְכוּת וְיִמְצְאוּ נִקְדוֹת טוֹבוֹת אֶפְלוּ בְּהַפְחוּתֵים מְאֹד מְאֹד, שְׁאֵהוּ עַקֵּר עֲבוֹדַת הַצְדִּיקִים".

אולם מי שיעיין יותר בהתורה יראה שבהתורה בעצמה נראת כביכול סתירה זו שהרי רבינו כותב "שמי שייכול לעשות אלו הנגונים, דהינו ללקט הנקודות טובות שנמצא בכל אחד מישראל, אפלו בהפושעי ישראל פנ"ל, הוא יכול להתפלל לפני העמוד", ואם לאו כל אחד יכול לעשות זאת מדוע רבינו מצוה לנו זאת!?

א. ראשית מזה שרבינו משתמש עם הלשון 'חיפוש' מוכח שמדבר מטוב שאינו נראה לעינים אלא שצריך לחפשו ולבקשו, ולפ"ז ידבר מאנשים הרחוקים כ"כ שאין רואים ויודעים ע"ע שום טוב, ורק אחר החיפוש והבקשה נמצא בהם איזה דבר טוב,

ב. יותר מזה הדגיש רבינו שם, שאפי' שהוא רואה שהוא מלא פצעים "אין בו מתום", היינו שבהסתכלות הראשונה הוא רואה את עצמו כהגרוע שבגרועים ובתחילה באמת יזכיר לעצמו את כל ריחוקו מהשי"ת ואזי יתחיל לחפש את הנקודות טובות, והם ישמחו אותו מאד, [ג. עוד נקודה המשלימה את עניין זה שרואים מדברי מוהרנ"ת המובאים בס"ד בהמשך, והיא כי הנקודה טובה הינה שהיא נקיה מפניות וכולה לשם שמיים, ואכמ"ל].

ד. וכן בהמשך מכל העניין שרבינו מגלה שמהחיפוש נעשה ניגונים, מובן מלשונו שם שכל יופי ויקר המעט טוב הוא דייקא כאשר הוא מתברר 'מתוך הרע' כלשון רביה"ק, וכן המשך הלשון שם מורה כן וז"ל רביה"ק: הַעֲצָבוֹת וְהַמְרָה שְׁחוּרָה וְהַפְּגְדוֹת שְׁנוּפֵל עֲלֵיו, עַל-יְדֵי שְׂרוּאָה גְדֹל עֲצָם רְחוּקוֹ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲבָל כִּשְׁהוּא מְחִיָּה אֶת עֲצָמוֹ עַל-פִּי הָעֵצָה הַנִּל. דְּהֵינּוּ שְׂאֵף-עַל-פִּי שִׂידַע בְּעֲצָמוֹ שִׁישׁ לוֹ מַעֲשִׂים רָעִים וְחֲטָאִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְהוּא רְחוּק מְאֹד מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲחִי-עַל-פִּי כֵן הוּא מְחַפֵּשׁ וּמְבַקֵּשׁ וּמוּצֵא בְּעֲצָמוֹ עֵדוּן אִיָּהּ נִקְדוֹת טוֹבוֹת פְּנ"ל.

ביאור היכן רמוז בתורה שרק הצדיק יכול לראות בשלימות את הטוב ביותר גרועים ב. נקודה שניה היא. מה שלכאורה

אך מדברי מוהרנ"ת כאן אפשר יותר להבין שהצדיק בדונו אותם לכף זכות לא רק מחזירים בתשובה, אלא שהוא גם מתקן בזה את עברם, ודבר זה למד בפשטות מעניין הניגון שבו גם הרע מתברר כחלק מהניגון, ועיין היטב בפנים.

ובמקום אחר מלמדינו ר' נתן מדוע באמת רק הצדיק יכול להעלות לכף זכות, וז"ל: על-ידי גדל הכח של גדולי הצדיקים שיגיעו וטרחו בעבודתם כל כך במסירת נפש כזה עד שיכולים למצא הנקודות טובות בכל אחד מישראל אפלו פשהם בדיוטא התחתונה מאד חס ושלום, (תחומין אות י"ב), היינו שע"י שהצדיק לשלעצמו לא הסתפק במעט טוב רק הוא מסר נפשו לזכות להדברים היותר עליונים, עי"ז יכול לגלות גודל מעלת המעט טוב אפי' של הפחות שבישראל.

עוד נקודה מבואר שם בדברי מוהרנ"ת וז"ל: ועל-כן מעורר אותם גם כן שיעמדו ויעסקו בתורה עד שבגדל כח התורה ידעו איך ללמוד זכות על ישראל תמיד (אות י"ג), היינו שהצדיק בכח התורה הגדול שיש לו הוא יכול להכניס לתוך התורה אפי' את הרחוקים מאד, ויותר מזה מבואר שם, שלא רק שהוא יודע את הנקודות טובות שיש בכל אחד אלא כל הנקודות הטובות שבכל אחד ואחד כולם נמשכין ממנו, וז"ל שם: כל הנקודות טובות שיש בכל אחד מישראל כלם נמשכין מהצדיק, (אות י"ח). (ולפי"ז ברור ומובן מדוע רק הוא יכול למוצאם באמת).

עוד עניין המבואר כאן ובעוד מקומות בדברי מוהרנ"ת [וכן בתפילה שעל התורה] וביותר בדברי ראבר"ג, שרק הצדיק היודע את כל מה שעבר על נשמת כל אחד ואחד

אנו יכולים להשתדל לחפש המובן בחכירינו ועי"ז הצדיק מעלה אותינו

אבל אחר העיון בדברי ר' אברהם על תורה זו, וכן בכל ההלכות השייכות לתורה [לדוגמא הל' השכמת הבוקר באות ד'], מובן שבאמת רק הצדיק יכול לעשות זאת ורק הוא זה שאכן מחפש ומוצא נקודות טובות ברשעים רק אנו אנשיו צריכים להביא לו את האתערותא דלתתא, שע"י שאנו נשתדל לחפש בנו ובחכירינו נקודות טובות, הצדיק יוכל יותר להעלותינו עי"ז, וכן משמע גם בדבריו בהל חכירות וקבלנות בסוף אות א': **פי פפי הנהגתם בקדשה בן הוא מברר ומעלה הטוב שבהם אם רב או מעט פי לפי הנהגתם וקדשתם בן הוא מעלה הטוב שבהם**. וכן בהל' השכמת הבוקר א' ט"ו: **שפכל ית שרוצים להפיל עליהם שנה וקטנות גדול מאד, אפלו אם מפילים אותם כמו שמפילים ח"ו, אפלו אם עבר עליו מה שעבר, אף-על-פי-כן יתעורר תמיד דיקא מתוך תקף הקטנות בבחינת קימת חצות הנ"ל, דהינו על-ידי בחינת העוד מעט טוב שמוצא בעצמו וכנ"ל ועל-כן משה לא ידע עדין לכנון היטב חצות אימת, פי אז היה עדין קדם מתן תורה ולא היה עדין אתערותא דלתתא, פי לא היה עדין כל כך צדיקים שעמדו בחצות ועסקו בתורה מחמת שהיה קדם מתן תורה.**

ולא זו אף זו שהרי כל אתערותא דלתתא נמשך ג"כ רק מהצדיק, וכמ"ש בהל' השכמת הבוקר אות ד': **ואזי צוה להם על מלאכת המשפן שיביא כל אחד נדבת לבו למלאכת המשפן, פי היה מעורר הטוב שפכל אחד, וכל אחד כפי הטוב שהיה לו הביא נדבת לבו הטוב למלאכת המשפן,**

לעלות לדרגת מדבר, ועיקר התגלות הטוב הוא ע"י הדיבור, ולכאורה מאין בתורה ראה זאת, ואחרי שמוהרנ"ת מגלה זאת לנו רואים שכמה פעמים בהתורה מדבר מעניין הפה, א' שבלי אזמרה "אין יכול לפתוח פיו", ב' בעניין החזן שמשם מקבלים התינוקות הבל פיהם, מובן מזה שבאמת בלי דרך קדוש זה א"א לזכות לדיבור, והדיבור הוא הוא עניין הנקודות טובות.

ביאור היכן רמוז בתורה שהשי"ת הוא המלמד להצדיק לילך בדרך של אזמרה

ה. רואים בכמה מקומות שמדגיש מוהרנ"ת שהשי"ת הוא המלמד להצדיק לילך בדרך זה - של אזמרה, כמו בהל' השכמת הבוקר אות ג': וְאֵז לְמַד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמִשְׁחַת סֶדֶר תְּפִלָּה ... שְׁלֹמֹדוּ וְגַלְה לֹו כָּל הַטּוֹב שְׁלוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּבִיכּוֹל, כְּדִי שְׁיִדַע שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טוֹב לְכָל תְּמִיד וְיִכּוֹלִין לְעוֹרֵר הַטּוֹב בְּהַגְרוּעַ שֶׁבְּגָרוּעִים וְלְהַכְנִיסוֹ בְּכַף זְכוּת וְלְהַחְזִירוֹ בְּתַשׁוּבָה, וְכֵן בַּהֲל' חֲכִירוֹת וְקַבְּלוֹת אוֹת ד': וְעַל כֵּן זָכָה מִשְׁחַת שְׁלֹמֹדוּ ה' יִתְבָּרַךְ לְהִיֹּת שְׁלִיחַ צְבוּר, וְכֵן בַּהֲל' תַּחֲמוּיִן אוֹת י"ט: וְעַל-כֵּן גַּם מִשְׁחַת רַבְּנוּ אָף-עַל-פִּי שֶׁהָיָה כְּלוֹ טוֹב, לֹא הָיָה יוֹדַע מִתְּחִלָּה עַד הֵיכֵן מַגִּיעַ רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל-כֵּן לֹא הָיָה רוֹצֵה לִילָךְ בְּשִׁלְחוֹתוֹ, כִּי רָאָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִקְלַקְלוּ הַרְבֵּה, אֲבָל ה' יִתְבָּרַךְ שָׁעַן עִמּוֹ הַרְבֵּה, שֶׁאָף-עַל-פִּי-כֵן הוּא רוֹצֵה לְגַאָּלָם, כִּי הוּא מְסַתֵּפֵל רַק עַל הַטּוֹב.

ואחר שמוהרנ"ת גילה עפר מעיינו רואים מפורש שכל עניין א' זעירא שהצדיק משיג דווקא ע"י שהשי"ת קרא לו מאהל מועד, יתירה מזו היא מה שמוהרנ"ת מדגיש שם בהל' תחומין, וכן באות ו' שם:

בפרטיות, אכן הוא, ורק הוא יכול לדונינו לכף זכות באמת ובשלימות.

ביאור היכן רמוז בתורה שצריך להתקרב לתלמידי הצדיק [שהם הרועים]

ג. לכאורה בהתורה אין מפורש הצורך להתקרב דווקא אל תלמידיו של הצדיק הזה, ומוהרנ"ת בהל' תחומין אות ז' כותב וז"ל: כִּי פִּהֲנִים וְלוֹיִם הֵם בְּחִינַת צַדִּיקֵי הַדּוֹר וְתַלְמִידֵיהֶם, כִּי הַצַּדִּיק וְהַרְבֵּ הָאֱמֶת הוּא בְּחִינַת כְּהֵן, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב, "כִּי שִׁפְתַי כְּהֵן וְשִׁמְרוּ דַעַת". וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרִים לְבִרְכָה, אִם הָרַב דּוֹמָה וְכוּ'. וְלוֹיִים הֵם בְּחִינַת תַּלְמִידֵיהֶם הַלוֹיִם אֲלֵיהֶם לְשִׁרְתָם, בְּחִינַת וְנָלוּ אֲלֵיךְ וְיִשְׁרְתוּךָ, שֶׁהֵם מִקְבָּלִים מֵהֶם הַהֲלָכוֹת לְהוֹרוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָּהּ וְכוּ'. ... כִּי הֵם עוֹסְקִים לְהַמְשִׁיךְ הַדְּרָכִים הַקְּדוּשִׁים הַנִּלְעַל עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲזַמְרָה וְכוּ'.

וכן באות כ': וְהַבְּרוּר נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַצַּדִּיקִים וְתַלְמִידֵיהֶם, עַל-יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁל אֲזַמְרָה הַנִּלְעַל.

אך הזוכה לעיין בקשרי התורה הזאת יראה שכל זה מרומז שם בעניין המשכנות שהרועים שבכל דור עושים, היינו שכל אחד המקושר להצדיק המוצא בעצמו ובחבריו עוד ועוד, אלפין זעירין-נקודות טובות בונה עי"ז משכן של תינוקות, אבל הצדיק האמת הגדול הוא רואה ומתקן הכל בשלמות.

ביאור היכן רמוז בתורה שבלא עבודת אזמרה א"א לעלות לדרגה של דיבור

ד. בהל' השכמת הבוקר אות ז', מסביר מוהרנ"ת שבלי עבודת ה'אזמרה' אי אפשר

הוא רק אחד מאֶלֶף וגם אותו הזכות בעצמו מלא פסלת ופניו וכו' ואין בו כי אם חלק אחד מאֶלֶף איזה נקדה טובה, על-ידי זה גם פן יוצאין מִפֶּה חוֹבָה וְנִכְנְסִין לָכֶּה זְכוּת, רואים מזה שלמד מיניה וביה, שלא רק אצל עצמו הולך הסדר שכשרואה שהנקודה מלא פסולת יחפש איזה מעט טוב בתוך אותה נקודה, אלא גם אצל חבריו כן, וממילא מובן מזה יותר מדוע רק הצדיק יכול למצוא נקודות טובות בהפחותים כי רק הוא יכול לידע את המעט טוב המסתתר שם, וכדלהלן.

גם על אזמרה בעצמו צריך לילך עם אזמרה

ת. בהל' תחומין אות י"א מסביר מוהרנ"ת שענין קריאת התרנגול הוא ענין התעוררות השנה שזה מרמז על מציאת נקודות טובות, ואחר כך הוא כותב: שְׁפִי שְׁאִינוּ מִתְעוֹרֵר בְּחֻצוֹת מִמֶּשׁ עַל כָּל פְּנִים יִתְעוֹרֵר מִהַשְּׁנָה שְׁעָה אַחַר חֻצוֹת וְאִם גַּם אֵז לֹא יִתְעוֹרֵר, עַל כָּל פְּנִים יִתְעוֹרֵר עוֹד שְׁעָה אַחַר כֵּן וְכֵן קוֹרֵא קוֹל אַחַר קוֹל עַד אֹר הַיּוֹם, מובן מזה שהבין מוהרנ"ת מהתורה שגם על אזמרה בעצמו צריך לילך עם אזמרה שמי שלא הלך עם אזמרה ילך מעתה עם אזמרה, ולא יפול בדעתו מזה עצמו, [וכמו שאמר רביה"ק למוהרנ"ת על ענין השמחה בשבת], וזהו הבנה יותר עמוקה בהכלל הרביעי שתיקוני התורה נעשים ע"י תורה זו בעצמו.

וכן זה לעומת זה מלמדינו שחזן ממלחמת הסט"א להפיל את האדם מקדושתו ע"י ריחוקו מהשמחה, עוד הם מתגברים בזה בעצמו לרחקו מהשמחה יותר, וכן מפורש בדבריו באות י"ח שם, עיי"ש.

שְׁמוּצָא בָּהֶם זְכוּת וּמְחִזְזִים לָהּ יִתְבַּרַךְ וְעַל-יְדֵי זֶה נִבְנָה הַמִּשְׁכָּן כְּנֹל וְאֵז קוֹרֵאוּ מִהַמִּשְׁכָּן בְּבַחֲנֵת אֶלֶף זְעִירָא דְוִיִּקְרָא. לְרַמֵּז לוֹ שְׁיִלֵּךְ בְּדֶרֶךְ זֶה, הֵינּוּ שְׁמוּהַרְנ"ת הַבֵּין שֶׁהֵיט שְׁכַל זֶה צָרִיךְ לְהַתְגַּלּוֹת דִּיקָא ע"י הַצְדִּיק, ע"כ ה' רק רמזה לו, והבן, גם עיין בדבריו ותבין שהמשכן נבנה ע"י נקודות טובות, ומהמשכן ה' קרא למשה, ולכאורה זה סתירה בהתורה, אם כל המשכן נבנה מאזמרה, איך קרא ה' מהמשכן למשה ללמדו זאת? אלא שמבאר שם שדווקא ע"י שמשה הלך בדרך זה של אזמרה, זכה שה' גילה לו יותר בעומק, איך ללמד זכות אפי' על הגרועים ביותר.

בליקו"ה מקשר את התיבה 'עודי' ועדיין, וכן מקשר הדרוש והפשט כפי כלל האחד עשר

ו. בהל' השכמת הבוקר אות ב' מסביר מוהרנ"ת על הפסוק ועודי עמך, שזה ענין אזמרה, והוא משתמש בהלבשת התיבה 'עודי', עם שני הפירושים של התיבה 'עודי' המובא בהתורה, גם מלשון 'עדיין' [שזה פירוש הפשוט בהפסוק אזמרה לאלוקי בעודי - כשאני 'עדיין' חי], וגם מלשון 'עוד' מעט טוב, מובן מזה שהבין מקשרי התורה, שאע"פ שבשטחיות נראה שרבינו מוציא את פירוש התיבה מפשט הכתוב, עכ"ז בעמקות שניהם מקושרים, וכידוע מהכלל האחד עשר.

מלמד מהכלליות אל הפרטיות כפי הכלל הראשון

ו. בהל' תחומין אות ו' כותב: שְׁגַם הַמִּצְוָה וְהַזְכוּת שְׁמוּצָאִין בְּעֻמָּו אוּ בְּחִבְרוּ אֶפְלוּ אִם

מקומות, ואכמ"ל [ועיין בזה בארוכה בגליון אתהלך ג' העומד לראות אור].

ביאור מוהרנ"ת על הקשר בין תפילה למשכן הוא ע"פ הכלל החמישי

יא. בדברי מוהרנ"ת בכמה וכמה מקומות [לדוגמא בהל' השכמת הבוקר אות ד' ח' ט' י"ב, ובהל' תחומין אות ו' י"ד ט"ו], מסביר את כל מה שהיה סביב המשכן ומקשרו אל התורה, כגון מה שהמשכן היה תיקון על העגל ושאוה' לימד למשה להיות חזן, וכן ענייני הקרבנות, ומה שהביאו כל אחד תרומת המשכן, וכן כמה פסוקים שנאמרו על המשכן, ומלימוד שטחי אפשר לפספס שהוא למד על פי כלל החמישי שכל העניין שרבינו מביא נכנס בתוך קשרי התורה, וכן בעניין הבית המקדש שמביא כמה וכמה פעמים וכן את עניין הגאולה ומשיח, וכמו שמאריך בסוף השכמת הבוקר שזה יביא את הגאולה הכללית והפרטית, וכן בהל' ראשית הגז אות ח' שזה החרیب את בית מקדשינו, מה שהתרחקו משמחה זו, ולבד מזה שכל תורתו יתפעלו בשלימות ע"י משיח, אבל ביותר אפשר לראות כאן איך שהוא קשרם לעניין המשכן ששלימותה הוא רק הבית המקדש הנצחי, וז"ל: ועל-פן הָיָה הַקְּרָבָן נַעֲשֶׂה בַּמִּשְׁכָּן או בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי הַמִּשְׁכָּן וְהַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֵם גַּם כֵּן נִבְּנִים עַל-יְדֵי בְּרוּר הַטּוֹב (השכמת הבוקר אות ח').

כנגד מה שצריך לדעת את כל התינוקות לעומת זה הוא להפילו בדעתו

יב. מוהרנ"ת כותב על העצבות שהיא: "בְּחִינַת דַּעַת שְׂאִינוּ מִיִּשְׁב, בְּחִינַת עֲצָבוֹת

ביאור שהסמ"א רוצים למרר את החיות ממש ולהיפך הנקודות טובות הם מחיין ממש

ט. מוהרנ"ת כותב בהל' תחומין באות י"ח: שְׁהִסְטָרָא אֲחָרָא, מַעֲבִידִים בְּכַבְדוֹת גְּדוֹל מְאֹד עַל-יְדֵי רְבוּי הַמְּרָה שְׁחוֹרָה וְהַעֲצָבוֹת. ... שְׁעַל-יְדֵי זֶה אֵין יְכוּלִין לֹא לְלַמֵּד וְלֹא לְהַתְפַּלֵּל וְכָל מַה שְׁרוֹצִין לַעֲשׂוֹת אֵיזָה דְּבַר שְׂבִקְדָּשָׁה קְשָׁה וְכַבֵּד וְחִמּוּר עָלָיו מְאֹד, כִּי הֵם מְמַרְרִים אֶת הַחַיִּים מִמֶּשׁ, ומלימוד שטחי נראה שנקט לדוגמא בעלמא את התורה והתפילה והחיות, אבל מי שיתבונן בזה יראה שבפנים התורה מבואר שכל התורה מקבלים מהצדיק ע"י דרך זה, וכן כל התפילה זוכין דייקא עי"ז, וכן החיות מובא כמה פעמים בהתורה שצריך להחיות את עצמו עם הנקודות טובות, ומובן גם זה לעומת זה שמי שאינו הולך עם זה, הוא נופל לבחי' מיתה, וכן מבואר בהמשך סעיף זה שהסמ"א רוצה להפיל את האדם לעצבות ועי"ז להמית אותו, כמו כן מקשר מוהרנ"ת את עניין השינה לעניין התורה וכנ"ל, ושם הוא מדגיש שהשינה היא אחד מס' במיתה, [מעניין לציין שגם בהפסוק אזמרה מוזכר מקודם "אהללה ה' בחי"י", וכן הברכה שנתן רבינו למוהרנ"ת כאשר על ידו זכינו לתורה זו, אמר אז "לאנג לעבן זאלט איר", מבואר ג"כ שקשור עניין החיים לזה].

י. בהל' השכמת הבוקר באות ד' מבואר שלמד בהתורה שכל אחד יש בו נקודה מה שאין חבירו, ולכאורה בהתורה נראה שלא דווקא כן, אמנם מוהרנ"ת עצמו כבר מוכיח שם כן מהתורה, ומי שיעיין היטב בהתורה יראה שאכן מוכח כן מכמה וכמה

צריך לחפש יותר איזה מעט טוב נקי ועי"ז יסתור את כל כח הסט"א, ולכן כמה שיותר הוא התגבר, הנקודה יותר ישמחו, ויתברר יותר שכל הרע אינו מציאותו האמיתית.

וכן רואים בכמה מקומות בדבריו, ולדוגמא: פי זה טוען, הלא, אדרבא, מאחר שיש עליו מקטרגים הרבה כל כך אם פן היה לו יצרין רעים הרבה, פי אלו המקטרגים הם הם בעצמן היצרין רעים שהסיתו אותו למה שהסיתו. ואם פן, אדרבא, הוא פלא גדול איך התחזק איש כזה לחטף אף-על-פי-כן איזה נקדה טובה של איזה מצוה שעשה (תחומין אות ט"ו), וכן בהשכמת הבוקר אות ג': אזי היא אומרת שחרה אני ונאווה אל תראני שאני שחרחרת וכו', פי אין השחרות משלי וכו', כמו שפרש רש"י שם פי הנקדה טובה בעצמו שיש אצל האדם אפלו אצל פושעי ישראל היא נאווה ויפה מאד, רק שהשחרות חופה עליה, אבל כשמעוררין אותה היא אומרת, שחרה אני ונאווה, אל תראני שאני שחרחרת, פי מצד עצמי אני נאווה עד מאד. ובזה מובן יותר מה שכותב שם באות ב': פי הנקדה טובה שאדם מוצא בעצמו, זה בחינת אלקות, כפיכול. היינו שע"ז מוכיחים שמקומו הוא תמיד אצל הקב"ה.

וכל זה הוא כמאן דמחוי במחוג ממש, כי הלא כבר העיד רבינו ז"ל בעצמו שלא נוכל להבין בשלימות דבריו מפאת ריחוקינו מהבנת התורה כראוי, אולם זה ברור שכמה שידינו מגעת אנו צריכים להתחזק ולחפש את רוח קדשו של מוהרנ"ת איך שביאר לנו את דברי רבינו הק', וכמה שיותר נחתור ונתייעג נוכל יותר לגלות את ביאוריו המסתתרים, וכמו שהבאנו לעיל מראבר"ג.

ומרה שחורה שרוצה להגביר הרע על הטוב" (תחומין אות י"ח), והמע"ן בזה יראה שאכן זה כל מלחמת הסט"א נגד האדם להפילו בדעתו, וכמו כן הצדיק הוא צריך לדעת את כל התינוקות, אבל זה לעומת זה הסט"א, מכיוון שהם רוצים להפיל את האדם ע"כ הם נקראים טפשים, וז"ל: ורצה לקטרג עליהם פדי לגרש ישראל מפניהם, אבל תכף נראה טפשותו וסכלותו הגדולה, פי תכף שרצה להכניע ישראל חס ושלום כנגד המואבים מחמת עונותיהם תכף נתראה ונתגלה גדל רבוי המעלות טובות שיש עדין לישראל, (ראשית הגז אות י').

ביאור מדוע יקרת הנקודות טובות הוא דייקא שלוחם עם היצר

ג. בתחילת הל' ראשית הגז [ובעוד מקומות], מוהרנ"ת מדגיש את גדולת הנקודות טובות בזה שהאדם 'ממשיך' את עצמו לה' ית', וכן מה שמנתק עצמו מרע לטוב, ולכאורה מדוע זה יוסיף בגדולת הדבר טוב מה שיש יותר קשיים להאדם?, וכי החוטא נשכר שמצוותיו יותר חשובים?,

אולם מי שיעיין יותר בהתורה ובכל דברי מוהרנ"ת, יבין [וכן יוצא גם בדברי ראבר"ג] שכל עניין הדיון לכף זכות כאן בהתורה הוא שהסט"א רוצה להוכיח ע"י מעשיו הרעים שמקומו האמיתי של האיש הוא אצלם, אך ע"י נקודה טובה מוכיחים להם שבאמת הוא אינו חייב כ"כ במעשיו הרעים והראיה שהלא הוא התגבר לעשות טוב, שזהו מציאותו האמיתי - חלק אלוקי ממעל, ואזי הם מנסים להפילו בזה שלא עשה טוב רק בשביל פניות [וכמוב"פ], וע"כ

הר"ר אלעזר אנגל שליט"א
חתן הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל ז"ל

מהלך 'בדרך אפשר' במאמר 'אזמרה'

מציאה זמנית לעורר החיפוש התמידי
ניגון חולף המביא לתפילה חדשה

שה' שורה איתנו, ושעיקר נקודת היהודי הפנימי היא רק הטוב הרוחני וזה יהיה אמצעי הנותן לו כח לעמול יותר ויותר.

ההפכים נכונים ומשלימים

אולם מתוך לשונות התורה ולשונות מוהרנ"ת מוכח ששני התשובות נכונות, לפעמים מודגש שנקודה אחת טובה שווה יותר מהכל. ולפעמים מודגש שהאזמרה הוא רק אמצעי להגיע אל תכלית המעלה.

ובמאמר זה נבאר ששני התשובות נכונות ואינם סותרות זו את זו, אלא כפי שמבאר מוהרנ"ת בהל' תחומין ה"ו שהאזמרה זה חצי מתוך מהלך שלם הכולל גם את דרך האיה, ויחד הם יוצרים משהו שלישי שהוא עיקר המכוון בתורות אלו. ומביא שם את הפסוק "טובים השניים מן האחד", שצריך גם את אזמרה וגם את איה, כי על ידי אחד לבד יוכל ליפול ומי יקים אותו. והמטרה היא "והחוט המשולש לא במהרה ינתק".

וניישב על פי זה קושיות מרכזיות בפשט התורה.

שאלת רבים

רבים שואלים איך יתכן שדי בנקודה טובה אחת בכדי לשמוח ולהתנחם, הרי אנו מצווים ועומדים לקיים כל התורה בשלמות, ללמוד יומם וליל, להתפלל בכונה ועומק הלב, לקיים כל המצוות בהידור ודקדוק.

ותשובות רבות נאמרו, חלקם אכן החלישו את היראת שמים ואת הכיסופים והרצונות להיות זך ונקי מכל הבלי העולם ולהיות דבוק בשלמות בנותן התורה, וטענו שלרוב גדולת כל מעשה טוב, די להשתעשע ולשמוח בו עד שכמעט ולא אכפת מכל מה שעוד צריכים לעשות. ודרך האזמרה היא דרך לכתחילה.

וחלקם החלישו את עוצם מעלת הנקודה הטובה באמרו שבוודאי האדם צריך לעמול ולכסוף לתכלית השלמות, אלא שגם בינתיים יעריך כל התקדמות ויתקדם בשמחה להיות יותר ויותר טוב, והמטרה היא שיוסיף וילך ויהיה יותר טוב. ודרך האזמרה היא דרך רק בינתיים ואי אפשר להסתפק בנקודה טובה. אלא שתוך כדי העבודה ידע

ויתרה על כך בספר המידות כתב שאסור ללמד זכות כל הרשע ומקורו מסנהדרין כו. ומפירושו המשניות לרמב"ם.

והלשון לדון לכף זה להכריע, כלשון הגמ' בקידושין מ: שהאדם יצייר את עצמו ואת העולם מחצה חייב ומחצה זכאי ובמעשה טוב מטה לכף זכות, וכמו"כ לדון לכף זכות הוא שיש ב' כפות שווים, ומטה כלפי חסד. וכמבואר בתנא דבי אליהו זוטא ט"ז כמה סיפורים שבכולם עסקו במעשים סתומים שאפשר לפרשם בב' אופנים והאדם הוחזק לבעל מעשים או חסיד. אך באדם רשע ובפרט ברשע גמור אין כלל מצוה זו ואדרבה איסורא נמי איכא. ופשוט שרביה"ק לא מתכוון שנצדיק את המעשים הרעים שאת זה אסר בספר המידות, אלא על עבודה חדשה שלא נזכרה בחז"ל לחפש את הנקודה הטובה שבוודאי יש בו. אך השאלה היא מדוע נקט את לשון את הלשון לדון לכף זכות.

הקדמה להמשך השאלות:

כשנדקדק היטב בכל לשונות התורה [ראה הערות המסומנות מטה אין הגדרת ד' השלבים הללו מיישבת דקדוקים רבים מאוד] נמצא שיש ד' שלבים בתורה:

א- מציאת נקודה טובה אחת וראשונה. שעליה נאמר "ועוד מעט ואין רשע" ועל ידה יוצא מכף חובה לכף זכות, וע"ז נאמר "והתבוננת על מקומו ואיננו" כי עבר לכף זכות.³ ב- אח"כ חוזר ומחפש עוד נקודות

עצות רביה"ק נראות כסותרות

כי לכאורה עצת האזמרה ועצת האיה סותרים זו את זו לגמרי, ההולך בעצת האיה שואל תמיד ומבקש איה מקום כבודו, הוא מרגיש בהסתרה שבתוך הסתרה וצועק ומתחנן וחותר בלב נשבר. ואילו ההולך בדרך האזמרה מרגיש בהתגלות עצומה, באור קדוש האופף אותו ואינו מבין על מה הצעקה והזעקה. עד כי נראה ש"מי ששנה זו לא שנה זו".

ונרמז בכמה מקומות שבתחילה רביה"ק גילה רזין נפלאים בגדולת הנקודות טובות עד שהכריע את כל העולם לכף זכות, אך לאחר מכן גילה דרך שלכאורה שיבח אותה הרבה יותר והיא דרך האיה ובוודאי הכל אמור להשתלב ולהתחבר יחד. ונברר איך.

ז' קושיית כלליות במהלך התורה

א. איך רביה"ק חיבר את המושג של "למצוא נקודה טובה שבה אינו רשע" עם המושג "לדון לכף זכות", הרי אין קשר ביניהם.

כמבואר במפרשי המשנה [אבות א' ו'] שלדון לכף זכות הוא כשיש ספק על האדם וכל המעשה שאזי מכריעים לכף זכות, אבל ברשע וודאי שמעשיו רעים לא נאמרה המשנה שצריך לדונו לכף זכות, ואדרבה גם אין מצווה לדונו לכף זכות כי מקור המשנה הוא ממצות "בצדק תשפוט עמיתך" ודרשו עמיתך בתורה ומצוות.

ומדוע נקודה אחת אינה עושה ניגון, אף שמוציאה אותו לכף זכות. ומה ההגדרה שנקודה טובה אחת מביאה לשמחה אך לא מבטלת את ה"נפילה בדעתו". [ובפרט שבסוף הקטע השלישי רביה"ק כתב שראוי להגדיל שמחתו בכל נקודה טובה וא"כ למה כתב לפני כן נקודות טובות בלשון רבים, ומדוע לא די בנקודה אחת].

ואיך נקודה אחת כבר מגדירה אותו שאינו במקומו הראשון.

טובות וזה נקרא ניגון. ועדיין בב' שלבים אלו האדם לא עשה כלל תשובה, אלא הוא רחוק מה' ומהקדושה מאוד. ג- ע"י הניגונים יוכל להתפלל ולהודות לה'. ד- ע"ז אח"כ ישוב בתשובה.

וא"כ צ"ב: [כדי להבין את כל השאלות יש לעיין בב' הערות דלעיל על הוכחת ד' השלבים].

ב. מה ההבדל בין שלב א' לב', בין מציאת נקודה אחת למציאת כמה נקודות.

נבאר את עומק הדברים ואיך זה קשור לכל קשרי התורה. בהערה זו נוכיח זאת מלשונו:

א- בכל הקטע הראשון של התורה שמדבר על מציאת הנקודה הטובה ברשע [עד המילים "וכן צריך האדם"] רביה"ק הזכיר רק לשון "נקודה טובה" בלשון יחיד. וכן בקטע אח"כ העוסק במציאת הנקודה הטובה באדם עצמו בכל תחילת הקטע כתב רק בלשון יחיד [פוק ותשכת] ומה ברור שכבר נקודה טובה אחת יחידה גורמת לכף זכות ולש"אינו במקומו הראשון". (וכשכתב פעם אחת לשון רבים כשהשווה בין המציאה ברשעים למציאה בעצמו זה בגלל שדיבר על רשעים בלשון רבים ולכן כתב נקודות טובות כלומר נקודה אחת לכל רשע, דאל"כ יקשה טובה איך כתב לפני כן שנקודה אחת מוציאה לכף זכות הרי צריך כמה, וע"כ כמ"ש). ולכן עדיין לא הזכיר את ענין הניגון, כי לא נעשה ניגון מנקודה טוב אחת.

ורק אחרי שכתב בסוף הקטע השני "זכמו כן צריך לחפש עוד... וכן יחפש וילקט עד הנקודות טובות" רק אח"כ כתב שנעשה ניגונים. [ובזה ניחא מדוע צריך לחפש עוד ועוד נקודות טובות ולא די בנקודה אחת. כי על ידי נקודה אחת עדיין אין ניגון]. ומשם עד סוף התורה כתב רק לשון נקודות טובות בלשון רבים [פוק ותשכח, חוץ מפעם אחת, עה"פ אזמרה לאלוקי, ויתבאר לקמן מדוע]. ושים לב שחוץ מענין הניגון גם ביטול חלישות הדעת וגם ענין היכולת להתפלל ולהודות הכל נאמר רק יחד עם לשון "נקודות טובות בלשון רבים" ומה מוכח שהם קורים רק אחרי כמה נקודות טובות.

ובסוף הסוגריים מדברי מוהרנ"ת כתוב "...איזה מעט טוב ונקודות טובות" וחילקם לב' דברים. ולכן לגבי הצדיק כתב "שיקבץ כל נקודה טובה" ולא די בנקודה אחת. וכן אח"כ כתב לשון נקודות טובות לשון רבים.

ג. ואף שסדר התורה בפשטות אינו כך, כי הקדים בתחילת לשונו את התשובה אעפ"כ זה הסדר, שהרי לגבי זה שהניגונים גורמים שיוכל להתפלל רביה"ק כתב שלמרות שהאדם "רחוק בעוצם גדול מאוד מאוד מן הקדושה ומהשי"ת באמת, ויודע שיש לו מעשים רעים וחטאים הרבה מאוד", וא"כ מדובר לפני התשובה. וכן מפורש בסוגריים מלשון מוהרנ"ת שלמרות "שיוצע בעצמו נגעי לבבו ומכאוביו, וגודל קלקול מעשיו הרעים שעשה, ומצפה לישועתו", אעפ"כ ע"י הנקודות טובות ישמח ויתפלל ויזמר ויודה. ורק אח"כ כתב ש"ע"ז ישוב באמת אל ה'".

מעט ואין רשע והתבוננת אל מקומו ואינונו" נאמר על הכרתת הרשעים מהעולם ולא שיהפכו לטוב. וכן "עוד מעט" זה כלפי זמן ולא כלפי "עוד טוב".

וכן איך פירוש רביה"ק נכנס במילים של הפסוק "אזמרה לאלוקי בעודי". למה הנקו"ט קשורה ל"עוד". ול"עוד מעט ואין רשע".

יישוב הדברים:

אולם לפי מה שהקדמנו ע"פ הלכות תחומין שאזמרה ואיה הם ב' חצאי עבודה אחת מיוחדת, וכשהם מתחברים ונשלמים נוצר דבר שלישי מיוחד ומיוחד, שהוא עיקר המכוון בב' תורות אלו, ניחא הכל, ונבאר יותר.

דהנה רביה"ק חידש שיש לב נשבר ויש עצבות, עצבות היא כעס וברוגז והתנגדות להנהגת ה'. וה' שונא אותה. ויש לב נשבר שבו האדם מתחנן ומבקש ומתפלל בלי דחיקת השעה ובלי כעס, אלא בהמתנה וציפיה, ושפיכת הלב הזו בגעגועים וכיסופים מגיעה אחרי שמחה ומביאה לשמחה, ואינה קשורה לעצבות.

ולכאורה צ"ב שלב נשבר ושמחה הם הפכים, כי בלב נשבר כוסף למשהו שאין לו, ואיך ישמח כשעדיין לא קיבל את הדבר. אלא מוכרח ששמח מזה בעצמו שמדבר עם אביו וכוסף אליו ומפרש לפניו את כל ליבו. וזה נקודת מעלת התפילה וההתבודדות, עצם החיבור עימו ית' וההמתנה לישועתו גם אם לא יפעל מאומה ולא יקבל את מבוקשו.

ג. לגבי שלב א', מה הכוונה לצאת מכף חובה ולהיכנס לכף זכות אם עדיין הוא רחוק מתשובה, ואיך על ידי מצב אמצעי זה כבר נקרא "ואין רשע" הרי הוא עדיין רחוק מאוד מאוד בגלל שעשה "הרבה מעשים רעים וקלקולים".

ד. ממיילא צ"ב ג"כ מה המעלה באותו כף זכות ואיך היא משמחת אותו הרי הוא עדיין מגושם ורחוק מאוד מאוד.

ה. לגבי שלב ג', מה הדגש הגדול בכך שע"י הניגון יכול להתפלל ויכול להודות ולזמר לה'. האם זה סתם דבר טוב שקורה, או שזה עצמו עיקר הישועה המתבארת בתורה זו, וא"כ מדוע. [ובסוף התורה מבואר שהצדיק עושה מהניגון תפילה הנשלחת מכל הציבור ומבואר שזה התוצאה הנצרכת והעיקרית, אך צ"ב מדוע ומה התועלת המיוחדת בכך]. [והאם יש הבדל בין תפילה לזמירות והודאה, ובדברי מוהרנ"ת מבואר שלפחות יתפלל בכוונה ומשמע שזה ישועתו, ומדוע].

ו. לגבי שלב ד', לא התבאר כלל בתורה איך ע"י היציאה מכף חובה, הניגונים והתפילה. יגרמו לו לשוב בתשובה. [ויש סתירה בלשונויותיו בתחילה כתב "שישוב בתשובה עי"ז" משמע שזה **זודאי**, אך אח"כ כתב "ויוכל לחזור בתשובה" משמע שרק **יזכר**, ורנ"ת כתב "ועי"ז יזכה לשוב באמת אל ה'" משמע שזודאי אך צריך זכיה ומהי וצ"ב].

ז. הפירוש שרביה"ק מפרש בפסוק "ועוד מעט וכו'" אינו נכנס בפשט, ואדרבה הפשט נראה הפוך. כי פשט הכתוב "ועוד

נעשה עימו מאומה, אבל מתמלא משמחה מכך שהוא שייך בנקל לכל הטוב יקיים העיצה הבאה.

וזה מעלת הנקודה הטובה האחת, כמבואר בהל' השכמת הבוקר ה"א, שנקודה טובה היא האלקות השורה בכל יהודי ואפי' בפושע קל ורשע גמור, ומכוחה הוא שייך לכל הטוב. והנקודה הזו היא עצם יהדותו שלא יוכל לעוקרה לעולם, ואם יעקרה מיד ימות [תורה רע"ד].

ולפי"ז נפלא מאוד איך דברי רביה"ק נכנסים בלשון הכתוב וכך יתפרשו דבריו: "אף שכעת הרשע רע גמור, בעוד מעט זמן יוכל להתהפך מרשע גמור לצדיק גמור אם ילך בדרך מסויימת ההופכת את הכל לטובה, ואז יאמר עליו "ואין רשע" [וניחא דאם נפרש שכבר בנקודה הטובה הראשונה אינו רשע, איך רביה"ק קורא לו רשע גמור, ואיך כתב בסוף התורה שהצדיק מוצא נקודה טובה גם ברשע, אלא וודאי שהוא רשע, והעוד מעט קאי על השלב השלישי שיגיע עוד מעט, אחרי שיכנס לדרך המהפכת], ולכן כבר עכשו מקומו הראשון השתנה לגמרי, כי מרשע גמור היורד מטה מטה, נהפך לדבר שבעוד רגע יהפך לתכלית הטוב". ולכן קרא לנקודה הטובה הראשונה בלשון "עוד מעט" - זמן. כי כעת עדיין אין ברשע שבח גדול אלא עוד מעט יקרה מהנקודה הזו מהפך גדול.

[**ואחר** שהכנסנו בלשון הפסוק, נכניס זאת בפשט הכתוב, כי כל הפרק עוסק בכך שאין להתייחס לגדולת והצלחת הרשעים כי היא זמנית, כי המושג רשע אפי' הגמור ביותר הוא רק זמני שהרי ברגע אחד יכול

וזה הנחמה שהשכינה מנחמת את מי שמספר את צערו לפני ה', שאפי' שהצער של האדם ושל השכינה נשארים, אעפ"כ בשכר תפילתו צעקתו רצונו וגעגועיו מזה נפעל שהשכינה מחפשת איך לתקן את כל הפגמים, וזה גופא הדרך המתקנת את הפגמים.

ולכן הלב נשבר עצמו הוא בונה את הסיבה להיות שמחים, כי כעת מובטח לו שיתוקן הכל, וזה עיקר רצונו ית' שנחתור ונחפש אחריו לעולם.

וכזו שמחה מביאה ליותר לב נשבר כי יודע ומרגיש עד כמה יועיל לו הלב נשבר והעורג, כמו האיל העורג אל ה' לעולם. [וצ"ב מה ההבדל בין השמחה לפני הלב נשבר לשמחה שלאחריה].

ולפי"ז נבאר בדרך אפשר את מהלך התורה וקשריה, יחד עם תורה י"ב תנינא המשלימה אותה, ויתורצו כל השאלות:

שלב א' נקודה טובה אחת - תקווה שחרשעות היא זמנית ויכולה ברגע לההפך לתכלית התיקון

בתחילה הרשע או סתם אדם השקוע ברע, יש לו עצבות ומרה שחורה משפל מצבו.

ואז עליו למצוא נקודה אחת טובה, שהיא תוכיח לו שלמרות שהוא רחוק מאוד, אעפ"כ יש לו תקווה רבה ועצומה והוא יכול להיות שייך לתכלית הטוב, העליה והתיקון השלם. אף שכעת לא

וזה הכוונה "אזמרה לאלוקי בעודי" ויתפרש כך: כעת עדיין אין ממני שום ניגון כי מצאתי רק נקודה אחת טובה ועוד לא נכנסתי אל הדרך המהפכת. אבל אני עתיד לזמר [אזמרה לשון עתיד] בגלל שבעוד מעט אהיה טוב כי אכנס לדרך המהפכת. ולכן קשור היטב ה"עוד מעט" ל"אזמרה".

[ובפרט שנבאר לקמן שזמרה זה שלב התשובה השלימה ואילו הניגון הוא שלב החיפוש של עוד נקו"ט, וא"כ וודאי שאזמרה זה לשון עתיד, שרק אחרי שלב ב' של החיפוש יגיע לשלב ג' של זמרה, כשהגיע למצב של העוד מעט שכבר שב בתשובה שלימה ואינו רשע כלל אלא צדיק גמור].

[ולפי"ז ניהא ב' דקדוקים: א' בכל התורה רביה"ק ורנ"ת כותבים "יוכל להתפלל \ לזמר \ להודות" ומשמע שיוכל מיד. ואילו בתחילת קטע "וזה בחינת אזמרה" רביה"ק כותב "עיי"ז אופל להתפלל" בלשון עתיד. דו"ק ותשכת. ב' שלפני קטע זה ולאחריו כתב את הזמירות והניגונים על לשון "נקודות טובות" בלשון רבים, כפי שהבאנו לעיל בהערה. ואילו כאן כתב לשון יחיד "עיי" אותה הנקודה" בלשון יחד, והשתא ניהא שאכן עדיין לא מזמור אלא עתיד לזמר].

ולכן עדיין לא מתבטל כל הנפילה בדעתו כי עדיין הוא רשע ורע, אלא שבנתיים "לא נופל לגמרי ולא מתייאש, ויכול לפתוח פיו, ולעשות מה שיכול"

להתהפך לצדיק גמור ולתכלית העליה והתיקון. וזה ממש הפשט שהרשעות היא חולפת ברגע ועדיף שישבו מאשר ימות, כדברי הגמ' יתמו חטאים ולא חוטאים וכמ"ש "אם אחפץ במות הרשע כי אם בשבו רשע מדרכו וחיה שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל".

וביתר עומק: כל זמן שהרשע חי וודאי לא כפר לגמרי כמבואר בתורה רע"ד, וא"כ זה נקודתו הטובה וא"כ יוכל ברגע לשוב, ואם כפר לגמרי בוודאי ימות, וא"כ ממ"נ "רשע חי" זה מציאות זמנית כי או ימות או יוכל ברגע להפוך הכל לטובה ודו"ק היטב].

וזה הכוונה לצאת מכף חובה לכף זכות, כי אפי' הרשע הגמור יוכל בנקל ללכת בדרך שברגע אחד יהפך לתכלית התיקון והתשובה, וא"כ הוא במציאות זמנית ותלויה, והרשע הוא לא מציאות קבועה, וברגע שיודע ששייך לכל הטוב בגלל הנקודה האחת הטובה שיש בו, כבר זז קימעא אל הדרך שבעוד מעט תהפוך אותו לצדיק גמור. [וביתר עומק לפי הידיעה הוא טוב, ולפי הבחירה הוא רע, ורביה"ק לימדנו שיבחר בכל כוחו ואז יתבשר מהידיעה, וא"כ הוא תלוי בין כף הזכות והידיעה לכף החובה והבחירה, בדיוק באמצע, ואם מסכים ללכת בעצה הזו אף שעדיין לא הלך הרי הוא כבר בדרך המהפכת אל הזכות].

אבל עדיין אין ממנו ניגון וברור הטוב מהרע שהרי הוא מעורבב לגמרי וקשור היטב לרע.

והחלק הזה שעושה מה שיכול לעשות הכוונה שלמרות שהוא רחוק מאוד, היות ושמע שיש דרך שעל ידה יהפוך הכל למוטב, הוא נכנס אל הדרך הזו, ומתגבר לעשות מה שביכולתו ובעיקר לחפש איה ולהתפלל לה' שיקרבו [ולזה אין ראייה מתוך התורה אלא רק מדברי מוהרנ"ת שאזמרה מביאה לאיה, ועיקר האיה זה בתפילה, וא"כ י"ל בדרך אפשר שזה ענין התפילה המוזכר בתורה זו, שהרי התפילה אינה הודאה אלא עצם הקשר עימו ית', וביארנו לעיל שזה ענין האיה והלב נשבר והשאלה לה' ללא קבלת מענה, אלא לשאול ולחפש שוב ושוב]. ושלב זה נקרא ניגון ובירור. כי עדיין יש רע, אך נגדו יש טוב, ומתברר שהאדם רוצה רק את הטוב ומתגעגע אליו וכוסף אליו.

ותפילת האיה הזו היא עצמה הניגון והגעגוע [כי זה ענין הניגון שהוא מוזכר בלשון נפרדת מהזמירות ראה בפנים שרביה"ק חילקם].

וזה הכוונה ללקט עוד נקודות טובות, מלבד עצם הטוב שבו, כעת הוא מחפש עוד ועוד, והחיפוש הזה הוא העוד נקודות טובות [ובזה ניחא מה שייך למצוא נקודה טובה ואז עוד נקודות טובות, הרי אם ממ"ג, אם בתחילה היו הרבה נקודות טובות מדוע מצא רק אחד, ואם היה רק אחד, מה יעזור שאח"כ יחפש עוד, והשתא ניחא, שהחיפוש אחרי עוד נקודות טובות זה

וניחא שאלה ז' [איך דברי רביה"ק רמוזים בפסוק ובפשט]. וניחא ג"כ כל הראיות שמשמע מהם שתורה זו היא רק עצה זמנית ומנוחה לפני שהאדם יתחיל לעבוד את ה' באמת, כי יש בתורה זו ב' חלקים, אזמרה בעתיד וזמירות בהווה, נקודה טובה אחת, ונקודות רבות. וכפי שהתחלנו לבאר.

וכן ניחא שאלה א' שאת זה גופא רביה"ק מחדש כאן בתורה, שאין בכלל מושג רשע גמור כדבר ברור וקבוע, שהרי וודאי עשה טוב ואף שכעת הוא כן רשע זה משתנה ברגע כל זמן שלא כפר ומת. וא"כ כלפי זה הרשע תלוי ועומד בין תכלית התיקון והעליה לבין מוות, ולכן הוא מוטל באמצע הכפיים, והידיעה שיש בו נקודה טובה אחת מסבירה לו שהוא שייך לתכלית התיקון וכדאי לו ללכת בדרך המהפכת, ולכן הוא מוטה במעט לכף הזכות. ורביה"ק מגלה לנו סוד עצום במשנה שאפי' רשע גמור יוכל להפוך הכל לטובה בקל אם יסור לדרך המהפכת.

וניחא שאלות ג' וד'.

וזה השמחה של לפני הלב נשבר.

שלב ב' שהאדם עושה מה שכן יכול שזה בעיקר לפתוח את פיו ככל יכולתו ולהתפלל והכוונה בענין התפילה הוא לחפש ולבקש איה כמבואר בתורה י"ב תנינא וזה ליקוט עוד נקודות טובות

ורק על שלב זה נאמרו המילים "ואין רשע", כי בשלב הראשון הוא עדיין רשע גמור, אלא שיש לו תקווה עצומה, ורק עוד מעט, אחרי שיכנס לדרך של האי היהפך לצדיק, וזה מיישב את קושיית העולם איך ע"י נקודה אחת טובה יקרא אין רשע, שבאמת עדיין נקרא רשע, ורק אחרי חיפוש האיה יותר ויותר יהפך מרשע לצדיק.

וכל הלשונות שהשמחה היא לכתחילה והיא התיקון השלם קאי כל השמחה הזו של אחרי חיפוש האיה, ולכן מיושבת תמיהת העולם איך תורה זו לא תבטל את היראת שמים והכיסופים, וניחא דאדרבה תורה זו עוסקת במעלת התיקון השלם שיגיע רק לכוסף בחיפוש האיה באופן תמידי.

וזה השמחה של "אחרי הלב נשבר".

וניחא שאלות ב' [שנקודה אחת זה בשורת התקווה שנותנת שמחה זמנית. המעוררת לחיפוש עוד נקודה, שזה לעשות מה שיכול ותפילת האיה ורק האיה הופך הכל לטובה וגורם שמחה אמיתית וקבועה, שזה החיפוש של עוד נקו"ט].

וניחא שאלות ה' וו'.

התפילה וזה הניגון שזה שאלת האיה החיפוש מתגעגע, וזה גופא הנקודה טובה הנוספת היוצרת ניגון. ודו"ק. וזה הלשון "יצפה לישועה" שהוסיף מוהרנ"ת בסוגריים שזה הציפיה והחיפוש והתפילה של האיה.

שלב ג' עי"ז שהאדם הולך בדרך האיה, לחפש ולשוב ולחפש איה עוד נקו"ט ועוד, בזה הוא מהפך הכל לטובה ועולה בתכלית העליה והתיקון והתשובה השלימה, ואז שמחתו שלמה ומתבטל נפילת הדעת. וזו השמחה המקווה בתורה זו.

ואז מגיע שלב הזמרה וההודיה, שמודה לה' שזכה להגיע לתכלית התיקון והתשובה השלימה. כמבואר בתורה י"ב שהמחפש יהיה מה שיהיה תמיד איה, אף שהוא רחוק זה גופא תיקונו ועלייתו [וצ"ב איך זה מסתדר עם גדרי התשובה ואיכ"מ, אך עכ"פ מבואר שם שזה תכלית התשובה]. וזה התשובה הנזכרת בתורה זו ש"יוכל לשוב בתשובה" שזה תלוי שישכים לחפש עוד ועוד בניגון ותפילה, ולכן כתב לפני כן שע"י"ז ישוב וכלשון מוהרנ"ת שכתב "ועי"ז יזכה לשוב", כי רומז שעצם החיפוש אחר עוד נקוד"ט איה היא, והניגון והתפילה, זה גופא הזכיה לשוב. ודו"ק. ואזי מתבטל כל הנפילה בדעתו שהרי זכה לתכלית המעלה.

לְחֵפֶשׁ וְלִמְצָא

מבוכות בירורים
ופנינים בדרכי
החיפוש

**ואפילו כשמתחיל להסתכל בעצמו ורואה שאין
בו שום טוב וכו', צריך האדם לחפש ולבקש
למצא בעצמו איזה מעט טוב, כדי להחיות את
עצמו ולבוא לידי שמחה**

שעה זו למדתי התורה של "אומרה", ושמתי לבי מחדש ליקרת
העצה הקדושה הזאת, וקבלתי חיות חדש ממש כמו שמשויבין את
עצמן עם כל משיבי טעם, ממש ס'דער קוויקט מיד (זה מחיה אותי),
וחוץ מה שבעות השם יתברך מתנוצץ בלבי עד היכן הדברים
מונעים, ואנחנו בעזרת השם יתברך תולים בזה החזון הקדוש, אשר
הוא רואה היכן התנוקות קוראין. יהי ה' עימנו, אשר נזכה להתאחו
בו בזה ובכא כל ימינו ולעד ולנצח נצחים, ובודאי יהיה אחריתנו טוב
ונפלא, והעסק לזכות לקיים עצותינו הקדושות ולילך עם העצה הנפלא
הזאת של "אומרה", וכמוכן עם כל העצות הקדושות, ובפרט כאשר
באר לנו תלמידו הקדוש, כבוד אדוני אבי ומורי ורבי, אקוה שזכותם
הקדוש יגן עלינו להצילנו מהשטף מים רבים, ונזכה לעמוד על עמדנו
בתורה ותפלה ומעשים טובים ולהחיות עצמנו עם כל הנקודות טובות.
ואין עצה רק לאחוז את עצמנו בהנקודה טובה, או בודאי יהיה לנו
הצלה לטוב. יהי ה' עימנו מעתה ולנצח:

(רבי יצחק בן מורנו ר' נתן ע"ה - מכתבי מוהר"ג)

שו"ת עם הרה"ח ר' שאול סירוטה שליט"א

שאלה א'

חיפשתי בעצמי וברוך השם מצאתי נקודה טובה, איך אני ממשיך מכאן והאם עלי להמשיך לעסוק בדרכי התשובה או שמא כבר עליתי מכף חובה לכף זכות בשלימות?

ר' שאול: רבינו הקדוש אומר בפירוש בתורה זו, ש'אזמרה' הוא דרך שמביא ומוביל לתשובה, וכלשון קדשו: "ועל ידי זה שמחפש ומוצא בעצמו עדיין מעט טוב, על ידי זה הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות ויוכל לשוב בתשובה", כלומר, שאין זו מציאות התשובה בעצמה אלא הוא הדרך שמביא שיוכל לחזור בתשובה, כי עיקר המונע מתשובה הוא החלישות הדעת שמחליט בנפשו שהוא רע הגמור ושעל כן מניח רצונו ותשוקתו מלהתפלל ולייחל לה, אבל אחר שמתחזק ומעורר לבו בנקודתו הטובה אזי מכח בהירות ושמחה זו הוא מתחיל ללכת ולחפש בדרכי התשובה. וכמו שכתב שם בהמשך "כי כשהאדם נופל בדעתו מחמת גשמיותו ומעשיו הרעים אזי על פי רוב אינו יכול להתפלל ואינו יכול לפתוח פיו כלל כו' אבל כשהוא מחיה את עצמו על פי העצה הנ"ל כו' אזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה".

ונמצא, שאזמרה הוא הדרך לתשובה שמסייעו שיוכל לפתוח פיו בתפילה, כי התפילה היא עיקר התשובה (עיי' לקוטי הלכות, אונאה ג-ב), ומפורש, שאחר שמשמח עצמו אז צריך להתחיל לעסוק בדרכי התשובה.

כמו כן מפורש בדברי רבינו הקדוש שאין זה דבר הנעשה בפעם אחת, אלא הוא ברור אחר ברור וכמו שכתב שם "וכמו כן צריך לחפש עוד, למצא בעצמו עוד איזה דבר טוב, וכן יחפש וילקט עוד הנקודות טובות", ומבואר שזוהי עבודה בלתי נפסקת של ברור ועוד ברור, הן בכמות והן באיכות, דהיינו, לחפש עוד נקודות בכמות והן שישגי בכל פעם ביותר עומק מעלת הנקודה טובה ולהאמין בה ביתר שאת, שכידוע אין גבול לאמונת חכמים ויש בזה מדרגות אין סוף, וככל שישגי באמונתו ביקרת הנקודה טובה וישגי במחמתו בזה כן יגדל כח תשובתו ויתעצם ברור הטוב מהרע.

שאלה ב'

אם הנחתי תפילין ביום הבר מצוה הרי בכך כבר הסתיימה עבודת החיפוש, למה לי להמשיך לחפש ואיך ובמה מתבטאת עבודת אזמרה בכל יום ויום?

ר' שאול: יש להבין שיצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ומבקש להמיתו כמשארז"ל,

ועיקר כח היצר הוא על ידי שמחליש דעת ומפיל בעצבות שזה עיקר היצר הרע כמבואר בלקוטי הלכות (תפלין ה' ועוד הרבה), ובודאי שבכל יום צריך מחדש לברר בירורים אלו ולעורר השמחה והחיות כדי להנצל מהעצבות המתחדשת בכל יום, ועיי' בהקדמת הפרפראות לתו' זו שרביז"ל גילה סוד זה כדי להציל מהאפקורסות שנתפשטה בימיו, כי עיי' חלישות הדעת יכול לפול באפקורסות עיי"ש. וא"כ כאשר עינינו רואות שבכל יום מתעצם מבול האפקורסות מחדש הרי בודאי שצריך מנגד להתחדש בזה בכל יום.

והביטוי לעבודה זו היא בהתאמצות מיוחדת לייקר ולהחשיב בכל פעם חלק הטוב שחוטפים בכל יום ויום ולא לתת לחלישות הדעת להתגבר ולהכניס אותנו לעצבות ולהיסח הדעת מאוצרותינו.

וכפי מה שאנו רואים שאנו רחוקים עדיין מהשי"ת, כן הוא ריחוקנו משמחה הבאה מאזמרה, וכמבואר בלקו"מ (ח"ב סי' י') שמה שהעולם רחוקים מהשי"ת מפני שאין להם ישוב הדעת שזה בא מהעדר השמחה, והעצה לזה אזמרה עיי"ש. ובודאי היא עבודה מיוחדת בכל יום, וכמו שאמר מוהרנ"ת לרנ"ט שאצלו תורה זו היא שפיגל ניי.

ועיי' באוצר היראה (התחזקות אות א') שכתב עפ"י דברי מוהרנ"ת בהל' השכה"ב, "עיי' שמחפשי ומבקשי עד שמוצאין בעצמו איזה נקודות טובות כו' עיי"ז נמשכין כל התקונים שנעשו עיי' כהנים בעבודתן ולויים בדוכנם וישראל במעמדם, וכן כל התקונים שנמשכו עיי' קרבנות וקטורת" וזו הרי עבודה הנעשית בכל יום מחדש, ועיי"ש בלקוטי הלכות שעבודת אזמרה היא התעוררות מהשינה וחצות כו' הנעשה כל יום מחדש.

וכבר כתב מוהרנ"ת לבנו (מכתב עיי"ז) "וגם זכור היטב היטב התורה של אזמרה לאלוקי בעודי, ותעייין שם יפה יפה, ולא תהיה בעיניך כישנה, ותלך עמה בכל יום". ועוד שם (מכתב צב) "ונזכרתי מחדש בהתורה אזמרה לאלקי בעודי, ואמרתי בלבי מה טוב היה לחדשה לגמרי בכל יום". ובמקום נוסף (מכתב קעט): "הדרך של אזמרה לאלקי בעודי שזה הדרך הקדוש והנורא מאד צריך שיהיה חדש אצל כל אחד ואחד בכל יום, ועל ידי זה הדרך יוכל כל אדם להחיות את עצמו בכל עת בכל מקום שהוא ולפרש שיחתו לפני השם יתברך הרבה או מעט על כל פנים שזה יסוד ועיקר הכל". ובמכתב רכז: "ותחזור להתחיל מחדש לילך עם התורה הקדושה אזמרה לאלקי בעודי, ותהיה בעיניך חדשה לגמרי, ועל ידי זה תוכל לשמוח ולהתחזק".

שאלה ג'

מה הפירוש בדברי רבי נתן: "כבר נחקר אצלי שעיקר החיות על ידי 'אזמרה לאלוקי בעודי' (עלים לתרופה, מכתב קי"ז) ומה פשר הביטוי 'רק אזמרה'?

ר' שאול: בפשטות בא מוהרנ"ת לחלק את דרך השמחה והחיזוק בין צרות רוחניות לגשמיות, שכשבאים להתחזק על נפילות וצרות רוחניות יש להשתמש באזמרה דהיינו בחיפוש נקודות טובות, כי כיון שהחלישות הדעת היא שאין לו קשר לה' יתברך ושאינו

הקב"ה חפץ בעבודתו על כן צריך לחפש ולברר ולעורר ולגלות את נקודת קדושת האלוקות שבו עד שישמח עצמו ויאמין בתקות תשובתו, כי כמובן שלא יועיל לזה רק ה"בצר הרחבת ל"י בגשמיות, כי אין די בזה כדי לחזקו היטב שכמו שזכה לישועה הגשמית כן יזכה לחיים רוחניים ושעדיין מסוגל לשוב. אבל על ידי אזמרה שמחיה עצמו בנקודה הטובה הרוחנית - שהוא נקודה האלוקית הנצחית שבו - עי"ז יאמין שכיון שיש לו אחדות אחד עמו כביכול א"כ בהכרח שהשי"ת לא יעזבנו לעולם. וכמו שכתב מוהרנ"ת בלקוטי הלכות השכה"ב הנ"ל: "כי הנקודה טובה שאדם מוצא בעצמו, זה בחינת אלוקות כביכול, כי כל הטוב מאתו יתברך, כי אורייתא וישראל וקוב"ה כולא חד, נמצא כשיש בישראל איזה נקודה טובה, דהיינו איזה מצוה או דבר טוב, זה הטוב הוא אחדות גמור עמו יתברך, כי טוב ה' לכל, כי כל הטוב שנמצא בכל מקום שהוא הוא הכל ממנו יתברך, והנקודה הטובה שאני מוצא בעצמי, שהוא בחינת אלקות בחינת טוב ה' לכל, זה הוא סומך אותי ומקיץ אותי מהשינה".

מה שאין כן בצרות גשמיות ח"ו, ששם מועיל החיזוק של בצר החרבת לי, כדי להתחזק בבטחון שכשם שעזרו בהרחבה זו כן יעזרנו הלאה, ומכח זה מתחזק להתפלל אליו על צרתו.

ואמנם עיי' בה' כלאי בהמה שם מבואר שמשתמש ב'בצר הרחבת לי' להתחזק גם על צרות גשמיות מכח הרחבות רוחניות שזכה להם, (עיי"ש אות ג' ואות ט').

ובענין הביטוי 'נאר אזמרה' שנזכר בדברי רנ"ט בשם מוהרנ"ת במכתבו הידוע, נראה לי, שבא להוציא מלב כל אחד שנוטה לחשוב שיש גם דרך נוסף של תשובה ע"י רבוי התוכחות והמיררות, כפי שרבים נוטים לחשוב מחמת נטייתם לעצבות, ונגד זה פסק מוהרנ"ת ואמר, שאין דרך תשובה אחר כי אם על ידי השמחה וההתחזקות, וכמו שמאריך במכתב כ"ה "ואל תשגיח על שום חלישות הדעת שנכנס בלבך, ואל תשמע לדברי מוסר של הבעל דבר והסטרא אחרא האומרים מוסר בלב להחליש הלב ולרחק ממעט הטוב שרוצים לתפוס בו, לא תאבה ולא תשמע להם, כי אין שומעין דברי תוכחה ומוסר כי אם לקרב ולא לרחק ח"ו". ועיי"ש מה שכותב נפלאות מענין אזמרה בהתחדשות. וכן מזהירו במכתב מ"ה "שצריכין להחיות את עצמו אפילו בנקודה בעלמא של דת יהדותנו הקדושה שאנו אוחזין בהם בחסדו הגדול, ואין לך להסתכל כלל על שאר אנשים שאינם מחיין עצמן בזה, אפילו הם טובים ממך הרבה ואף על פי כן הם במרה שחורה ועצבות, ואפילו אם הם מאנשי שלומנו, כי אין לך להסתכל עליהם בענין זה כלל, רק שתשמע לדברי, שהם נובעים מדבריו הקדושים זכרונו לברכה, להחיות עצמך בכל עת ובכל שעה" עיי"ש ג"כ בהמשך מהרחבת דבריו על אזמרה.

וזהו "נאר אזמרה", לא שום דרך אחר בעבודת ה' הנוטה לעצבות ומיררות אף שנראה לרבים וטובים שזו הדרך וזו העצה.

שאלה ד'

לדברי רבינו ז"ל תמיד ניתן למצוא נקודה קטנה כי איך אפשר שלא עשה איזה דבר טוב מימיו, אם מותר לשאול, האם לא יתכן שיש יהודי נידח כל כך

אשר לא נימול ולא זכה ללמוד ולקיים אפילו קוצו של יו"ד מדברי התורה הקדושה?

ר' שאול: אם אדם זה אינו להכעיס ולא אפיקורס כנ"ל ויודע מנקודת אמונה ואינו מוכן להמיר דתו ח"ו, הרי שזו עצמה נקודה עצומה ונוראה עד אין קץ, שמודה באלוקי ישראל ומחזיק בקדושת יהדותו, וגם על זה חל מה שכתב ראבר"נ בביאור הליקוטים "שהעלאת הרשע לכף זכות להשיבו בתשובה, הוא על ידי שדנים אותו לכף זכות, שבאמת אינו חייב כל כך ברשתו ופשעיו העצומים, וכענין המובא בחלק ב' סימן א', כי מי יודע כל המקומות שעבר בהם".

ואם ח"ו אינו מאמין כלל הלא בין כך אין הוא בכלל ישראל וכנ"ל, וכמו שאמר הגר"ח מבריסק ז"ל ש"נעבאן אפקורס הוא ג"כ אפקורס", ואף שבודאי לא אבדה תקותם שה' יאיר עיניהם ויחזירם תחת כנפי השכינה, אולם מצדנו לא חל עלינו החוב ללמד זכות עליהם, כי בהעדר האמונה אין בהם צד טוב נגלה, ואין לנו אלא את דברי התורה שאפקורס יצא מן הכלל, ועיי' בביאור הליקוטים בתחילת רפ"ב שבהכרח שיהא איזה נקודה שהאדם בחר בה כדי שנוכל ללמד עליו זכות מזה גם על מה שאינו עושה.

ועיי' בדברי מוהרנ"ת לקוטי הלכות (ברכת הריח ד-מה) וז"ל: "אנו רואים שבמדינות הרחוקים מישיבות ישראל כמו במדינות מאסקווע נדחו לשם יהודים מעטים ודרים בין הרבה עובדי כוכבים כו' והנה אנו רואים בעינינו שרוב אלו היהודים הדרים במקומות כאלה רובם ככולם אינם צדיקים כלל, והלואי היו בינונים כי הם רחוקים מאד מה' יתברך ואי אפשר להאריך בזה שלא לדבר על איזה מישראל ח"ו כי גם פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון", הרי מפורש בדבריו על הרחוקים ביותר שהוא בתנאי שהם מלאים מצוות, ולא במי שמופקע לגמרי.

שאלה ה'

עצת 'אזמרה' היא עצה מופלאה איך להחיות עצמו עם כל נקודה ונקודה ולצאת מהמרה שחורה והעצבות אשר היא עיקר מפלת האדם, אבל מהיכן לוקחים כח 'להתחיל' בעבודת אזמרה כאשר האדם שקוע בתהומות היגון?

ר' שאול: מוהרנ"ת מעורר את בנו על אזמרה (במכתב צד) וז"ל: "אמרתי ויהי מה ארוצה דברי אלה אליך אולי אזכה לעוררך משנתך, להחיותך ולחזקך, הקיצה בני הקיצה, אל יבהלך רעיוןך מכל מה שעובר עליך, דע והאמן שכל הנקודות טובות שלך יקרים מאד מאד אצלו יתברך, ואתה יכול להחיות את עצמך בהם תמיד וליכנס לכף זכות באמת, בבחינת ועוד מעט ואין רשע וכו', זכור זכור היטב דבורים נוראים אלו, ואל יהיו ישנים אצלך ח"ו, רק חזור חזור אותם היטב היטב ובכל יום יהיו בעיניך כחדשים".

זוהי הדרכה איך מתחילים באזמרה, לחזור על הדברים היטיב היטיב בפיו בהתחדשות, וכמו שכותב במקום אחר (מכתב פ"א) "כי הדבור יש לו כח גדול להזכיר את האדם, בבחינת כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד", רבינו הקדוש גילה את כח הדיבור שיכול לעורר אפילו את הרחוק שברחוקים (עיי' לקו"מ ח"א ע"ח), ובפרט כשלומדים את התורה הזאת - רפ"ב

- בעצמה ועושים מהתורות תפלות ומבקשים מהשי"ת שיכנסו הדברים בלבו הרי זה אש שלהבת שמעורר זאת, וכמו שכתב עוד (במכתב רצ"ט) "כי כל לשון ולשון הקדוש והנורא של רבנו זכרונו לברכה שמזכיר אצל כל דבר יש לו כח מיחד לעורר ולחזק את הלב ישראלי לעסוק בזה".

ובכלליות, כל עצה של רבינו הקדוש מתחילה לחיות בלב ע"י שלושת הנקודות הנזכרות בתו ל"ד, א. נקודת הצדיק - דהיינו לימוד תורה זו והלקוטי הלכות והתפלות שעליהם, ב. נקודת החבר - לדבר עם חברו בתמימות על עצה זו ויקרת ערכה ומהותה. ג. נקודת עצמו - להתבודד על זה ולבקש בכל לבו לקיימה.

מלבד זה ראוי לזכור שעל עבודת השמחה מרבה רבינו הקדוש לומר שזה צריך לבוא על ידי שיכריח עצמו וכלשונו (בלקו"מ ח"ב סי' כ"ד) **שצריך להתגבר מאד בכל הכחות להיות אך שמח תמיד** כי טבע האדם למשוך עצמו למרה שחרה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן וכל אדם מלא יסורים, על כן צריך להכריח את עצמו בכח גדול להיות בשמחה תמיד ולשמח את עצמו בכל אשר יוכל". וכבר גילה לנו שהשמחה בא ע"י שעושה עצמו שמח (עי' בשיהר"ן ע"ד עיי"ש), וכך גם בעצה זו, מתחילה מכריחים עצמו לומר שזה מלהיב אותו ועושה עצמו כאילו שהוא שמח מזה, עד שיכנסו הדברים בלבו ויבין יקרת ערך כל נקודה טובה באמת

שאלה ו'

כאשר חיזקתי את ידי אשר עדיין לא זכה לאורו של רבינו"ל והרציתי לפניו את משנת רבינו במאמר אומרה, התפלא הלה בתמיהה הרי זוהי כוונת המשנה והוי דן את כל האדם לכף זכות, ומה חידש רבינו ז"ל?

ר' שאול: אולי רבינו הקדוש מצא עצה זו בעומק החז"ל במשנה זו, אבל פשטות דברי חז"ל ועצה קדושה זו הם ענין אחר לגמרי ולא קרבו זה לזה כלל, המשנה מדברת מאדם שעשה מעשה מסויים ואנו דנים האם היה כונתו למעשה רשע או למעשה טוב, ועל זה אנו מצווים מן התורה לדון כל אחד לכף זכות דהיינו, לחפש כל צד לומר שלא הרשיע בדבר זה [עיי' גדרי הדברים בחפץ חיים בהל' אסורי לה"ר כלל ג' ועוד מקומות]. חז"ל לא מדברים כלל מחפוש נקודה טובה שבאדם והאם אדם נחשב לטוב או לרע, ובודאי שלא מדברים מענין הבירור הנעשה עיי"ז, וכ"ש שלא מדברים מענין הדין אמת הנפלא הזה שגילה רבינו הקדוש שאכן באמת נקודה אחת של טוב נעלם מכריעה את כל סאת העוונות הנרואה שעשה האדם מעודו ועד היום כמו שכתב ראבר"ן [על אף שאין זה פוטר כלל מחובת תשובה כמובן], וזהו גילוי חדש לגמרי הנובעת מהשגת הצדיק בעוצם קדושת מעלת ישראל בשרשם ומעלת כל נקודה טובה נצחית ואלוקית שבנו עד היכן היא מגעת, ועד כמה מועיל דין זה להחזיר כל אחד מעמקי השאול תחתיות לתכלית התשובה.

שאלה ז'

איך ניתן לשלב בין הרצון לשוב בתשובה כדי לכפר על העוונות והחרטה האמיתית הנדרשת בדיני התשובה לבין השמחה והחיות עם הנקודות הטובות הכלולה בעבודת אזמרה?

ר' שאול: לאמתו של דבר צריך לשאול להיפך, איך ניתן לשוב בתשובה בלי אזמרה, בתורה זו מפורש שכל כח התשובה בא מכח ההתחזקות, רבי נתן מבאר הרבה שכל הנפילות בעבודת ה' הם מכח היאוש והזקנה שנדמה לו שנזקן בחטאיו ושלעולם לא יראה אור [עיי' לקוטי הלכות תפלין ה'-ו', ועוד הרבה]. כל בעל תשובה וכל מי שרוצה להתחיל בתשובה חייב להתאזר בהמון שמחה והתחזקות שה' אתו עמו ואצלו ורק כך יכול להחזיק במעוז התפילה והצעקה - כמבואר בתורה זו - שהם עיקר הכלי לנצח המלחמה.

זכמו שרבי נתן כותב בפירוש (לקוטי הלכות, פרו"א ג'-י) "כי עיקר ההתקרבות להשם יתברך, בפרט התקרבות הרחוקים הצריכים לשוב, הוא רק על ידי כלליות השמחה נמצא, שעיקר תקון התשובה, שהוא רפואת הנפש והגוף, הוא על ידי השמחה", ע"כ.

הוא מוסיף שם דברים הנוגעים לימים אלו: "ראש השנה הוא ראשון לעשרת ימי תשובה, ועיקר תקון התשובה הוא בבחינת עשרה מיני נגינה שהוא כלליות השמחה, וכמובן בדברי רביז"ל בכמה מקומות כמה צריך האדם שרחוק מעבודת ה' להתחזק לשמח את עצמו בכל מה דאפשר, בכל מה שמוצא בעצמו איזה נקודה טובה עדיין, ועל ידי זה עיקר תקונו, כי על ידי זה נכנס באמת לכף זכות ויכול לזכות לתשובה כמבואר היטב על פסוק "אזמרה לאלקי בעודי", כי זאת התורה "אזמרה לאלקי בעודי" צריכין לחזור הרבה ולילך עמה, כאשר הזהירנו רביז"ל מאד לילך עם זאת התורה, כי כל אדם כל זמן שיש לו עדיין רחמנות על עצמו וחושב על תכליתו הנצחית, צריך להשתדל מאד מאד להחיות את עצמו ולראות לחפש למצוא בעצמו איזה נקודות טובות מה שזכה מעודו לעשות איזה מצוות ודברים טובים כדי שלא יפול בדעתו לגמרי, ולשמח את עצמו בכל מה דאפשר".

ואמנם כדי להבין איך לאַחַד ולחַפֵּר בין הלב נשבר לשמחה זו - שזה ענין הבקיאות ברצוא ושוב בדרכי התשובה - כדאי לעיין בלקוטי הלכות (הל' שבת ז-מ"ה) שהרחיב בזה ובפרט לענין ראש השנה יעו"ש.

❧ האם הנהגת אזמרה מטמאת טהורים? ❧

כאלה רשעים שהם מלאים חטאים עד
שצריך לחפש אם עשו איזה מצווה.

מתוך כך יסיקו מסקנא שאולי תורה
רפ"ב לא שייך להם אלא זה מיועד
לרשעים, אבל לא לאברכים חשובים
כמותם, או שתורה רפ"ב עוסקת בכלל
בשמחת המצוות, אך כל מעיין בתורה עם
הלכות והתפילות מגלה שהוא מהלך אחר
לגמרי משמחת המצוות גרידא.

**תורה רפ"ב מחזק ומאיר למי שליבו
נשבר בקרב**

הסיבה השורשית מדוע הם לא מוצאים
את עצמם בתוך התורה, כי אכן תורת
אזמרה מדבר ללב כואב, לב מור, לב נשבר,
לב מתגעגע, לב שמרגיש כאב ריחוק
מהשי"ת, כמו שמוכרח מלשונות התורה
שהדרך הוא 'להתחיל להסתכל בעצמו
ורואה שאין בו טוב' ורק לאחריה הוא מוצא
איזה נקודה טובה, וכך משמע מכל מכתבי
מוהרנ"ת. ועיין השכמת הבוקר ה"א אות
י"א על ברכת 'שלא עשני גוי' שמודה לה'
שבלי עצה זו היה נעשה גוי!, ושם מענין
שרפ"ב מטהר "טמאים" ---

וכן מסופר בכוכבי אור (אנשי מוהר"ן ח"ג
אות כ"ט) כשהלך מוהרנ"ת עם תלמידיו
בברסלב, ועברו ליד ביתו של יהודי שנשרף
והיהודי בכה וליקט עצים ואבנים טובים

בכל התורה כולה מצינו בחינת 'צדיקים
לכו בם ופושעים יכשלו בם' או בלשון
חז"ל: 'לא זכה נעשית לו סם מיתה', גם
בתורה זו - תורה רפ"ב - שרביה"ק הזהיר
מאד לילך עמה, מצינו בחי' זו שמצד אחד
מזבא עשרות פעמים בעלים לתרופה "נאר
אזמרה" שהוא דרך תמידיית בכל עת לאדם,
ומצד שני דייקא על זה כותב מוהרנ"ת
שהוא מטמא טהורים (השכמת הבוקר א' י"ב)
אין אנו מתיימרים לרדת לעומק כוונתו של
מוהרנ"ת אך אעלה בזאת נקודת החבר
אשר בוודאי כלולה בדבריו הקדושים.

**דווקא לאברכים בני עליה קשה
ללכת עם תורה רפ"ב**

המורכבות והקושי בללכת ולקיים תורה
רפ"ב, קיים דווקא אצל אברכים היושבים
באהלה של תורה לומדים בכלל כל היום
וממלאים סדרים שלימים, מה שנקרא "א
ריינע אתרוג" [- אתרוג נקי], אין להם 'עלה
שמים' וגם לא 'ירדו תהומות', הולך להם
פחות או יותר הכל כסדר, דווקא הם נתקלים
בקושי בקיום תורה רפ"ב, הם לא רואים
בעצמם שורות אלו: "כשמתחיל להסתכל
בעצמו ורואה שאין בו שום טוב, והוא מלא
חטאים וכו' צריך לחפש ולמצוא בעצמו איזה
מעט טוב, כי איך אפשר שלא עשה מימיו
איזה מצוה או דבר טוב וכו' וכו'", מבחינתם
הם טובים וישרים אמנם לא צדיקים, אך לא

השמים" ומחזקו לצעוק עוד ועוד (מכתב תס"ו, עיי"ש דיבורים נוראים עד סוף המכתב).

כללו של דבר: תורה רפ"ב מיועד לכל מי שמסתכל על עצמו בעין האמת ורואה פחיתותו, ואז רפ"ב הוא כמים קרים על נפש עייפה, אך מי שהולך עם הרגשת טוהר ונקיות עד שאין רואה מומיו יתקשה מאוד בקיום עצה זו.

המתקרב לרביה"ק נמוע בו אור האמת לראות את עצמו היכן הוא אוחז באמת בעבודת ה'

ואכן מה החילוק מדוע רבי יצחק הרגיש כ"כ רחוק מעבודת ה' מה שאין כל אחד זוכה להרגיש, אלא שבוודאי הוא כי על כולם עובר מה שעובר אך לא כולם מודעים לכך וכמו שכותב מוהרנ"ת לבנו "ואנכי ידעתי כי רוב בני אדם אפילו בדורות הקודמים עברו עליהם כהנה וכהנה אלפים ורבבות פעמים כאשר שמעתי והבנתי מפיו הקדוש, וכאשר אני בעצמי ראיתי ושמעתי והבנתי מפי רבבות אנשים ומפי ספרי קודש, וכבר זיכרנו בזה הרבה, ומה לנו לדבר הרבה בזה הלא רז"ל אמרו בפירוש בכל יום ויום יצרו של אדם מתחדש עליו, ואילמלא הקב"ה עוזרו וכו'". עכ"ל.

אכן באמת לא רק על רבי יצחק אלא על כולם עובר הרבה מאד, וצא וחשוב מה היה הירידות ונפילות של רבי יצחק שגר באוקריינא לפני כמאה ושמונים שנה, ומה הם המעברים של אברכים היום... ואעפ"כ אצל רבי יצחק היו מעבריו נורא נוראות! ושלנו??

אלא כל הנקודה הוא שאברך שמדמה את עצמו כלפי העולם ומשווה את לימודו ותפילתו כלפי כל העולם, אז הוא אכן מרגיש

שנשארו לבנות ביתו מחדש, אמר לאנשיו "הראיתם! איך שזה הבעל הבית שנשרף ביתו עם כל זה אינו מיאש את עצמו מלחזר ולבנותו ומלקט כל הדברים שיצטרכו לו בעת הבנין, כך הדבר ברוחניות גם כן, אף שהבעל דבר מתגבר מאד על האדם וכמעט ששורף אותו לגמרי, אף על פי כן אסור לו ליאש את עצמו רק צריך ללקט ולחפש איזו נקודת טובות מתוך רבוי החטאים אשר נכשל בהם, ועל ידי זה יזכה לשוב להשם יתברך באמת כמבאר בהתורה אזמרה וכו'.

זאת אומרת שתורת אזמרה מחזק ומאיר למי שרואה שביתו נשרף, ורוצה לבנותו מחדש, ולכן בכל עשרות מכתבי עלים לתרופה [שהוא הלב ועמקות של התורה רפב, ובדרך צחות ניתן לומר כי הם פרי מגדים'ס של תורה רפ"ב] רואים שמוהרנ"ת משתמש עם תורה זו כתשובה לצעקות כאב של ריחוק מהשי"ת, ועליהם הוא שופך דל"י התחזקות, אך לא כדרך בפני עצמו. (ראה למשל מכתב ר"ע, רע"ט, ש', ש"ג, שט"ו, ת"ד, תס"ו. וכן יש עוד).

וכידוע מכתבי מוהרנ"ת לא היו מיועדים לאפיקורסים ורשעים, אלא רובם ככולם היו מיועדים לרבי יצחק בנו חביבו של מוהרנ"ת שהיה עובד ה' בכל לבבו, ודווקא לכה עובד ה' ראה מוהרנ"ת לנכון לחזק אותו בנקודות טובות בתורת אזמרה. כי רבי יצחק אכן היה עובד ה' בכל לבבו, אך הוא הרגיש מרירותו טוב טוב, הוא הלך עם הרגשה שהוא 'מלא פצעים ואין בו מתום', ואכן על הרגשה שהוא צועק בקול מר שמח מוהרנ"ת כמו שהגיע לאיזה מדריגה גדולה וכך לשונו: "בזה בעצמו אני מנחם ומחיה את עצמי מה שבנפלאות ה' וחסדיו העצומים אתה צועק עדיין בקול מר ומרור כזה העולה עד לב

הטוב, עם כל פעם שמתגבר בסור מרע, שמחה אמיתיות, עם הכנעה, עם געגועים..

אין קלארע ווערטער, אין באמת אברך שמגיע לו שיחשוב כ"כ טוב עם עצמו, שאי"צ רפ"ב, ער ווערט קיינמאל נישט בכעס? מחשבות וכו', וואס איז מיט זיין שמונה עשרה, אף פעם לא שוכח איפה אויח, מה עם יראה אהבה ודביקות, הוא לומד בכולל ומקבל כסף, מה עם תורה לשמה לשה"ר וכו' וכו', מיט די אלע היימישע עבירות הייסט מען נישט נאהנט צום באשעפער, און אויך נישט א ריינע אתרוג.

יש שיחה שאחד אמר למוהרנ"ת שלומד ראשית חכמה ונופל לעצבות, ומוהרנ"ת אמר לו בעל הראשית חכמה רצה לקרב אותך על ידי ספרו, ואם אתה נופל עי"ז אל תלמד הראשית חכמה. וכן י"ל, אם אדם לומד רפ"ב ומרגיש שרבינו אומר לו שהוא "בסדר", יש לו נקודות טובות, בעל הרפ"ב לא רצה כן, ואם כך מרגיש שלא ילמד רפ"ב! אבל מה כן? שילמד קודם הראשית חכמה או תורות בלק"מ, ויהיה אמת'דיג עם עצמו, ויעשה תורות תפלות, ואז יוכל לחזור לתורה רפ"ב.

וראו להעתיק מספר אוסף מכתבים (מכתב רכ"ח) וז"ל: "מה ששאל על שיחת רבינו שהעיקר (יונה ב' ב') "מבטן שאול שועתי", הלא דברי הבעש"ט הק' ותלמידיו הק' מלאים, שעיקר השלימות היא לדעת שרחוקים בתכלית הריחוק ממנו ית"ש, ממש "מבטן שאול". וכידוע מהבעש"ט על הפסוק (ישעי' י"ט א') "הנה ה' רכב על עב קל" - שהקב"ה שוכן על מי שדבר קל נחשב בעיניו כחטא עב. ואכן אצל הצדיקים היה ממש כך, לפי גודל עוצם השגתיהם בו יתברך שמו.

מצוין עם עצמו, אבל כל מי שמתקרב לרביה"ק, תיכף בתחילת התקרבותו מקבל הרגשה ודעת אחרת, הוא כבר לא משווה את עצמו עם העולם, הוא משווה את עצמו לפסוקי התורה הק' חז"ל וספרי הצדיקים, ואז הוא רואה איפה הם ואיפה אני.

אם תורה רפ"ב היתה התורה היחידה אשר צוה רבינו לקיימה אולי היה מקום לדון על חובת קיום אומרה לכל אחד ואחד, אבל הרי אין אף אחד שלמד רפ"א התורות בליקוטי מוהר"ן, ואמר עליהם התפילות בליקוטי תפלות. והתבודד על התורות, שאינו צריך רפ"ב!

תורה רפ"ב הוא לכל החולכים ע"פ דרך רביה"ק בכלל

יש לדעת כי תורה רפ"ב אינה תורה לעצמה, זה תורה שהולך ביחד עם כל הדרך של רביה"ק, זה תורה שהולך ביחד עם שאר התורות בליקו"מ בהם רביה"ק פותח בכל תורה ושיחה צוהר לראות האיך יהודי צריך לראות ובה מגביר את הכיסופים וגעגועים ומשיח דיבורים בהתבודדות, - דיבורים אמיתיים כאלו שאנשים גדולים מאד לא חולמים על "השגות" כאלו. אצל המונחים בתורת רביה"ק אצלם כל הליקו"מ הוא יהדות פשוטה שצריך לקיימם, ולכן הוא מרגיש כ"כ רחוק מזה, ולהם אכן תורה רפ"ב מחייהו, כי הוא מברר ומגלה לו שעם כל מה שעובר ורחוק וכו' עכ"ז הוא בעצמו טוב, ולכן מצד הטוב שבו הוא אחד עם ה' לנצח וזה עצם עצמיותו, וזה מחייהו ונותן לו הכח להמשיך להתגעגע לצעוק להנצל וכו' ובד בבד להחיות א"ע, כי הוא בכף הזכות והוא מרגיש התקשרות עם

כזה, ואעפ"כ עדיין יש בי מעט שאיני רשע אף גם יש בי כמה וכמה נקודות טובות... אילמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא דיינו".

העצה להכנס לתורת אומרה הוא ע"י שמסתכלים ובוהנים את עצמם באמת

כדי לזכות להכנס לתורת אומרה ולשמוח עם כל נקודה טובה העצה היא להתחיל מהשלב הראשון של התורה להסתכל על עצמו ולראות אכן איפה הוא עומד בעבודתו, ולבדוק באמת מה מצבו של אתרוג מהודר זה עם זכויות מגדלת, היינו בהתבודדות בישוב הדעת, ולהסתכל על עצמו מול האמת של התורה ולא מול אמת של חבריו.

ויש לדעת שאותה קלי' שהיא קלי' עמלק שמחליש דעת האדם אשר לעומתו עומדת עצת הנקודות הטובות לא ליפול בדעתו, כן יש קלי' עמלק זה לעומת זה, שמחזק את דעתו כאילו טוב הוא ואין בו שום מתום, כי כאמור ברפ"ב יש ב' חלקים א. להרגיש רחוק. ב. להחיות את עצמו עם הטוב שבו. ועמלק לוחם עם ב' נקודות אלו וי"ל ברמז מש"כ וילחם ישראל ברפידים, היינו ברפ (רפב) ידים, (ידים גימ' דין, היפך להטות כלפי חסד, עיין השכמת הבוקר ה"א).

אשרי מי שצועק במרירות נפשו, ואשרי למי שבניו צועקים במרירות, וזה רצוננו לכל חיינו להתגעגע ולכסוף ולצעוק להשי"ת שרוצים עוד, כי רוצים יותר סוד מרע, גם בדברים שהיום לא נחשב עבירות כלל, רוצים יותר דביקות שמחת המצוות, ומצד שני כ"כ לשמח להחיות עצמו שהוא קשור רק עם השי"ת ע"י הטוב שלו, טאקע נאר אומרה, ורק אז ירגיש שטוב לו שנברא, ושמחת מקרב אותו להשי"ת יותר **אשרינו שזכינו!**

יודע מה שמובא שרבינו הק' בעת שכבר היה באומן חצי שנה לפני הסתלקותו, לאחר שכבר גילה מה שגילה מהתורות והמעשיות מצאו אותו שוכב על הארץ בכיסופין והשתוקקות שהוא רוצה להיות יהודי "איך וויל זיין א איד".. כמי שלא טעם טעם אידישקייט מימיו, און ווי אזוי ווערט מען א איד, היינו שגם כשיהיה בעוצם גדולתו הנוראה לפני הסתלקותו הנוראה, לא הפסיק מלכסוף להיות יהודי.

ואף אנו כמו שאנו, אחר כל ההתחזקות להחזיק מעמד ולא ליפול לעצבות בשום אופן- אבל האנחה והגניחה צריכים להיות בבחינת "מבטן שאול שועתי", כפי שהורה לנו רבינו, וכידוע לנו האמת... "עכ"ל.

פעם שאלו כמה אברכים מאנ"ש את הרב מטשעהרין פשט בתורה מ"ט "לב איש הישראל בוער עד אין סוף וכו'", ונאנח הרב, ואמר: פעם כשראו מילים אלו כ"כ התלהבו ורצו לפעלד, והיום שואלים פשט! ועל אותו דרך ניתן לומר על תורה רפ"ב שפעם היו לומדים תורה רפ"ב את תיבות אלו "כשאדם מתחיל להסתכל ע"ע ורואה וכו'", ומזה התעוררו ונשבר לבם, ולכן כשהמשיכו לראות מש"כ רביה"ק על נקודות טובות זה החיה את נפשם, אך היום שואלים קושיות כאלו! וזה משתלשל מזה שחושבים שעצת החיפוש אחר הנקודות טובות הוא ענין בפני עצמו אך האמת שזה הולך עם הקדמה של התעוררות, כמו שמשמע מלשון התורה "שרואה שאין בו שום טוב" ואח"כ הוא מוצא את הנקודה הטובה, וכ"כ בפירוש בעלים לתרופה (מכתב כ"ח) וזה לשונו: "בכל יום ויום יהיה הדרך הזה בעיניך כחדש, לראות את עצמו בכל יום כאילו הוא רחוק בתכלית הריחוק מהשי"ת, ובזה בעצמו דייקא יחיה וישמח את עצמו שבעוצם ריחוקו

❧ לחפש או להתרחק? ❧

אפיקורסים במשנת אזמרה

שני חלקי השאלה, ושניהם אמת: "יש להסתכל עליהם בעין טובה ולדון אותם לכף זכות, ומאידך להתרחק מהם בתכלית הריחוק מתוך מיאוס ושנאה!"

זה נשמע קצת מוזר, אבל במקרים רבים זה חייב להיות נכון...

וכפי שאנחנו רואים בפועל, כי אותו רבי שמזהיר לדון את הרשע לכף זכות, מזהיר גם להתרחק משכונתו ומהבל פיו - לא רק של רשע מדופלם, אלא גם של - למדן גדול שאין לו אמונה כראוי, או ממי שמכנה את עצמו 'חסיד' ודעותיו משובשות, אשר במידה מסוימת הוא מסוכן יותר מהגויים והאפיקורסים...

אם אנחנו רוצים דוגמא ממוהרנ"ת בעצמו, הרי היא לפניכם:

מוהרנ"ת הגדול, שכל כולו היה רחמנות וכף זכות, ואף העיד על עצמו שביכולתו לכתוב גיליונות שלימות של לימוד זכות גם על הגרוע שבגרועים - בבואו לדבר על רשעי ישראל, הוא מתבטא עליהם בלשונות חריפים וקשים מאד.

במכתביו, חוזר הביטוי 'ימח שמו' על יהודים מסוימים, לא פחות משלשה פעמים

שאלה גדולה מרחפת בחלל בית המדרש כאשר עוסקים במאמר 'אזמרה': כיצד אמורה להיות ההתייחסות לרשעים?

מצד אחד, רבינו אומר לנו לדון כל אדם לכף זכות, "ואפילו מי שהוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע". ומאידך, רבינו ומוהרנ"ת מחדירים בנו קנאות גדולה מאד כנגד האפיקורסים והמשכילים. ואפילו כנגד חכמים בחכמת התורה שאין להם אמונה כראוי, מזהיר אותנו רבינו ש"אלו החכמים נקראים 'בעלי ראתן' וצריך להתרחק מהם ומשכנותם בכל מיני התרחקות, כי הבל פיהם מזיק מאד" (ליקו"ע אמונה 1). "ויש שמכנים עצמן בשם 'חסידים' ואומרים חכמות של שטות והבל המרחקים מה' יתברך ומתורתו ומצדיקי אמת ... ובאופן אחד הם מזיקים יותר מהעכו"ם והאפיקורסים" (ליקו"ה ניקין ה). וכן הלאה.

ונשאלת השאלה: הלכה למעשה, כיצד אמור ברסלב'ר חסיד להתייחס לרשעים שכאלה? להסתכל עליהם בעין טובה ולדון אותם לכף זכות, או להתרחק מהם בתכלית הריחוק, מתוך מיאוס ושנאה?

ובכן, התשובה כלולה בשאלה עצמה. שכן, לאמתו של דבר, אין שום סתירה בין

והמחאה שיש למחות בו ולהזהיר מפניו. והשני הוא: ההסתכלות על נשמתו ומהותו הפנימית.

וכשמתערבים שני התחומים ואין הפרדה ברורה ביניהם, נעשה עירוב ובלבול גדול. כי כשאני אומר לך שיש לו נקודה אלוקית קדושה, אתה חושב שכבר לא צריך לשמור מרחק ממני, ושמותר כבר גם לחייך אליו ולהחניף לו, ואין צורך להילחם בו ולהזהיר מפניו, שהרי יש בו נקודה טובה... וכשאני אומר לך להילחם בו, אתה חושב שכבר אין בו נקודה אלוקית של יהודי...

ולכן, מוהרנ"ת הגדול, ידע גם ידע, שגם אם על אותו יהודי אפשר לכתוב גיליונות של לימוד זכות - עלינו להילחם בו מלחמת חורמה, ולאחל לו שיימחה שמו וזכרו הרע, ולא יישאר ממנו רק החלק הטוב, הנקודה האלוקית...

ולעומת זאת, מי שהחובה לדון לכף זכות את הרשע, גורמת לו לאבד את הסלידה והזעזוע ממעשיו ודעותיו של הרשע - אסור לו לדון לכף זכות!

רק מי שכל דעה אפיקורסית או מודרנית מזעזעת אותו, רק מי שרואה את החכמולוגים כאנשים בעלי "עיניים של עכביש ושיניים של חזיר" - כביטוי של רבי אברהם ב"ר נחמן (כוכבי אור, ששון ושמחה, תפילה ג, הערה ז) - הוא יכול להמשיך הלאה, ולדעת שגם בתוך הרפש הנוראי הלזה, מסתתרת נקודה אלוקית טהורה וקדושה, שבסוף יהיה לה תיקון... כי גם כשאני פוגש עכביש או חזיר שמגולגלת בתוכם נשמה יהודית מסכנה - אני מרחם

(עלים לתרופה: קפ, קפב, קצג). כשבספר 'קנאת השם צבאות' הוא אף מחדש לנו חידוש בתחום זה; גם כששוכחים את השם של הרשע, ניתן לאחל לו 'מח שמו' בעילום שם... וכפי שהוא כותב: "אִישׁ אֶחָד מִפְתוּתֵיהֶם - שְׁמוֹ, יִמַח שְׁמוֹ, שְׁכַחְתִּי - הִיָּה בְּמִדְיַנְתָּנוּ זֶה כְּמָה שְׁנַיִם" (קנאת ה' צבאות, ח).

והנה, בכלליות, ישנם 2 חילוקים עקרוניים בסוגיא זו:

א. יש חילוק עצום בין 'פושע ישראל' רגיל - יהודי טוב שנפל לרפש של תאוות רעות וכיו"ב - לבין אלו הנגועים בדעות כוזבות, ומרעילים את אור העולם בנגיפים של 'חכמות' הפוגעות באמונת ישראל.

הפושע הרגיל, יש להתייחס אליו ברחמים וחמלה, לראות בו את הטוב, ולהשתדל לקרבו. ומאידך, זה שנגוע בנגיפים של דעות כוזבות ואף מפיץ אותם לאחרים, אסור אפילו לנסות לדבר אתו, וכאזהרת רבינו: "אַל תִּדְבֹּר עִם הַמְּסִיתִים, אֲפִילוֹ לְהוֹכִיחֵם וּלְקַרְבֵּם" (ספר המידות, הרחקת רשעים, י"ז).

ב. ישנו חילוק גדול בין ה'הסתכלות' שאנו מסתכלים על הנשמה האלוקית המסתתרת בתוך הרשע, לבין ה'התנהגות' שאנחנו אמורים להתנהג אתו.

מדובר בשני תחומים, שאסור לערב ביניהם. האחד הוא: ההתנהגות הנכונה עם רשע, המרחק שצריך לשמור ממנו,

וּבִתְלִמִּידוֹ, עַד שֶׁפָּל מִי שֶׁ נָּגַע בְּדַעְתּוֹ
הִתְרַחֵקוּ מֵהֶם כְּמַבְעֵלִי רֵאֲתָן וְיֹתֵר" (קנאת
ה' צבאות, לא).

האם אין בו נקודה טובה? האם לא
יהיה לו תיקון? - יש בו נקודה טובה, ויהיה
לו תיקון. אבל "ימח שמו וזכרו". ומי שאינו
סולד מאותו רשע, ואומר את ה"ימח שמו"
בפחות עסיסיות מפני ידיעתו שיש בו
נקודה אלוקית, וכל שכן אם הוא מעיז
להעלות על דל שפתותיו איזשהו צד של
זכות עליו, עליו נאמר: "מי שמלמד זכות
על הרשע, גם הוא נקרא רשע" (ספר המידות,
הרחקת רשעים, ו).

כלל הדברים:

מקום יש בראש להניח שני תפילין,
והחובה לדון לכף זכות משאירה מספיק
מקום לשמור על עצמנו מקירבה לרשעים
וללחום את מלחמת ה' במהרסי ומחריבי
האמונה.

על הנשמה המגולגלת, אך לא מקבל
'אהבת ישראל' לעכבישים וחזירים...

כבר היו רבים במשך הדורות, אשר על
אף היותם נשמות יהודיות טהורות, נפלו
לתוך מעמקי הקליפות, העכבישים
והחזירים.

קחו לדוגמא יהודי בשם "משה בן
מנחם מנדלסון" שחי בתקופתו של רבינו
- יהודי שלמד תורה במסירות נפש
בישיבתו של בעל ה"קרובן העדה", ואף הפך
לגיבן לכל חייו מרוב שקידתו על הספרים
בגב כפוף...

אך לאחר שהחמיץ ונפל לדעות
משכיליות, כתב תרגום וביאור על התורה,
והטעה את ישראל - זכה גם לכינוי
"ימח שמו וזכרו", מפיו של מוהרנ"ת וכל
שאר גדולי דורו. ו"כְּפָגַר מוֹבָס הִיָּה נְחֻשָּׁב
בְּעֵינֵי הַדּוֹר בְּזִמְנוֹ. בֵּין הַגְּדוֹלִים וְהַקְּטַנִּים,
בֵּין הַרְבָּנִים וְהַגְּאוּנִים, וּבֵין הַיְרֵאִים וְהַתְרַדִּים
- כָּלֶם מְאַסּוּ וְגָעְלוּ בוֹ, בוֹ וּבְשִׁלּוּחָיו, בוֹ

תינוקות של בית רבן

הצדיק הוא הנקודה טובה של המקושרים אליו, כי הוא העמוד ויסוד עולם, ולפעמים הצדיק עצמו גם יורד אל העם כדי לחברם עמו ולהעלותם, ועל זה נאמר שחורה אני במעשי ונאוה אני במעשי הצדיקים, עד אשר יתמו חטאים ולא חוטאים, ויהי כבוד ה' לעולם

פתחי שערים

א] מבואר בחיי מוהר"ן (סי' לג) ופרפראות לחכמה, שחציו הראשון של המאמר נאמר בשמיני עצרת שנת תקסח, וכל החלק האחרון של המאמר, מעניין הצדיק שנעשה לשליח ציבור ואילך, נאמר אחרי כן בעת נסיעת רביז"ל ללעמבערג, ואמר להם שזו התחלה של **ביאור על נסיעתו**, וצ"ב מה השייכות.

ב] מה הכוונה במ"ש שזה שיודע למצוא נקודות טובות בכל אחד, נעשה לשליח ציבור שלהם **ומתפלל בעדם**, ואכן זה מקביל למה שאמר תחילה שהיודע למצוא בעצמו נקודות טובות אזי יכול **להתפלל** ולזמר ולנגן, וממילא אמר כאן שהמוצא נקודות טובות של האחרים, נעשה לחזן וש"ץ שלהם, אמנם צ"ב מה העניין שמבאר שהצדיק נעשה שליח ציבור, הרי שליח ציבור אינו זה **שמתפלל** בעד הציבור, אלא זה שמוציאם ידי חובה, ולא מובן מה הכוונה בזה כאן, הרי הם לא שומעים קול תפילתו כלל וכלל. ג] ולמה אמר רביז"ל שמי שיכול למצוא את הנקודות טובות הוא

א המאמר שלפניכם הינו מתוך הקונטרס הנפלא "שערי דעה" על תורה רפב היוצא במיוחד בימים אלו בהם לומדים כלל חסידי ברסלב תורה זו

ניתן להשיגו בדוכן המיוחד סמוך להיכל התורה אומן תורת חיים ביום חמישי כ"ח אלול, וכן בפירוסקה 19 כניסה ב קומה 1.5 לעלות בדלת הימנית עד הסוף.

יכול להתפלל לפני העמוד כי המתפלל לפני העמוד הוא נקרא שליח ציבור, והנה מ"ש שנקרא ש"ץ בא לפרש שצריך שיהיה נשלח מכל הציבור כמו שמבאר והולך, אבל צ"ב למה לא אמר מיד שהוא יכול להיות שליח ציבור וחזן, וכי אין ביטוי זה שגור לומר על אחד שהוא ש"ץ וחזן עד שצריך רביז"ל להאריך כ"כ ולומר שהוא יכול להתפלל לפני העמוד, ואח"כ להסביר עצמו שהמתפלל לפני העמוד הוא נקרא ש"ץ, אלא משמע מזה שרצה להודיענו עניין התפילה לפני העמוד דווקא.

[ד] ובכלל צ"ב, כי ביטוי זה להתפלל לפני העמוד איננו מלשון חז"ל ולא נמצא כלל בדבריהם, אלא שגור בלשונם שירוד לפני התיבה, והביטוי 'מתפלל לפני העמוד' הוא ביטוי שהיה מקובל בעם, ולמה השתמש רביז"ל בלשון זו, ולא השתמש בלשון חכמים מרפא.

[ה] והנה אמר שצריך הצדיק להיות בבחינה גבוהה כזו שהנקודות טובות יהיו תאבים להיכלל בו, ורק כך יכול להיות שליח ציבור מכל הטוב שבציבור, וצ"ב איך זוכה להיות במדרגה זו, ולא נתבאר במה תלוי הדבר שיש צדיק שהוא חזן ויש צדיק שהוא רק רועה.

[ו] ועוד צ"ב, שאם הנקודות טובות נכללים בו, מה צריך שיהיה מוצא את הנקודות טובות שבכולם, הרי הוא נעשה ממילא שליח של הציבור כי כל הטוב שבהם נכלל בו, ומתפלל בכח כולם.

[ז] ולא נתבאר כלל מה השייכות בין החזן המלקט את הנקודות טובות לבין התינוקות של בית רבן שמקבלים מהמשכן, והמובן הוא שהתשב"ר רומזים על הנקודות טובות, וצ"ב למה [וכבר נתבאר בשיעור הקודם, אבל עוד דברים בגו].

[ח] ולמה הכניס כאן את העניין של אלף זעירא דויקרא, ונראה בפשט הדבר שבא לומר טעם ורמז על זה שמתחילים עם התינוקות בויקרא, כי אלף לשון לימוד, ואל"ף זעירא רומז על הלומד הקטן (עי' כעין זה בכלי יקר ויקרא א א), אבל צ"ב מה נכנס עניין זה לכאן, וזה דבר מיותר אחרי שכבר הביא מהמדרש ש'התינוקות מתחילים בויקרא', ובפרט שבמדרש שם אמרו טעם אחר, כי 'בואו טהורים ועסקו בטהרות'.

ט] ומה השייכות בין הדרש על המשנה 'החזן רואה היכן התינוקות קוראים', לבין הפשט שמדבר מגזירת חז"ל לבלי לקרוא בשבת לאור הנר שמא יטה, והתירו לתשב"ר מפני שאימת רבן עליהם ולא יטו, והתירו גם לחזן לראות היכן הם קוראים כי זה עראי בעלמא, ומה עניין זה שייך לכאן.

י] גם צריך להבין את הלשון '**באמת אמרו** החזן רואה', שבדרך כלל לשון זו מורה על 'הלכה למשה מסיני' (כמ"ש בירושלמי), אבל כאן שמדובר בתקנה דרבנן לא שייך לומר כן, והמפרשים ביארו (עי' רע"ב תרומות פ"ב מ"א) שבאה המשנה לומר שזה דין ברור ומקויים כאילו זו הלכה למשה מסיני, וצ"ב למה דווקא כאן (ובעוד כמה מקומות) אמרו כן ולא בכל מקום, והרי כל התורה ברורה ומקויימת.

יא] עוד יש להעיר [מה שכבר הערנו בשיעורים קודמים] על מה שרומז הכתוב '**ועוד** מעט ואין רשע', ופירש רביז"ל שיש עוד מעט שבזה איננו רשע, ואח"כ פירש בזה את הכתוב 'אזמרה לאלוהי בעודי', היינו **בעוד** שלי, וזה דבר פלא, שעושה רמז על רמז, כי היכן רמוז בעצם תיבת **עוד** עניין הנקודה טובה, הרי זה רק בצירוף מ"ש '**עוד** מעט ואין רשע'.

יב] למה קרא כאן לרשעים בשם **קלים** [וכבר נתבאר בשיעור הקודם, אבל עוד דברים בגו].

הנה כלל המאמר הוא שיש למצוא נקודה טובה של זכות בכל אחד, ועי"ז יכול להוציא אותו באמת מכף חובה לכף זכות אף שהוא מלא בעבירות ופגמים, ויוכל להשיבו בתשובה, אמנם לא נתבאר כלל איך על ידי דבר אחד של זכות עולה האדם לכף זכות בעוד שיש אלפי פעמים חובה כנגד זה, וכבר נתבאר הדבר בשלושת השיעורים הקודמים בכמה אופנים זה לפנים מזה, יש מהם ששוה לכל נפש, ויש מהם ששייך רק לעבודת הצדיקים, וכמבואר מתוך המאמר ונתפרש בשיעור הקודם וגם מפורש כן בביאור הליקוטים, שיש חלק בעבודה זו לכל אחד, ויש עוד חלק ששייך דווקא לצדיקים.

שערי דעה

ועתה נבוא לבאר מהלך חדש בעניין זה, מהי הנקודה טובה, ואיך היא מעלה את האדם לכף זכות.

כלפי הצדיק שהוא הנשמה' ע"כ, ושורש הדבר יש למצוא בדברי הזוהר חדש (בראשית טז: בדפוס מתוק מדבש דף רנז) שאמרו ש'החכם כלפי העם כנשמה כלפי הגוף', וכעין זה מבואר בתורה סו סעיף א ש'התלמידים והצדיק הם עניין אחד כאילן וענפים', וממילא מובן ששייך לומר כדבר הזה, שהנקודה טובה של האדם החוטא נמצאת אצל מעשי הצדיק, כמו שתמיד הנקודה טובה היא במעשי הנשמה ולא במעשי הגוף החוטא.

ואולי זה רומז הכתוב 'ועוד מעט ואין רשע', ופירש רביז"ל שיש עוד מעט שבזה איננו רשע, ואח"כ פירש בזה את הכתוב 'אזמרה לאלוהי בעודי', היינו בעוד שלי, וזה דבר פלא, שעושה רמז על רמז, כי היכן רמז בעצם תיבת עוד עניין הנקודה טובה, הרי זה רק בצירוף מ"ש 'עוד מעט ואין רשע', אכן עתה שנתבאר שהנקודה טובה של העם הוא הצדיק, אולי זה רמז בדווקא בתיבת עו"ד שהוא כמניין יסו"ד, שנאמר (משלי י כה) 'וצדיק יסוד עולם', וכמו כן מ"ש 'אזמרה לאלוהי בעודי', עו"ד כמניין צ' שרומז על הצדיק כמ"ש (אותיות זרע"ק) 'אל תקרי צדי אלא צדיק', ובאמת שגם כשמבארים בפשטות עניין הנקודה טובה של כל אחד, הרי זה בחינת הצדיק שבו.

הנקודה טובה הוא הצדיק

כי מבואר בליקוטי הלכות (הלכות השכמת הבוקר ה"א אות ג) שעניין הליקוט של הנקודות טובות מתוך הרע, הוא מ"ש במדרש (שיה"ר א ה) על פסוק 'שחורה אני ונאווה, שחורה אני במעשה העגל ונאווה אני במעשה המשכן' וכיו"ב, והנה שם במדרש אמרו עוד 'שחורה אני במעשי המרגלים ונאווה אני במעשי יהושע וכלב, שחורה אני במעשי עכן ונאווה אני במעשי יהושע', ובמקום אחר בליקוה"ל (הלכות תפילת המנחה ה"ז אות נג) כתב שאמרו במדרש 'שחורה אני במעשי ונאווה אני במעשי הצדיקים', וא"כ מובן מדברי מוהרנ"ת שגם זה נחשב לנקודה טובה בתוך השחרות של מעשי האדם, ועוד יותר מפורש הדבר בעלים לתרופה (מכתב קג) שכותב בזה"ל: 'שחורה אני במעשי ונאווה אני במעשי רבינו ז"ל ע"כ.

ולכאורה זה דבר פלא, מה שייך להחשיב את הטוב של הצדיק שזה יהיה הנקודה טובה של האדם שחטא, ומה מוסיף הנוי של מעשי הצדיקים בתוך השחרות של מעשה האדם, אכן ביאור הדבר הוא כמבואר בתורה כב סעיף ו' ש'הצדיק והעם הם כנשמה וגוף, ועל ידי שימוש חכמים נעשה האדם לבחינת בשר

ירידת הצדיק לצורך העם

טובה אפילו מהגרוע שבגרועים הוא יקר מאוד אצלם, והם מלקטים כל נקודות טובות של כל מיני התעוררות כל שהיא ובונים מהם תיקונים נפלאים, אך העיקר שלא יהיו לצים וחולקים על העוסקים בתיקונם, ויתחזקו לקיים דבריהם להתעורר בכל עת מחדש בכל מה שיוכלו כל זמן שהנשמה בקרבם, ויקיימו 'עיני תמיד אל ה'" וגו' עד ישקיף וירא ה' משמים, ואז יזכו סוף כל סוף לאחרית טוב ונפלא' עכ"ל, ועי"ש עוד באות לב בזה.

לימוד זכות להחולקים על הצדיקים

ובזה יתכן לפרש מה שמבואר בליקוטי הלכות (הלכות הרשאה ה"ה אות כב, ושם אות יב) שהצדיק מבקש לזכות גם את הגרוע שבגרועים, ומלמד זכות על הכל כדי לקרבם, אבל אלו שמבזים וחולקים על הצדיק מחמת גאווה, ושופכים דמו, אין הדין כן, אלא הצדיק מרחק את מי שצריך לרחק ע"כ, וצ"ב מאי שנא, אכן עתה מבואר הדבר, כי כל הכח של הנקודות טובות, הוא בהצטרפותן לכוחו של הצדיק, אבל הם שממאנים לקבל ממנו, ואינם חפצים בו, מה תועיל להם נקודה טובה.

ואולם בכל זאת מצינו שמוהרנ"ת בליקוטי תפילות (סי' קטז) מתפלל שיזכה 'לדון לכף זכות גם את אלו שחולקים על צדיקי אמת' עי"ש, ועל כן נראה שבין דברי מוהרנ"ת בליקו"ה, ובין דבריו בליקוטי תפילות, אינם מעניין הליקוט של הנקודות טובות המבואר במאמר זה, אלא מעניין 'הרחקת הרשע מגבולנו' מצד אחד, ו'בקשת והרבות שלום בעולם' מצד שני, וממילא אין מכאן שום ראיה שיש איזה

וביאור הדבר הוא, כי מעשי העם שחטאו גורמים ירידה אצל הצדיק, כמ"ש (שמות לב ז) 'לך רד כי שיחת עמך', ופרש"י שאמר הקב"ה למשה 'כלום נתתי לך גדולה אלא בשבילם', ואם כן כל ירידה של העם גורמת ירידה לצדיק, וכשהצדיק מתעורר ועולה בחזרה, הוא מעלה גם את העם, דכיון שהם גרמו לו את הנסיון, ממילא עמידתו בנסיון מעלה גם אותם, כי הם גרמו לו הרמה זו, וכידוע שנס ונסיון מלשון 'הרמה' ככתוב (שמות לב) 'בעבור נסות אתכם' ופרש"י מלשון 'הרמה', וכן מובן בפשטות שהקושי של הנסיון והירידה, מחשיב כל מעשה מצווה פי כמה, וממילא ישנה אפשרות שהטוב של הצדיק תחשב כנקודה טובה של העם.

ועי' גם בביאור הליקוטים שמבואר בתוך דבריו, ש'הצדיק מלמד זכות על העם, על ידי שנופל גם הוא ויורד ומחזק עצמו בזה 'שלא עשני גוי', ואח"כ מלמד גם עליהם זכות'.

העיקר שיתחבר לצדיקים

אמנם כל זה בתנאי שהם קומה אחת, ועל כן עיקר העבודה של העם בעניין זה הוא **ההתקשרות** והחיבור אל הצדיק.

וז"ל מוהרנ"ת בליקוה"ל (תפילת המנחה ה"ז אות כג, לב) 'שעיקר תיקון הירידות הוא על ידי האיתערותא דלתתא שעושים נקודות טובות, והעיקר בכח צדיקי אמת שעוסקים לתקן את העולם כולו, אבל א"א לתקן כי אם על ידי איזו התעוררות מאיתנו, על כן כל מה שהם חוטפים איזה התעוררות

ועל כן אמר כאן ש'יש הרבה רועים ויש לכל אחד תשב"ר לפי בחינתו, והחזן רואה את כל המשכנות ואת כל התינוקות שקוראים אצלם', ולא נתבאר במה תלוי סך התינוקות שיש לכל אחד מהרועים, ולמה צריך שהחזן יעמוד על גביהם, אכן לפי מה שנתבאר, הרי זה מקביל אל מה שמבואר בתורה סו ס"א ובתורה ע, ש'הצדיק המיוחד שבדור הוא כמו גזע העץ, והצדיקים האחרים הם ענפים, ושאר העם הם כמו ענפים מן ענפים או עלים', ויש להביא סמך לזה מדברי האריז"ל (פע"ח שער ר"ח פ"ג) שכתב כן, ש'יש בכל דור צדיק אחד והשאר הם ענפיו' ע"כ, וזה ביאור העניין כאן, שכל צדיק יש לו את הנפשות שגדלים על אילנו כלומר ששייכים אל שורש נשמתו ותלויים בו, והם היונקים מהמשכן שלו, ועל כן יש 'הרבה רועים', אולם יש את הצדיק החזן **המנגיץ** [כמניין נחמ"ן] שכולם מקבלים ממנו את הזמירות המבואר בפנים, וכולם נחשבים לתינוקות של בית רבן כלפיו [ועל כן **בי"ת רב"ן** עם שתי התיבות כמניין רבינו נחמ"ן ב"ן פיג"ה].

והוא המלמד אותנו איך להפוך את היגון ואנחה לכלי זמר של שמחה, וע"כ נקט כאן במאמר זה כינוי היצה"ר בשם 'בעל דבר', ואמר שהעצבות והמרה שחורה הוא מעשי ה'בעל דבר', כי בזה רמז, שאפשר להפוך ולעשות מהבע"ל דב"ר - כל"י זמ"ר, שמניינם שוה.

וכלל הדברים הוא מה שסיים בעלים לתרופה (מכתב שי) בעניין דרכי ההתחזקות, שרביז"ל הזהירנו לאמור: **'סמכו על כוחי'**, וזה משום שכח התחזקות הוא בצירוף כוח הצדיק.

נפש מישראל שאי אפשר לקיים בו את הדרך של 'אזמרה' ולהשיבו בתשובה עי"ז, ואדרבא סתמא כפירושו שאין יוצא מן הכלל שהרי רביז"ל סתם ואמר שאפשר להשיב כל אדם בדרך זו, ומשמע גם את אלו שחולקים עליו, ויש להביא סמך לזה משיחת רביז"ל (חיי"מ סי' שצו) שאמר לעניין החולקים עליו את הפסוק (הושע ז יג) **'ואנוכי אפדם** והמה דברו עלי כזבים'.

ביאור עניין תינוקות של בית רבן

ונשוב לענין כח הצדיקים, שבזה יובן ביאור חדש בעניין **התשב"ר** שהביא רביז"ל בפנים, ואולם לא ביאר כלל מה עניינם לכאן, אלא שמובן שהם מרמזים על הנקודות טובות שהם הבל שאין בו חטא, ועדיין לא מובן מה עניין התינוקות לנקודות טובות, דאם מצד שההבל שלהם אין בו חטא, הרי גם צדיקים אין בהם חטא, ולמה לא מכנה את הנקודות טובות בשם 'צדיקים' כי אם בשם 'תינוקות', ובשיעור הקודם נתבאר הדבר מצד שאין בהם דעת.

אולם עתה יש לפרש באופן נוסף, כי האפשרות שייחשב לאדם שהוא הבל שאין בו חטא, ויצא עי"ז מכף חובה לכף זכות, זה על ידי שיהיה **כתינוק בבית רבו**, שאינו אדון לעצמו, אלא שומע מה שרבו מצווה עליו, וזה גופא מבואר במשנה של 'החזן רואה' וכו', שה**תינוקות של בית רבן** מותרים לקרוא לאור הנר ולא חיישינן 'שמא יטו', כי אימת רבן עליהם, דהיינו שאינם נוטים לימין ושמאל מבלי שאילת פי רבן, וזו היא ההגדרה שכתב בתחילת תורה סא ובתורה קכג על עניין אמונת חכמים, 'שלא יטה מדבריו אלא יקבל כל אשר יאמר'.

הכהן המשיח יחמא לאשמת העם

והנה בחינה גבוהה זו שייחשב הטוב של הצדיק כזכות של העם, היא הנקראת שהצדיק הוא שליח ציבור, כי עניין שליח ציבור הוא, זה שמוציא את הרבים ידי חובתם ואמרו בגמ' (ר"ה ט). 'כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתם', ויש רמז ידוע של הבעש"ט (תוי"י בהעלותך, בעש"ט על התורה פרשת ויקרא סי' י) על משנה זו, ש'הצדיק מוציא את הרבים מתוך חובתם דהיינו מתוך חטאיהם, ובתנאי שגם הוא מחוייב בדבר, פירוש שיש לו שייכות לאשמת העם, ובזה פירש את הכתוב (ויקרא ד ג) 'אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם', ושייכות זו היא הירידה שיורד בגללם שפירשנו לעיל, ועי"ז כשעולה עולים גם הם שגרמו לו ירידה זו והגדלת הנסיון, כמו שנתבאר בס"ד.

וע"כ אמר רביז"ל שבחינה זו שיהיה הצדיק שליח ציבור, היא על ידי שהצדיק הוא בבחינה כזו שהנקודות טובות **תאיבים להיכלל בו**, והקשינו איך זוכים לזה, אבל לפי מה שנתבאר יובן הדבר, שזה תלוי אם יש **התקשרות** ביניהם, שהעם מבינים ומאמינים ומרגישים כי הוא הנשמה שלהם, והם עצמם תאיבים להתכלל בו בצדיק, שאז הצדיק מוציא בהם את הנקודה טובה שלו, כלומר שאם הצדיק הוא הנשמה שלהם, על ידי שיש ביניהם 'התקשרות', ממילא כל הנקודות טובות שלהם כוללים בו, ונמשכים אליו, כי הוא החלק הטוב שלהם כמו הנשמה שלהם, שזה טבע הטוב להימשך לשורשו, ושורש צד הטוב של האדם הוא הצדיק.

תאיבים להתכלל בו

וממילא יובן גם מה שהערנו על כפל העניין, שהצדיק גם **מוציא את הנקודות טובות** וגם הם **תאיבים להיכלל בו**, והרי אם הם נכללים בו, למה הוא צריך לבקש אחריהם, אלא כי עניין ההתקשרות שבין חלקי הטוב של העם עם הטוב של הצדיק, נעשה בשני אופנים, מצד אחד על ידי שהעם תאיבים להתכלל בו, ובזה הם עושים את האיתערותא דלתתא שהבאנו מליקוה"ל (תפילת המנחה ז כג, לב) להתקשר עמו ולמנותו לשליח ציבור שלהם, ומצד שני זה נעשה על ידי שהצדיק יורד אליהם כדי להתקשר עמהם, וכמבואר בליקו"מ (ח"ב תורה לח) ש'לפעמים הקטן נוסע אל הגדול ולפעמים הגדול נוסע אל הקטן'.

ובזה נכלל גם מה שנתבאר לעיל, שהצדיק יורד אל הירידה ואל הנפילה ואל

התאחדות הש"ץ והעם

אמנם בנוסף לרמז זה יש לפרש גם בפשטות, כי הנה עניין שליח ציבור שמתפלל ואחרים יוצאים ידי חובה הוא עניין פלא, איך שייך שיתפלל זה בעד זה, ויקיים זה חובתו של זה, אלא שלמדו בגמ' (סוכה לח): מקרא ש'שומע כעונה', ובביאור עניין 'שומע כעונה' נחלקו האחרונים, ד"מ ש'הציבור יוצא ידי חובתו בשמיעה ולא בדיבור', אולם בחזו"א (או"ח סי' כט) כתב שגדר שומע כעונה הוא '**התאחדות השומע והמשמיע** להיות כגוף אחד, ונחשב הדיבור שלו כדיבור שלהם', והנה זוהי ממש הבחינה של הצדיק והעם המקושרים אליו, שנחשב המעשה שלו להם, כי הם גוף אחד, וכמו שהבאנו מ"ש בתורה כב, ועל כן נקרא החזן והשליח ציבור שלהם.

ונחשבים כתרי פלגי גופא, וזה שורש עניין השפעת מעשי הצדיק על נשמות כנסת ישראל, כי הוא מרכבה למידת צדיק יסוד עולם והם מרכבה למידת המלכות, וממילא הטוב שלו נחשב גם להם, וע"כ נקרא הצדיק מתפלל לפני העמוד, כי התפילה היא ג"כ אחוזה במידת המלכות, כמ"ש (תהלים קט) ואני תפילה (עי' תחילת פע"ח), והמתפלל לפני העמוד, הוא מחבר את התפילה אל שורשה, מלכות ליסוד, ועל ידי זה הוא כמו השורש של כנסת ישראל, שתלויה ביסוד עולם.

ביאור מעם הנסיעה של רביז"ל

ובזה יובן למה נסע רביז"ל ללעמבערג, ואמר שהחלק האחרון של התורה הזו, הוא הסבר על נסיעתו כמו שהבאנו מחיי מוהר"ן סי' לג ופרפראות לחכמה, וצ"ב מה השייכות בין זה לזה, ואכן בחי"מ כתב מוהר"ן ש'עדיין אין לנו הבנה בזה', אבל בפרפראות לחכמה ביאר בזה קצת, 'כי שם היו קלי עולם, ועיקר הנפילה של כל האפיקורסים היא מחמת שאין להם את דרך ההתחזקות', אמנם עדיין לא מובן למה נסע רביז"ל לשם, וכי אמר שם את המאמר הזה.

ונראה לבאר, דהנה הסיבה הפשוטה לנסיעת רביז"ל לשם הייתה כדי לדרוש ברופאים, אבל לא הייתה זו הסיבה האמיתית, אחרי שרביז"ל דיבר כל כך נגד הרופאים, אלא אחת הסיבות העיקריות היא, דכיוון שהיה מקום של השכלה ופושעי ישראל, מקום של קלי עולם וחוקרים ופריקת עול, ורצה רביז"ל שיהיה גם להם קשר עמו, כדי שיוכל לאחוז בהם

אשמת העם, ובזה מתקרב אליהם כדי להתקשר עמהם, כדי להוציאם ידי חובתם, וכל זה נכלל במה שמבואר בפנים שהצדיק מחפש ומוצא את הנקודה טובה של כל אחד גם של פושעי ישראל, כי אחרי שנתבאר שהצדיק הוא הנקודה טובה שלהם, ממילא כשהוא מוצא את עצמו בהם, זה נחשב שמצא בהם נקודה טובה, כי הוא החלק הטוב שלהם.

עמוד אחד יש וצדיק שמו

ואולי זו היא הכוונה במ"ש שהצדיק 'מתפלל לפני העמוד', והתקשינו מאוד בזה, למה כותב לשון זו ואח"כ מפרש שהכוונה לזה שהוא שליח ציבור, ובכלל מהו התוכן של כינוי זה, שהש"ץ **מתפלל לפני העמוד**.

אכן הנה אמרו בגמ' (חגיגה יב:) 'העולם עומד על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר (משלי יכה) 'וצדיק יסוד עולם'', א"כ העמוד רומז על מידת הצדיק יסוד עולם, והנה הש"ץ אוהז במידת היסוד, כי העם תאבים ונכללים בו, כמו מידת היסוד שהיא השורש של כנסת ישראל שתאיבה אליו, וע"כ נקרא הש"ץ בשם **מתפלל לפני העמוד**, ואוחז במידה זו של 'צדיק יסוד עולם', וע"ז אמר רביז"ל שרק צדיק גדול ומיוחד, שחלקי הטוב של כל העם תאיבים להכלל בו, הוא יכול להיות ש"ץ, כי זה שקוראים לש"ץ בשם **מתפלל לפני העמוד** מרמז על מדריגתו ומעלתו שהוא מרכבה למידת 'צדיק יסוד עולם', וממילא ככל שהצדיק הוא יותר בבחינת 'יסוד עולם', כך יכול יותר להיות ש"ץ.

ועומק העניין הוא, כי בזמן התיקון, מידת היסוד ומידת המלכות הם מאוחדים

ובכל שבת ושבת, משה רבינו מקבל שוב את האורות שלו בסוד תוספת נשמה, ואז הוא שמח בחלקו ומחזיר לישראל את הכתרים שלהם שנטל הוא, וע"ז אנו אומרים 'ישמה משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו', וגם מבואר בכתבים (שם), שבקבלת שבת יורד משה רבינו ועמו רבבות נשמות צדיקים כדי לסייע לרשעים שאינם ראויים לקבל תוספת נשמה, והם מסייעים בידם).

ואולי זה עניין נר של שבת, כי הנר מרמז על האור שמקבלים בשבת ממשה רבינו, 'בהילו נרו עלי ראשי' (כמו שהבאנו מהגמ' ורש"י).

אל"ף זעירא

ובזה יבואר למה הביא רביז"ל שעניין התשב"ר רמוז באל"ף זעירא דויקרא, והקשינו למה הביא זה כאן, אכן עתה מבואר הדבר, כי הרי הבאנו מ"ש בכתבים שהאל"ף זעירא מרמזת על התמעטות האורות של משה לאשמת העם, ונשאר לו רק אחד מאלף, ובכל זאת הרי נשאר לו דבר מועט אל"ף זעירא, וא"כ האל"ף זעירא שפירושו לומד קטן, 'תינוק של בית רבן', רומז גם על הבחינה הפנימית של תשב"ר שיש בכל עם ישראל, שהוא המעט טוב שנשאר בעת ירידת ישראל, כי אצל הצדיק נשאר מעט טוב, וזה נחשב שלהם כמו שנתבאר, וכבר נתבאר בשיעור ב שעניין הנקודה טובה שהיא אחד מאלף, מבואר בדברי הגמ' (שבת לב). שגם 'אם יש מלאך מליץ אחד מני אלף יכול לזכות', וכמבואר בליקוה"ל (תחומין ו ו) על גמ' זו.

ולהוציאם ממקומם ולהביאם לתשובה, וכיוון שהם לא באו אלי, הוצרך הוא ז"ל לנסוע אליהם, ועל ידי שהיה לו קשר עם הרופאים וכיו"ב, העלה מה שהיה שייך להעלות, וזהו העניין המבואר כאן, שהצדיק מוצא נקודות טובות גם אצל הרשעים והקלים, על ידי שנעשה שליח ציבור שלהם, וכמו שנתבאר שזה תלוי בהתקשרות, וגם נתבאר שהצדיק יורד אל העם כדי לקשרם עמו, ואפילו בבחינת 'לך רד כי שיחת עמך'.

ודרך אגב מתבאר למה נקט כאן בלשונו 'הרשעים והקלים', ואיזה כינוי הוא זה, אלא כי בזה מרמז על אלו פושעי ישראל שהיו בימיו, שאולי עוד לא היו אז רשעים גמורים אבל היו 'קלי עולם' וחותרים תחת אמונת וקדושת ישראל, ועליהם רמז שיש לו עבודה עמם.

ירידת משה לסייע לישראל

והנה כל עניין זה שהעם חוטא והצדיק יורד אליהם, ועולה ומעלה גם אותם, מצאנוהו אצל משה רבינו, כמו שהבאנו דברי רש"י על פסוק "לך רד כי שיחת עמך" (שמות לב ז) כלום נתתי לך גדולה אלא בשבילם, ומבואר בכתבי האריז"ל (שעה"כ, קבלת שבת, בכונת מזמור שיר ליום) ש'בחטא העגל נלקחו ופרחו ממש רבינו אלף אורות ונשאר לו רק אחד מאלף ועל זה מרמזת האל"ף זעירא של ויקרא, אולם כיוון שאין זה באשמתו, על כן הוא מקבל ונוטל את הכתרים שלהם, כמ"ש בגמ' (שבת פח). שהעדיים והכתרים שהסירו בני ישראל נטלם משה שנאמר 'ומשה יקח את האהל', מלשון 'בהילו נרו עלי ראשי' (רש"י שם),

הלכה למשה מסיני

של שבת שמקבלים ישראל על ידי הצדיקים ומשה בראשם, היא הארה כללית שמלמדת על הסיוע של הצדיקים לאלו הרשעים, שהטוב שלהם נמצא אצלנו.

אני בלעדיכם איני יכול

ונבאר יותר, כי הנה כל עניין זה שנתבאר, שהצדיק מעלה את העם, והוא עושה בעדם את הנקודה טובה ומוציאם מכף חובה, הרי זה לימוד עמוק וגם מסוכן, פן יאמר האדם שאין עליו שום חובה וזכות כי הכל נעשה על ידי הצדיק, והנה חוץ מזה שיש לאדם לעשות את עבודת ה' ההתקשרות וההתקרבות' שהיא עבודה קשה, עוד יש לאדם להכין 'כלים' לתיקוני הצדיקים, וכמו שהבאנו מדברי מוהרנ"ת בליקוה"ל (תפילת המנחה ה"ז אות כג, לב), וכמפורש בחי"מ (סי' רצג) שאמר רביז"ל 'אתם הביאו לי אבנים וסיד ואני אבנה מהם בניינים נפלאים', ועוד אמר (שם סי' של) 'אני בלעדיכם גם כן איני יכול', ואז הרהר זו רמוזה בהאסור שאסרו חז"ל לקרוא לאור הנר 'שמה יטה', כי אור הנר של שבת, הוא האור של הצדיק שהוא בחינת 'שבת', כמ"ש בזה"ק (נשא קמד): 'אנת הוא שבת דכולהו יומי' [וכמו שנתבאר לעיל שזה ענין נר שבת], שאסור להשתמש לאור הצדיק באופן שיש חשש מכשול מכח זה, שזה נחשב שמטה את האור אליו, ומבואר בגמ' (שבת יב:) ש'אפילו אנשים גדולים מאוד קראו והיטו'.

בבית רבן אין חשש המיה

אבל על זה באה המשנה ואמרה, 'באמת אמרו החזן רואה היכן התינוקות

ואולי לכן נאמר במשנה, 'באמת אמרו החזן רואה היכן התינוקות קוראים', והקשינו למה נאמר כאן **באמת אמרו**, שבדרך כלל הכוונה ל'הלכה למשה מסיני', וכאן זה רק 'תקנה דרבנן', אכן עתה מבואר, כי החזן שרואה את התינוקות הוא בעיקר משה רבינו כמו שנתבאר, וכמבואר גם בפנים בפירוש, ש'משה הוא הרועה הנאמן והוא הקים את המשכן', אלא שיש עוד רועים בכל דור שהם מעין משה, ומקימים משכן ויש להם תשב"ר תחת המשכן שלהם, כל אחד לפי בחינתו, וממילא נמצא שכל עניין זה הוא 'הלכה למשה מסיני'.

ובאמת אמרו, היינו שזה בחינת התפארת שהיא מידת האמת, שהיא מידתו של משה שמקבל את התורה שהיא התפארת (תיזו"ח תיקון א), וזה עניין **הלכה למשה מסיני**, כי מבואר בזה"ק (זו"ח יתרו, ובוהר משפטים קטז:) כי תצא רעו: (ועוד) ש'הכוונה בהלכ"ה למשה, היא אל עליית הכל"ה שהיא כנסת ישראל אל משה רבינו, שיש ביניהם יחוד כמו בין מלכות לתפארת', וזה גופא שורש מה שנתבאר שהצדיק עם העם הם נשמה אחת, כי יש ביניהם יחוד כמבואר בתורה ז"ס"ג ותורה נד ס"ב.

נר שבת

וגם יבואר עתה השייכות של דברי רביז"ל אל פשטות משנה זו שבאה לבאר הלכות **נר של שבת**, כי כבר נתבאר שענין נרות שבת מרמזת ומעוררת את ההארה שהצדיקים מאירים ומשפיעים את האורות והכתרים והתוספת נשמה של שבת שאיבדנו בחטאינו, וגם זה נתבאר שהאור

פנ"ל, אָבַל מִי שֶׁהוּא טְהוֹר כְּשֵׁיחֲזִיק עֲצָמוֹ
בְּמִדְרָגַת הַטּוֹב בְּיָדָיו נִפְגָּם עַל-יְדֵי זֶה, כִּי
יְפֹל לְגַדְלוֹת ח"ו, וְכִמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנָם לְבִרְכָה אֶפְלוּ כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ אוֹמְרִים
לָךְ צַדִּיק אֲתָה הָיָה בְּעֵינֵינוּ כְּרָשָׁע עַל-כֵּן
אֲמָרוּ, כְּרָשָׁע, וְלֹא רָשָׁע גָּמוּר ח"ו, כִּי אֲסוּר
לְהַחֲזִיק עֲצָמוֹ לְרָשָׁע גָּמוּר ח"ו, רַק אֲדַרְבָּא,
כְּשֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוּר ח"ו, וְאֶפְלוּ
אִם הָאָמֶת הוּא כֵּן ח"ו, אֶף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיךְ
לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ לְמִצְאָ בְּעֲצָמוֹ נִקְדָּה טוֹבָה
לְבַל יִהְיֶה, ח"ו, רָשָׁע גָּמוּר כֵּן לְעַל-יְדֵי זֶה
נִטְהָר וְזוֹכֶה לְתִשְׁבּוּבָה כֵּן לְזֶה בְּחִינַת
'מְטַהֵר טְמָאִים וּמְטַמֵּא טְהוֹרִים'.

וצ"ב מאן מפיס, ומהיכי תיתי שמי
שצריך חיזוק, אצלו מתקיים בחינה של
'מטהרת טמאים', ודילמא גם אצלו
מתקיימת הבחינה של 'מטמאת טהורים',
ורק לצדיקים גמורים מתקיימת הבחינה
של מטהרת טמאים.

אכן נראה לבאר בפשטות, כי הדין הוא
שמי שנושא מי חטאת נעשה אב הטומאה,
אבל זה רק שמי שנושא אותם **בחינם**,
משא"כ במי שנושא אותם כדי להזות, אינו
נטמא (תוס' נדה ט. ורמב"ם פט"ו מפרה אדומה
ה"א, ובפיה"מ כלים פ"א ב), וכמו כן הוא הדין
בליקוט הנקודות טובות, כי מי שמתחזק
בנקודות טובות, כדי להשאר במקומו, ולא
כדי לשוב עד ה', נמצא שנושא מי חטאת
בחינם, ולא למטרת טהרה, וע"כ מתקיימת
בו הבחינה של 'מטמא טהורים', מה שאין
כן במי שמלקט אותם כדי להזות ולהיטהר
בהם, ולעלות ולהתקרב להש"ת, בו
מתקיימת הבחינה של 'מטהר טמאים'.

קוראים', ומזה למדנו שני דינים, הדין
הראשון הוא, שאף שבדרך כלל אסור
לקרוא לאור הנר, אבל **לתינוקות של בית
רבן** מותר, כי 'אימת רבן עליהם' ואין חשש
שמא יטה, וזה רומז שלתלמידי הצדיק
יסוד עולם שהם 'תינוקות של בית רבן'
(וכבר רמזנו לעיל רמז נאה מי הם התלמידים של
בית רבן) **אימת רבן עליהם**, ואין חשש שמא
יטו עקב ריבוי דברי החיזוק, כי הצדיק
משלב יחד עם דברי החיזוק גם דברי
התעוררות, כמבואר בכל ספר ליקו"מ
שצריך 'בקיאות ברצוא ובשוב' (תורה וס"ד),
וממילא 'אימת רבן עליהם', ועוד מבואר
במשנה זו, שגם מותר לחזן לראות היכן
הם קוראים, כי גם הוא אין בו חשש הטיה,
כי זו רק קריאה עראית, והכוונה בזה
לעניינינו, שאף שדברי החיזוק הם דברים
מסוכנים, אבל לצדיק יסוד עולם אין חשש,
כי הוא עצמו הרי שתול על פלגי התורה
והקדושה, אלא שבדרך **עראי** מוריד עצמו
אל ירידת העם.

מטמא טהורים ומטהר טמאים

ואכן בליקוה"ל (השכמת הבוקר א יב) כתב
שעניין הנקודות טובות, הוא כעניין 'פרה
אדומה' עיי"ש, ואח"כ כתב שם בזה הלשון:
'זֶה בְּחִינַת מְטַהֵר טְמָאִים וּמְטַמֵּא טְהוֹרִים,
כִּי זֹאת הַבְּחִינָה מֵה שֶׁצָּדֵן אֶת עֲצָמוֹ לְכַף
זְכוּת וּמוֹצֵא בְּעֲצָמוֹ נִקְדוּת טוֹבוֹת, זֹאת
הַבְּחִינָה מְטַהֵר טְמָאִים וּמְטַמֵּא טְהוֹרִים, כִּי
מִי שֶׁהוּא בְּמִדְרָגָה הַתְּחִתּוֹנָה צָרִיךְ דִּקְא
לְמִצְאָ זְכוּת בְּעֲצָמוֹ כְּדִי שְׁלֹא יְפֹל לְגַמְרֵי
ח"ו, וְעַקֵּר טְהָרָתוֹ וּתְשַׁבְּתוֹ עַל-יְדֵי זֶה דִּקְא

עוד נשאלנו כמה שאלות בעניני מאמר זה ונבארם בקצרה:

שאלה:

מהי תמצית עבודת חיפוש הנקודות שיש בה חיפוש אחר חיפוש, ומדוע

לא נסתפק בנקודה אחת אשר בה נשמח כל ימי חיינו?

מפורש בדברי רביז"ל שגם אחרי שמצא נקודה טובה, יחפש עוד נקודה ועוד נקודה, וכן משמע גם מהמושג של זמירות וניגונים שנעשה על ידי הנקודות, שהרי הניגון נעשה על ידי ריבוי תנועות של עליה וירידה, ולא בעליה אחת בלבד.

ואמנם הטעם לזה הוא, כי עניין 'אזמרה' לא ניתן כעצה לצורך השמחה בלבד, אלא כדרך לתקן את כל המעשים כולם ולהפוך את עצמו מכף חוב לכף זכות, וממילא מובן שלצורך זה צריך למצוא נקודה טובה בתוך כל פעולה ופעולה, לדוגמא, בתוך כל מצווה צריך למצוא נקודה אחת של אמת, ובתוך כל עבירה צריך למצוא נקודה אחת של חרטה שהיתה לו בשעת מעשה, וכך יכול האדם להעלות את מעשיו מחובה לזכות [בצירוף התשובה כמבואר בפנים].

ואמנם עניין זה הוא רק לשלימות העבודה של 'אזמרה', אבל משמע בכמה מקומות שגם נקודה אחת יכולה להחיות את האדם, וכמבואר בליקו"מ ח"ב תורה י שיחיה את עצמו ב'שלא עשני גוי', וזה באמת משמש לצורך השמחה גרידא, ולהעלות את האדם באופן כללי מרע לטוב, אבל מי שחפץ לעשות את התיקון של 'אזמרה' בשלימות, עליו למצוא נקודה טוב בתוך כל מעשה.

ואמנם 'אזמרה' היא 'השגה' שאין לה זמן מסויים, אבל העסק לחפש ולבקש נקודות טובות, היא לכאורה רק עצה להפיג שברון לב, ודרך תיקון בזמני תשובה, אבל באמת אינו כן כי היא עבודה תמידית, כי בכל עת שעוסק בהתבודדות, יש לחפש ולמצוא נקודות טובות, וכמו שמפורש בסוף תורה נד (שציין רביז"ל בתורה רפב), שעניין ליקוט הנקודות טובות, הוא יסוד התשובה, ודרך ההתבודדות, לקיים 'עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי' עיי"ש.

ואמנם צריך לבאר היכן באמת מצינו בתוך עבודת ההתבודדות, חיפוש נקודות טובות, אבל הביאור הוא, כי כאשר אדם שופך את לבו לפני ה' על המכשולות והנפילות שלו, הרי בזה גופא הוא מעורר ומגלה את רצונותיו הטובים, ואז נמצא שבתוך כל עניין ועניין שנכשל בו, יוצא ומאיר נקודה טובה של רצון טוב, ורצון זה, הוא עצמו הנקודה טובה שבתוך הררי הפסולת.

איך למה ומדוע נאמר הכלל: 'רק אזמרה'?

היות שרוב בני אדם, לא מצליחים לעשות את תפקידם בשלימות, ממילא יש לדעת שבאמת התכלית שעבורה באנו לעולם, איננה מה שאנו חושבים, אלא להשתדל אחרי

הקב"ה ולחתור אל הטוב, ובתוך כדי כך עושים מעט טוב כאן ומעט שם, נמצא שעבודת ה' שלנו, מתקיימת דווקא באופן של 'אזמרה' כאשר יש בתוך כל עסקינו גשמיים והרוחניים גם נקודות טובות.

ובנוסף לזה ראוי לתת דוגמא לראות עד כמה שכל עבודת ה' שלנו בנויה על זה שלא יפול אחרי המכשולות, ומאיך כל העבירות נעשים רק מתוך ייאוש, גם כשהאדם לא מרגיש שהוא מיואש, שהרי זה ברור שאם האדם לא היה חוטא מיום שנעשה בן י"ג ועד היום בחטא לשה"ר, וכהיום בא לו נסיון כזה, היה בוודאי עומד בו, אלא שהאדם רגיל לחשוב על עצמו שבין כך אינו שלם בחטא זה, וא"כ מה יתן ומה יוסיף אם ידבר עוד, וכיצא בזה בעניין ביטול זמן וביטול תורה, הנה יש שאדם מבטל זמנו לריק, ובשעה מסויימת מתעוררים בלבו הרהורי חרטה, אבל נשארו עוד כמה דקות, ובדרך הטבע חושב לעצמו, מה זה ישנה כבר את המצב אם אבטל עוד כמה דקות, והרי בין כך נכשלתי וביטלתי כל כך הרבה זמן,

ועל זה צריך חיזוק, להביט בנקודות טובות, לדעת שהמעט טוב שיעשה עתה יהפוך את מצבו מחובה לזכות למפרע.

היה אומר ר' לוי יצחק ז"ל שעיקר ענין הנקודה טובה שדיבר עליה רבינו ז"ל בליקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב על פירוש הכתוב "ועוד מעט ואין רשע והתצוננת על מקומו ואינו", עיקר ענין ה'מעט' וה'עוד מעט' סובב והולך גם על הזמן, הרגעים והשעות היקרים מכל, והיינו שישתדל האדם באיזה מצב שנמצא בו לנצל לתורה ולתפילה ולמצוות ומעשים טובים, אף מעט קטן, וכן עוד מעט ועוד מעט קטן, עד שיתצונן על מקומו ויראה שנהפך לאדם אחר לגמרי לגמרי: (רבי לוי יצחק בנדר - שיש"ק ו, רעז)

מילי דאבות

להאיר נתיבים במאמרי חז"ל בפרקי אבות

ד' אופנים לבאר "והוי דן את כל האדם לכף זכות" (פ"א - ו').
ותוספת פנינים ופרפראות ע"פ התורה "אזמרה" בליקוטי מוהר"ן רפ"ב.
ועניני אלול ופרשיותיו: שופטים-כי תצא-כי תבא-נצבים-וילך.

אותם לכף זכות [ראה שם סי' קל"ו שביאר מאמר חז"ל (אבות פ"ב) אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו. זהו מה שאמרו רז"ל הוי דן את כל אדם לכף זכות, כי כשיש מחלוקת על אדם צריך לחקור למצוא זכות בחבירו, במה שחולק עליו כדי לדונו לכף זכות, עיי"ש באריכות].

אכן נאה דרש ונאה קיים רבינו הק' בעצמו, וכנגד אלה החולקים שהעלילו עליו עלילות שונות, דן אותם בכל זאת לכף זכות, בחן המלצתו הנפלאה, כמובא בשיחות הר"ן (קפ"ב) "פ"א ענה ואמר: עלי אין חולקים כלל, רק הם חולקים על מי שעשה כך כמו שבודים החולקים עליו, ועל איש כזה בוודאי ראוי לחלוק. כלומר, כי החולקים בודים עליו כזבים ושקרים, אשר לא עלו על לבו, שעשה כך וכך, מה שהכל שקר וכזב, ועל איש כזה שעשה כך כמו שאומרים הם, בוודאי ראוי לחלוק, נמצא שעליו אינם חולקים כלל, כי אם היו יודעין גודל צדקתו וקדושתו ומעלתו וכו', בוודאי לא היו חולקים עליו, רק אדרבא, היו רצים אחריו בהתלהבות נפלא כראוי, רק הם חולקים על מי שעשה מעשים כאלה כמו

בכמה פנים נדרש הדבר בליקוטי מוהר"ן לבאר סדר העבודה איך לדון לכף זכות. תורה שלימה [רפ"ב] הקדיש רביה"ק בענין זה, ואף חידש בדבר כי הא דאמר התנא "והוי דן את כל האדם לכף זכות" לא למעט את עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו וגם על הפרט יצא, - היינו, שכשם שישנו חיוב למצוא זכות בכל אדם לדונו לכף זכות, כך לא פחות מוטל על האדם למצוא זכות בעצמו, לחפש אחר איזו שהיא נקודה טובה שעשה, וישמח עצמו בה, ועיי"ז יוצא באמת מכף חובה לכף זכות, וכן גם כשידון את כל אדם בחיפוש אחר נקודותיו הטובות, מסוגל הדבר שיוציא אותו מכף חובה לכף זכות וישוב בתשובה, כמבואר בהרחבה בסי' רפ"ב עיי"ש.

חידוש נוסף, העמיק רביה"ק לבאר במעלת ותועלת הדבר, שיש בו גם סגולה להשתיק ולבטל המחלוקת. בהוסיפו על כן, שאף את אלה החולקים והמתנגדים המצירים לו לאדם בדרכו, הגון ונכון לדון

הדברים מגיעים - כפי שכתב רביז"ל -
שעי"ז מעלה את כל אדם באמת מכף
חובה לכף זכות.

ואספרה לאחי עוד אופנים במשמעות
החיפוש זכות ונקודות טובות. כשלמדתי
פעם בפני הציבור ב"ש של סעודות" בבית
מדרשינו את דברי רבינו בתורה י"ז "ויש
לפעמים שאיזה פחות שבישראל עושה
נענוע עם הפאה שלו, והשם יתברך יש לו
התפארות גדול גם מזה" - ואמרתי
דשמעתי לפרש בשם הרב החסיד רבי
אברהם שטערנאהרין זצ"ל שהפאות מרמזים
על הקצוות והגבולות (מלשון ברעגן) של
האיש הישראלי, דהיינו הנקודות טובות
שהם בקצה גבול יהדותו של הפחות
שבישראל [ואפילו פושעי ישראל, כל זמן
ששם ישראל נקרא עליו], וכביכול הקב"ה
משתעשע באותם הנקודות טובות. ישב
על ידי אז הרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר
זצ"ל ותוך כדי דיבור הוסיף על דברי לאמר:
שיתכן לפרש על פי זה ענין הבטחתו
הקדושה של רבינו (חיי מוהר"ן רכ"ה) שמי
שיבוא אליו להשתטח על קברו ויאמר
העשרה מזמורי תהלים שהם תיקון הכללי
על ציונו הק' יוציאו בפיותיו מהגהינום,
שפיותו אלו יכולין לרמז על אלו הנקודות
טובות שיש בכל אחד ואחד מישראל
ואפילו בפחות שבפחותים שיוציאו
בנקודות טובות שלו - אלו הפיות - ונהרהר
פשטה על כל השומעים.

ומאחר ועומדים אנו בימי אלול הק',
שדורשי רשימות רמזו בו איני ל'דודי ו'דודי

שהם אומרים, על איש כזה בוודאי ראוי
לחלוק. - ואמר: שהם חתכו וציירו לעצמם
אדם וחולקים עליו, - זי"א האבין זיך אויס
גישניצט אה מענטש און קריגין אויף
איהם!" - עד כאן לשון קדשו.

מעשה ונסע פעם אחת גאון עוזינו
מוהרנ"ת עם תלמידו רבי נחמן מטולטשין,
מעיר בראד, ונתללו אליו בנסיעתו עוד מבני
הנעורים דשם, שח להם מוהרנ"ת מהדרך
הזה לדון את הכל לכף זכות כפי שגילה
רביה"ק בהתורה "אזמרה", ובעת שדיבר
מזה ישב אצלו ר' נחמן, ומתשוקת לבבו
לדבריו הנעימים חזר אחריו בלחש כל מלה
ומלה, ענה ואמר אליו מוהרנ"ת, אתה חושב
שזה דבר פשוט וקל? אסביר לך קושי הדבר,
כי אל תשכח מאמר אדמו"ר זצ"ל שבאמת
נתעלים עי"ז לכף זכות ולשוב בתשובה, ואם
היה ביכלתנו לקיים זאת, היה ביכלתנו
להשיב את כל העולם בתשובה. - - -

ועוד אמר פעם מוהרנ"ת, כי מאידך
גיסא, כאשר איני מחפש הנקודות טובות
ואיני מוצא זכות על האדם ואני דן אותו
לכף חובה, הרי סוגר אני וחוסם לו לזה, את
דרכי התשובה מכח דין זה, ומונע ממנו ח"ו
לשוב להשי"ת, ולצאת מכף חובה לכף זכות.

ואכן מספרים כי בהזדמנות אחרת פנה
אל תלמידו הר"נ מטולטשין: נחמן, וויפיל
בעלי תשובה האסטו שוין געברענגט צו
השי"ת!?! [כמה בעלי תשובה קרבת לאבינו
שבשמים] ברצותו להראות לו עד היכן

מדברי סניגורן של ישראל אשר בכוחו ובחן מליצותיו קדם אבוהון דבשמיא, העלה את כל העולם לכף זכות כידוע ה"ה הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א והנני להעתיק מספרו הק' "קדושת לוי" פרשת שופטים על הפסוק 'שופטים ושטרים תתן לך בכל שעריך כו' ושפטו את העם משפט צדק' וז"ל: דהנה הקב"ה שופט את הכנסת ישראל בבוא יום המשפט, בגודל רחמיו וחסדיו, אך צריכין אתערותא דלתתא לעורר את המדה של רחמנות למעלה, ועל ידי מה נתעורר אותו המדה של חסד, כשאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על איש מישראל לדונם לכף זכות, ואז על ידי זה גם מלמעלה נתעורר אותו המדה, ומלמדים גם עליו, וגם על כל זרע ישראל חסדים, ואם כן האדם מעורר בעובדא שלמטה השער העליון לפתוח שערי חסד להריק ברכה על כל זרע ישראל.

וזהו שאמר "שופטים ושטרים תתן לך בכל שעריך", רצה לומר שאתה בעצמך תתקן ותכין המשפט של מעלה על ידי שעריך, והוא השערים שלך שאתה עושה ומעורר במעשיך. וזהו ושפטו את העם משפט צדק, רצה לומר כל איש ילמוד את עצמו להתנהג לשפוט את העם משפט צדק, ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל, ואז האדם מעורר השער של מעלה, ועל ידי זה יוצא בדין זכאי במשפט של מעלה, כי במדה שאדם מודד מודדין לו. עכ"ל.

עוד נבוא בדברים ערבים לבאר עינים גם בפרשיות הבאות. בפרשת כי תבוא שקורין בתורה בחודש אלול, מתחיל בפרשת ביכורים, שכל מצותו ותפקידו של

ל'י - איש ל'רעהו ו'מתנות ל'אביונים, האיר ה' עיני דאפשר לפרשם ע"פ ב' האופנים שבתורה 'אזמרה' היינו: א. לענין הנקודות טובות שבידי, שמכח זה "אני לדודי" איך שהוא, ועי"ז עולין לכף זכות "ודודי לי" הוא השי"ת אתי ואצלי כדברי רביה"ק: דער אויבערשטער איז ביי דיר מיט דיר לעבן דיר [השי"ת אתך ועמך ואצלך], ואכן ואם אין א'ני ל'י ו'מי ל'י - בחיפוש הנקודות הטובות לי והבן - ב. וכן איש ל'רעהו ו'מתנות ל'אביונים, סובב והולך להאיר פנים לרעהו ולדון אותו לכף זכות, בכך משגר מתנות לאביוני עמיך בשפל מצבם להעלותם באמת לכף זכות.

והדברים נאמנים ונחמדים לעבודת ימי אלול הקדושים, של "בקי ברצוא ובקי בשוב", כמבואר בלקו"מ תורה ו' באריכות: כי צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום... ויובן בזה שלא יסתכל על כבודו להתעלות בגדולות ולחפש רק שלימות, אלא ימעט בכבוד עצמו ויחשיב גם הנקודות טובות שבו, ועל ידי זה יתרבה כבוד המקום לאין שיעור. וכן משמעות הענין גם בהתורה של אלול בלקו"מ תנינא פ"ב העבודה של להפוך השלא כסדר לכסדר. "והכלל - כותב רביה"ק - כי אסור לייאש עצמו כי אפילו מי שהוא איש פשוט ואינו יכול ללמוד כלל או שהוא במקום שאי אפשר לו ללמוד וכיוצ"ב, אעפ"כ, גם בעת פשטותו צריך להחזיק עצמו ביראת ה' ובעבודה פשוטה לפי בחינתו.

ודאתינא להכי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלי הצדק והזכות, לדעת מעלת האדם הדין לכף זכות, מצאתי תנא דמסייעא

למפרע "בפני עצמך" חפש ובקש הטוב "ואל תהי רשע" והבן.

ועל דרך זה יתפרש בהגדה של פסח: "חכם מהו אומר? מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלוקינו אתכם". היינו החכם מחפש הנקודות טובות של המצוות העדות החוקים ומשפטי התורה שזכיתי לקיימם איך שהוא ומבקש להתבונן בעוד מעט שפעל ועשה.

ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" שביאור הדברים הוא שתסביר לו הדברים באופן שתנוח דעתו וישאר טעם לשבח בפיו ויוכל עי"ז עוד ועוד לעבוד ה'.

אולם "רשע מה הוא אומר? מה העבודה הזאת לכם" היינו העבודה של קיום התורה והמצוות וחיפוש הנקודות טובות ומשכפר בעיקר הקהה את שיניו אבל רשע שאינו כופר כל כך, רק נמצא בירידה גדולה [בחינת ארמי אובד אבי וירד...], תדון אותו לכף זכות כמבואר בביאור הליקוטים ודו"ק ואכמ"ל בזה.

ועתה שעומדים אנו לקראת ימי ר"ה שהזהיר עי"ז רביה"ק שכל מי שמקושר אליו צריך לבוא אצלו איש בל יעדר, שזהו ענין לקיטת הנפשות אצלו בסוד "תשתפכנה אבני קודש" שהם הנפשות הרחוקים מאד והצדיק מעלה אותם לכף זכות. וכן ענין "אזמרה" הזהיר רביה"ק לילך עם התורה הזאת כל ימי חייו, כמבא

האישי הישראלי ללקט הטוב שבפירותיו בחינת הנקודות טובות. ונצטוונו בתורה לקיים "ושמחת בכל הטוב", היינו כנ"ל הטוב הכללי שהם הנקודות טובות, "אשר נתן לך ה' אלוקיך". וזה שמסיימין התוכחה שבפרשה "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", היינו שלא היית שמח כ"כ ולהחשיב את הטוב לבב, מרוב כל הנקודות טובות. - עדי נזכה לקיבוץ נדחי ישראל שהוא כלל הנקודות טובות של כל ישראל באשר הם, בחינת ואתם תלוקטו - מן הגליות - לאחד אחד בני ישראל (ישעי' כ"ז) ומיד כתיב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנידחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים ואפ"ל "והיה" לשון שמחה "ביום ההוא" מרמז על ראש השנה, בה "יתקע בשופר גדול" ועי"ז "ובאו האובדים" שיתלקטו נדחי ישראל כלל הנקודות טובות, כנ"ל. בביאת משיח צדקינו בב"א. וכן לבאר גם בפרשת "אתם נצבים היום כולכם" ואמרו בזה"ק דא ר"ה. (וכדלקמן בסוף דברינו).

ונפלא הוא להלביש סגולת הדברים הללו במאחז"ל שהזהיר התנא בפרקי אבות (פ"ב) "ואל תהי רשע בפני עצמך!" שמזכיר בזה העצה הנפלאה של "עוד מעט ואין רשע וכו'" וכלשון רביה"ק: כי צריך לחפש ולבקש למצוא בעצמו איזה מעט טוב כדי להחיות את עצמו... עי"ז הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות ויוכל לשוב בתשובה בבחי' "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" וכמבואר בפנים. ויתפרש

ה"א את שבותך ורחמך, ושב וקבצך מכל העמים" ... ועי"ז יתקיים בנו ופדויי ה' ישובון - ישראל אשר יפדה ה' מן הגלות - ובאון ציון ברינה, ושמחת עולם על ראשם, ששון ושמחה ישיגון ונסו יגון ואנחה.

ויהי רצון שאור חדש על ציון יאיר ונזכה כולנו יחד לראות וליראות במהרה לאורו, אמן סלה.

חזק ונתחזק בנקודות טובתינו, ונדון אותנו לכף זכות ואת חברינו חכמות ולשונות הגוים לרחק מדעתינו ונחיה חיי עולם בקדושת רבינו. (שיר יחידות - להר"י ברייטער זצ"ל).

אדרבא, תן בלבנו שנראה כל אחד במעלת חברינו ולא בחסרונם... (תפלה לבעל הנועם אלימלך).

בפמים המאמר. - ומה נפלא הוא מרגניתא טבא ששמעתי בזה מהרה"ח ר' צבי חשין שליט"א כי הראשי תיבות של אזמר"ה הוא: ג'אר מ'יין ז'אך א'יז ר'אש ה'שנה! - שגם את פשוטו וגם את מדרשו קבלנו בלשון אזהרה מפי רביה"ק, ודבר בעתו מה טוב והמשכילים יזהירו באזהרה, שנזכה לקיימם בעת הזאת לצאת ידי שניהם בחדא מחתא כפתור ופרח.

גם הוסיף רמז נפלא בפרשיות נצבים-וילך הנקראים לפני "המלך" תמיד בצמוד לראש השנה. ואמר: שלכן "אתם נ'צבים - ו'ילך מ'שה" ר"ת א'ו'מ'ן, עיר מחוז חפצינו, אשר שם מצווים ועומדים אנשי הצדיק לבוא אליו על ראש השנה איש בל יעדר!

ושם בפר' נצבים "ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך. ושב

דרכי השמחה^ב

אסור לו לפול ברוחו, אלא הוא מוכרח להחיות את עצמו, שיתבונן בדעתו: איך יתכן שלא קיימתי מצווה כלשהיא, הכיצד זה לא עשיתי בכל זאת אי פעם מעשה טוב, הלא מתענה אני כיום כיפור ובתשעה באב גם כן, ובכל ארבעת התעניות גם כן - אם כי לבי כואב לי מאד - ואני הולך לפעמים למקוה; ואפילו אחרי כל הקלוקלים ר"ל מתייגע אני מאד ורוצה מאד להציל את עצמי וכו' ואיך שהוא, על כל פנים, איזה שהם נקודות טובות יש לי בתוכי ממה שכמה פעמים קיימתי רצון הבורא יתברך" - - -

כאלה הם הדברים ששח רבינו כאשר התחיל לגלות את הדרך הקדושה הזאת, אחר הפטיר: "בכך מוכרח אדם להחיות עצמו, ולא להתייאש בשום אופן" (מתוך מכתב תל"ג בעלים לתרופה, שם נאמרו הדברים ביידיש).

התורה רפ"ב בלקוטי מוהר"ן, המבארת את הדרך הזו ביתר עמקות, מגדירה זאת כהכרעה עצמית לכף זכות, שכוחה יפה כלפי מעלה. כלומר, שכאשר אדם הנמצא בשפל מזריגה מוצא בעצמו זכויות, "נקודות טובות", הרי הוא מכריע את עצמו

דרכי השמחה שונים ומגוונים בספרים הקדושים, רבינו ז"ל אספם כעמיר גורנה, בחרם והרחיבם והוסיף עליהם הרבה מעצותיו הוא, כדי להדריכנו אל המידה הטובה והיקרה הלזו, השמחה.

בראש וראשונה בולטת העצה הגדולה של רבינו - "אזמרה" (ליקו"מ, ח"א תורה רפב) כינוי בו מכונה מאמרו הקדוש בלקוטי מוהר"ן, בו גילה רבינו את עצתו הקדושה הזאת הנדרשת כמין חומר בתוך הפסוק "אזמרה לאלקי בעודי" שאמר דוד המלך ע"ה. אותה דרך, משום שהזהיר רבינו הקדוש ללכת בה, זכתה להתלהבות יתירה בקרב תלמידי רבינו ובראשם רבי נתן ז"ל הכותב על אודותה לבנו ר' יצחק ז"ל: "הפוך בה והפוך בה וסיב ובלה בה, וממנה לא תזוע, שאין לך מדה טובה ממונה, ובכל יום ויום יהיה הדרך הזה בעיניך כחדש" (עלים לתרופה כה) - - -

על פי דרך זו - עיקר שקיעתו של אדם בעצבות היא מחמת ידיעת שפלותו והתבוננות במצבו הרוחני הירוד; וכך היה רבינו אומר: **כשאדם רואה שהוא שפל מאד**

המטהרת טמאים כשלעומת זה היא מטמאה טהורים (אורח חיים, הלכות השכמת הבוקר א.יב)... שכן לא לכל לאדם מיועדת עצה זאת, היא מיועדת בעיקר לאלה הנפולים בדעתם וחושבים עצמם לרשעים ורעים, אלה הרואים עצמם מנוערים מכל זיק של טוב, אלה "הטמאים" נטהרים בדרך קדושה זו; לא כן מי שרואה עצמו טוב ו"טהור" אף כי הוא באמת צדיק וכשר, הרי זו לו עצה המטמאה אותו "כי יפול לגדלות", לגאווה.

הנה כי כן, לאנשים כערכנו, שכל עיקר נפילתנו והתרחקותינו מהתורה והמצווה נובע מרוב יאוש והסתכלות של חובה על עצמנו, אלינו מיועדת עצה קדושה זאת הזועקת אלינו כפי שזעקה כנסת ישראל בשעת כשלונה - "שחורה אני ונאווה - שחורה אני בפני עצמי ונאווה בפני קוני... שחורה אני במצרים ונאווה אני ... בדם הפסח ובדם המילה... שחורה אני ... שנאמר יעשו עגל בחורב ונאווה אני ... שנאמר כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע; שחורה אני במרגלים... ונאווה אני ביהושע וכלב... שחורה אני במלכי ישראל ונאווה אני במלכי יהודה!" (מדבר רבה על שיר השירים, פרשה א פסקה לד) ועוד כהנה וכהנה שבחים בצד גינוים, כפי שמונה שם המדרש לרוב, שבו בזמן שראו ישראל עצמם ברע ראו גם את טובתם, וכך כל אחד ואחד חייב לראות בעצמו את נקודותיו הטובות, לשמוח ולהתחזק בהם, והדבר יגרום שאף השי"ת יראה בו טובה וידינהו לכף זכות, שזוהי דרכו יתברך: "לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל" (במדבר כג,כא, ועיין ליקו"מ ח"ב י"ז).

מכף חובה לכף זכות והופך אמנם לזכאי בעיני ה' המסייעו בשל כך להכנס לזכות ולחזור בתשובה, "היינו, כמו שצריכין לדון אחרים לכף זכות, אפילו את הרשעים, ולמצוא בהם נקודות טובות, ועל ידי זה מוציאים אותם באמת מכף חובה לכף זכות... כמו כן הוא אצל האדם בעצמו, שצריך לדון את עצמו לכף זכות, ולמצוא בעצמו איזה נקודה טובה עדיין, כדי לחזק את עצמו שלא יפול לגמרי חס ושלום רק אדרבא - יחיה את עצמו וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהיינו, מה שיזכה לעשות מימיו איזה מצוה או דבר טוב. וכמו כן צריך לחפש עוד, למצוא בעצמו עוד איזה דבר טוב. ואף שגם אותו הדבר מעורב בפסולת הרבה, עם כל זה, יוציא משם גם כן איזה נקודה טובה. וכן יחפש וילקט עוד הנקודות טובות" (ליקו"מ, ח"א תורה רפ"ב).

והשאלה המתעוררת כמו מאלה למשמע רעיון חדשני זה שהוא השגה גבוהה שהשיג רבינו, האם אין מסוכן הדבר שאדם ילמד זכות על עצמו?... אכן, מסוכן, וזה כל קושי קיומה של העצה הקדושה הזאת, ש"צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בה" באותה עצה נפלאה ונוראה. אך בהחלט אין דרך זו מסוכנת כל כך, כמו השקיעה בעצבות בגלל מצב רוחני ירוד ומעשים רעים, שכבר אמרו גדולי החסידות שלא כל כך מתכוון היצר בהחטאתו את האדם לעצם החטא, מאשר להפיל את רוחו כדי שיתייאש מעבודת השם, רחמנא ליצלן.

מוהרנ"ת בלקוטי הלכות מייטיב להסביר את ה"זה לעומת זה" שבעצה נפלאה זו, כשהוא מדמה אותה לפרה אדומה

את עצמו ולשמה את עצמו, ומחמת זה לפעמים רוצים להפילו בדעתו לגמרי, שמוכרין אותו ריבוי עוונותיו ופשעיו העצומים ואיך הוא מלא פגמים וקלקולים בכל עת וכו', עד שנדמה לו שאפס תקוה חס וחלילה. וכל זה מעשי הבעל דבר [=היצר הרע], כי אין זה דרך ענוה כלל, רק הבעל דבר מתנכל עליו להפילו לגמרי חס וחלילה, ומגודל החושך קשה לו מאד לשום אל לבו להזכיר את עצמו בהנקודות הטובות שבו, לולא ה' עזרתה לנו בכל יום ובכל עת שמסבב בנפלאותיו העצומים, שנוכל להזכיר עצמינו לילך עם הדרך הקדוש של אומרה לאלקי בעודי ת"ל, עיין שם היטב היטב ותוכל להחיות את נפשך תמיד כל ימי חיידך" (ליקוה"ל, אורח חיים, הלכות עירובי תחומין ו,ג).

קשר רב יש בין עצה זו לתורה אחרת שבלקוטי מוהר"ן חלק ב' "ואיה השה לעולה" (תורה יב) שם חוזר רבינו על הידוע בכל ספרי חסידות שכבוד ה' מלא כל הארץ ואפילו "מקומות מטונפים או בתי עבודה זרה" גם הם שואבים חיותם מאלוקותו יתברך, ומחדש, שגם "כשאדם נופל חס ושלוה לבחינת מקומות אלו, דהיינו לבחינת מקומות המטונפים, ונופל לספיקות והרהורים ובלבולים גדולים, ואז מתחיל להסתכל על עצמו ורואה שרחוק מאד מכבודו יתברך, ... זה עיקר תיקונו ועלייתו ... כי זה עיקר התשובה, כשאדם מבקש ומחפש אחר כבודו יתברך ורואה בעצמו שרחוק מכבודו יתברך ומתגעגע ושואל ומצטער: איה מקום כבודו!" הוא הדבר - שבתוך הנפילה עצמה ניתן למצוא את הטוב, את כבוד ה', ניצוצי אורו יתברך, עצה זו האחרונה מבליטה את הנקודה

ואם אמרו חכמינו (נדה ל ע"ב) "אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע". הרי זה רק "כרשע" אבל חלילה לו לאדם פשוט לראות עצמו "רשע" ממש "כי אסור להחזיק עצמו לרשע גמור ח"ו, רק אדרבא - כשנדמה לו שהוא רשע גמור חס ושלוה, ואפילו אם האמת הוא כך ח"ו, אף על פי כן, צריך לחפש ולבקש ולמצוא בעצמו נקודה טובה לבל יהיה ח"ו רשע גמור כנ"ל, ועל ידי זה נטהר וזוכה לתשובה כנ"ל" (ליקוה"ל שם).

עצה זו של חיפוש אחר נקודות טובות מהווה אפוא עצה עצומה לשמחה, ומחוץ למה שאותה עצה גורמת לחזרה בתשובה - הן על ידי העידוד ששואבים הימנה והן על ידי שדנין את האדם בשמים כשם שדן את עצמו - הרי זה מקור נהדר ונפלא מאין דוגמתו להחיות הרוח ולהגבתה הלב בבחינת הכתוב בשלמה המלך "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דה"ב ז,ו) מציאת הנקודות הטובות שבתוכנו מגביהה את לבנו ומצב רוחנו לעבודת ה' ומביאתם לידי שמחה מאין דוגמתה.

וכמו בכל דרך קודש, כך גם עצה זו אינה כל כך קלה לביצוע. רבי נתן מתאר את הקושי שבקיומה: "מגודל התגברות החושך של העצבות, צריכין יגיעה גדולה ועצומה לברר הטוב שבמצוות, דהיינו להזכיר את עצמו בהנקודות טובות שבו, לשמח את נפשו, להזכיר את עצמו: הלא אף על פי כן אני עושה מצוה, ואם היא כמות שהוא, הלא על כל פנים יש בה נקודות טובות, אשר נקודה אחת של מצווה קלה, של הקל שבקלים אין כל העולם כדאי לה וגו'; אבל מגודל החושך... קשה מאד להזכיר את עצמו בכל זה ולהחיות

אשר על כן, כותב מוהרנ"ת, שאף כי הרבה עצות יעץ רבינו היאך להתחזק בשמחה תמיד, הרי "עיקר ההתחזקות ביותר הוא על פי מה שאמר בשני תורות קדושות, שהם 'אזמרה לאלקי בעודי' בלקוטי [מוהר"ן, חלק] א' בסימן רפ"ב ומה שאמר על פסוק 'ואיה השה לעולה' בלקוטי [מוהר"ן] תנינא בסימן י"ב, עיין שם היטב" (ליקוה"ל, אורח חיים, הלכות עירובי תחומין ו,ב).

הטובה ביותר של הנופל, שחש הוא בריחוקו מה', וכי למרות כל חטאיו לא שכח לחפש אחד כבוד ה'; עצם העובדה שהוא מחפש, מצטער ומתגעגע לה', זה עיקר תיקונו, כי זה מה שדרוש מאתו עתה, ואם עשה כן, הרי לו התחזקות עצומה בנקודה טובה מזוהירה ומבהיקה אשר תעודד אותו לחפש ולמצוא בעצמו עוד ועוד נקודות טובות.

שיחת חברים

מהי בעצם העצה של 'אזמרה'? האם אדם שתמיד מסתכל על חצי הכוס המלאה, הולך בדרך של אזמרה!?

הנקודות טובות שלנו ולהוציא אותנו מכף חובה לכף זכות, שרק רבינו ז"ל יודע באמת איך לעסוק בתיקון זה, כדאיתא בביאור הליקוטים באריכות.

**נקודות טובות יחד עם גענועים
תשובת הר"ר אהרן רבינוביץ' הי"ו,
ביתר**

לגבי הפתגם שהעולם אומר, להסתכל על חצי הכוס המלאה - הנה, רבינו ז"ל כבר אמר 'שמי שבקי היטב בתורתו ובשיחותיו הקדושות דהיינו בספריו הקדושים. ראוי לו למצוא כל שיחות העולם בתוך תורתו הקדושה. ואין שום שיחה וענין בעולם שלא יוכל השלם למצוא בתוך תורתו' [שיחות הר"ן ר"ד].

אכן, כמו בכל התורה, גם בעצה זו של 'אזמרה' יש את העניין של 'זכה נעשית לו סם חיים' וכו', כי הרי 'את זה לעומת זה עשה אלוקים', וכמובא בשיחות הר"ן [אות ש'] פעם אחת אמר לוי: 'כל מה שאתה רואה בעולם, כל מה שנמצא בעולם, הכל בשביל הבחירה והניסיון'.

**3 נקודות שיש ב'אזמרה'
תשובת הר"ר איתמר לייפער הי"ו,
ירושלים**

בוודאי מי שמרגיל את עצמו להסתכל תמיד על חצי הכוס המלאה, מקיים חלק מהעצה של אזמרה. אבל יש בלימוד הקדוש של אזמרה עוד ג' נקודות.

א. שאפילו נקודה אחת [- דהיינו כמו כוס שאין בה אלא רק טיפה אחת] של סור מרע או עשה טוב, כבר היה כדאי בשביל זה לרדת לעולם. ומוהרנ"ת. (בהלכות השכמת הבוקר) אומר על זה את הכלל של 'מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך'.

ב. רבינו מגלה שעל ידי זה יוצאים מכף חובה לכף זכות. ומי שמקיים את העצה עם אמונה בדברי רבינו - על ידי זה יוצא באמת לכף זכות.

ג. אנחנו מקיימים את העצה רק בשביל אתערותא דלתתא. והעיקר - שעל ידי שאנחנו מסתכלים על הנקודות הטובות, אנחנו מעוררים את הצדיק - החזן העליון שהוא רביז"ל, להסתכל על

טובה של התגברות על היצר, שבירת מידה או תאוה רעה, שהיא מעלה נחת רוח ושעשועים להשי"ת שאין לתאר ולשער - שעשועים כאלו שלא היו מימות עולם. והנקודה טובה הזאת הרי היא מאירה ומזהירה לעולמי עד ולנצח נצחים. כשאדם הולך בדרך זו - כל היגון ואנחה יתהפך לו לששון ושמחה, באופן שכל תחבולותיו של הבעל דבר לא יוכלו לה.

אנו מאמינים באמונה שלמה, שאילו היינו זוכים לשמוע ולהפנים את הקריאה הקדושה הזו, היינו נהפכים לגמרי לגמרי, בבחינת 'והתבוננת על מקומו ואינו'. יתן ה' שנזכה לקיים את העצה הזאת בתמימות ובפשיטות.

הנקודה טובה מגלה על הפנימיות תשובת הר"ר אלחנן קירשבוים הי"ו, בית שמש

בדרך ובלימוד הקדוש של 'אזמרה', יש גם את ההסתכלות הנכונה על הנקודות הטובות...

אנחנו רגילים לראות כל דבר בעין גשמית של עולם הזה, אבל בתורה של 'אזמרה' רבינו קורא לכל אחד ואחד להסתכל על הטוב שבו - והעיקר להבין שזה מה שהוא באמת. זה מה שהוא רוצה באמת..

רבינו מגלה לי שאני רוצה רק את הטוב, וכל השאר - כל הרע שאני רואה אצלי, זה רק כיסוי ומסיכה שמסתירה את הרצון האמיתי שלי, שהוא רק רצון טוב.

לכן כשאדם מדבר, חושב ומתעסק עם הנקודה טובה, ומכיר בכך שהוא באמת רוצה לעבוד את השם יתברך, הוא מתעורר

לפיכך מוטל עלינו להתבונן, כלפי מה העצה של 'אזמרה' אמורה, כדי לדעת. מהי הצורה הראויה שבה נסתכל על חצי הכוס המלאה.

זונה המתבונן יראה כי הנשמה הקדושה, מעצם מהותה, שהיא חלק אלוקי ממעל, משתוקקת בלי סוף, באש שלהבת קודש להתקרב לבוואה, ומבעבעת כיורה רותחת ברשפי גחלי אש, בקריאת 'אנא בעינא למיהווי קמיה מלכא', ושואלת: 'על מה אתינא להאי עלמא שפילא', ו'היכן אני בעולם'. זהו הסדר הרגיל והנכון.

אלא שכאן אנו בסכנה עצומה, כי קליפת עמלק המזנבת אחר כל סוגי הנחשלים שבעולם, באה לשכנע את האדם שהוא רע ח"ו, וכל הרוע מגיע ממנו, והוא מאוס ונמאס ח"ו. הבעל דבר משקיע בזה כוחות גדולים, לנסות להפוך את רגשות הקודש - לרגשות ריחוק ח"ו, ולמשוך באיצטלא של מתלבש במצוות את המוצב המבורך, לעבר ייאוש ודכדוך, שזה השורש פורה ראש ולענה של כל הנפילות והירידות רח"ל, בבחי' 'חרפה שברה לבי' [לקו"מ לד] - לשבור את האדם לרסיסים ח"ו.

כאן מביא לנו הצדיק הרחמן, הלוחם בחרב ובחנית את מלחמת ה' בעמלק- את 'עצת אזמרה' שבאה ואומרת שבד בבד עם הרהורי התשובה, והגעגועים והכיסופים שאין להם שיעור וקץ, שכאמור, הם כשלעצמם מבורכים ורצויים, צריך ואפשר וחייבים, לרומם ולשמח את הנפש, ולהגביהה למוחין דגדלות, על מנת להמשיך בעבודת ה' ביתר שאת, באמצעות העצה הקדושה של חיפוש נקודות טובות.

דהיינו, שכל אחד ימצא בעצמו נקודה

רצונו היא רק להתקרב לה'. כי הרי האדם רואה בעצמו, שלמרות כל ההסתרה והבלבולים של העולם הזה וכל נפילותיו, עדיין הוא רוצה לעשות

טוב ולעבוד את השם, ומציאות זאת יכולה להיות רק בגלל שהטוב שבנו, הוא אנחנו - 'עצמינו ובשרינו', וכל השאר זה רק כיסוי ולבוש שהיצר הרע מלביש אותנו.

לתשובה, כפי שכתב רבינו ז"ל בתורה 'אזמרה'. כי על ידי שאדם מחשיב את הטוב הזה, הוא מקבל כח לראות, כמה הוא בעצם רוצה רק את טוב השם יתברך, וכל השאר, זה רק הסתרה וכיסוי - ידיעה זאת בוודאי מעוררת אותו לעבודת השם.

ואדרבה הכיסויים האלו יכולים לשמש כעזר, כדי להכיר בעצמו עד כמה פנימיות

חיפוש ומציאת נקודות טובות

בתורה רפ"ב יש אריכות גדולה סביב 'חיפוש' הנקודות טובות. ולכאורה, הרי כולנו מלאים בנקודות טובות - "כִּי כָּל אֶתְד מִיִּשְׂרָאֵל אֵיךְ שֶׁהוּא כָּל זְמַן שֶׁשָּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו, הוּא עוֹשֶׂה כְּפֹה מְצוֹת בְּכָל יוֹם, כִּי מִנִּיחַ צִיצִית וּתְפִלִּין וְאוֹמֵר בְּרֶפֶת הַשֶּׁחַר וְקִרְיַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, וְהִרְבָּה אוֹמְרִים תְּהִלִּים וְלוֹמְדִים תּוֹרָה מְעַט אוֹ הִרְבָּה," ומה הצורך לברר ולחפש את הנקודות טובות?

רבות, אם הוא לא יניח היום תפילין, הוא ממש פוחד: "מה?! אני לא אניח תפילין?!"... בתוך עצם המצווה לקיים את רצון ה', מעורבים עוד סיבות מדוע האדם מקיים את המצווה - אם בשביל להרגיע את מצפונו, או כמצוות אנשים מלומדה.

רבינו בא ומגלה לנו, שאף על פי כן, בכל מצווה יש בוודאי נקודה פנימית שהאדם עושה אותה באמת בשביל ה'. אדם יכול לבחון בזה את עצמו, שהרי אם הוא לא היה יודע בכלל ממצוות תפילין והקב"ה היה בא אליו ואומר לו: 'אני מבקש ממך שתניח תפילין - בוודאי שהוא היה

בירור הנקודה הפנימית שבמצווה תשובת הר"ר נחמן פראנק הי"ו, ירושלים

נקדים בשאלה אחרת: הרי מדברי רבינו נראה, שברגע שאדם מצא בעצמו איזה נקודה טובה, הנקודה הזאת מחייה ומשמחת אותו. אבל בפועל זה לא תמיד נראה כך... אם ניקח לדוגמא את מצוות הנחת תפילין - אדם יודע בבירור שהוא הניח היום תפילין וזה עדיין לא משמח אותו!

והתשובה היא, כיון שהאדם לא מניח תפילין רק בגלל ציווי השי"ת. יש לו פניות

אֶלְקוֹת פְּבִיכּוֹל, פִּי כָּל הַטּוֹב מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ,
 פִּי אוֹרֵיָהָא וְיִשְׂרָאֵל וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלָא
 חֵד, נִמְצָא כְּשֵׁיִשׁ בְּיִשְׂרָאֵל אֵיזָה נִקְדָּה
 טוֹבָה דְּהֵינּוּ אֵיזָה מְצוּה אוּ דְבָר טוֹב, זֶה
 הַטּוֹב הוּא אֲחָדוֹת גְּמוּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ... וְזֶהוּ
 'פִּי ה' יִסְמְכְנִי', הֵינּוּ הַנִּקְדָּה הַטּוֹבָה שְׂאֲנִי
 מוֹצֵא בְּעַצְמִי שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶלְקוֹת בְּחִינַת
 'טוֹב ה' לְכָל', זֶה הוּא סוּמָךְ אוֹתִי וּמְקִיץ
 אוֹתִי מִהֲשֵׁנָה."

גם מתוך התורה 'אזמרה' רואים כמה צריך לברר את הנקודה טובה עצמה מכל הפניות, וזה עיקר המטרה בחיפוש אחר הנקודות טובות, לגלות איך בכל זאת הפנימיות שלי באמת הייתה רק בשביל ה', ובזה אשאר תמיד דבוק בה', איפה שלא יהיה. פִּי הַנִּקְדָּה טוֹבָה שֵׁיִשׁ בְּכָל אֶחָד אֶפִּילוֹ בְּהַפְּחוֹת שְׂבַפְּחוֹתֵיךְ הֵיא דְּבּוּקָה תְּמִיד עִם ה' יִתְבָּרַךְ לְעוֹלָם, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵיא."

דרכי החיפוש

תשובת הר"ר י' ר' מודיעין עלית

מלאכת החיפוש מותאמת לנפתולי הנפש הפרטיים, את הדרך אל הנקודה האדם סולל לפי ידיעת מסלולי חדרי המחשכים ופרוודורי האופל המוכרים רק לו, בהם הוא יחפש שם הוא יבקש שם הוא ישרטט דרכים חדשים של חיפוש, כדי ללמוד את מלאכת החיפוש עלינו לחפש הרבה כמה שנחפש יותר נמצא יותר, יותר אבני חן הפזורים בשולי הדרך יותר דרכים איך לחפש את הנקודה הטהורה.

כמה גרגירים בודדים כפי קוצר היריעה ע"פ דברי רביז"ל וביאורי מוהרנ"ת בדרכי החיפוש.

שש ושמוח לקיים את המצווה. זה עיקר החיפוש והבירור של הנקודות טובות.

כשמוצאים ומלקטים נקודות טובות בצורה כזאת, יש בהם די להחיות את נפשנו.

**נקודה שנעשית בשביל השי"ת
 תשובת הר"ר שמואל שפירא הי"ו,
 אומן**

הנקודה טובה שייכולה להחיות ולשמוח את האדם, היא נקודה טובה כזאת שאדם עשה אותה רק בשביל השי"ת, לא בשביל עצמו או כל סיבה אחרת...

דבר זה מבואר מדברי רבינו אודות הצורך בחיפוש אחר 'איזה דבר טוב שעשה מימיו', כי לכאורה מדוע לא הורה הרבי שהמחפש יקיים עכשיו איזושהי מצווה, אפילו הכי קטנה, וממילא יהיה לו עם מה לשמוח! מדוע צריך לחפש מצווה שנעשתה בעבר?

אלא, שעל מצווה שהאדם יקיים עכשיו, כדי שהוא ירגיש טוב עם עצמו - לא על זה רבינו דיבר, שהרי כל השמחה בנקודות הטובות, היא מחלק המצווה שהוא עשה 'נטו' בשביל השי"ת, אפילו לא בשביל שיהיה לו עולם הבא, רק למענו יתברך, וזהו עוצם השמחה - שהמצווה מראה לו שהוא עדיין קשור להשי"ת. ואילו מצווה זו שהוא עומד לעשות עכשיו בוודאי שאינה נקייה כל כולה.

מי שלומד טוב את הלכות השכמת הבוקר, רואה שר' נתן חוזר על הנקודה הזאת כמה וכמה פעמים: " פִּי הַנִּקְדָּה טוֹבָה שְׂאֲדָם מוֹצֵא בְּעַצְמוֹ זֶה בְּחִינַת

קטן בין תשע מאות תשעים ותשעה אבנים צבעוניות, אם ברור לו שהיהלום נמצא שם הוא יחטט בין האבנים, ימנה אותם אחת אחת, ימשש וילטש, ידפוק ויבדוק, אולי אולי זוהי האבן המיוחלת.

החיפוש עלול להתארך הוא עלול להשתבש, אבל עם ידיעה ברורה ואמונה חזקה שגם כאשר "יש עליו מלאך מליץ 'אחד' מני 'אלף' ויאמר פדעוהו מרדת שחת" מלאך אחד שגם הוא בעצמו מוצא רק זכות אחת קטנה, אחד חלקי אלף, די בנקודה זו כדי להעלות את האדם מכף חובה לכף זכות, ממשיכים לחפש ולמצוא מציאות מופלאות בכח איש הפלא בעל נשמת הפלא.

עבודה נוספת של 'חיפוש' מתחדשת גם בתוך הנקודות עצמם, המצוות הפשוטות והמעשים הטובים אותם קיימנו נגועים בנטיות לב פסולות עד שלפעמים גם המצוה עצמה אינה נחשבת בעינינו, אנחנו מעדיפים להתעלם ממעשה טוב כזה שריחה נודף גאוה וכבוד, מעדיפים לא למנות ברשימת הזכויות היומית מצוה חצויה ורצוצה, אנחנו גם יכולים להתייחס למעשים כאלו כאל 'רע' גמור, האדם בוחן את תפילת שחרית האחרונה שלו הוא נזכר איך היא היתה מתי היא התחילה וכמה מהר היא הסתיימה באיזה מחוזות הוא שוטט ולהיכן הפליגו מחשבתי, ומאחר שהוא לא זכה לקיים אותה בשלימות הנדרשת הוא משמיט אותה מרשימת ה'מעשים טובים'.

עבודת החיפוש מתמקדת ב'חיפוש' אחר הצד הטוב אחר הנקודה הפנימית בעצם קיום המצוה, רבינו דורש ומבקש:

היכן אלוקיך? אנחנו נשאלים, התשובה נשלפת תוך רגע: בכרך גדול של רומי! נוחתים ברומי ומחפשים בשדה התעופה הרומאי את גילויי האלוקות, משוטטים בכרך הגדול ברחובות ובשווקים, תרים אחר האלוקים, מבקשים לראות את פני המלך, והנפש המיוסרת זועקת את צעקת היכן אלוקי?

ה'רומאי' הקטן, המחטיא את האדם בעוונות, מתלבש על הנפש הטהורה והיא מתמלאת גילולים וטינופים ח"ו, גם אם באחת מסמטאות הנפש שוכנת נקודה אלוקית ובאחת משעות היום הוא מקיים מצוה או שנים, הוא יצטרך לחפש לתור ולדרוש אחריה כדי להבחין בה, ישנם מצבים בהם הנקודה לא צפה מלמעלה, החלב מכסה על הקרב והכרעיים והתמונה הנפרשת למלוא העין עגומה ואיומה, רואים רק רוע והשחתה פגמים וחטאים.

רבינו הקדוש מלמד את האדם ל'חפש' ול'ברר' את הנקודה הטובה, כאשר הוא לובש ציצית אבל היא חבויה בין עשרות בגדים צואים הרי שהוא צריך לקלף שכבות של מלבושים קרועים ובלויים כדי לגלות אותה חבויה ונסתרת ברוב הדרה ותפארתה, רבינו ז"ל מחזק ומכוון, תתור את הכרך הגדול לאורכו ולרוחבו, בדוק ובחון את כל חדרי הנפש, בוודאי תגלה בהם את הנקודה הנפלאה.

'שחורה' אני, זה התואר שקיבלתי כך מכנים אותי וזה מה שבולט לעין, אבל 'ונאוה' אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תגלה בה את היופי, לכן, אל תראוני שאני שחרחרת, כי כל זה הוא רק מפני ששזפתני השמש, אדם שאיבד יהלום אחד

את הרוע אל תכשיר את השרץ, אבל חפש בעצמך את הטוב בתוך הרע עצמו, אם למשל החטאים מציקים ומפריעים לך הרי לך נקודה טובה מופלאה, הרע הגמור שנשקעת וטבעת בו לא כילתה לגמרי את רגשי נשמותיך,

אלוקיי, נשמה שנתת בי טהורה היא צחה זכה וברה קיבלתיה, גם אם השקעתיה ביון מצולה הרי אם אביט אל תוכה אראה את אורה, תן לי רוח לחפש עיניים לראות ולב להרגיש את טעם מתיקות הנקודה

(עפ"י רפ"ב, לג, ליקו"ה ברכות השחר א, תחומין ו, ועוד)

טול תפילה זו, 'חפש' בה ובתוכה, את נקודת החיבור, את הלב, את הרגעים היפים, את הקירבה שהרגשת בתיבות הבודדות שהאירו לך, תכתיר את מעשיך בכתר אורה כל אבן טוב שתמצא תקבע בה לפארה ולרוממה.

עבודת חיפוש עמוקה יותר גילה הרחמן הגדול, לפעמים האדם נפל לתוך מציאות מתמדת של חטא ח"ו, לטבעים רעים שהתלבשו עליו, למציאות של קושי רוחני רצוף, הלב נשקע בתוך התאוות ח"ו, המח נסחף אחר ההבלים והמציאות הקשה תוקפת מכל הצדדים ממש.

מגלה רבינו ז"ל ומכריז: חפש 'בתוך' הרוע את הנקודה הנפלאה, אל תצדיק ח"ו

אזמרה בפושקינא'

הליכה עם רפ"ב כשבילי אומן

לה' יתברך או לדברים הנוגעים לעבודתו
יתברך" (ליקו"ה ראשית הגז, ד)

חוצים את הרחוב, נחפזים וממהרים אל היכלו הקדוש, עומדים בדלת אוחזים בידית אבל הלב ממאן, איך אכנס למקום קדוש כזה אשר שם חלקת מחוקק ספון אשר **אם היה רוצה לגלות ולהראות היראה שלו לא היו יכולים לעמוד ארבע אמות סמוך לביתו** (חיי"מ רצד) מה נורא המקום הזה, הרי הצדיק יושב כאן בפנים, צופה ומביט בכל אחד ואחד שנכנס אליו **פי מיתת הצדיק הוא רק כמו מי שיוצא מחדר להדר אחר** (שיחות הר"ן קנ"ו) איך ניכנס אל קודש הקדשים כאשר עברנו שנה כזו, עם נפילות רבות כל כך, עם מטען שלילי נודף למרחקים הרובץ על כתפינו.

הבושה ממלאה את הלב עומדים ומהססים רועדים וזוחלים, ואז נזכרים: **פי משה היה יכול זאת למצא נקדה טובה אפלו בהפחות שבפחותים** (ליקו"ה השכמת הבוקר, א) והוא יכול להתפלל עליהם אפלו בשפגמו בכל התורה בלה (שם) קיבלנו הזמנה, פותחים את הדלת, צועדים פנימה כצאן הנאספים אצל הרועה, באר מים חיים וסביבו צאן

נחתנו, התמקמנו, חילצנו עצמות, יורדים לרחוב, המפגש הראשון עם אנשי רבינו ז"ל שהתקבצו ובאו מכל כנפות תבל, הגוונים העזים המשלבים יחד את הפלא האנושי המתרקם כאן בקיבוצו הקדוש, בצעידה תמימה פוסעים אל ציונו הקדוש להתראות עמו פנים אל פנים, לפנינו צועדים חבורת נערים מנגנים, מלהיטים את נשמותיהם ברשפי אש ברחובה של עיר, שערותיהם הארוכות מתנדפים ברוח, 'קוקו' ארוך במיוחד אשר אולי ייגזז בחלאקה אשר תיערך תיכף במוצאי החג מקפץ בעליזות בשירים רחוקים ומנוכרים, הלב מתכווץ ומתפלץ, זעקה אילמת שואלת: מי ילד לי את אלה?

שבח ה' יתברך את פנסת ישראל: "שערך פער העזים שגלשו" מצטט רבי נתן את הפסוק בשיר השירים וכותב: "שערך מרמו על הגרועים ופחותים שבישראל שגם הם יקרים מאד בעיני ה' יתברך. פי מוצא גם בהם שבח הרבה על-ידי הנקדות טובות שמוצא בכל אחד ואחד מהם, השערות הארוכות מאותתים לנו מה עלינו לעשות כעת כי "על-כן נקראים בשם 'שערות', פי זה עקר שבחם מה שמוצא בכל אחד מהם בחינת שערות קדושות הרבה, דהינו מה שפל אחד מהם מנתק עצמו בכל פעם פחות השערה

ערב ראש השנה, המונים המונים גודשים את הרחובות, בכיות וזעקות, ממרפסת קטנה למעלה שומעים אותו צועק: אבא, אני מבטיח לחזור אליך ולהפסיק עם השטויות, בכניסה לציון עומד אברך משי מתייפח ובוכה את נשמתו, בית חרושת של הרהורי תשובה, פנים שטופי דמעות בכל קרן זוית, עומדים ומתפלאים, משתוממים ומתפעלים, מהיכן התבערה הגדולה הזו, מה גרם לאוירת התשובה המופלאה הזו.

"היכן שנמצא איזה הרהור תשובה הוא נלקח ממני", "וואו א הרהור תשובה נעמט זיך דאס פון מיר" וכו'. כי השליח צבור המלקט את הנקודות טובות מפל אחד מהצבור, על ידי זה מעלה אותם באמת לכף זכות שזה בחינת הרהור תשובה שבא לקל אחד (שיש"ק ח"ב מ"ט) הבכיות והזעקות, דיבורי והרהורי התשובה, מעיין הכיסופים הנובע כאן בשעות אלו, מקורם באותם נקודות קטנות ויקרות מפז.

בגדי לבן בוהקים, מחזורים בשלל נוסחאות, החג הקדוש פורש כנפים, צמרמורת עזה חולפת, אם צדיקי הדור היו שרויים באימה נוראה כפי שהיה פעם לפני ראש השנה שהתלהב מותרני"ת מאימת יום הדין הקרב, ואמר בהתגששה את הפתגם (תהלים צו): 'לפני ה' פי בא, פי בא לשפט הארץ', 'הנה הוא בא הנה הוא בא!' "האט קומט ער, האט קומט ער" ואמרה באימה פזו, עד שנפל פחד ואימה נוראה על פל השומעים מיום הדין הקרב ובא (שיש"ק ח"ו, לט) אם כן מה יאמרו איזובי קיר ונמוכי קומה כמונו, כי

וכבשים המשתוקקים לגמוע ממיימינו ולהאזין לקול הניגון המתוק המתנגן מן החליל.

נדחקים פנימה, פרוטה לצדקה, תיקון הכללי, התפילה הארוכה משתפכת מן הלב, עומדים בפני הצדיק ומתחילים לשוחח, מספרים את השתלשלות העיניים היכן היינו ומה עשינו, איך עברה השנה ומה עברנו בה, רוצים לספר את הכל לרוקן ולנקות את הרפש הרובץ על מפתחי הלב, מתבוננים ברשימת החטאים הארוכה והלב נופל, איך, איך מנקים את הרשימה הארוכה הזו, איך שוטפים לכלוך רב כל כך אשר הצטבר בחריצי המוח, איך מקלפים את הקליפות העבות והגסות המחפים את חדרי הלב?

ציטוטים מרפ"ב עולים וצפים, פי הוא יכול לקבץ פל הנקודות טובות שנמצא בכל אחד מישראל, אפלו בפושעי ישראל, מנסים להתפלל ולהתוודות, שופכים את כל תכולת הנפש כמו שהיא, שאגה בוקעת מעומק הלב, רביה יקר, הרי אנחנו כאן עומדים לפניך, אתה הרי יודע כי עם ישראל הם רחוקים לגמרי מעוון, ואין עוון שיהי להם פלל פלל לא, לפי גדל קדשתם משרשם וגדל דקנותם ורחמינותם (ליקו"מ תנינא, ז) חזן רואה, שליח הציבור, אוהבם של ישראל, הסתכל בתינוקות העומדים ומבקשים בתחינה, הבט אל תוך נשמותיהם, ראה כי אזלת ידם ותש כוחם, קבץ ולקט נקודותיהם להעלותם לכף זכות ולהחזיר את ליבם בתשובה שלימה באמת.

אף-על-פי שמה שפונה עצמו לה' יתברך הוא רק כחוט השערה, הוא יקר בעיני ה' יתברך (ליקו"ה ראשית הגז, ד) מרימים את העיניים בגעגועים של תשובה, פניה אחת אמיתית מעומק הלב, תקיעה שברים ותרועה, מאה תקיעות בוקעים מתוך השופר, שהוא לעזרר חסדים ולהמתיק דינים פידוע, הינו לעזרר רחמי השם יתברך שישתפל רק על כל הנקודות טובות שבוישראל ולא יסתפל על הרע שלנו כלל (ליקו"ה שבת ז, מו)

מוצאי ראש השנה, רוקדים במעגלים, ששים ושמחים, הרגע סיימנו את ימי הדין הנוראים, התרוממנו טבח וטפחיים, אבל שוב שברון הלב משתלט, שיטוטים של חוסר מעש, תחושת ריקנות משתחלת, פזמון של עצבות מתפזם במח, ושוב הלב מתרסק.

שני אוקראינים צעירים שעומדים ומשתעממים מחזירים את החיוך שנמחק, נזכרים כי יש לו לשמח במה שזכה להיות מצרע ישראל שלא עשהו גוי, וזאת השמחה היא בנדאי שמחה נפלאה בלי שעור (קיצור ליקו"מ תנינא, י) והשמחה הזו מתפשטת בכל האיברים, שמחה מזוקקת אמיתית פי בכל הדברים יכול הפעל דבר לערב בהם עצבות ומרה שחורה אבל בשמחה הזאת שלא עשהו גוי, בזה אין שום בלבול מאחר שהוא מעשה השם יתברך בעצמו. כי על כל פנים איך שהוא זה בעצמו שזכה להיות מצרע ישראל ולא נברא גוי הוא שמחה גדולה עד אין סוף (שם)

מטוס ממריא, חסידי ברסלב נרגשים מצונפים בבטנו, חוזרים הביתה שמחים ועייפים, מנסים לנמנם, יהודי גבוה עם

הרי באלו הימים הנוראים המרעידים ומרעישים מאד מי לא ירא מי לא יפחד בימים באלו המלאים פחד ואימה ויראה חיל ורעדה וזלזלה מפניה. מי לא נפקד בימים ההם, פי הם נוראים ואימים מאד מאד (ליקוטי תפילות ח"ב, נו) איך נסתדר, איך נעבור את ימי הדין הנוראים האלו?

קמיע ושמה רי"ש פ"א ב"ת מגלה לנו את הסוד המתוק, יש מי שיעשה בשבילנו את ה'ראש השנה' ה'צדיקים אמתיים שהם אוהים ככסא הכבוד, דהינו בשרשי נשמות ישראל, הם יכולים לעשות ראש השנה, פי הם בבחינת מקומו של עולם ויודעים מקום כל אחד ואחד מתחלה ועד סוף והם יודעים לעשות ראש השנה שהוא יומא דדינא לדון את כל אחד לבד וכות' (ליקו"ה ערלה, ד) פי הם מוציאים זכות לכל אחד לפי מקומו שיודעים אפילו אם הוא הגרוע שבגרועים ומכניסים אותו לבד וכות באמת (שם)

רגע לפני התקיעות, שאגה אדירה בוקעת מפיו של ה'בעל תוקע', מן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה, מתחת לטלית הספוגה בדמעות נזכרים בדברי מוהרנ"ת כי מבאר בפונות שמצ"ר אותיות צמ"ר ששערות הדקנא קדישא שהם כל המדות של רחמים נמשכין על-ידי בחינת "מן המצר קראתי יה", דהינו על-ידי שהאדם מנתק עצמו כחוט השערה מגשמיותו לה' יתברך, דהינו כשהוא במצר גדול והתאות והסטרא אחרא מתגברים עליו כמו שמתגברים עד שאין לו דרך לנטות ימין ושמאל, עד שנדמה שאפס תקנה חס ושלום, והוא בעצם דחקו ומצרי נפשו פונה לה' יתברך וצועק אליו יתברך מן המצר, בחינת "מן המצר קראתי יה",

(כוכבי אור סיפורים נפלאים ז) מתחילים להרהר ולחשוב מחשבות, איני רוצה להישאר איזואן, עם מה חוזרים הביתה? מה מן העצות של רבינו אני לוקח אתי לכל ימות השנה?

ההחלטה נופלת, מקשיבים לאזהרה המפורשת אשר הזְהִיר רַבֵּנוּ וְזָרְזוּנוּ לְבִרְכָה מְאֹד, לִילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת (ליקו"מ רפב) כי אין לנו דרך אחרת וכאשר העיד ר' נחמן מטולטשין ואמר 'שְׁמַעְתִּי מִפִּי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ מוֹדֵי וְרַבִּי, מוֹרֵנוּ הֵרֵב נֶתָן, וְזָכַר צִדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה "נֶאֱהָר [רק] אֲזַמְרָה וְכוּ' אִין נֶאֱהָר אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי' (מכתבי רנ"ט מכתב ה') זו העצה היחידה, אותה נקיים יום יום, מאמצים את התורה הזו ככלי לחיים רוחניים אמיתיים וכפי שרבי נתן כותב במכתביו כי אִם אַתֶּם הֵייתֶם הוֹלְכִים בְּזֶה פְּמוֹנֵי כְּבֹר הֵייתֶם פְּשָׁרִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי (עלים לתרופה טו).

כיפה צבעונית מוציא גיטרה ומתחיל לנגן בקולי קולות, מחזיר אותנו למציאות, תופסים את הראש ונזכרים במה שסיפר רבינו שְׂאִישׁ אֶחָד נָסַע עִם בְּעַל עֲגֵלָה וְהָאִישׁ הִלֵּךְ לַעֲשׂוֹת צְרָכָיו, וְנִשְׂאָר הַבְּעַל עֲגֵלָה שֶׁשָּׂמוּ אִינוּאן עִם הָעֲגֵלָה בְּאֲמִצַּע הַשּׁוּק. וְהִלֵּךְ אֵלָיו אִישׁ חֵיל וְשִׂאלוּ מִדּוּעַ עוֹמֵד שָׁם, וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹטֵר וְעוֹרְדָא [מי פֵּאן]. וְהוּא שְׁלָא הַכִּיר אֶת הַשְּׂפָה חוֹשֵׁב שֶׁשׂוֹאֵלוּ אֶת שְׂמוֹ וְאָמַר לוֹ אִינוּאן, וְהוּא מִפְּה אֹתוֹ וְאָמַר וְעוֹרְדָא, וְהוּא צוֹעֵק אִינוּאן, וְהוּא מִפְּה אֹתוֹ וְצוֹעֵק וְעוֹרְדָא עַד שֶׁלְּקַחוּ עִם הָעֲגֵלָה לְאִיָּה רְחוּב מִן הַצַּד. וְכִשְׁבָּא הָאִישׁ חֲפָשׂוּ עַד שֶׁמִּצְאֵוּ, וְהָאִישׁ הוּא אָמַר לוֹ אִינוּאן וְכוּ', וְהוּא עוֹנֶה לוֹ בְּלַחֲשׁ וּבְפִתְחָד אֶל תֹּאמַר אִינוּאן אֶלָּא וְעוֹרְדָא, וְרַק אַחֲרֵי שֶׁצָּא מִהַעִיר הוּא אָמַר לוֹ עֲכָשׂוּ אֶתְהּ יְכוֹל לְקַרְא אֹתִי אִינוּאן. סִיִּים רַבֵּנוּ ז"ל בָּא מִיר אִין וְעוֹרְדָא - "מי הוּא" שְׂיֹדַע פְּחִיתוּתוֹ וְגַם נִדְרַבְּהּ הַגּוֹרֵ וְכִשְׂשִׁיזְאִים מִמֶּנִּי חוֹזֵר לְהֵיִת אִינוּאן כִּי הַחֲמֵד הוּא הַמֵּד

צריך האדם למצוא בעצמו איזה מעט טוב שכאחותו מעט איננו רשע בבחינת 'עוד מעט ואין רשע', ואז הוא יכול להחיות את עצמו ולהגיע לירי שמהח בבחינת 'אזמרה לאסקי בעוד' - 'בעוד' דייקא, היינו על ידי בחינת 'עוד מעט ואין רשע' שאני מוצא בעצמי על ידי אותה הנקודה, על ידי זה אוכל לוטר ולהודות לה, ע"כ תוכן דבריו הקדושים.

יש לרמוז לפי כל הנ"ל מה שאמר ה' לקוין "למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלא אם תטיב שאת", רצונו לוטר הלא יש לך עצה להסתכל על הנקודה הטובה שנמצאת עדיין בך ותשמח את עצמך, בחינת אם תטיב, על ידי זה תוכל להתנשא ולהתרום מנפילתך ולהחזיר בתשובה. ואולי יש לרמוז זאת בתיבת שא"ת, שהיא נומריקון שמהח אזמרה תשובה, כלומר שתשובתו היא על ידי שמהחו בנקודותיו הטובות שמוצא עדיין בעצמו, בבחינת אזמרה.

(רבי יצחק אייזיק זילברמן ע"ה)

עַר
מִשְׁפָּנוֹת
הָרוּעִים

הרועה והתינוקות
במשנת אזמרה

ולריכין אנחנו להתחזק בשמחה תמיד,
ולהודות ולהלל תמיד להשי"ת על החסדים
והטובות שעושה עמנו, ולהתחזק תמיד
בגשמיות עם הפסוק "בצר הרחבת לי" כפי
פירושו של אדמו"ר ז"ל (ליקו"א קצה), וברוחניות
לחזק עצמו תמיד עם התורה "אזמרה לאלקי
בעודי", אשר אדמו"ר ז"ל הזהיר מאד לילך
עם התורה הנ"ל תמיד, בכדי להנצל מעצבות
ומקטנות המוח אשר הוא פגם גדול, אפילו
אם הוא מחמת רוחניות. ועל שני דרכים
הנ"ל היינו: צר הרחבת לי - אזמרה לאלוה
צעודי, יכולין לחיות חיי מנוחה צרוחניות
וגשמיות, וכל חיותי וקיומי הוא רק על ידי
שני דרכים הנ"ל בכל מה שעובר עלי, וזהו
כל התחזקותי:

(רבי שמשון צארסקי ע"ה - שארי"ש)

לחנך 'אזמרה'

בחינוך הבנים, אבל התורה הקדושה מלמדת אותנו, שהענין הזה שייך לאברהם אבינו שענינו הוא אהבה וכו', כי זה כל ענין החינוך, הוא נובע מאהבה וכן בפועל הכל הוא מאהבה וחסד וברצון להעניק ולתת לילד את מה שמוטל עלינו לתת לו, תורה ועבודה וירא"ש, ואפילו החלק שנראה ששייך למידת הדין כנ"ל, הוא בגדר גבורה שבחסד.

ונפרט יותר - בדרך כלל אנו "מרגישים" שהילד הוא "שלנו" ואנחנו יכולים לעשות אתו מה שאנחנו רוצים, אבל לא! כל הורה צריך לדעת שהילד איננו שלנו כלל! הוא בן יחידי של הקב"ה, חלק אלוך ממעל שהפקיד הקב"ה בידינו מתוך סומוך עלינו שאנו נטפל בו ונגדל אותו מתוך הכבוד האמיתי שצריך לתת לחלק אלוך ממעל, ונדרוך אותו בדרך הישרה ונקרב אותו אליו יתברך.

הנה לא שייך שהורה יסתכל בעין טובה על בנו, אם אינו רגיל באופן כללי לראות את הטוב שבכל אחד, וכמבואר בהתורה אזמרה שקודם מלמד רביז"ל לחפש נקודות טובות אצל אחרים ואח"כ אצל עצמו, והילדים הם הרי עצם מעצמינו, לכן קודם נתרגל להסתכל בעין טובה על כל הסובבים אותנו, לדוגמא-כשאנו נכנסים לביהמ"ד, ראשית כל נעביר במחשבתנו שכולם כאן הם חלק אלוך ממעל, ואם

בעת הזאת אשר אנשי שלומינו היקרים מתחזקים והוגים ביחד במאמר הקדוש של "אזמרה לאלוקי בעודי", הזמן גרמא להתחדש בדרך הקדוש הזה בכל המישורים ובכללן בעבודה הקדושה של חינוך הבנים.

כשנשאל את עצמינו, תורת אזמרה להיכן הוא שייכת למידת הדין או למידת החסד והרחמים, ודאי ופשוט וברור לכל אחד שהיא שייכת למידת החסד, לדון לכף זכות, למצוא את הנקודה הטובה גם במצב הכי גרוע שיכול להיות.

כשנתבונן במצוות חינוך הבנים, להיכן היא שייכת למידת הדין או למידת החסד? "ההרגשה" של רוב ההורים והמחנכים היא שהם מתעסקים במידת הדין, הם צריכים למְשַׁמֵּע את הילדים, לאסור עליהם דברים לא רצויים, להגביל אותם בהרבה דברים, להעביר ביקורת, גערות וצעקות ועונשים וכו'. ויש גם חלק ששייך לתחום המשכורות והפטנטים איך להסתדר עם הילדים ושהכל ילך חלק ללא קשיים והוא ע"י המתנות והמבצעים וכדו'.

אבל האמת לאמיתה היא שחינוך שייך "אך ורק" למידת האהבה וכל השייך לזה, כי מהיכן אנו לומדים את ענין החינוך? מאברהם אבינו ע"ה, שאצלו כתוב למען אשר יצוה את בניו וכו', והלא זה ברור שגם יצחק ויעקב אבינו ע"ה ג"כ עסקו

מישהו עושה משהו שמעורר אצלי הסתכלות שלילית, נחפש במעשה עצמו איזה נקודה טובה-אולי אני לא יודע מה עובר עליו וכו', ואחרי שנתרגל להסתכל בעין טובה על הכלל, נוכל יותר בקלות להסתכל בעין טובה על ילדינו בבית, להתמקד בעינינו ובלבינו על המעשים הטובים שהם עושים, ולהתייחס אליהם ולומר אותם בפה לעצמינו ולבנינו. ולעודדם בעידוד נכון ואמיתי, כי יש הורים שאצלם העידוד הוא מְסַחֵטָה, לסחוט מהילדים עוד פעולה טובה, ואז הילדים מרגישים שלא שמחים במעשיהם הטובים באמת, אלא מעודדים אותם רק כדי לגרום להם לעשות עוד פעולה טובה! וזה חינוך אנשי אזמרה.

אבל כאן נשאלת השאלה שנשאלת מהרבה הורים מחנכים, הרי הילד מתנהג גם כן בהנהגות שליליות, מה עושים אז? התשובה היא, גם במצב ביש כזה, נתבונן היטב-מה המניע שלי לגעור בו? האם בגלל שנפגעת אישית, או שהכעיס אותי מאד, או בגלל שאני רוצה להיטיב לו? ואם אנו מגיעים ממקום טהור, לתת, להעניק, ולהשפיע לבנינו, להציל "אותו" מדרך הרעה, ללא מניעים אישיים כלל, ולכן אנו מזהירים אותו ששכך או כך אנו אוסרים עליו לעשות ואין אנו מסכימים בשו"פ ואופן למ השעשה, גם אז אנו קשורים למידת החסד וזהו גבורה שבחסד, ולא נשכח גם במצב הזה לדון אותם לכף זכות כנ"ל, ונזכור גם שהם לא רק רע כל היום, אלא הרבה פעמים התנהגו כראוי ועשו מעשים טובים, ה' יזכנו.

כי אזמרה מלמד אותנו לשמוח בכל פעולה טובה, לכן אנחנו צריכים באמת לשמוח ולהתענג בכל מעשה טוב של ילדינו בלי קשר מה שהיה קודם ומה שיהיה אח"כ, אלא במעשה הטוב והיחיד הזה אנו שמחים ומאושרים, שזכינו לבן יחיד של הקב"ה והוא זכה לעשות פעולה טובה שגרמה נח"ר להקב"ה! והיא תשאר למצח וכו'. את השמחה והאושר הזה אנחנו נבטא לילדינו ונאמר להם בפה מלא ובהארת פנים-לב שמח ייטב פנים-שאנו מאד שמחים ומאושרים שעשו כך וכך, ותו לא! ורק כך הבן "מרגיש" שאנו באמת

מישהו עושה משהו שמעורר אצלי הסתכלות שלילית, נחפש במעשה עצמו איזה נקודה טובה-אולי אני לא יודע מה עובר עליו וכו', ואחרי שנתרגל להסתכל בעין טובה על הכלל, נוכל יותר בקלות להסתכל בעין טובה על ילדינו בבית, להתמקד בעינינו ובלבינו על המעשים הטובים שהם עושים, ולהתייחס אליהם ולומר אותם בפה לעצמינו ולבנינו. ולעודדם בעידוד נכון ואמיתי, כי יש הורים שאצלם העידוד הוא מְסַחֵטָה, לסחוט מהילדים עוד פעולה טובה, ואז הילדים מרגישים שלא שמחים במעשיהם הטובים באמת, אלא מעודדים אותם רק כדי לגרום להם לעשות עוד פעולה טובה! וזה חינוך אנשי אזמרה.

'החזן'

מלמדי תינוקות במשנת אזמרה

ובכן בואו וננסה להיכנס קצת בפנים התורה: בסוף התורה רבינו ז"ל מביא את המשנה בשבת שבה נקרא מלמד התינוקות בשם חזן [לפי פרוש שני של רש"י] ומובן בהתבוננות קלה שלפני כן קורא רבינו ז"ל את זה שיודע ללקט את כל הנקודות הטובות וללמד על ישראל זכות בשם "חזן" ושליח ציבור" ומובן מזה שישינו קשר בין עבודת החזן שמוציא את הרבים לידי חובתם שבתפילה לבין החזן שהוא מלמד התינוקות [שלב ראשון של הכלל הראשון].

נמשיך הלאה, מה המעלה המיוחדת שבגינה זוכה אדם להיקרא "חזן" ושליח ציבור? מבואר בדבריו שזוכה לכך מפאת שיודע למצוא את הנקודה טובה של כל אחד ואחד ולדונם לזכות וע"י כך כל הנקודות הטובות "תאבים" אליו והיו נכללים בו". נמצינו למדים שהחזן שהוא מלמד התינוקות זוכה להיקרא חזן ומלמד תינוקות מפאת יכולתו למצוא טוב ולדון לזכות כ"א מתלמידיו עד שהתלמידים יתאבו אליו והיו נכללים בו. סיכומו של דבר המציאה הראשונה שמצאנו בטיול בתורתו הוא ההקבלה בין החזן שהוא שליח הציבור לבין החזן שהוא מלמד התינוקות.

ידוע שעניין חינוך וגידול הבנים לתורה ויראת שמים הינו בבת עינו של כל יהודי ועלינו לסלסל בתורת הנמ"ח הכוללת כל בני אדם וכל המצבים להאיר לנו את הדרך. נלך בה בסוגייה זו שחשובה מאין כמותה.

בסוף תורה רפ"ב מתחיל רבינו ז"ל לדבר בסוגיית ההבל פה של תינוקות של בית רבן ומביא על זאת את המשנה במסכת שבת דף יא' "באמת אמרו החזן רואה היכן התינוקות קוראים". בהשקפה ראשונית לא מובן כל כך מה פשט הדברים, ובעיקר היאך כל זאת קשור לנושא שבתחילת התורה של לדון לכף זכות, תפילה, ניגונים וכו' [ובאמת אפשר לשאול זאת על כל החלק השני של התורה שנאמר בנפרד מחלקו הראשון כמובא בדברי מוהרנ"ת].

בכדי להיכנס לסוגיא ניקח בידינו כמה מיסודות הלימוד הידועות: כלל הראשון- שהתורה נלמדת מינה וביה וכל חלק בתורה יתבאר מחלק אחר בתורה. כלל החמישי- שכאשר רבינו ז"ל מביא פסוק או מאמר חז"ל הוא מתכוון לכלליות הפרק או הסוגיא. כלל האחד עשר- שפשט הפסוקים או מאמרי חז"ל המובאים מתייחדים פרוש הפשוט עם פרוש רבינו ז"ל.

חילול שבת דאורייתא של מלאכת מבעיר, אף על פי שהמשנה אוסרת על אדם לקרוא לאור הנר מחשש שיטה את הנר, התינוקות של בית רבן יכולים ללמוד בשבת לאור הנר והחזן יכול לראות היכן התינוקות קוראים, בשלמא החזן מותר לראות לאור הנר היכן התינוקות קוראים שכן אינו קורא ממש אלא רק מסתכל בראיה בעלמא שאין בה התבוננות ועל כל לא חיישינן שיטה את הנר, אך התינוקות בעצמם מדוע אנו לא חוששים שהם בעצמם יטו את אור הנר? על זה מתרצת הגמרא [יג.] "הואיל ואימת רבן עליהן לא אתי לאצלוויי" ולפי אשר ביארנו לעיל מובן שהמלמד הזה שאימתו על התינוקות הוא זה שמוצא בהם טוב ודן אותם לזכות, ומה הקשר בין הדברים ולא עוד שאצל הרבה אנשים נראים בהסתכלות שטחית כדברים סותרים " או שאתה מטיל עליהם אימה או שאתה רך איתם ודן אותם לזכות".

תמיהה זאת אופפת הרבה מאוד מלמדים והורים בדורנו, מצד אחד בלא משמעת ויראה לא רק שא"א ללמד ולחנך את התינוקות הן בעצמם יגדלו חסרי מידות מתוקנות, אך מאידך כל המחנכים אומרים שבדורנו העיקר הוא לאהוב ולקרב את הילדים ובלא זה לא יצליחו כלל ובתוך המבוכה הזאת נשארים במלכוד רבים וטובים. והנה נראה שבתוך העיון ולסלסול בתורתו ז"ל נוכל לדלות מרגליות יקרות מפז ועצות אמתיות לדורנו דור עקבתא דמשיחא, ובכן אם נמשיך לבאר את המשנה בשבת לפי הביאור אשר ביארנו בדבריו שהחזן המלמד ניחון במידות של החזן שליח הציבור נראה בנקל דבר מופלא, החזן שליח הציבור נקרא שליח ציבור

עכשיו נעבור לשלב השני. מדוע עבודת המלמד קשורה למציאת הנקודות הטובות והדין לזכות? ובכן מובן למתבונן שהילדים מלאים חטאים, כגון שיכולים בזמן הלימוד לחטוף מחבר את הספר שלו או לתת מכה לשכנו בספסל הלימודים וכו' כדרך הילדים, ולא רק זאת שאפילו המצוות שהם עושים מלאים פגמים [שאינם לומדים בשלימות] מחשבות זרות [-כל זמן מחשבתם מעופפת למחוזות אחרים] ופניות [-שלוומדים לשם הממתקים וכו'] והוא ממש המובא בתחילת התורה אצל האדם עצמו, רק שאצל התינוקות זה המציאות התמידית שלהם. אם כן איזו נקודה טובה מוצא המלמד בתינוקות? אלא הוא מוצא בהם את ההבל פה שאין בו חטא, דהיינו שההבל של התינוקות הוא טוב גמור [כמבואר בפנים התורה בסוד ויקרא אל משה ע"ש] ועי"ז יכול לדונם לזכות, להתבונן במקומם ולהבין שמה שהינם מלאי חסרונות הוא מפאת מקומם ששכלם קטן וכו' [עיין ביקרא דשבתא ובביאור הליקוטים שבכלל דבריהם דברינו]. מובן מכל הנ"ל שכמו שיקרא שליח ציבור ע"י שמוצא ודן כ"א לזכות כמו כן בכדי שאדם יקרא מלמד תינוקות לא בשם המושאל עליו לעבוד את העבודה הנ"ל.

סיכומו של דבר השלב השני הוא שהתכונות שיש בחזן שליח הציבור נמצאות גם בחזן מלמד התינוקות .

נתקדם הלאה להמשך ביאור המשנה בשבת לפי המבואר בתורה דידן. הנושא של המשנה הוא חשש של הטיית הנר בשת קודש, שמכח ההרגל יבוא אדם להטות את הנר בשבת קודש ויש בזה

דרביה" דהיינו שהחזן האמתי פועל בתלמידו כזו דרגא של משמעת עד דאפילו פעולה רגילה שאדם עושה בלא משים כגון הטיית הנר לא יעשו מפאת גודל המשמעת שלהם לרבם, והחזן זוכה להטיל כזאת משמעת דווקא ע"י שמוצא בהם טוב ודן אותם לזכות.

נמצנו למדים דרך נפלאה לצאת ממבוכת הדור הנ"ל, שכן מבואר מדבריו דרך של הטלת משמעת בדרגא הכי גבוהה תבוא דווקא מתוך מה שמוצא בהם טוב ומעלם לזכות. לא נרחיק לומר שגילוי זה הוא ממש גאולה לדורנו ולא נותר לנו אלא להיכלל בחזן האמתי שהוא רבינו בעצמו [עיין בביאור הליקוטים בעניין זה] עד שגם אנחנו נוכל להיות גם בבחינה של החזן האמיתי אם בנינו ותלמידנו.

מפאת שהוא מתפלל את תפילת הציבור עצמו וזוכה לכך משום שבתפילתו נכללים תפילות כל הציבור, שכן כולם תאבים ונכללים בו כך שתפילתו הוא תפילת כ"א אחד מהציבור ובו נכללים תפילות כולם להיקרא תפילתם בשם תפילת הציבור, כמו כן החזן המלמד מפאת במוצא בכ"א מתלמידיו את הטוב שבהם שהוא הבל הפה שלהם ודן אותם לזכות כפי שביארנו לעיל גורם שנפשות תלמידיו תאבים להיכלל בו, כדוגמת השליח ציבור, והמשמעות שתלמידיו נכללים בו הוא שלא יעשו דבר כנגד רצונו, שכן אם נכללים בו אזי נפשותם בטלות אליו, ומבואר בצרופי הדברים שמה שלא חיישינן שהתינוקות יטו את הנר הוא מפאת ביטול נפשותם לחזן ודבר זה נקרא בשם חז"ל "אימתה

מדברי הפרפראות על הינוך ילדים

ב. וזה בחינת (שיר השירים א) הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרכיץ בצהרים, היינו איך תוכל לחזק נפשות ישראל בעת תוקף ההתגברות החום והשרב של היצר הרע והצרות והגזירות וכו' והכפירות רחמנא ליצלן שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חבירך, היינו שלא יתערבו חס ושלוש עם העכו"ם ממש בכל דרכיהם ומנהגיהם ודעותיהם וכמובן גם מדברי רז"ל ועל זה משיב אם לא תדעי לך וכו' צאי לך בעקבי הצאן ערש"י ותרגום, היינו לילך בתמימות ובדרכי אבותינו הקדושים ולהחיות את עצמו עם הנקודות טובות, אף על פי שמעורבין בפסולת הרבה

וזה בחינת מה שאמרו רז"ל על בת נקדימון בן גוריון שהיתה מלקטת שעורין מבין טלפי הסוסים וקראו עליה המקרא הזה (שם) אם לא תדעי לך וכו' צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים אל תיקרי גדיותיך אלא גוויותיך (ועיין כתובות דף ס"ו בענין ר' יוחנן בן זכאי, ובאבות דר' נתן פרק י"ז מבואר שהיתה מלקטת השעורים מגללי הבהמות וקראו עליה המקרא הזה וכו'), היינו כי הבינו אז שבוה מראין להם שעיקר הגלות והחורבן הוא על ידי שלא הלכו ישראל בדרך זה לחזק את עצמם עם הנקודות טובות שנמצאים אפילו בהפחותים שבישראל שהם בחינת עקבי הצאן, אף על פי שבוודאי מעורבין בפסולת הרבה, ולהחיות את עצמם על ידי זה, ולדון כל אחד את עצמו ואת חבירו לכף זכות, והיו זוכין לתשובה שלימה, ועל ידי שלא הלכו בדרך זה, על ידי זה נפלו בדעתם מאד עד שבאו למה שבאו עד שביטלו בה תינוקות של בית רבן כמו שאמרו רז"ל (שבת קי"ט):, עד שחרב הבית המקדש שהוא בחינת המשכן הנ"ל, וגלו ישראל ובאו לשפל המדרגה כל כך עד שבת גדולים כזאת בת נקדימון הוכרחה ללקט שעורים מבין טלפי הסוסים להשיב את נפשה בזה, וזה היה מדה כנגד מדה כנ"ל על כן קראו עליה המקרא הזה צאי לך בעקבי הצאן,

וזה ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים, היינו כי על ידי הרועים הקדושים רועי אמונת ישראל שעוסקים בכל דור לבנות משכנות דקדושה, שמשם מקבלין התינוקות הבל פיהם שאין בו חטא, בפרט על ידי בחינת החזן הקדוש שיוודע כל הבחינות שיש בוזה, על ידי זה גם בתוקף ההתגברות וכו' וכו', אף על פי כן נזכה להתקיים ולהתחזק באמונתינו הקדושה כיתד חזק בל ימוט לעולם (ועי' מדרש שיר השירים שדורש הפסוק צאי לך בעקבי הצאן על משה רבינו שיצא ממצרים בסוף בעקב ובאחרונה מחמת שעסק בעצמות יוסף כמו שכתוב [שמות י"ג] ויקח משה את עצמות יוסף עמו ואחר כך דורש פסוק זה על מה שנפטר משה במדבר עם דור המדבר ולענינו מרמו שהצדיקים הגדולים בחינת השבעה רועים בחינת יוסף ומושה וכיוצא, עוסקים גם אחר הסתלקותם בתיקון נפשות ישראל על ידי בחינה הנ"ל, ועל ידי זה נמשך כל ישועות ישראל וגאולתם וכמבואר כל זאת במקום אחר).

כל זאת כתבתי בדרך אפשר ולפי עניות דעתי, אבל עצם פנימיות כוונתו הקדושה ידענו כי נפלאות היא מאתנו ולית מחשבתינו תפיסא ביה כלל:

(פרפראות לחכמה)

ליקוטי תפלות - תפלה צ'

"אֵהְלֵלָהּ יְהוָה בְּחַיֵּי אֲזַמְרָהּ לֵאלֹהֵי בְעוֹדֵי" רבונו של עולם עשה עמי בדרךך הנפלאים וחסדיך העצומים, והיה נא בעזרי והושיעני שאזכה בכל עת לשמח נפשי האמלה והעלובה מאד מאד בלי שעור, באפן שאזכה להיות בשמחה תמיד, כי אתה לבד יודע את כל המעשה אשר נעשה תחת השמש מיום בריאת אדם הראשון עד היום הזה ואשר נעשה עתה בדור הזה את כל אשר נעשה בכלליות העולם עם כלל נשמות ישראל, ואת כל אשר נעשה עמי העני והאביון הדל והגשחת החוטא והפגום הפושע והחייב מאד, האכזר על עצמו כזה, את כל אשר נעשה עם נשמת י ורוחי ונפשי מיום שנאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו, עד אשר נמשכו לתוך הגופים שנתגלגלו בהם בכל הגלגולים שעברו עליהם עד אשר באו בתוך גופי הזה המגשם החוטא והפגום מאד את כל אשר עבר עלי מיום הזכרון של הזקן העליון שזוכר לאו כלום, וכל אשר עבר עלי בימי הזכרון, של שאר הזקנים הקדושים הזוכרים המראה והטעם והריח והחכמים שהמציאו את הגרעין, ובעת שהולוכו הגרעין לטע הפרי, ובעת שהתחילה הפרי להתהוות ולהתרקם, ובעת שהיה הניר דולק ובעת שחתכו הפרי מן האילן, אשר אתה לבד יודע הפרוש של אלו הדברים, ואת כל אשר נעשה עמי בימים ההם, ואת כל אשר נעשה עמי אחר כה עד היום הזה, ואת כל אשר עשיתי טוב ורע, את כל אשר עברתי ופגמתי בשוגג ובמזיד באנס וברצון בכל יום ויום, ואת כל מה שזכיתני ברחמיה לחטף איזה נקדות טובות בימים הרעים האלה שעברו עלי מעודי עד היום הזה ועתה אחרי כל הבא עלי, ואחרי כל מה שעשיתי אם טוב ואם רע, הורני ולמדני עתה, הדרך והנתיב והשביל האמת, באפן שאזכה לשוב בתשובה שלמה באמת מעתה על כל פנים. רבונו של עולם חפץ חסד מלא רחמים הצופה לרשע וחפץ בהצדקו, הדין את כל אדם לכף זכות תמיד, רב חסד ומרבה להטיב, המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים עזרני וזכני הדרך האמת, באפן שאזכה גם עתה לחפש ולבקש ולמצא בי זכות ונקדות טובות, ולדון את עצמי לכף זכות תמיד, באפן שאזכה לשמח את עצמי בכל עת, ולכנס בכף זכות באמת ולזכות על ידי זה לתשובה שלמה באמת, ולהתפלל על ידי זה בכונה גדולה בחיות והתלהבות ובשמחה רבה וחדוה גדולה ועצומה ואזכה לקום באמת מקרא שכתוב. "אזמרה לאלהי בעודי". רבונו של עולם אתה יודע שאין לי שום חיות וכח ותקוה ופתחון פה לדבר לפניך כי אם על ידי הדרך הקדוש והנורא והנשגב והנפלא הזה, שגלו רבותינו וזכרונם לברכה בפסוק. "אזמרה לאלהי בעודי" כי אתה יודע את גדל עצם ורבויו קלקולי, את מרירות דמירות פאבים אנושים של עוונותי העצומים והכבדים מאד במהות וכמות ואיכות, אשר כמעט

במעט לא היה תקוה חס ושלום, כי מִכַּף רַגְלֵךָ וְעַד רֹאשׁ אֵין בִּי מִתָּם פֶּצַע וְחִבּוּרָה וּמִכָּה טְרִיָּה אֲבָל אֶתְּהִי הַזְּהִרְתָּנוּ שְׁצַרְיָה הָאֲדָם לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא בְּעַצְמוֹ נִקְדוּת טוֹבוֹת וּלְשִׁמְחָה אֶת נַפְשׁוֹ, וּלְבָלִי לִפְלֵ בְדַעְתּוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁלֵא לֵיאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם אִפֵּן בְּעוֹלָם, עַל כֵּן עֲזַרְנִי וְזַכְּנִי וְהוֹרֵנִי הַדְּרָה לְזִכּוֹת לְזֶה בְּאַמְתָּ, שְׁאַזְכֶּה בְּכָל עֵת אֲשֶׁר יִרְצוּ לְהִתְגַּבֵּר עָלַי חַס וְשָׁלוֹם עֲצֻבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה וְיִגּוֹן וְאַנְחָה עַל יְדֵי עֲוֹנוֹתַי וּפְשָׁעֵי הָרַבִּים וְהַעֲצוּמִים מְאֹד, וְיִרְצוּ לְהַחֲלִישׁ אֶת דַּעְתִּי וּלְרַשֵּׁל אֶת יְדֵי, כְּאֵלוֹ אִפְסֵה תִקְוָה חַס וְשָׁלוֹם, שְׁתַּעֲזָרְנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי בַּחֲסִדֶיךָ הָרַבִּים וְהַגְּדוֹלִים לְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת, וּלְבָלִי לִפְלֵ בְדַעְתִּי בְשׁוּם אִפֵּן בְּעוֹלָם, רַק לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְגַּבֵּר בְּכָל הַכּחוֹת לְחַפֵּשׁ וּלְעַזֵּן וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא בִּי זְכוּת וְנִקְדוּת טוֹבוֹת שְׁזָכִיתִי לַעֲשׂוֹת מַעֲוֵדֵי עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בְּאַמְתָּ גַם בְּעַצְם פְּחִיתוּתֵנוּ וּשְׁפִלוּתֵנוּ וּבְעַצְמֵם רַבּוּי פְּגָמֵנוּ, אֵף עַל פִּי כֵן חֲסִדֶיךָ גָּבַר עָלֵינוּ, וְזַכִּיתָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ בְּכָל עֵת לַחֲטוֹף בְּכָל פַּעַם אֵיזָה מִצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְכֹאֲשֶׁר אֶתְּהִי מְשַׁבַּח וּמְפָאֵר וּמְחַבֵּב אֶת כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל בְּגִלְיוֹתֵם וּשְׁפִלוּתֵם, "כְּפֶלַח הָרֶמּוֹן רִקְתָּהּ", אֲפִלּוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מְלֵאִים מִצּוֹת כְּרֶמּוֹן וְאִם גַּם הַמִּצּוֹת בְּעַצְמָן שְׁאֵנוּ עוֹשִׂין הֵם מְלֵאִים פְּסֻלָּת, פְּנִיּוֹת וּמְחַשְׁבוֹת זְרוֹת וּבִלְבוּלִים, וְעַד כֵּן לֹא עָשִׂינוּ מַעֲלָם שׁוּם מִצְוָה בְּשָׁלוֹמוֹת, אֵף עַל פִּי כֵן, אֵי אֲפֹשֶׁר שְׁלֵא יִהְיֶה בָּהֶם אֵיזָה נִקְדוּת טוֹבוֹת כִּי בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה שְׁזָכִינוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לַעֲשׂוֹת לַפְּעֻמִּים הֵן צִיצִית אוֹ תְּפִלִּין, אוֹ קַבְּלַת שְׁבִתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אוֹ אֵיזָה צְדָקָה וְגִמְלוּת חֲסֵד, וְהִרְחַקוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וְכוּ' וְכוּ', בְּיָדַי יֵשׁ בְּכָל מִצְוָה וּמַעֲשֵׂה טוֹבָה אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה, עַל כָּל פְּנִים וְעַל יְדֵי אֵלוֹ הַנִּקְדוּת טוֹבוֹת רְאוּנִי לְנוֹ לְשִׁמְחָה כָּל יְמֵינוּ לְעוֹלָם, אֲפִלּוּ בְּעַצְמֵם גְּרִיעוּתֵנוּ, מֵהַ שְׁזָכִינוּ לְגֵרֵם נַחַת רוּחַ לְפָנֶיךָ בְּאֵיזָה נִקְדוּת טוֹבוֹת שְׁזָכִינוּ כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכָּה לְכַנֵּס לְכַף זְכוּת בְּאַמְתָּ, וּלְשִׁמְחָה אֶת נַפְשׁוֹ תְּמִיד, בְּאִפֵּן שְׁנִזְכָּה לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאַמְתָּ עַל יְדֵי זֶה כִּי אֲנִי מְאֲמִין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה שְׁעַל יְדֵי הַדְּרָה וְצִנּוֹר הַחֲסֵד הַנִּפְלָא הַזֶּה, יֵשׁ תִּקְוָה גַם לִי, וְאֲפִלּוּ לְכָל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל הַגְּרוּעִים מְאֹד, לְזִכּוֹת מַעֲתָה לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאַמְתָּ וּלְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה תְּמִיד תִּתְקַלְזוּ וְזַכְּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְדוֹן אֶת כָּל בְּנֵי אָדָם לְכַף זְכוּת תְּמִיד, וְאֲפִלּוּ בְּשִׁאֲנֵי רוּאָה רְשַׁע גָּמוּר, אֵף עַל פִּי כֵן אֲחַפֵּשׁ וְאֲבַקֵּשׁ עַד שְׁאַמְצֵא בּוֹ גַם כֵּן נִקְדוּת טוֹבוֹת, עַד שְׁאַזְכֶּה לְדוֹנוֹ לְכַף זְכוּת וּלְהַכְנִיסוֹ בְּכַף זְכוּת בְּאַמְתָּ וּלְהַשִּׁיבּוֹ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאַמְתָּ עַל יְדֵי זֶה רַבּוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּזְכוּת וְכַח הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים הַמְּלִיצִים טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל תְּמִיד, הַעוֹסְקִים וְטוֹרְחִים בְּכָל פֶּחַם לְחַפֵּשׁ וּלְחַתֵּר וּלְמַצֵּא זְכוּת וְטוֹב בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ בְּהַגְרוּעַ שְׁבַגְרוּעִים, בְּזְכוּתֵם וְכַחֵם, זַכְּנִי גַם כֵּן לְבוֹא לְזֶה בְּאַמְתָּ. וְתִזְכְּנִי לְהִתְקַרֵּב לְהַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים הָאֵלוֹ, הַעוֹסְקִים בְּזֶה תְּמִיד, לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא נִקְדוּת טוֹבוֹת בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ בְּפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, בְּכֻלָּם מְחַפְּשִׁים וּמוֹצֵאִים בְּחֻכְמָתָם נִקְדוּת טוֹבוֹת, וּמְלַקְטִים וּמְקַבְּצִים אוֹתָם "אֶחָת לְאֶחָת לְמַצֵּא חֶשְׁבוֹן" וּמְכַנְיָסִים גַּם אוֹתָם בְּכַף זְכוּת, וּבּוֹנִים

מהם בנינים דקדושה נפלאים ונוראים ומעלים לפניה ששועים גדולים שלא עלו לפניה מימות עולם וזוכין לעשות זמירות ונגונים קדושים על ידי קבוץ הטוב הזה ממקומות האלה

רבנו של עולם, מלא רחמים, זכנו להתקרב לצדיקים האלו, וזכנו להכלל בהם ולשמע תפלתם הקדושה של צדיקים נוראים האלו אשר רק הם יודעים להתפלל בשביל כלל ישראל, ולירד לפני התבה להוציא את הרבים ידי חובתן, לקבץ כל הטוב וכל הנקודות טובות מכל אחד ואחד מהתפלליו, ולהתפלל עם כל הטוב הזה לפני מלא רחמים, ולהפך מדת הדין למדת הרחמים זכנו בחסדיה הגדולים ורחמיה העצומים, שנהיה נכילים בתפלות הצדיקים האלו והם יתפללו בעדנו תמיד, ואל יתנו דמי לה עד אשר תרחם גם עלינו על כל אחד ואחד ותאספנו אליה הבינה, ותכניסנו לכף זכות באמת ותשמח את נפשינו תמיד ותחזירנו בתשובה שלמה לפניו באמת, מעתה ועד עולם ובכן תרחם עלינו ועל זרענו ועל כל זרע עמך בית ישראל, ותגן ותשמר ותציל את כל ילדי עמך בית ישראל, מן כל הפתות הרעות של החכמים להרע המתפשטים עתה בעולם בעונותינו הרבים, באשר אתה ידעת הן מפתות האפיקורסים העוסקים בחכמות חיצוניות ולשון עלגים של העכו"ם, המתגברים בכל עת לחנוף נערי בני ישראל בדרכיהם הרעים והמרים, להרחיקם מלמוד תורה שבעל פה, ולבלי ללמד כי אם תנ"ך עם חכמת הדקדוק וגם זה רק שעה מועטת ביום, ולבלות עקר הזמן על למוד חכמות חיצוניות ולשונות, העוקרים את האדם משני עולמות אוי לעינים שבה רואות, אוי לאזנים שבה שומעות והן משאר פתות של חכמים בעיניהם, המתלוצצים מהתמימים בדרכיהם, העוסקים בעבודת יהוה ובתורתו בפשיטות בתמימות בלי חכמות של הכל, באשר הזרו לנו אבותינו ורבותינו הקדושים, אשר רבים קמים נגדם, ופורשים רשת לרגלם, להטות אותם מני דרך הישר והכבוש מפבר, לבדות מלבם חכמות של שטות ולצנות, לבלבל ולהחליש חס ושלום דעת התמימים והישרים בלבותם תתקמא יהוה אליהם אתה ידעת את כל זה, כמה וכמה מזיקים לעבודתך חכמות כאלו, רחם עלינו ועל זרענו ועל כל זרע עמך בית ישראל, ושמר והצל כל ילדי עמך בית ישראל מכל הפתות הרעות האלה, שלא יתפסו ברשתם בימי נעוריהם ותעזר ותגן ותושיע לנו בכל עת, ותורנו ותלמדנו תמיד שנוזקה לידע איך להתנהג עם בנינו וזרענו מקטנותם, איך לשמרים ולמלט נפשם מן הפתות הרעות האלה, ולחנכם לטובה בדרכיה הקדושים והאמתיים, שילכו בדרך הישר והאמת בתמימות ופשיטות פרוצה הטוב באמת, באשר קבלנו מאבותינו ורבותינו הקדושים ונוזקה להודיע לכל בנינו ודורותינו הבאים אחרינו וכל דורות זרע ישראל, את כל מעשי יהוה הגדול אשר עשית עמנו מימי אבותינו עד הנה בכל דור ודור "למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקמו ויספרו לבניהם", ונוזקה לקים בשלמות מקרא שפתוב. "והודעתם לבניה ולבני בניה", להודיע להם קדשת אמונתנו הקדושה והטהורה והתמימה, ותרחם על כל ילדי עמך בית ישראל מקטנותם, שיזכו לקבל הכל פיהם שאין בו חטא

מהמשכנות הקדושים של הצדיקים האמתיים, אשר כל אחד ואחד בונה משפן קדוש אשר משם מקבלים התינוקות של בית רבן הכל פיהם הקדוש שאין בו חטא. רבוננו של עולם אתה יודע את כל המעשה אשר נעשה עכשו בעולם בדורות הללו בענין התינוקות של בית רבן, אשר כל העולם אינו מתקנים אלא על הכל פיהם הקדוש שאין בו חטא, ורבים קמים עליהם לבלבל ולקלקל חס ושלום הכל פיהם הקדוש מנעוריהם, על ידי חכמתם הרעות רחם עליהם ועלינו למענה, והגן בעדיהם ושמרם והצילם מפל מיני חנוכים הרעים של כל מיני דרכים שאינם ישרים בעיניך אתה יהוה תשמרם תצננו מן הדור זה לעולם חמל על פליטת ילדי עמך בית ישראל, אשר אין לנו על מה להשען כי אם על זכות הכל פיהם הקדוש שאין בו חטא רחם עליהם ועלינו, שיוזכו כל ילדי עמך בית ישראל שכל אחד ואחד יקבל הכל פיו שאין בו חטא מהמשפן הקדוש של הצדיק האמת השיה אליו כפי שרש נשמתו, באפן שיוזכו על ידו לילה ולהתחנה בעבודת השם ותברך ולכנס בתורת יהוה באמת, שיוזכו ללמד תורה לשמה ולהגות בה יומם ולילה ותפתח את לבם בתלמוד תורתך, ותתן להם בינה בלבם להבין ולהשכיל לשמע ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תורתך באהבה, והאר עיניהם בתורתך ודבק לביהם במצותיך ותאריך ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים ותהיה עמם תמיד ותעזרם ותושיעם שיוזכו לעבדך באמת כל ימיהם לעולם. רבוננו של עולם מלא רחמים, יודע תעלומות, זכנו לפעל בקשתינו ברחמים אצלך, בזכות וכן הצדיקי אמת הגדולים במעלה, העוסקים לדון את כל העולם לכף זכות תמיד, ולחפש ולבקש ולמצא נקודות טובות בכל אחד ואחד מישראל אפלו בהגורע שבגורעים, ולקבץ כל הטוב הזה ולהתפלל עם כל הטוב הזה לפניה להמתיק ולבטל כל הדינים שבעולם אשר אלו הצדיקים רואים ומבינים כל הבחינות בכלל ובפרט שיש בענין התינוקות של בית רבן, כי הם רואין היכן התינוקות קורין, ומאיה צדיק מקבל כל תינוק ותינוק הכל פיו שאין בו חטא, וכמה וכמה מקבלים ממנו, וכל הבחינות שיש בזה, והדור שיצא מהם עד הסוף בזכות וכן אלו הצדיקים, עזר והושיע לנו ולכל ילדי עמך בית ישראל, וזכנו לפעל כל מה שבקשנו מלפניה, ומלא משאלותינו לטובה ברחמים.

מרא דעלמא כלא, זכני לכנס באמת לכף זכות, באפן שאזכה מעתה לשוב בתשובה שלמה לפניה באמת זכני בזכות כל הצדיקים האמתיים שהיו בכל דור ודור, ובזכות כל הצדיקים האמתיים שבדור הזה ועורני, והושיעני ולמדני והורני בכל עת עצות אמתיות, באפן שאזכה לשמח את נפשי בכל עת על ידי דרכי התורה הזאת ולבלי להניח את העצבות והמרה שחורה לכנס בי ולא לגע בי כלל, רק אזכה להיות בשמחה תמיד באמת בכל לב ונפש ותתן שמחה בלבי על ידי דרכי התורה הזאת ואזכה להיות אף שמח תמיד, על ידי כל נקדה ונקדה טובה שזכיתי מעודי עד היום הזה לגרם איזה נחת רוח לפניה ותעורני ותושיעני שאזכה גם לשמח אחרים, ותורני ותלמדני דעת ותבונה, באפן שאזכה לזה, לשמח נפשות

עמך ישראל בכל עת, ולדונם לכף זכות תמיד, עד שיזכו כלם לשוב אליך באמת ובשמחה ויקים מהרה מקרא שכתוב. "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר, ועשיתי את אשר בקחי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם", ונזכה לעבד את יהוה בשמחה ולבא לפניו ברננה, ויקים מקרא שכתוב. "ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם", ונאמר. "אשירה ליהוה בחיי אומרה לאלהי בעודי יערב עליו שיחי אנכי אשמח ביהוה" תמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם, ברכי נפשי את יהוה הללויה"

ביאור הליקוטים

עם

ביאור משולב

מאמר 'אזמרה'

ליקו"מ קמא רפ"ב

להערות והארות ניתן לפנות
gmail.com@5829856

במקום הקדמה

הנה אמרתי לנפשי מי יבוא לבאר דברי ה'מ'ב'א'ר' הקדוש אשר מימיו העמוקים והשתרגות ענפיו רבו למעלה למעלה, אך אמרתי להתנחם בדבריו הק' שכתב בהקדמת ספרו: **"אבל בכל זה אמרתי, ויהי מה, ארוצה ואביא גם מנחת דלי דלותי, כי גם שערה דשערה מהברקת האור שמגיע מאתה לאחד מני אלף גם כן כדאי וכדאי"** ולאחר שבעינינו ראינו כי עיקר המניעה לעיין בספר 'ביאור הליקוטים' היא מחמת לשונו הקדוש אשר צמצם את השגותיו אשר השיג בדברי רבינו ז"ל במילים מדודות וספורות כפי ערכו, ורבים אומרים מי יראנו טוב לטעום מצוף דבשו להבין פשר אמריו בפשיטות אך עדיין נחשב ספרו כספר חתום ונעול אצל רוב חובשי ספסלי בית מדרשו של רבינו ז"ל מחמת עומק המושג וקוצר המשיג.

וזאת למודעי:

כי לבאר 'פנימיות' דבריו לפי עומק ומעלת 'השגתו' לא ניתן בדורינו להגיע לידי כך מחמת ירידת הדור והרחקת המשיג מן המושג, ואפילו לבאר פשט עומק דבריו וכוונתו השלימה לקשר מרישא לסיפא ומסיפא לרישא ולהבין לאשורו רצונו האמיתי בביאוריו קשה עד מאוד ובכל עיון ועיון מתגלים קשרים וביאורים ודיוקים חדשים ומופלאים, וב"ה אכשר דרא וכבר נתחברו כמה קונטרסים על כמה תורות ע"י טובי המעיינים ובוודאי יפה עשו והצליחו וגם הצמיחו פרי.

בביאור זה לא באתי אלא לבאר פשטות ביאור לשונו לפתוח פתח וצוהר להבין לשונו הקדוש, ואף לא באתי בביאור זה לקבוע מסמרות ח"ו לומר כזה ראה וקדש אלא לפתוח דלת ל'מעיינים' החפצים להגות בספרו ונמנעים מחמת קושי הלשון והסגנון.

שקילנא הרמן ורשותא להודות מקרב לבי להגה"ח ר' משה קרמר שליט"א אשר במסירות מופלאה ובאהבה עזה כאשר ישא האומן את היונק עבר על

כל תג ותג ואף העיר מהערותיו אשר שובצו בפנים הביאור ובהערות, ימלא ד'
שנותיו בטוב ובנעימים, אמן.

ועתה כאשר נתעורר רוחם ורצונם הטהור של יקירי אנ"ש להוציא לאור
עולם קובץ נכבד המאגד בתוכו מאמרים וביאורים במאמר 'אזמרה' צירפתי
גם עלים אלו על מאמר זה מתוך הביאור על ספר ביאור הליקוטים וד' הטוב
ידרכני בדרך אשר אלך בה לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו
הערות והארות יתקבלו בברכה בתיבת מערכת הקובץ.

זעירא דמן חבריא

צבי בן לא"א הר"ר נחמן שמעון שליט"א קרמר

ביאור הליקוטים על מאמר 'אזמרה' ליקו"מ רפ"ב קמא

אזמרה לאלקי סימן רפ"ב

אות א

אפילו הוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב שבאותו המעט אינו רשע, ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב ודן אותו לכף זכות על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות, ויוכל להשיבו בתשובה עיין שם. כפי המובן מדבריו הקדושים, שהעלאת הרשע לכף זכות להשיבו בתשובה, הוא על ידי שדנים אותו לכף זכות, שבאמת אינו חייב כל כך ברשעתו ופשעיו העצומים, וכענין המובא בחלק ב' סימן א', כי מי יודע כל המקומות שעבר בהם עיין שם. ומה [זה] שמזהיר כל כך למצוא בו דוקא מקודם איזה מעט טוב, ומבאר זאת בהפסוק ועוד מעט וכו'.

ביאור

אות א'

ב' סימן א' (ליקו"מ תנינא, א, יד) כי מי יודע כל המקומות שעבר בהם אשר הם גרמו לו כל אלה עיין שם. ואם כן תמוה מה [זה] שמזהיר כל כך למצוא בו דוקא מקודם איזה מעט טוב, וכן מבאר זאת בהפסוק ועוד מעט שעל ידי אותו מעט עי"ז ואין רשע וכו' והרי לכאורה די בזה שדנים אותו שאינו גרוע כל כך ולא הרשיע בחטאיו.

יקשה למה צריך למצוא תחילה מעט טוב כדי לדון לכף זכות

כפי המובן מדבריו הקדושים משמע שהעלאת הרשע לכף זכות להשיבו בתשובה, הוא על ידי שדנים אותו לכף זכות שבאמת אינו חייב - לא הרשיע כל כך במעשי רשעתו ופשעיו העצומים כי אולי היה אנוס מחמת מקום מדריגתו ותוקף יצרו וכיו"ב וכענין המובא בחלק

ב ביאור הליקוטים • תורה רפ"ב

אמנם שמוכן מדבריו הקדושים, שמחמת זה בעצמו, יכולים לדון את הרשע לכף זכות. כי על ידי שאנו רואים, שגם הוא מתעורר ומתגבר ממקום שהוא שם לעשו"ת איזה דבר טוב, שגם בעת ההעדר התגברותו, אינו חייב כל כך.

עוד יש לבאר כוונת דבריו הקדושים, על פי מה שכתב בספר הא"ב, שמי שמלמד זכות על הרשע וכו'. ועל כן, הוא מזהיר כאן מאד, למצוא בו מקודם איזה דבר טוב, ששם אינו רשע, לדונו לכף זכות, וגם על ידי זה בעצמו, הוא נידון לכף זכות כנ"ל. כי כל אחד מישראל, איך שהוא, מאחר שיש בו איזה ניצוץ דניצוץ ישראל, שהם חלק אלוק

ביאור

אלא הביאור הוא כי בוודאי אסור ללמד זכות על הרשע ועל כן הוא מזהיר כאן מאד למצוא בו מקודם איזה 'דבר' טוב ששם ה'אדם' אינו רשע וכיון שאינו רשע באותו הענין הרי בוודאי באותה ה'מעשה' או צריכים לדונו - את האדם לכף זכות כי הרי באותה ה'מעשה' וה'נקודה' שכולה טוב בוודאי שם אינו רשע, ולאחר שמצאנו ב'אדם' עצמו נקודת זכות או אומרים גם על ידי זה הנקודה בעצמו כי זה האדם 'הוא' נידון לגמרי לכף זכות כנ"ל כי כבר הבדלנו בין האדם לבין מעשיו לאחר שמצאנו כי זה ה'אדם' עשה איזה 'דבר' טוב בימי חייו.

ואין לומר חס ושלם כי האדם הוא 'רע' בעצמותו והמעשה ה'טוב' אינו מוכיח על מהותו ועצמותו כי הרי כל אחד מישראל איך שהוא מאחר שיש בו איזה ניצוץ דניצוץ ישראל שישיראל הם חלק אלוק

יתרץ קושייתו באופן א'

אמנם הביאור הוא כי מה שמוכן מדבריו הקדושים הוא שרק מחמת זה בעצמו יכולים לדון את הרשע לכף זכות. כי על ידי שאנו רואים, שגם הוא מתעורר ומתגבר על יצרו ממקום שהוא שם לעשות איזה דבר טוב הרי אנו דנים אותו שגם בעת ההעדר התגברותו - שאינו מצליח לכופ את יצרו ונופל וחוטא אינו חייב - מרשיע במעשיו כל כך.

יתרץ קושייתו באופן ב'

עוד יש לבאר בכוונת דבריו הקדושים מה שהצריך למצוא בו מקודם מעט טוב ורק לאחמ"כ לדונו לכף זכות, על פי מה שכתב בספר הא"ב - (ספר המיזות, הרחקת הרשעים את ה') "שמי שמלמד זכות על הרשע וכו' גם הוא נקרא רשע" ע"כ, ואם כן איך הזהיר כאן לחפש ולמצוא בו מעט טוב.

ג תורה רפ"ב • ביאור הליקוטים

ממעל, עצם הטוב, אי אפשר בשום אופן להיות נופל לרע לגמרי, שיהיה רשע גמור, [ומה שלעינינו נדמה לרע חס ושלום, הוא מסמיית עינינו מלמצוא בו טוב], וכמובא בהשיחות שאחר הספורי מעשיות באות י' עיין שם:

ביאור

בדעתם חרטות על-כן הם מתגברים ביותר ברשתם, כמו שני אנשים שנלחמים זה כנגד זה, שכשאחד רואה שחברו מתגבר נגדו אזי הוא מתגבר ביותר כנגדו, כמו כן ממש כשהרע רואה שמתחיל איזה טוב להתעורר אצלם אזי הוא מתגבר ביותר", נמצא שכל התגברות הרע הוא רק מחמת שהטוב מתעורר בו יותר ויותר, כי הרי הוא בעצמותו הוא טוב גמור, לכן בוודאי יש לדונו לכף זכות עי"ז המעט טוב שאנו מוצאים בו ולהפריד בין מעשיו של האדם לבין האדם בעצמו, והוא שכתב רבינו ז"ל כי צריך לדון את כל 'אדם' לכף זכות.

ממעל שהוא עצם הטוב"א הרי אי אפשר בשום אופן להיות נופל לרע לגמרי שיהיה רשע גמור כי הרי הניצוץ האלוקי בעצמו לא יתכן שיפול אל הרע ח"ו, ואם כן בוודאי ב'עצמותו' של ה'אדם' הוא טוב גמור אלא שמעשיו הם מכוערים ומקולקלים [ומה שלעינינו נדמה ה'אדם' בעצמו לרע גמור חס ושלום הוא רק מסמיית - עוורון עינינו מלמצוא בו טוב], וכמובא בהשיחות שאחר הספורי מעשיות באות י' (שיחות הר"ן י') עיין שם ז"ל שם: "הרשעים הם מלאים חרטות והם אינם יודעים כלל מהו חרטה, כי זהו בעצמו שהם מתגברים בענין רשתם זהו בעצמו חרטה, כי מחמת שבא

הערות

א. כי הנקודה טובה שאדם מוצא בעצמו זה בחינת אלקות כביכול. כי כל הטוב מאתו יתברך, כי אורייתא וישראל וקוב"ה כולא חד, נמצא כשיש בישראל איזה נקודה טובה. דהיינו איזה מצוה או דבר טוב. זה הטוב הוא אחדות גמור עמו יתברך, כי (תהלים קמ"ה) "טוב ה' לכל" וכמו שכתוב (שם ל"ג) "טעמו וראו כי טוב ה'" כי כל הטוב שנמצא בכל מקום שהוא, הוא הכל ממנו יתברך (השכמת הבוקר, א. ב.).

ב. בדפוסים הראשונים נדפס ספר שיחות הר"ן לאחר הסיפורי מעשיות

אות ב

למצוא גם בעצמו וכו', על ידי זה הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות, ויוכל לשוב בתשובה, בבחינת ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו וכו'. ועל ידי זה נעשין נגונים וכו', ואזי הוא יכול להתפלל וכו'. כי זה ידוע, שכשהאדם נופל בדעתו וכו', אינו יכול להתפלל כלל מחמת זה, ואינו יכול לפתוח פיו כלל וכו'. וזה בחינת אומרה לאלקי בעודי וכו'. ודע, שמי שיכול לעשו"ת אלו הנגונים, דהיינו ללקט הנקודות טובות שנמצא בכל אחד מ'ישראל, זה הצדיק שאוחז במדרגה זאת, הוא יכול להיות חזן ושליח צבור, דהיינו להתפלל לפני העמוד וכו'. ודע, שיש בכל דור ודור וכו', אך לידע דהיינו לדעת כל צדיק וצדיק וכו', איזה הם התינוקות השייכים לו וכו', ולידע כל הבחינות שיש בזה, והדור שיבא מהם עד הסוף, דע מי שיוכל לעשו"ת הנגונים, הוא יוכל לידע כל זה. וזה שאמרו חז"ל, באמת אמרו, החזן רואה וכו' עיין שם. מקושר למה שכתב לעיל, שגם מהתפלה ביחידות, נגינה וזמרה של השפל שבשפלים, על ידי השתדלותו לברר הנקודות טובות שבו מתוך הרע והפסולת, נעשה ונתהווה על ידי זה תפילתו בנגינה וזמרה, בבחינת אזמרה וכו'. וכאן מוסיף והולך להודיענו בתעלומות דרכיו, שעוד

ביאור

אות ב

השפל שבשפלים על ידי השתדלותו לברר הנקודות טובות שבו מתוך הרע והפסולת ע"י שמוצא בעצמו נקודה טובה נעשה ונתהווה על ידי זה תפילתו בנגינה וזמרה בבחינת אזמרה וכו' וכאן מוסיף והולך להודיענו בתעלומות דרכיו שלא זו בלבד שע"י שמוצא נקודה טובה הוא עושה ניגונים ויכול בעצמו להתפלל בנגינה

יקדים לבאר סדר התיקונים הנעשים בפרטיות ובכלליות מה שכתב כי הצדיק שאוחז במדריגה זאת שיכול ללקט הנקודות טובות הוא יכול להיות שליח ציבור מקושר למה שכתב לעיל כי גם מהתפלה שהאדם בעצמו מתפלל ביחידות ללא כוחו של השליח ציבור שהוא ע"י נגינה וזמרה של

תורה רפ"ב • ביאור הליקוטים ה

הוא יכול לזכות על ידי זה לבחינת תפלה לפני העמוד, להוציא על ידי זה גם את הרבים ידי חובתם:

והנה, אף על פי שברהיטת לשונו הקדושה, נראה לכאורה, שהוא מדבר בפשיטות.... מוריד הענין הזה בדרך כלל, מריש כל דרגין עד.... שכל אחד צריך לבקש ולמצא. שגם הגרוע שבגרועים צריך לברר הנקודות טובות מתוך הרע והפסולת, שעל ידי זה נתהוו ונעשה הנגינה וזמרה, עד שיוכל להיות שליח צבור, ולהוציא גם אחרים בתפלתו. אבל באמת נראה מבואר מדברי מוהרנ"ת ז"ל בחלק א' באות, ומשאר דבריו הקדושים שבענין זה בכתב ובעל פה, כי בכל זאת גבהה דעתו ודרכו נסתרה גם בזה [וכן בכל תורותיו הקדושים], ושיש בזה ענינים נפלאים ונעלמים בתכלית ההעלם, עד שאין מי שידע איך להתנהג ולהשתדל בענין הזה כי אם מי שגילה זאת בעצמו, שהוא היה המשה

ביאור

והפסולת שעל ידי זה נתהוו ונעשה הנגינה וזמרה עד שיוכל להיות שליח צבור ולהוציא גם אחרים בתפלתו.

יבאר מדברי מוהרנ"ת שעבודה זו

היא עבודת הצדיק

אבל באמת נראה מבואר מדברי מוהרנ"ת ז"ל בחלק א' באות... (חסר בכת"י) והוא בהלכות השכמת הבוקר הלכה א' ומשאר דבריו הקדושים שבענין זה בכתב ובעל פה, כי בכל זאת גבהה דעתו ודרכו נסתרה גם בענין זה של בירור הנקודות טובות אצל כל אחד ואחד [וכן הוא בכל תורותיו הקדושים שפנימיות ועומק הענין הוא גבוה ונסתר] ושיש בזה ענינים נפלאים ונעלמים בתכלית ההעלם עד שאין מי שידע איך להתנהג ולהשתדל בענין הזה איך לברר הטוב מן הפסולת כי אם מי שגילה זאת בעצמו שהוא היה המשה -

וזמרה אלא עוד הוא יכול לזכות על ידי זה לבחינת תפלה לפני העמוד ויוכל זה השפל שבשפלים להוציא על ידי זה גם את הרבים ידי חובתם:

יוכיח כי מלשונו משמע כי העבודה

מוטלת על כל אחד ואחד

והנה, אף על פי שברהיטת לשונו הקדושה נראה לכאורה שהוא מדבר בפשיטות.... חסר בכת"י... [לפי כוונתו נראה שצ"ל: כי אף שבפשיטות כאשר מדבר על שליח הציבור המוציא את הרבים ידי חובתו כוונתו לצדיק הגדול אבל כדרכו] מוריד הענין הזה בדרך כלל, מריש כל דרגין עד... חסר בכת"י... [לפי כוונתו נראה שצ"ל: עד סוף כל דרגין] כי הרי כתב ש'כל' אחד צריך לבקש ולמצא הרי משמע שגם הגרוע שבגרועים צריך לברר הנקודות טובות מתוך הרע

משיח האמיתי, והוא הרואה והמשגיח האמיתי היכן התינוקות קוראים. כי מאתו בעצמו, נמשכים כל המשכנות של הרועים שהיו ושיהיו, שהוא מקור ההבל פה שאין בו חטא של התינוקות, ועליו נאמר ויקם משה את המשכן, שהוא הבית תפלה, מרוב הזדככותו בתכלית הזכות והבהירות מיום הולדו עד יום הסתלקותו, להיות בעצמו בבחינת הבל פיו שאין בו חטא, שהתפאר עצמו שגם הבל פה אינו יוצא מאתו בלי חידוש. ועליו נאמר ויקם משה את המשכן אמיתי, כי על זה נאמר [כי ביתי בית תפלה, והוא עוסק לבנותו], כי הוא אשר

ביאור

כי מרוב הזדככותו בתכלית הזכות והבהירות מיום הולדו עד יום הסתלקותו זכה להיות בעצמו בבחינת הבל פיו שאין בו חטא שהתפאר עצמו שגם הבל פה אינו יוצא מאתו בלי חידוש [אמר: "לא מבעיא דיבור שאינו יוצא מפיו בלי התחדשות אלא אפילו הבל אינו יוצא מפיו בלא התחדשות", חיי"מ שפ"ד] ועליו נאמר ויקם משה את המשכן האמיתי כי על זה נאמר [כי ביתי בית תפלה, והוא עוסק לבנותו], כי הוא אשר

משיח האמיתי והוא החזן הרואה והמשגיח האמיתי היכן התינוקות קוראים כי מאתו בעצמו נמשכים כל המשכנות של הרועים שהיו ושיהיו שהוא מקור ההבל פה שאין בו חטא של התינוקות ככתוב ורעי את גדויתייך - אלו תינוקות של בית רבן הרועים ומקבלים ממשכנות הרועים כמובא בפנים, ועליו נאמר ויקם משה את המשכן הזה המשכן הוא הבית תפלה^ג שהוא בית המקדש אשר הוא מקבץ נדחי ישראל.

הערות

ג. שם עיקר תיקון התפילה, כמו שכתוב "כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים נאום ה' אלהים מקבץ נדחי ישראל" וכו'. כי עיקר בנין בית המקדש הוא על ידי שהשם יתברך מקבץ נדחי ישראל, על ידי שמוצא גם בהנחכים והאוובדים נקודות טובות, ומקבץ אותם אל הקדושה. ועל ידי הטוב שיתקבץ בעת ביאת הגואל במהרה בימינו. על ידי זה יהיה בנין בית המקדש בחינת "ההר הטוב הזה" כנ"ל. ושם עיקר תיקון התפילה כנ"ל. כי עיקר התפילה הוא רק על ידי זה, על ידי הטוב שמוצאן כנ"ל. (השכמת הבוקר א. ט).

ד. רבינו ז"ל כיוון בדבריו בזה המאמר נגד ההשכלה הארורה, והביאור הוא כי הם בונים משכן דסט"א רח"ל והצדיק הבונה משכן דקדושה מחריב המשכן דסט"א וכדאיתא בזהר הק' כי על ידי המשכן דקדושה מחריב המשכן דסט"א, וזה שאמר כאן ויקם משה את המשכן האמיתי אשר בכחו מחריב משכן הרוע הצד אליו נפשות תועות רח"ל (רמ"ק שליט"א)

ה. וכפי שכתב לעיל בסמוך 'משה משיח האמת' וכן כתב שם 'הרואה והמשגיח האמיתי' ועליו אמרו 'באמת' אמרו החזן רואה וכו'.

בכוחו לברר ולמצוא הנקודות טובות גם במי שנפל וירד בתכלית הירידה שאין ירידה אחריו, ועל ידי בירור הטוב הזה בעצמו, הוא עוסק לבנות ולהמשיך משכן ובית תפלה, שלא יחרב עוד, [מובן כל זה בהלכות השכמת הבוקר הלכה א' עיין שם]. כי עולה ונכלל בעצמו עד להוציא את הרבים, וכל נשמות.... כול כל אחד, שיתקיים והתבוננת על מקומו ואיננו.... ועל כן עשה דרך כבושה לכל אחד ואחד, כי אף על פי כן הוא צריך לכל זה אתערותא דלתתא גם מאתנו, כמובא במקום אחר. וכל אחד כפי מה שעוסק ומתגבר להתעורר ולקיים ככל דבריו בפשיטות, בכל לבבו ונפשו, וכמו כן הוא זוכה לפי בחינתו לאיזה בחינה מכל זה. כי ממה שבאתגליא כשמחזקים את עצמו על ידי הנקודות טובות שבו, נתעוררים ונתעלים על ידי זה ממדריגתו ומקומו הראשון

ביאור

ולעבודתנו ועל כן עשה דרך כבושה לכל אחד ואחד לדון את עצמו ואת אחרים לכף זכות כי אף שהבירור נעשה על ידו אף על פי כן הוא צריך לכל זה האתערותא דלתתא גם מאתנו כמובא במקום אחר וכל אחד כפי מה שעוסק ומתגבר להתעורר ולקיים ככל דבריו בפשיטות בכל לבבו ונפשו וכמו כן הוא זוכה לפי בחינתו לאיזה בחינה מכל זה.

בכוחו לברר ולמצוא הנקודות טובות גם במי שנפל וירד בתכלית הירידה שאין ירידה אחריו ועל ידי בירור הטוב הזה בעצמו הוא עוסק לבנות ולהמשיך משכן ובית תפלה - בית המקדש השלישי שלא יחרב עוד לעולם [מובן כל זה בהלכות השכמת הבוקר הלכה א' עיין שם]. {כי עולה ונכלל בעצמו עד להוציא את הרבים, וכל נשמות... כול כל אחד, שיתקיים והתבוננת על מקומו ואיננו... חסר בכת"י ואין כוונתו מבוארת}

יבאר איך פועל כל אחד ואחד ע"י הנקודות טובות

כי ממה שבאתגליא - בעבודתו של האדם הפשוט כשמחזקים את עצמו באתערותא דלתתא על ידי הנקודות טובות שבו עי"ז נתעוררים באתערותא דלעילא ונתעלים על ידי זה ממדריגתו ומקומו הראשון

יבאר סוד הענין שאעפ"כ צריך כל אחד לעסוק בזה

ואף כי עבודה זו היא עבודתו של הצדיק הגדול בחינת משה משיח, אך זה החזן הרואה את התינוקות צריך אלינו

הערות

1. וכדאיתא בחי"מ: כי מה שאני צריך לעשות, הוא בעצמו אינו יכול לעשות הכל בלעדי, אף על פי שבאמת הכל מוננו" (חיי מוהר"ן, של).

בעומק הארץ שהיה מונח שם מגודל נפילתו בדעתו, שגם זה בחינת והתבוננת על מקומו ואיננו, ועל ידי זה באים לשמחה וניגונים וזמירות, ולבחינת התפלה בכוונה, כי על ידי כל זה נתחזק לזמר ולהודות ולהלל ולהתפלל לה'. וכן אצל אחרים, על ידי שנזהר לדון את כל חבריו לכף זכות, וכולם יקרים בעיניו כבבת עין, על ידי שנזהר להביט עליהם בעין טובה, רק על הנקודות טובות שבהם, אז גם הם נתעוררים כל פעם, ויוצאים על ידו מנפילתם בדעתם, ומתחזקים להתפלל וכו', שכל זה בחינת והתבוננת על מקומו ואיננו. כל זה הוא מהתערותא דלתתא, שנתעורר על ידי זה אתערותא דלעילא, שיהיה גם באחרים הבחינות הנפלאים, והתבוננת על מקומו ואיננו, הן לעצמו הן לאחרים, ושיהיה נמשך גם הניגונים והתפלה ביתר שאת, של בירור הטוב מהצדיק האמת,

ביאור

באתערותא דלעילא בכל פעם ויוצאים על ידו מנפילתם בדעתם ומתחזקים להתפלל וכו' שכל זה בחינת והתבוננת על מקומו ואיננו וכל זה הוא מאתערותא דלתתא שהוא הביט ומצא בהם נקודות טובות שנתעורר על ידי זה אתערותא דלעילא שיהיה גם באחרים הבחינות הנפלאים של והתבוננת על מקומו ואיננו הן בקיום העצה לעצמו הן לאחרים כנ"ל.

שהוא בעומק הארץ שהיה מונח שם מגודל נפילתו בדעתו שגם זה הוא בחינה אחת מבחינת והתבוננת על מקומו ואיננו, כי ע"ז שחזק את עצמו באתערותא דלתתא ומצא בעצמו נקודות טובות עלה ממדרגתו מעומק העצבות שהיה מונח בו ועל ידי זה באים באתערותא דלעילא לשמחה וניגונים וזמירות ולבחינת התפלה בכוונה כי על ידי כל זה נתחזק לזמר ולהודות ולהלל ולהתפלל לה'.

כעת יבאר כי בכך הצדיק פועל ע"י עבודתו של כל אחד ואחד לתקנו בשלימות

ולפי האתערותא דלתתא שדן את עצמו ואת אחרים לכף זכות כך זוכה בכל פעם שיהיה נמשך גם בירורי הניגונים ובנין התפלה ביתר שאת של בירורי הטוב מן הפסולת אשר נמשך מכוחו של הצדיק האמת כי כך דרכו של הצדיק האמת

יבאר ענין זה בחיפוש נקודות טובות אצל אחרים

ובן הוא ענין אתערותא דלתתא כאשר מחפש ומוצא נקודה טובה אצל אחרים, כי על ידי שנזהר לדון את כל חבריו לכף זכות וכולם יקרים - חשובים בעיניו כבבת עין על ידי שנזהר להביט עליהם בעין טובה רק על הנקודות טובות שבהם אז על ידי זה גורם שגם הם נתעוררים

אשר בעוצם רוממות מדריגתו, מוכרח שיהיה לו בכל פעם ירידה קודם העליה, ובעת הירידה הוא מונח מאד בדעתו, מחמת שנדמה לו שעדיין אינו יוצא כלל נגדו יתברך, עד שמוכרח כביכול לחזק עצמו בבחינת שלא עשני גוי... שיהיה נתעורר על ידי זה אתערותא דלעילא, כמובא בהשיחות המעשה מצדיק שסיפר אדמו"ר ז"ל, עד שנתעורר יותר ויותר לבחינת הניגונים והתפלה בתכלית השלימות, עד שמשג בכל פעם יותר איך למצוא טוב גם בהגרוע שבגרועים, ולדון את כולם לכף זכות, שעל ידי זה מרומם ומנשא אותם בפלאי נפלאותיו ממקומם ומדרגתם, שיתקיים על ידי זה והתבוננת על מקומו ואיננו. ומחמת שיש בו בחינה גבוה כזו, על ידי זה בעצמו תאבים ומתאווים כל הנקודות שבהם

 ביאור

השלימות, ולכן ע"י ירידתו והתחזקותו באתערותא דלתתא זוכה לאתערותא דלעילא כזו עד שמשג בכל פעם יותר ויותר איך למצוא טוב גם בהגרוע שבגרועים ולדון את כולם לכף זכות שעל ידי זה מרומם ומנשא אותם בפלאי נפלאותיו ממקומם ומדרגתם שיתקיים על ידי זה והתבוננת על מקומו ואיננו, הרי כי בחינות אלו של 'והתבוננת על מקומו' ובחינת 'הניגונים והתפילות' הם מתעוררים תמיד באתערותא דלתתא תחילה, ולכן כאו"א מוזהר לעורר אצל עצמו ואצל אחרים בחינות אלו כי על ידם יבררם הצדיק בשלימות.

יוסיף לבאר כי מעלת הצדיק היא בעצמה גורמת להתכללות הציבור בשויוח.

ומחמת שיש בו בחינה גבוה כזו שיש בו כח לגלות נקודות טובות אצל הגרועים שבגרועים על ידי זה בעצמו שיש בו כח זה תאבים ומתאווים כל הנקודות שבהם-

אשר גם הוא בעוצם רוממות מדריגתו מוכרח שיהיה לו בכל פעם ירידה קודם העליה, והטעם הוא: כי מכיון שבעת הירידה הוא מונח מאד בדעתו מחמת שנדמה לו שעדיין אינו יוצא ידי חובתו כלל נגדו יתברך עד שמוכרח כביכול לחזק עצמו בבחינת שלא עשני גוי... בבחינת אתערותא דלתתא כדי שיהיה נתעורר על ידי זה אתערותא דלעילא שיזכה למדריגה והשגה חדשה כמובא בהשיחות שאחר הסיפורי מעשיות המעשה מצדיק שסיפר אדמו"ר ז"ל כמובא שם כי הצדיק הנ"ל התחיל לשמוח עצמו בזה והתחיל לשמוח ולהרים עצמו מעט מעט ובכל פעם הרים ושימח עצמו ביותר, עד שבא לשמחה גדולה כל-כך, עד שהגיע להשמחה שהיה למשה רבינו, עליו השלום, בעת שעלה לקבל הלוחות ובתוך שהרים ושימח עצמו, פרח בעולמות כמה וכמה אלפים פרסאות, עד שנתעורר יותר ויותר לבחינת הניגונים והתפלה בתכלית

י ביאור הליקוטים • תורה רפ"ב

להיות עולים ונכללים בו, שעל ידי זה הוא מתפלל ובונה בכל זה משכן ובית התפלה, שיוצא משם הבל פה להתינוקות, שהוא ברור וזך מחטא בתכלית הזכות. כל זה נראה לפי עניות דעתי מבואר מאד בעומק דבריו הקדושים:

ביאור

באלו הגרועים להיות עולים ונכללים בו - בצדיק זה שעל ידי זה הוא מתפלל ובונה בכל זה משכן ובית התפלה שיוצא משם הבל פה להתינוקות שהבל זה הוא ברור וזך מחטא בתכלית הזכות כמבואר כל זה בפנים המאמר. כל זה נראה לפי עניות דעתי מבואר מאד בעומק דבריו הקדושים:

אות ג'

נעשין ניגונים וכו', שמלקט הרוח טובה מן הרוח נכאה וכו'. נמצא שנתהפך על ידי זה העונות לזכיות, כי אם לא היה הרוח נכאה מהעונות, לא היה נבנה הניגון מהרוח טובה לבד, כי בנין הניגון הוא דייקא על ידי הבירור כידוע. ועל כן עיקר שלימות הניגונים, נעשה דייקא על ידי הצדיק האמת, המופלג בתכלית המעלה, שביכלתו למצוא את הטוב אפילו בתכלית הירידה, בהפושע שבפושעים. וזה בעצמו בחינה גבוהה כל כך, שעל ידי זה כל הנקודות טובות שבכל אחד מישראל תאבין להכלל בו,

ביאור

אות ג

וכיון שכדי שיהיה נעשה ניגון צריך בו גם ה'רוח נכאה' דהיינו את ה'עונות' של כל עם ישראל על בן עיקר שלימות הניגונים נעשה דייקא על ידי הצדיק האמת המופלג בתכלית המעלה, שהרי רק הוא ביכלתו למצוא את הטוב אפילו בתכלית הירידה בהפושע שבפושעים וזה בעצמו בחינה גבוהה כל כך, שעל ידי זה כל הנקודות טובות שבכל אחד מישראל תאבין להכלל בו, כמבואר לעיל בסוף האות הקודם, ולכן רק על ידי צדיק זה אשר יכול למצוא את הטוב ב'כל'

ממה שכתב רבינו ז"ל שע"י הנקודות טובות נעשים ניגונים ע"י שמלקט הנקודה טובה שהיא הרוח טובה מתוך הרע והפסולת של האדם שהיא הרוח נכאה נמצא אם כן שבוודאי נתהפך על ידי זה העונות של האדם לזכיות, כי אם לא הרי אין נעשה ניגון כלל, כי אם לא היה בתוך הניגון גם את הרוח נכאה מהעונות לא היה נבנה הניגון מהרוח טובה לבד כי בנין הניגון הוא דייקא על ידי הבירור כידוע כי הרי זהו מהות הניגון שהוא עולה ויורד וכולל בתוכו כל התנועות כולם.

הערות

ז. כי כך יצא מפורש מפי כהן גדול בתורה מוח תנינא וז"ל שם: לבקש ולחפש למצוא בעצמו איזה זכות ואיזה נקודה טובה. ובוה המעט טוב שמוצא בעצמו ישמו ויחזק עצמו, ואל יניח את מקומו, אף אם נפל למה שנפל, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן יחזק עצמו במעט דמעט טוב שמוצא בעצמו עדיין, עד אשר יזכה לשוב על-ידיה להשם יתברך, וכל הזדונות יהיו נעשין זכיות (עי' יומא פג:) רק כאן הוסיף לבאר איך נעשה הניגון ע"י כך (רמ"ק שליט"א)

יב ביאור הליקוטים • תורה רפ"ב

שיהיה נתהוה על ידי זה דייקא תפלתו בתכלית השלימות. [ויש לרמז, שעל כן מובא בספרי אמת ששלימות התפלה הוא כשנצטרפים גם הפושעי ישראל, שזה בחינת חלבנה שבקטורת]:

[שייך לעיל]

לענין הנגון שנעשה דייקא על ידי התגברות הרע, כמו שמובא בהלכות השכמת הבוקר, כל תפלה שאין בה מתפלת פושעי ישראל אינה תפלה, כמו שאי אפשר לקטורת בלתי חלבנה. כי היוד סמנים חוץ חלבנה, הם בעצמם העשרה מיני זמרה, שהם נעשין על ידי בירור הטוב

ביאור

שהוא נעשה דייקא על ידי התגברות הרע כי הרוח נכאה הבאה מהעונות גם היא בונה את הניגון, ולכן בוודאי העונות הנפכים לזכויות.

סמך א'

כך מתבאר מדברי מוהרנ"ת וכמו שמובא בהלכות השכמת הבוקר כי כל תפלה שאין בה מתפלת פושעי ישראל אינה תפלה כי היוד סמנים חוץ חלבנה הם בעצמם העשרה מיני זמרה, שהם נעשין על ידי בירור הטוב שפושעי ישראל,

אחד ואחד רק על ידו וכל להיות ניגונים כאלו שיהיה נתהוה על ידי זה דייקא תפלתו בתכלית השלימות.

[ויש לרמז, שעל כן מובא בספרי אמת^ח ששלימות התפלה הוא כשנצטרפים גם הפושעי ישראל, שזה בחינת חלבנה שבקטורת כי רק עי"ז נעשה הניגון והתפילה בשלימות וכמובאר ועיין בהערה ט':]

יביא סימוכין למה שכתב למעלה

באות ג'

לענין מה שנתבאר לעיל בסוד הנגון

הערות

ח. כוונתו לדברי הגמ' בכריתות ו' אלא ששם איתא כל 'תענית' שאין בה מפושעי ישראל, אבל הרבה ספרי אמות העתיקו המימרא בלשון כל 'תפילה' וכו' ומקורם טהור מדברי רש"י (שמות ל, לג) שכתב 'תעניתונו ותפלותינו' עיי"ש. (רמ"ק שליט"א)

ט. וזהו בחינת סדר התפילה; שבתחילה אומרים קרבנות וקטורת שהם בחינת בירורים, שמוצאין ומבררין נקודות טובות אפילו מבחינת בהמיות מתכלית העשיה כידוע. כי זה עיקר בחינת הקרבן להעלות מבהמה לאדם. וזה בחינת קטורת שהיו בהם חלבנה, דהיינו שמבררין ומוצאין הטוב אפילו בפושעי ישראל בבחינת חלבנה, וכמו שלמדו רז"ל מזה: כל תפלה שאין בה מתפלת פושעי ישראל אינה תפילה, כי עיקר התפלה בבחינת קטורת על ידי שמבררין ומוצאין נקודות טובות אפילו בפושעי ישראל בבחינת חלבנה כנ"ל. וזה בחינת י"א סמני הקטורת, היינו יו"ד סמנים חוץ חלבנה. זה בחינת עשרה מיני זמרה שהם נעשין על ידי שמבררין ומוצאין הטוב שפושעי ישראל בבחינת חלבנה כנ"ל. (השכמת הבוקר א, ו)

שבפושעי ישראל, שהם בבחינת חלבנה. גם מה שמוכא בהלכה הנ"ל, שהמשכן הוא התפלה, כי ביתי בית תפלה וכו':

ביאור

הכרחית לבנין העשרה מיני זמרה, אם כן בוודאי כך הוא שע"י הבירור שמבררים הנקודות הטובות מן הפסולת שבפושעי ישראל נעשין ניגונים אלא שאז העוונות נהפכים לזכויות והרי הם חלק מהעשרה מיני זמרה ממש.

סמך ב'

גם מה שמוכא בהלכה הנ"ל, באות ד' שהמשכן הוא התפלה, ובאות ט' שם כתב כי בית המקדש הוא בבחינת מקבץ נדחי ישראל ושם עיקר תיקון התפילה וכמו שכתוב **בי ביתי בית תפלה וכו'** יקרא לכל העמים נאום ה' אלהים מקבץ נדחי ישראל, ע"כ, הרי גם מכאן משמע כי אלו הנידחים עצמם גם הם בונים את בית התפילה כיון שעוונותיהם נהפכים לזכויות וכמובאר.

שהם בבחינת חלבנה ובלשון מוהרנ"ת שם (אות ו') זה בחינת קטורת שהיו בהם חלבנה, דהיינו שמבררין ומוצאין הטוב אפילו בפושעי ישראל בבחינת חלבנה, וכמו שלמדו רז"ל מזה "כל תפלה שאין בה מתפלת פושעי ישראל אינה תפילה" כי עיקר התפלה בבחינת קטורת על ידי שמבררין ומוצאין נקודות טובות אפילו בפושעי ישראל בבחינת חלבנה כנ"ל. וזה בחינת י"א סמני הקטורת, היינו יו"ד סמנים חוץ חלבנה. זה בחינת עשרה מיני זמרה שהם נעשין על ידי שמבררין ומוצאין הטוב שבפושעי ישראל בבחינת חלבנה כנ"ל, ע"כ.

הרי לנו מדבריו כי החלבנה עצמה אינה חלק מהזמרה אלא שעל ידה מתבררים עשרה מיני זמרה, ומאידך גיסא החלבנה

אות ד'

אינו יכול להתפלל. עיין לעיל בהקדמה, שכל מקום שמוזכר בדברי רביז"ל איזה דבר למשל ולדוגמא, יש גם בזה כוונה עמוקה עיין שם. וגם כאן, מה שתפס העיקר לדוגמא ענין התפלה, אף על פי שבאמת כוונתו על כל דבר שבקדושה שזוכה לעשו"ת על ידי ההתחזקות. אבל העיקר נתעלה התפלה, על ידי ההתחזקות. כי כמו שהצדיק האמת, על ידי מה שמברר ומוצא את הטוב גם בהגרוע שבגרועים, עלה תפלתו להוציא גם את הרבים כמובא לקמן, כן נעשה איזה בחינה מעין זה אצל כל אדם בפרטיות, שעל ידי בירורו ומציאותו את הטוב בעצמו, נתעלה תפלתו ביחידות, וכמבואר בהלכות השכמת הבוקר הנ"ל, עיין שם מה שמבאר בזה כל סדר התפלה בפרטיות אמירת הקרבנות והקטורת ופסוקי דזמרה וכו'.

ביאור

אות ד

עבודת התפילה היא מתעלית ביותר מכל העבודות ע"י ההתחזקות, כי כמו שהצדיק האמת על ידי מה שמברר ומוצא את הטוב גם בהגרוע שבגרועים עלה מעלת תפלתו שיכול להוציא גם את הרבים כמובא בפנים המאמר לקמן כדן שליח ציבור, כן נעשה איזה בחינה מעין זה אצל כל אדם בפרטיות שעל ידי בירורו ומציאותו את הטוב בעצמו נתעלה תפלתו ביחידות וכמבואר בהלכות השכמת הבוקר הנ"ל, עיין שם מה שמבאר בזה כל סדר התפלה בפרטיות אמירת הקרבנות והקטורת ופסוקי דזמרה וכו'.

יבאר הענין למה נקט ענין התפילה דייקא

עיין לעיל בהקדמה בכלל השלישי שכל מקום שמוזכר בדברי רביז"ל איזה דבר למשל ולדוגמא יש גם בזה כוונה עמוקה עיין שם, וכן הוא גם כאן כי מה שתפס העיקר לדוגמא על העצבות המזקת לעבודת השם את ענין התפלה אף על פי שבאמת כוונתו על כל דבר שבקדושה שזוכה לעשות רק על ידי ההתחזקות והשמחה כי העצבות מפילה את האדם מכל עבודתו לגמרי.

מכל מקום נקט דוגמא זו כי העיקר נתעלה התפלה על ידי ההתחזקות כי

אות ה'

הוא עושה משכן. עיין בהלכות השכמת הבוקר הנ"ל, שהמשכן נעשה ונבנה מהנקודות טובות, שהם בחינת זהב וכסף ונחושת ותכלת וכו', שהם הגוונים עלאין סגיאין, שונים זה מזה, שנמצאים בכל אחד כפי נדבת לבבו הטוב לעבודתו יתברך. ובזה מקושר היטב, מה שמובא לקמן בפנים, שזה שיכול למצוא כל הטוב שיש בישראל, (ש)הוא בחינת חזן, שידע כל הבחינות שיש בעשייתו ובענין המשכן של כל אחד מהצדיקים עיין שם:

ביאור

אות ה'

מישראל נקודה טובה, אפילו בהפחותים שבהם מה שאין בחבירו כמבואר במקום אחר ("ל"ד ח"א), והשם יתברך מתפאר בהם.

וזה שמסיים שם רבי נתן כי בזה מקושר היטב, מה שמובא לקמן בפנים, שזה שיכול למצוא כל הטוב שיש בישראל, (ש)הוא בחינת חזן, כי זה החזן שידע כל הבחינות שיש בעשייתו ובענין המשכן של כל אחד מהצדיקים עיין שם ובלשון מוהרנ"ת שם: וכן מובן בדברי רבינו הנ"ל, שעל ידי הטוב שמוצאין בכל אחד מישראל על ידי זה נבנה המשכן. ועל כן זה שיכול למצוא כל הטוב שיש בישראל, שהוא בחינת חזן כנ"ל, הוא יודע כל הבחינות שיש בענין המשכן של כל אחד מהצדיקים הנ"ל עיין שם. כי עיקר בנין המשכן הוא על ידי זה, על ידי הטוב הנ"ל. ובזה מקושרים היטב דברי רבינו הנ"ל, עיין שם היטב. (ליקו"ה שם)

יבאר קשרי המאמר - קשר ענין המשכן לנקודות טובות

מה שכתב רבינו ז"ל כי יש רועה שהוא עושה משכן הוא מקושר לענין המאמר המדבר מנקודות טובות כי עיין בהלכות השכמת הבוקר הנ"ל, שהמשכן נעשה ונבנה מהנקודות טובות, שהם בחינת זהב וכסף ונחושת ותכלת וכו', שהם הגוונים עלאין סגיאין, שונים זה מזה שנמצאים בכל אחד כפי נדבת לבבו הטוב לעבודתו יתברך וכפי שכתב מוהרנ"ת שם: כי המשכן נבנה מכל הטוב שנתברר מכל אחד מישראל, שזהו בחינת (שמות כ"ה) זהב וכסף ונחושת, ותכלת וארגמן ותולעת שני וכו' שהביא כל אחד ואחד כפי הנקודה טובה שלו, כי זהב וכסף ונחושת ותכלת וכו' הם בחינת הגוונים עילאין, שהם בחינת הטוב שיש בכל אחד מישראל, שזהו בחינת ישראל אשר בך אתפאר שהם כלולים מגוונים סגיאין, היינו הנקודות טובות שיש בכל אחד

אות ו'

ודע, שתינוקות של בית רבן, הבל פיהם שאין בו חמא, ועל כן תינוק שמתחיל לקרוא ולהכנס בתורה, הוא מתחיל מן ויקרא, כי ויקרא מדבר מגמר הקמת המשכן, שאז קראו השם יתברך והתחיל לדבר עמו מהמשכן, ועל כן שם מתחילין התינוקות, כי משם מקבלין הבל פיהם וכו'. כי זה הקול בעצמו שקרא השם יתברך, הוא בחינת קול התינוקות, שהוא קול הכרובים שהיו בדמות תינוקות כידוע. והוא מקור התורה, כי על ידי זה הקול קיבל משה כל דיני התורה באוהל מועד כידוע. ועל כן מזה דייקא מתחילין התינוקות לקרא בתורה, כי זה בעצמו הוא בחינת הקול והתורה של התינוקות שנתגלה בהמשכן, שכל בנין המשכן היה בעבור זה. כי עיקר שכינת עוזו יתברך היה לפני ולפנים במקום הארון והתורה והכרובים כידוע.

ביאור

אות ז

לו כל אלו הדינים אשר בפרשת ויקרא הוא קול הכרובים / תינוקות בעצמו.

יבאר עפ"י פנימיות סיבת התחלת לימוד התינוקות בויקרא

ועל כן מזה דייקא מתחילין התינוקות לקרא בתורה כי זה בעצמו הוא בחינת הקול והתורה של התינוקות שנתגלה בהמשכן שכל בנין המשכן היה בעבור זה וכמבואר בפנים המאמר כי עיקר שכינת עוזו יתברך היה לפני ולפנים במקום הארון והתורה והכרובים כידוע.

יבאר כי הקול שבו קרא השי"ת אל משה הוא עצמו סוד הבל התינוקות

מבואר כי התינוקות מתחילין מויקרא כי זה הקול בעצמו שקרא השם יתברך אל משה בפסוק זה הוא בחינת קול התינוקות שהוא קול הכרובים שהיו בדמות תינוקות כידוע והוא מקור התורה כי על ידי זה הקול קיבל משה כל דיני התורה באוהל מועד כידוע וקול זה שהיה מדבר אל משה היה יוצא מבין הכרובים, אם כן נמצא כי זה הקול שקרא אל משה ואמר

הערות

י. כי על מה שנאמר בתורה מאת כל איש אשר ידבנו לבו פירש רש"י לשון רצון, כי הוא עיקר סוד הנקודות טובות כידוע אשר בוודאי יש בו רצון טוב וכמו שהארכתי לבאר במקו"א עפ"י דברי הרמב"ם הידועים בהל' גיטין בביאור דין כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, ואין כאן מקומו. (רמ"ק שליט"א)

תורה רפ"ב • ביאור הליקוטאים יז

ועל פי זה מבואר מאד מה שמובא בהקדמת הזוהר הקדוש, שעל ידי קלא דינוקא וכו' מתקיימים כל החייבים והרשעים שלא יהיו נאבדים עיין שם, מאחר שזה הקול בעצמו נמשך....

ביאור

אבל הענין מובן, כי הרי זה הקול נמשך מהמשכן והכרובים שנבנה ע"י הצדיק שיודע לנגן אלו הניגונים י"א הרי מבואר כי קול הנגינה עצמו הוא סוד קול התינוקות, שהוא קול התור המבו' שם בזוה"ק, שע"ז נמתקין הדינים מעל חייביא

מבאר דברי הזוהר על פי זה

ועל פי זה מבואר מאד מה שמובא בהקדמת הזוהר הקדוש, שעל ידי קלא דינוקא וכו' מתקיימים כל החייבים והרשעים שלא יהיו נאבדים עיין שם, מאחר שזה הקול בעצמו נמשך.... (חסר ההמשך

אות ז'

החזן רואה היכן התינוקות קורין. ועל פי זה מבואר מאד מה שמוכח [במקום אחר בדבריו הקדושים] חזן הוא מלשון נבואה כי מקבל הנגינה מאתר דנביאים ינקין, היינו מהקול של הכרובים, שזה בעצמו בחינת הבל פה של התינוקות. גם מזה מובן ממילא, שכשמתקלקל הענין הזה, והפושעי ישראל נשארים ברשעתם חס ושלום שזה בחינת חורבן המשכן [והתהפכותו לבחינת משכון כמובן במדרש], אז נגרם היזק גדול להתינוקות חס ושלום, שמתמשכנין חס ושלום על עון הדור.

ביאור

אות ז

לכף זכות והפושעי ישראל נשארים ברשעתם חס ושלום שזה בחינת חורבן המשכן כי אז אין נעשין ניגונים ואין נבנה המשכן ח"ו [והתהפכותו לבחינת משכון כמובן במדרש בריש פרשת פקודי: ולמה "משכן משכן" ב' פעמים, אמר רב שמואל עתיד בית המקדש להתמשכן ב' פעמים בחורבן ראשון ובחורבן שני, ולפיכך אמר משכן ב' פעמים] וכיון שאין התינוקות מקבלים הבל פיהם מאלו המשכנות כיון שנחרבו לכן אז נגרם היזק גדול להתינוקות חס ושלום, ולכן הנזק הוא שמתמשכנין חס ושלום על עון הדור ובלשון חז"ל תינוקות 'נתפסין' בעוון הדור, כי נהפך המשכן למשכון ולכן מתמשכנין בעוון הדור ח"ו.

ועל פי זה מבואר מאד מה שמוכח [במקום אחר בדבריו הקדושים^{יב}] כי חזן הוא מלשון נבואה לשון חזון וכמו "חזון ישעיהו"^{יג} כי מקבל הנגינה מאתר דנביאים ינקין - ממקום יניקת הנביאים, ומקום יניקת הנביאים הוא בסוד שני ציפרים טהורות ומבואר שם כי השתי ציפרים טהורות הם בסוד שני הכרובים היינו מהקול של הכרובים שזה בעצמו בחינת הבל פה של התינוקות, ולכן מבואר מאוד מה שנקרא בשם חזן מלשון חזון כי הוא רואה ומשיג סוד התינוקות שהוא סוד הכרובים דדמיא לרביא - לצורת פני תינוק.

גם מזה מובן ממילא שכשמתקלקל הענין הזה ואין דנים את עצמם ואת אחרים

הערות

יב. תורה ג'.

יג. וכמו שביאר שם במצודת ציון ש'על שם זה נקרא הנביא בשם חוזה כי רואה במראה הנבואה.

תורה רפ"ב • ביאור הליקוטים יט

אבל אתה מרום לעולם ה', כי בכח הצדיקי האמת ממשיכין בכל פעם
בנין המשכן, שעל ידי זה נתקיימים התינוקות והבל פיהם הקדוש וכל
העולם על ידם:

ביאור

אבל אתה מרום לעולם ה', כי בכח התינוקות"י והבל פיהם הקדוש
הצדיקי האמת ממשיכין בכל פעם וכמאמר חז"ל כי כל העולם מתקיים
בנין המשכן, שעל ידי זה נתקיימים על ידם:

הערות

יד. וכך אמרו חז"ל שם אין צדיקים בדור תינוקות של בית רבן נתפסין בעוון הדור, כי כאשר יש צדיקים
המתקנין את כל זה מתקיימים התינוקות, [ואולי גם לזה כיוון המבאר]

ומה שאמרו יש צדיקים בדור יש לרמוז כוונתם על פי משנ"ת לעיל באות ב' כי כשיש אתדל"ת נתעורר
אתעדל"ע אצל הצדיקים, וזה מה שאמרו חז"ל יש צדיקים בדור כי כוחם הוא ע"י הדור והם מתקנים
את הדור כולו ומעלים הכל לכף זכות (רמ"ק שליט"א)

המפרד שבער המפרד הקודם ליקוטי מוהר"י:
 נשאר אהודי לכל המאמין בער המפרד הקודם ליקוטי מוהר"י:
 נשאר אהודי לכל המאמין בער המפרד הקודם ליקוטי מוהר"י:

ספר שער דעה

על ליקוטי מוהר"י

הספר המשותף פתח ועד ליל המכשפים
 והדושים והמחשבים לזכות כבוד פני סוף
 בספר זה ליקוטי מוהר"י
 לדעתה שיש פקודות ומחשבות המאמרים
 לחלק עשרת המאמרים מביני ועד נוער
 לדורות כל צבא לדבר ה

משעוריו ושעוריו של המשפיע
שילום מייקרו שישא
 ודודו ר

ביאר דוד מוקד | ע"פ דודי גליות
 משיבס בעליל כמלה
 מקורות מסעוד והשוואת מכל פירס והודיה
 לעבודא ולמשה | שוה לכל נפש

משיבס בעליל כמלה מקורות מסעוד והשוואת מכל פירס והודיה לעבודא ולמשה | שוה לכל נפש

המפרד שבער קד
להתקבר
יזתר
להתפעל
יזתר

ומאה הארק דעה אתה אה לים כמים לים מכמים

הפצה ראשית: 053.3107641 | ניתן להשיג בכל ריכוז את"ש בארה"ק | רשימת שיעורים: 0747474747 | תוכנית תיקונים והעברת: תואלמוח@0470764707

לצלח הוויצרים ישבי נטעים עם רהבך במצאכתך
הקודיש ברור הוא נמשמתתך של ישראך בשנת הריאת הניגלים
שמיאל

במהלך המלך המלך

כי בני המלכים יגרו לעצת ה' שרעולם העמור

המלך המלך